

DİYARBAKIR İLİ SUR İLÇESİ'NDE YERİNDEN EDİLEN AİLELERİN TEMEL HAKLARA VE KAMU HİZMETLERİNE ERİŞİMİ PROJESİ

PROJEYA GIHANIYA MAFÊN BINGEHÎN û XIZMETÊN FERMÎ BO MALBATÊN KU JI NAVÇEYA SÛRÊ YA BAJARÊ AMEDÊ HATINE DERCÎKIRIN

CAPACITY BUILDING IN DITAM IN ORDER TO EMPOWER THE INTERNALLY DISPLACED PEOPLE OF SUR TO ACCESS RIGHTS AND SERVICES

Dicle Toplumsal Araştırmalar Merkezi
Navenda Lêkolînên Civakî ya Dîcle
Dicle Social Research Center

Dicle Toplumsal Araştırmalar Merkezi
Navenda Lêkolînên Civakî ya Dîcle
Dicle Social Research Center

DİYARBAKIR İLİ SUR İLÇESİ'NDE YERİNDEN EDİLEN AİLELERİN TEMEL HAKLARA VE KAMU HİZMETLERİNE ERİŞİMİ PROJESİ

2018

DİTAM'DAN

Dicle Toplumsal Araştırmalar Merkezi (DİTAM) Diyarbakır merkezli bir düşünce kuruluşu olarak 2010 yılında kuruldu. Kurucuları arasında akademisyen, iş insanı, avukat, doktor, eczacı, mühendis, yazar ve gazeteciler bulunmaktadır. DİTAM, Diyarbakır öncelikli olmak üzere, ekonomik, sosyal ve siyasal konularla ilgili olarak konunun uzmanları vasıtasıyla araştırmalar yaparak mevcut durumun tespitini yapmayı ve bu bilgiler ışığında ilgili kurumları zorlayarak sorunların çözümüne katkı sunmayı hedeflemektedir.

"Diyarbakır İli Sur İlçesi'nde Yerinden Edilen Ailelerin Temel Haklara ve Kamu Hizmetlerine Erişimi Projesi" de DİTAM'ın bu hedefler doğrultusunda yürüttüğü bir projedir. Projenin 2 temel hedefi vardı. İlk olarak; 2015 Aralık ile 2016 Mart ayları arasında Sur'da yaşanan çatışmalar ve sokağa çıkma yasakları nedeniyle evlerini terk etmek zorunda kalan ailelerin o dönem ve bugün yaşadıkları hak ihlallerini tespit etmeye, ayrıca bugünkü sosyo-ekonomik durumlarının belirlenmesine odaklanıldı. İkinci olarak da; bu ailelerin göç etme sürecinde aldıkları hizmetler değerlendirilip, bugünkü ihtiyaçlarına göre ailelerin hem ilgili kamu kuruluşlarına hem de yardımcı olabilecek sivil toplum kuruluşlarına yönlendirilerek ihtiyaçlarıyla ilgili hizmetlere erişimleri sağlandı.

DİTAM'ın yürüttüğü bu projede ortaya çıkan sonuçlar, Sur'dan göç etmek zorunda kalan ailelerle ilgili başka araştırmalara da ihtiyaç duyulduğunu gösteriyor. Hem DİTAM'ın bu çalışmasında, hem de önümüzdeki günlerde yapılacak başka çalışmalarda ortaya çıkacak verilerin ilgili kurumlar tarafından dikkate alınması, bu ailelerin bugün yaşadıkları sorunların geleceğe taşınmasını engelleyecektir.

Mehmet KAYA
DİTAM Yönetim Kurulu Başkanı

DİTAM YÖNETİM KURULU
Mehmet KAYA
Sedat YURTDAŞ
Mesut AZİZOĞLU
Mehmet VURAL
Şeyhmus DİKEN
Veysi Tercil BUDAK
Nevin İL
Meral ÖZDEMİR
Hanifi EREN
Mehmet Beşir YILMAZ
Barış YAVUZ

EDİTÖR
Reha RUHAVİOĞLU

PROJE EKİBİ
Dilan KAYA
Ebru DEMİR
Ruşen YAKUT

FOTOĞRAFLAR
Mahmut BOZARSLAN

İNGİLİZCE ÇEVİRİ
Burcu Sıla CANDAN

KÜRTÇE ÇEVİRİ
Serkan DELİDERE

TASARIM & BASKI
A GRAFİK Creative Solutions

İÇİNDEKİLER

06
GİRİŞ

07
ARAŞTIRMANIN METODU

08
ARAŞTIRMA ALANI SUR
Arka Plan : Sur'un Demografik Yapısı ve Yerinden Edilme Süreci

10
ARAŞTIRMA BULGULARI
1. GÖRÜŞME YAPILAN AİLELER
1.1 DEMOGRAFİ
15 **1.2** SOSYO-EKONOMİK YAPI

22
2. AİLELERİN SUR'DA YAŞAM SÜRELERİ VE GELME NEDENLERİ

24
3. YERİNDEN EDİLME KOŞULLARI VE SONRASI
3.1 BARINMA
26 **3.2** EĞİTİM HİZMETLERİNE ERİŞİM DURUMU

28
3.3 SAĞLIK VE PSİKO-SOSYAL DURUM
3.4 YAŞANAN MAL KAYBI VE TAZMİN DURUMU **30**
3.5 ÇATIŞMA SÜRESİ VE SONRASI ALINAN DESTEKLER **32**

33
4. SAHADA AİLELERİN YÖNLENDİRİLDİĞİ KURUMLAR

38
5. SONUÇ VE DEĞERLENDİRMELER

40
6. ÖNERİLER

41
EKLER
ERİŞİM HARİTASI
ANKET **51**

GİRİŞ

Türkiye İnsan Hakları Vakfı (TİHV) Dokümantasyon Merkezi tarafından toplanan verilere göre; ilk sokağa çıkma yasağının başladığı 16 Ağustos 2015 tarihinden 31 Ocak 2017 tarihine kadar, yaklaşık 18 ay boyunca başta Diyarbakır (100 kez) olmak üzere, Mardin (23 kez), Hakkari (19 kez), Şırnak (13 kez), Bitlis (4 kez), Batman (3 kez), Muş (2 kez), Tunceli (2 kez), Elazığ (1 kez) olmak üzere toplam 10 il ve en az 39 ilçede aralıksız olarak sokağa çıkma yasağı ilan edilmiştir.

TÜİK'in 2014 nüfus sayımı verilerine göre, sokağa çıkma yasağı ve çatışmalardan etkilenen alanlarda 1 milyon 809 bin kişi yaşamakta olup, 15 mahallesinde 100 günden fazla süreyle şiddetli çatışmaların yaşandığı Diyarbakır'ın Sur İlçesi'nde 6000'den fazla aile yerinden edilmiştir. Bu sayı ilçe nüfusunun %40'dan fazlasına karşılık gelmektedir. Yaşanan çatışmalar neticesinde Sur İlçesinden göç etmek zorunda kalan ailelerin çoğu Diyarbakır'ın diğer semtlerine ve ilçelerine dağılmıştır.

Yaşanan bu çatışmalı süreçte yerinden edilen ailelerin barınma, sağlık, eğitim vb. gibi temel insan haklarına erişimi konusunda çok ciddi eksiklikler meydana gelmiştir. Bu süreçte göç etmek zorunda kalan ailelerle detaylı mevcut durum analizlerinin yapılması ve ailelerin ilgili Kamu Kurumu, Yerel Yönetimler ve Sivil Toplum Hizmetlerine ulaşmalarına katkı sunmak amacıyla bu proje uygulanmaya başlamıştır.

Dicle Toplumsal Araştırmalar Merkezi (DİTAM) tarafından yürütülen, İngiltere Büyükelçiliği tarafından desteklenen "Diyarbakır İli Sur İlçesinde Yerinden Edilen Ailelerin Temek Haklara ve Kamu Hizmetlerine Erişimi" projesi 1 Ağustos 2017 – 1 Mart 2018 tarihleri arasında yürütülen saha çalışmasıyla, yerinden edilen ailelere ulaşmaya, ihtiyaçlarını belirlemeye, temel hak ve hizmetlere ulaşmalarına, yaşam kalitelerini yükseltmeye odaklanmıştır.

ARAŞTIRMANIN METODU

Bu çalışma Dicle Toplumsal Araştırmalar Merkezi (DİTAM) tarafından Diyarbakır ili Sur İlçesi'nde, Aralık 2015 ile Mart 2016 tarihleri arasındaki sokağa çıkma yasağı, yaşanan çatışmalar ve ablukadan etkilenen ailelerden ulaşılabilen 500'ü ile yapılan görüşme ve anketlerin sonuçlarına dayanmaktadır. 'Diyarbakır İli Sur İlçesi'nde Yerinden Edilen Ailelerin Temel Haklara ve Kamu Hizmetlerine Erişimi' projesi kapsamında yürütülen araştırma, Diyarbakır merkeze bağlı Sur, Kayapınar, Bağlar ve Yenişehir ilçelerinde 23 Ağustos 2017 - 10 Ocak 2018 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir.

Çalışmanın temel amacı, yasaklı süreçte yerinden edilmiş ve bu nedenle pek çok zorluklara maruz kalmış ailelerin yaşadıkları hak ihlallerini tespit etmek; bu doğrultuda şu andaki sosyo-ekonomik durumlarını belirlemek ve göç etme sürecinde aldıkları hizmetleri, mevcut durumda ihtiyaçlarına göre, hem kamu alanında hem sivil toplum alanında verilen hizmetlere erişimleri ile ilgili yönlendirme yapmaktır.

Saha çalışmasına başlamadan önce, Diyarbakır merkezde olan kamu kurumları, yerel yönetimler ve hak temelli çalışma yürüten sivil toplum örgütleriyle görüşmeler yapılarak, mevcut durumda hizmet vermekte olan ve yönlendirilecek ailelerin karşılık bulabileceği kurumlar hakkında bilgilerin yer aldığı bir erişim haritası hazırlanmıştır. Hazırlanan bu erişim haritası, ziyaret edilen ailelerin tamamına verilmiştir. Ayrıca araştırma sahasının ve görüşmecilerin muhtemel travma durumları sebebiyle saha çalışmasından önce, proje ekibine Türkiye İnsan Hakları Vakfı Diyarbakır Temsilciliği tarafından "Ruhsal Travma ve Psiko-sosyal Müdahale" eğitimi verilmiştir.

Saha görüşmelerine başlamadan önce, iletişim bilgileri bilinen aile bireylerine telefon ile ulaşılmış ve yapılacak görüşme için onay alındıktan sonra haneler ziyaret edilip yüz yüze görüşülerek, daha önce hazırlanmış anket formları doldurulmuştur. İhtiyaç duyulan durumlarda, kimi ailelerle derinlemesine görüşmeler de yapılmıştır. Ailelerde görüşülen kişiler yaş, cinsiyet gibi ayrımlara dayanarak seçilmemiş, ailenin kendi koşulları doğrultusunda belirlediği kişilerle görüşme sağlanmıştır. Bu çerçevede, Sur'da yerinden edilmiş ailelerden 655'i ile iletişim sağlanmış; 82 aile telefonda görüşmeyi reddetmiş, 73 aile ise telefonda görüşmeyi kabul etmelerine rağmen, evlerine gidildiğinde görüşmek istememişlerdir. Görüşmeyi kabul eden 500 aile'nin 489'u bütün soruları cevaplamış, ancak 11 aile, çeşitli çekincelerden dolayı soruları kısmen cevaplamışlardır. Görüşülen ailelerin %40'ı Sur'un şuanda açık olan mahallerinde, %26'sı Sur'un hemen çeperindeki Yenişehir (ağırlıklı olarak Şehitlik'te), % 30'u Bağlar'da, %4'ü ise Kayapınar'da (ağırlıklı olarak Huzurevleri) yaşamaktadır.

Proje için yapılan ön araştırmalarımıza göre; Sur ilçesinde yaşanan çatışmalar ve ilan edilen sokağa çıkma yasaklarından etkilenip yerinden edilen 6.000'den fazla aile ve en az 24.000 kişi bulunmaktadır.[1] Ancak gerek yerinden edilmiş bütün ailelerin mevcut ikamet adreslerine erişimin zorluğu gerekse proje süresinin kısıtlılığı sebebiyle yürüttüğümüz proje 500 aileyi kapsamaktadır. Dolayısıyla, araştırma bulguları, gözlem ve sonuçların söz konusu sınırlı kaynaklara dayandığının bilinmesi gerekmektedir. 500 örneklemin kapsayıcılığının sınırlılığı ile birlikte Sur'dan benzer nedenlerle ayrılmış, aynı mahallelerde yaşamış ve önemli oranda benzer sosyo-ekonomik yapıya sahip aileler hakkında, bu çalışmanın önemli veriler sağladığı da bir gerçektir.

1) Yerinden Edilen ve Mülksüzleştirilenler: Sur Sakinlerinin Evlerine Dönme Hakkı, Af Örgütü, Aralık, 2016. Link: http://www.raporlar.org/AfOrgutuSurRaporu/ Erişim: 5 Şubat 2018.

ARAŞTIRMA ALANI: SUR

Arka Plan: Sur'un Demografik Yapısı ve Yerinden Edilme Süreci

Diyarbakır, 1900'lü yılların ilk çeyreğine kadar Sur ilçesine ismini veren surların içindeki bölgeden ibaret idi. 19. yüzyıl ortalarında 35-40 bin arasında olduğu tahmin edilen şehir nüfusunun yaklaşık yarısını Ermeniler, Süryaniler, Keldaniler, Rumlar, Yahudiler oluştururken öbür yarısı Kürtler, Türkler ve Araplardan oluşmaktaydı.[1] Bu gruplar dışında az sayıda Çerkes, Alevi ve Êzidî'nin şehrin yakın köylerinde yaşadığı bilinmektedir.

Eski şehrin etrafını saran ve yukarıdan bakıldığında kalkan balığını andıran surların uzunluğu yaklaşık 5,7 km uzunluğunda olup surlar boyunca toplam 82 burç yer almaktadır.[3] Diyarbakır'ın kadim tarihine ev sahipliği yapmış Sur ilçesinin Hevsel Bahçeleri ve Surları, 2015 yılı itibariyle UNESCO Dünya Mirası statüsüne sahiptir.[4]

Ulu Cami, Dört Ayaklı Minare, Surp Giragos Ermeni Kilisesi, Mar Petyun Keldani Katolik Kilisesi, Meryem Ana Süryani Kadim Kilisesi gibi kültürel çeşitliliğin sembolü yapıların tamamına yakını Sur içindedir.

Kültürel çeşitliliğiyle bin yılların hafızasını taşıyan Sur, aynı zamanda Kürt Meselesinin de yakın tanıklarındandır. 80'lerden sonra ama özellikle 90'lı yıllardan sonra yaşanan çatışmalar sebebiyle köyleri boşaltılarak zorunlu göçe maruz kalan büyük bir nüfus Sur ilçesi ve etrafına yerleşmiş, böylece şehrin nüfusu kısa bir süre içinde ikiye katlanmıştır. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) 2015 verilerine göre 58.079'u erkek ve 59.619'u kadın olmak üzere toplam nüfusu 117.698 kişi olan Sur ilçesi, yoğun göç aldığı tarihten bu yana sosyoekonomik durum itibariyle en yoksul ilçelerden biri olagelmiştir.[5]

Kürt meselesi kaynaklı 40 yıllık çatışmaların da mağduru olan Sur sakinleri, Çözüm Sürecinde "rahat bir nefes" almış olsa da, ardından gelen çatışmalar çok büyük sıkıntıları beraberinde getirmiştir. Çünkü başlayan çatışmaların mekanı şehirler, özellikle de Suriçi olmuştur.

"Öz yönetim" ilanları ile başlayan süreç, Sur, Cizre, Silvan başta olmak üzere şehir merkezlerine hendekler kazılması, barikatlar kurulması ve yapılan operasyonlarda çatışmalar yaşanması ile devam etti. Diyarbakır'da ilk kez 6 Eylül 2015 günü ilan edilen sokağa çıkma yasakları ve askeri operasyonlar ile buna bağlı silahlı çatışmalar Diyarbakır Barosu Başkanı Tahir Elçi'nin öldürüldüğü 28 Kasım tarihine kadar "düşük yoğunluklu" bir şekilde ve aralıklı devam etmiştir. Bu süre zarfında çatışma mekanında mahsur kalan Sur halkının sokağa çıkmasının yasaklanmasının yanında, su ve elekt-

---

2) Eski Diyarbakır'da Kültürel Çeşitlilik, Agos, 2012. http://www.agos.com.tr/tr/yazi/806/eski-diyarbakir-da-kulturel-cesitlilik-fotograf-sergisi-11-mart-ta-sona-eriyor
3) Şeyhmus Diken, Surlar ve Sırlar, Bianet, 2004. https://bianet.org/bianet/toplum/33729-surlar-ve-sirlar
4) UNESCO, Diyarbakır Surları ve Hevsel Bahçeleri Kültürel Peyzaj Alanı, 2015. http://whc.unesco.org/en/list/1488
5) Türkiye İstatistik Enstitüsü, Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması Bölgesel Sonuçları, 2015, http://www.turkstat.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21868

rik kesintileri, cep telefonu iletişiminin engellenmesi gibi uygulamalar yaşanmış, evlerinde uzunca süre mahsur kalan ailelerin gıda, sağlık gibi temel haklara erişimi zaman içerisinde imkansız bir hal almıştır.

Venedik Komisyonu, 2016 yılının Haziran ayı oturumunda Türkiye Hükümeti tarafından alınan sokağa çıkma yasağı kararlarının Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde yer alan hukukilik şartını karşılamadığı görüşünü paylaştı ve İl İdaresi Kanunu kapsamında uygulanan sokağa çıkma yasaklarına son verilmesi, acil tedbirlerin Türkiye'nin ulusal yasaları ve uluslararası yükümlülükleriyle uyumlu olmasının sağlanması ve sokağa çıkma yasağı gibi kararların alınmasına imkan tanıyan yasal çerçevenin gözden geçirilmesi tavsiyesinde bulundu.[6]

Uluslararası Kriz Grubu'nun Kasım 2016 tarihli tahminlerine göre bölgede yaşanan silahlı çatışmalarda 368'i silahsız olmak üzere bölge halkından en az 2.360 kişi yaşamını yitirdi.[7] Türkiye İnsan Hakları Vakfı'nın (TİHV) verilerine göre, Ağustos 2015 ile Ağustos 2016 arasında sokağa çıkma yasağı ilan edilen yerlerde, 79'u çocuk olmak üzere, silahsız 321 kişi hayatını kaybetti. TİHV'in paylaştığı bilgilere göre üçü çocuk 10 silahsız kişi Sur'da yaşamını yitirdi.[8]

Af Örgütü'nün Diyarbakır Valiliği ve Cumhuriyet Başsavcılığı'ndan Mayıs 2016'da edindiği bilgilere göre, operasyon ve silahlı çatışmaların son bulduğu 9 Mart 2016 tarihi itibariyle, 65 asker ve polis memuru ile PKK ile ilişkili 65 silahlı kişi çatışmalarda öldürülmüş ve cenazelerine ulaşılmış, ayrıca 68 kişi de gözaltına alınmıştır.[9]

Eylül ayında başlayan çatışmalar sebebiyle Sur'dan başlayan göç dalgası giderek yoğunlaştı. 28 Kasım'dan 11 Aralık tarihine kadar süren 9 günlük yasağın ardından 11 Aralık 2015'te Sur'un 6 mahallesinde yaklaşık 24.000 kişinin etkilendiği sokağa çıkma yasağı ilan edildi[10] ve 11 Aralık 2015 tarihinden 9 Mart 2016 tarihine kadar kesintisiz bir şekilde, tam 90 gün sürdü. Ancak 90 gün süren çatışmaların sona erdiğinin duyurulmasına rağmen Sur'daki çatışma bölgesinde sokağa çıkma yasağı halen devam etmektedir.

Sur ilçesinde kazılan hendekler, dikilen barikatlar, yapılan operasyonlar ve yaşanan çatışmalar sebebiyle yerinden edilen ailelerin sayısının yaklaşık 6 bin olduğu, doğrudan etkilenen kişi sayısının 40.000 kişiyi bulduğu tahmin edilmektedir. Şehrin tarihi mahallelerinde yaşanan çatışmaların ardından, Sur ilçesi 25 Mart 2016 tarihinde Bakanlar Kurulu tarafından "afet yasası" kapsamında riskli alan ilan edildi ve toplamda 50 bin kişiyi etkileyen, 6642 parsellik alan, 1983 tarih ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanununun 27. maddesine dayanılarak "acele kamulaştırma kararı" ile kamulaştırıldı.[11] Bu kamulaştırma kararıyla birlikte çatışmadan doğrudan etkilenmeyen ve toplam nüfusu 5 binden fazla olan Ali Paşa ve Lale Bey gibi mahalle sakinlerinin tümünün de evlerinden göç etmeleri için tebligat gönderildi ve bu iki mahalledeki evlerin çoğu boşaltıldı.

---

6) Türkiye'deki Sokağa Çıkma Yasaklarını Düzenleyen Yasal Çerçeveye Dair Görüş, Venedik Komisyonu'nun 107. Genel Oturumunda kabul edilmiştir (Venedik, 10-11 Haziran 2016), http://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2016)010-e

7) Uluslararası Kriz Grubu'nun 18 Kasım 2016 tarihli verileri. Grubun 16 Mart 2018 tarihli güncel verilerine göre yaşamını yitirenlerin sayısı için bkz. http://www.crisisgroup.be/interactives/turkey/

8) Türkiye İnsan Hakları Vakfı, 16 Ağustos 2015-16 Ağustos 2016 Tarihleri Arasında Sokağa Çıkma Yasakları ve Yaşamını Yitiren Siviller Bilgi Notu, 21 Ağustos 2016, http://tihv.org.tr/16-agustos-2015-16-agustos-2016-tarihleri-arasinda-sokaga-cikma-yasaklari-ve-yasamini- yitiren-siviller-bilgi-notu/

9) Af Örgütü'nün Diyarbakır Valisi ile gerçekleştirdiği görüşme, 20 Mayıs 2016. http://www.raporlar.org/AfOrgutuSurRaporu/

10) Diyarbakır Valiliği'nin sokağa çıkma yasağına ilişkin basın duyurusu, http://www.diyarbakir.gov.tr/11122015-basin-duyurusu-surda-sokaga- cikma-yasagi?_sm_au_=iVVlNVl4mjjFFJV2

11) Sivil Sayfalar, Sur'un Tarihini Silen Düzenleme, 2017. http://www.sivilsayfalar.org/2017/05/04/surun-tarihini-silen-duzenleme/

ARAŞTIRMA BULGULARI

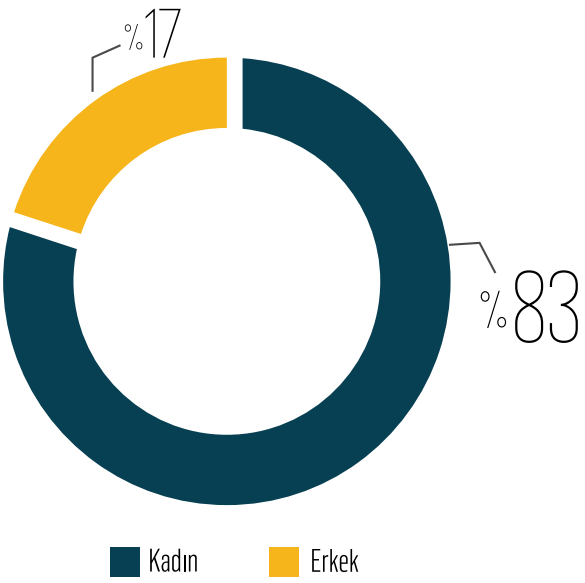
1. GÖRÜŞME YAPILAN AİLELER

1.1. Demografi

I. Cinsiyet Dağılımı

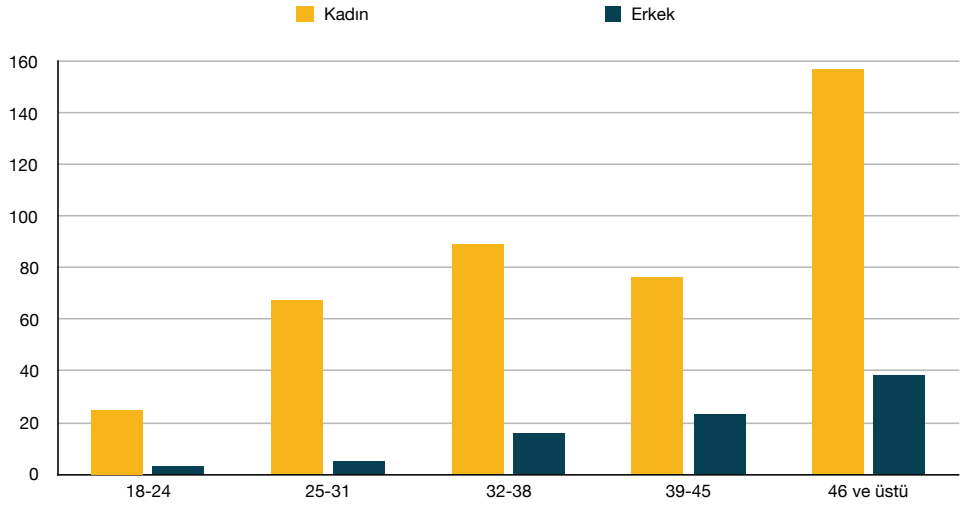
Yüz yüze görüşme yapılan 500 aile temsilcisinden 415 kişi kadın, 85 kişi erkektir. Görüşmelerde cinsiyete dayalı tam bir eşitlik beklenmese bile böylesi bir fark da öngörülmemiştir.

Bu durum, telefonla iletişim sağlanan kişi erkek olsa dahi ev ziyaretlerinde görüşmeye katılan kişinin daha çok kadın olmasından kaynaklanmıştır. Ev ziyaretleri esnasında ailenin erkek üyesi evde olsa dahi görüşmeye katılmayıp sorulara kadınların cevap vermesini istemiştir. Çalışmamız ailelerin genel durumunu tespit etmeyi öncelikli amaç olarak belirlediğinden ötürü bu fark çalışmanın sıhhatini etkileyecek bir durum yaratmamıştır.

II. Yaş Aralığı

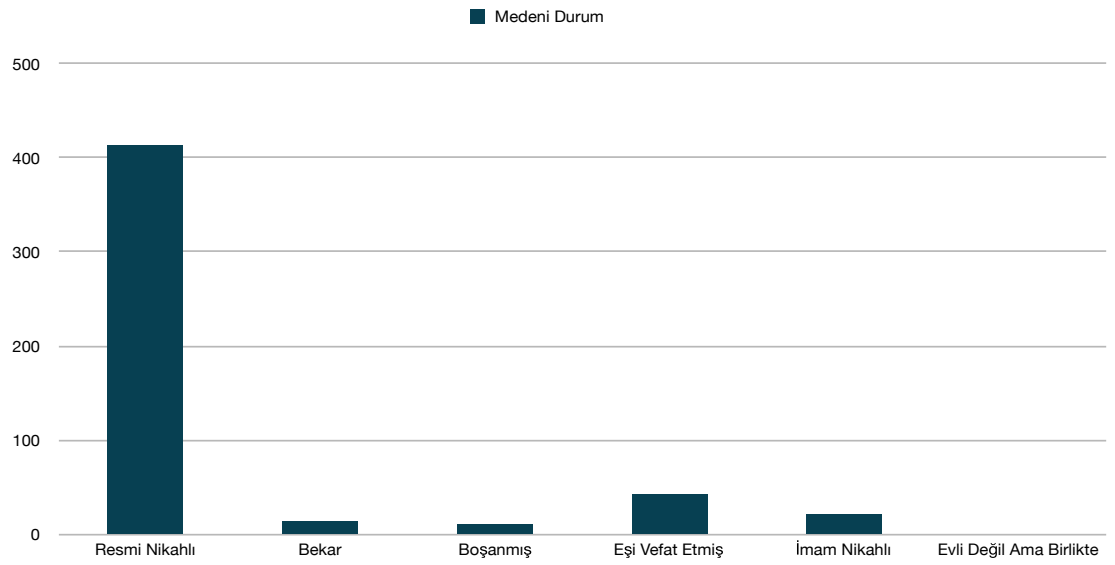
Görüşülen 500 kişiden 1 kişi yaş sorusuna cevap vermemiş, cevap veren 414 kadından %6'sının 18-24 yaş grubunda, %16'sının 25-31 yaş grubunda, %22'sinin 32-38 yaş grubunda, %18'inin 39-45 yaş grubunda, %38'inin 46 ve üstü yaş grubunda olduğu tespit edilmiştir. Kadınlarda olduğu gibi görüşülen 85 erkek içinde de büyük çoğunluğunun orta yaş ve üzerinde olduğu görülmüştür.

	18-24	25-31	32-38	39-45	46 ve üstü
Kadın	25	67	89	76	157
Erkek	3	5	16	23	38

III. Medeni Durum

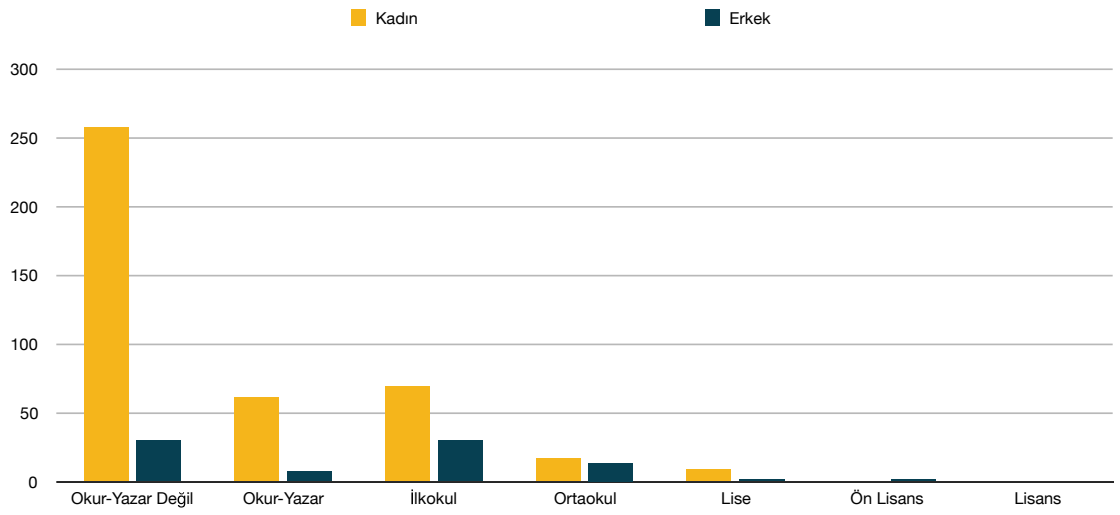
Görüşmecilerin medeni durumlarına ilişkin soruya 499 kişi cevap vermiş, bunların %83'ünün resmi nikahlı, %4'ünün imam nikahlı, %3'ünün bekar, %2'sinin boşanmış, %8'inin eşinin vefat etmiş olduğu tespit edilmiştir.

IV. Eğitim Durumu

Görüşmecilerin eğitim durumlarına dönük soruya 500 kişiden 499'u cevap vermiş ve cevap veren 414 kadından %62'sinin okuryazar olmadığı, %15'inin okuryazar olduğu, %17'sinin ilkokul mezunu olduğu, %4'ünün ortaokul mezunu olduğu, %2'sinin lise mezunu olduğu ve 1 kişinin lisans mezunu olduğu tespit edilmiştir. Görüşülen 85 erkekten %35'inin okuryazar olmadığı, %10'unun okuryazar olduğu, %35'inin ilkokul mezunu olduğu, %15'inin ortaokul mezunu olduğu, %3'ünün lise mezunu olduğu, %2'sinin ön lisans mezunu olduğu görülmüştür.

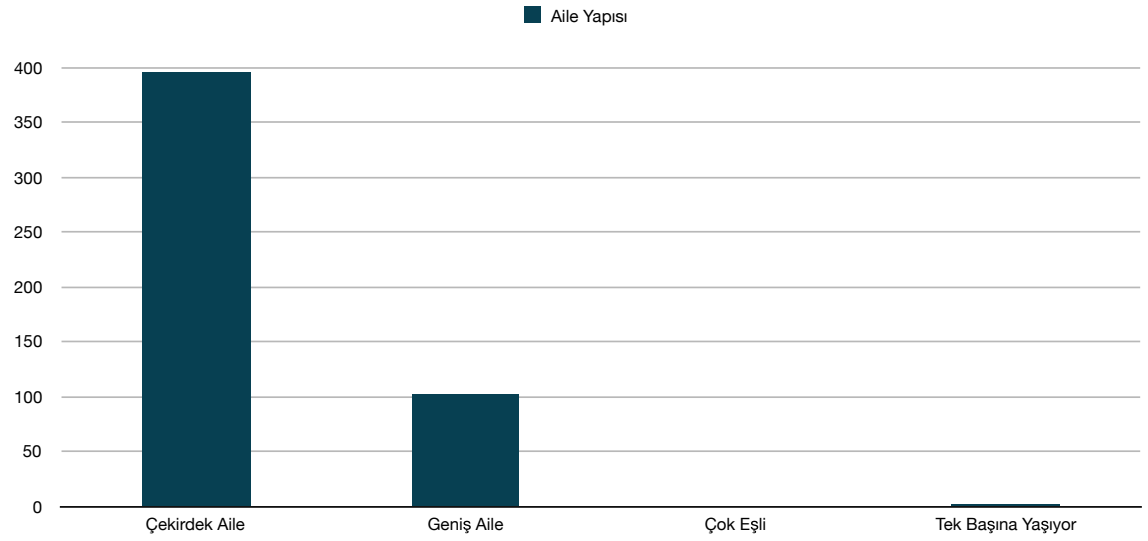
Görüşme alınan kişilerin çoğunluğunun kadın (414 kişi) olması okuma-yazma bilmeyen kadın sayısını yüksek göstermiştir. Ancak erkek sayısının 85 kişi olması dikkate alınırsa okuma-yazma bilmeyen erkek oranının da yüksek olduğu görülmektedir. Genel olarak tabloya bakıldığında görüşme yapılan kişilerin %58'inin okuma yazma bilmediği ortaya çıkmıştır. Merkez ilçeler arasında Sur ilçesi öteden beri eğitim bakımından en dezavantajlı ilçelerden biridir. Rastgele seçilmiş 500 aile temsilcisi içinden yalnızca bir kişinin lisans mezunu olması, erkek veya kadın lise mezunu toplamının 11 kişi olması, yine bu 500 kişiden 300'üne yakınının okuryazar dahi olmaması bize Sur sakinlerinin eğitim durumu hakkında bir fikir vermektedir.

	Okur-Yazar Değil	Okur-Yazar	İlkokul	Ortaokul	Lise	Ön Lisans	Lisans
Kadın	257	61	69	17	9	0	1
Erkek	30	8	30	13	2	2	0

V. Aile Yapısı

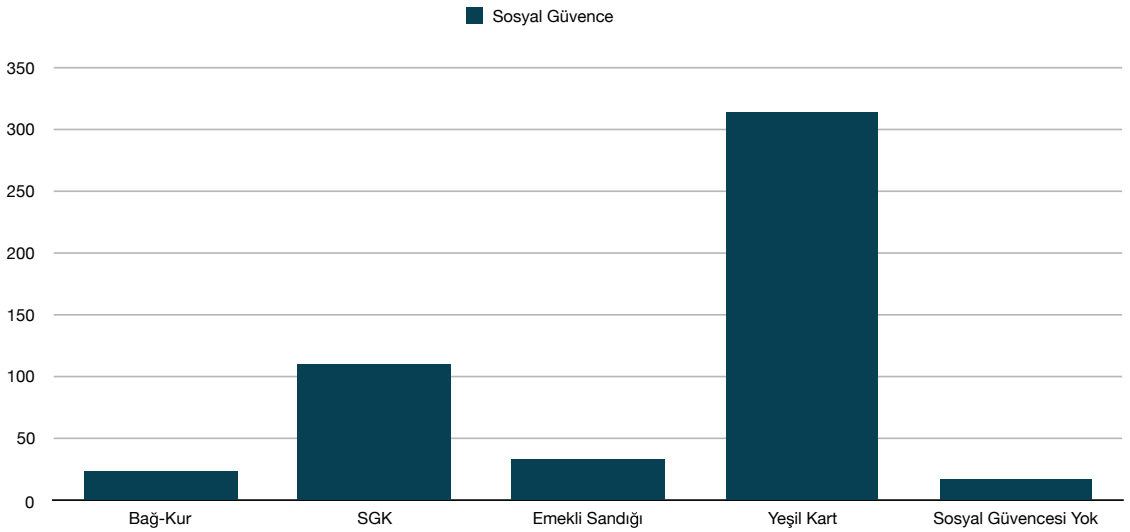
Sur ilçesi avlulu müstakil evlerin bulunduğu ve geleneksel mahalle hayatının halen yaşandığı bir yerleşim yeridir. Bu sebeple şehrin apartman yerleşimine sahip diğer bölgelerine nazaran geniş ailelerin bir arada yaşayabildiği evler çoğunluktadır. Son yıllarda her ne kadar Suriçi'nde de yapılaşma şekli değişmiş ve geniş aile sayısı azalmış olsa da bu aile yapısı Sur'da halen sürmektedir. Araştırma kapsamında ziyaret edilen ailelerin yapısı; %79 oranında çekirdek aile ve %20 oranında geniş aile şeklindedir.

	Çekirdek Aile	Geniş Aile	Çok Eşli	Tek Başına Yaşıyor
Aile Yapısı	296	102	0	2

1.2. Sosyo-Ekonomik Yapı

1. Sosyal Güvence Durumu

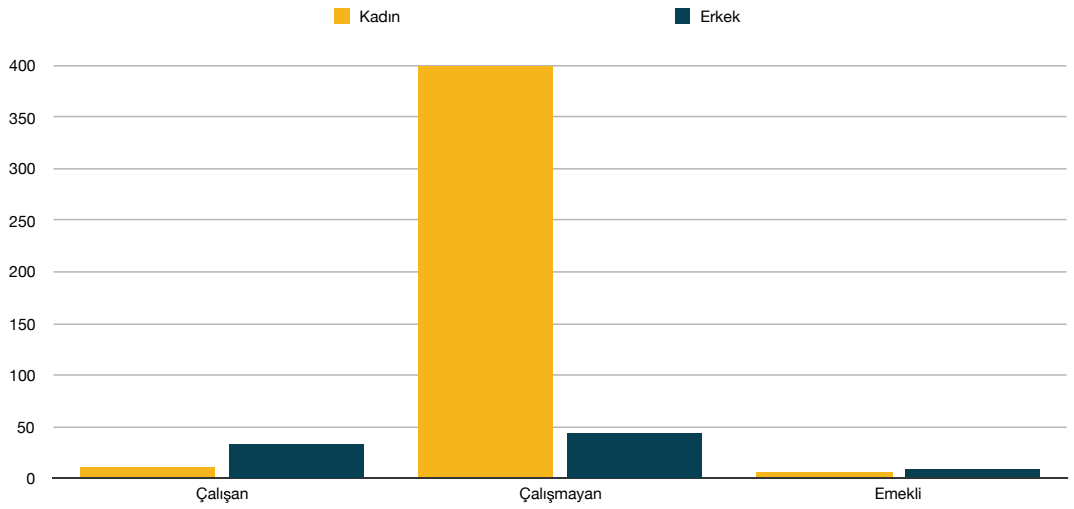
	Bağ-Kur	SGK	Emekli Sandığı	Yeşil Kart	Sosyal Güvencesi Yok
SOSYAL GÜVENCE	24	110	34	314	17

Görüşülen 500 aile temsilcisine yöneltilen "sosyal güvence" sorusuna ailelerden 499'u cevap vermiş, cevap veren ailelerin %63 oranında Yeşil Kart (Genel Sağlık Sigortası kapsamında primi devlet tarafından karşılananlar) sahibi olduğu ve 17 ailenin herhangi sosyal güvencesinin olmadığı görülmüştür. Bunlar dışında herhangi bir sosyal güvenceye sahip ailelerin oranı yaklaşık %33 civarındadır.

Not: Bağ-Kur (4B Sigortalılar), SGK (Sigortalı bir işte çalışanlar), Emekli Sandığı, Yeşil Kart (Genel Sağlık Sigortası kapsamında primi devlet tarafından karşılananlar), Sosyal Güvencesi Yok (Genel Sağlık Sigortası prim borcu nedeniyle yararlanamayanlar)

II. Çalışma Durumu

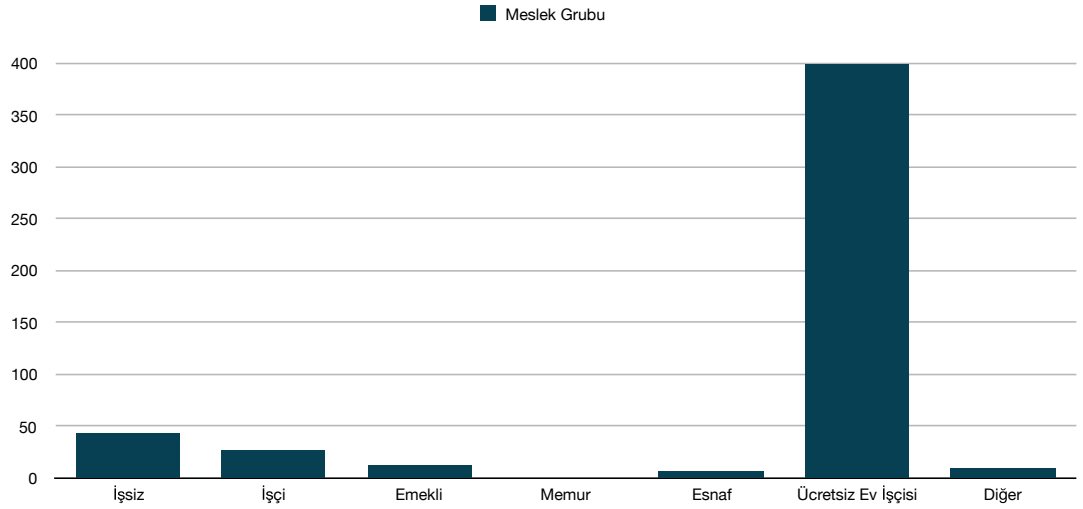
Yüz yüze görüşülen 500 aile temsilcisinden 499'unun cevapladığı ilgili soruya göre hâlihazırda çalışan görüşmecilerin oranı %9 bile değildir. Bu sayıya emekli olan 13 kişi de eklendiğinde oran %11 civarındadır. Görüşülen aile temsilcilerinin yaklaşık %89'u herhangi bir işte çalışmamaktadır. Bu oran kadınlarda %96'nın üzerinde, erkeklerde %52 civarındadır. Sur sakini erkeklerdeki bu işsizlik oranı yoksulluğun önemli faktörlerinden biri olmakla birlikte Sur'da yaşayan kadınların çalışma hayatına neredeyse hiç katılmıyor oluşları, görüşmecilerin rastgele seçildiği de göz önüne alındığında dikkate değer ve üzerinde düşünülmesi gereken bir sonuçtur.

	Çalışan	Çalışmayan	Emekli
KADIN	10	399	5
ERKEK	33	44	8

III. Meslek Durumu

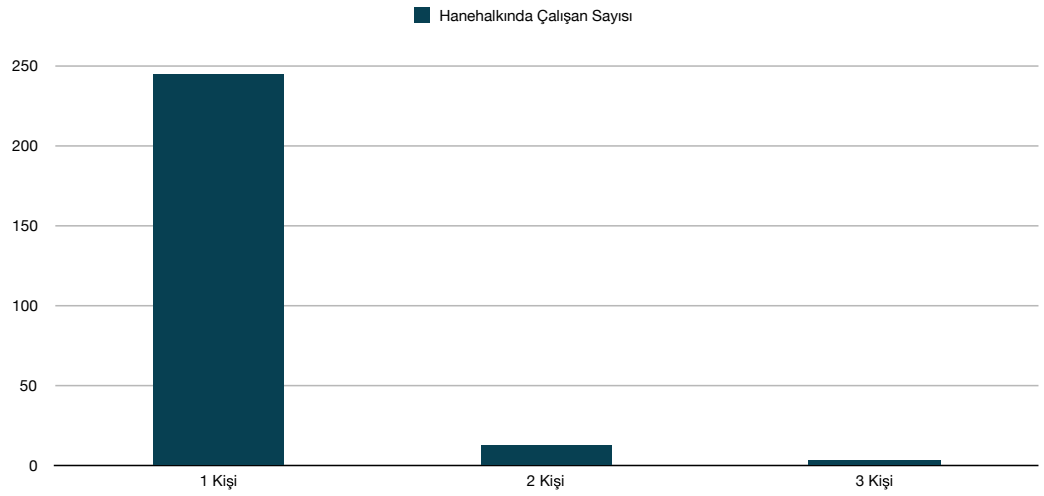
500 görüşmeciden mesleği ile ilgili soruya cevap veren 499 kişi arasından işçi, emekli ve esnaf olanların toplam oranı %10 bile değildir. Bu grubun dışında kalan görüşmecilerden 10 kişi seyyar satıcı, mevsimlik işçi, gündelikçi gibi düzensiz işlerde çalışmaktadır. Geriye kalan çoğunluğun içinde kadınlar ekseriyetle "ücretsiz ev işçisi" olarak tanımladığımız şekilde, ev işleri yapmakta ve istihdama katılmamaktadırlar. Sur ilçesinden rastgele seçilmiş 500 aile temsilcisinden hiçbirinin memur olmaması da dikkate değer bir durumdur.

İşsiz	İşçi	Emekli	Memur	Esnaf	Ücretsiz Ev İşçisi	Diğer
44	27	13	0	6	399	10

IV. Hanedeki Çalışan Sayısı

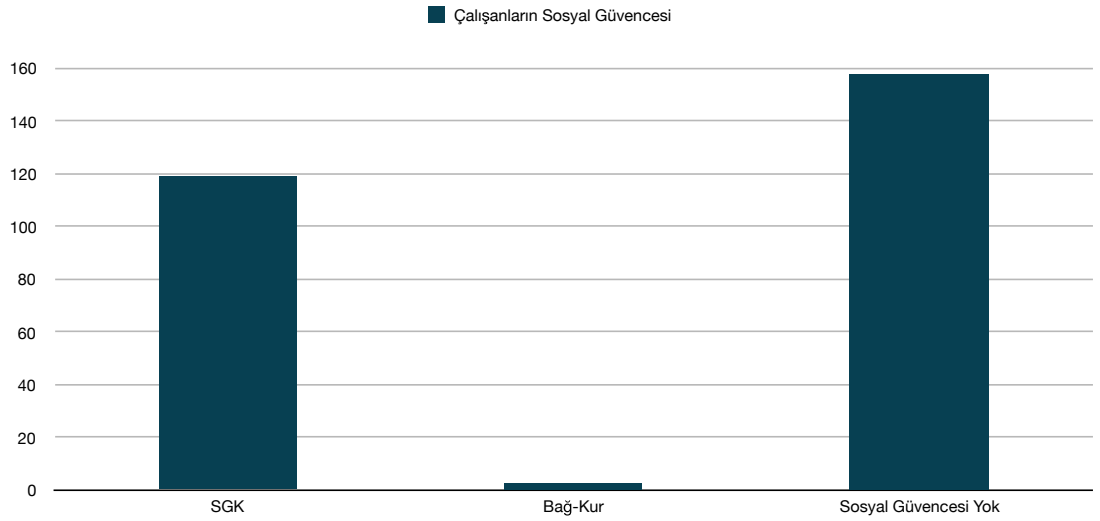
Ziyaret edilen 500 aileye hanede yaşayan kişi sayısı sorulmuş ancak ailelerin tamamı bu soruyu cevaplamaktan kaçınmışlardır. Görüşmelerden elde edilen verilere göre görüşülen 500 ailenin toplam nüfusu yaklaşık 3000 civarındadır. Grafikten anlaşılacağı üzere hanelerin yaklaşık yarısının maddi yükünü çalışan tek kişi çekmektedir. Hanelerde ortalama 6 kişinin yaşadığı tahmini ve gelir düzeyi kıyaslandığında ailelerin çoğunun yoksulluk sınırı altında yaşadığı görülmektedir. Ayrıca görüşülen hanelerden yarıya yakınında herhangi bir çalışan bulunmaması dikkate değer bir sonuçtur.

Hanedeki Çalışan Sayısı	Hane Sayısı
1 Kişi	245
2 Kişi	13
3 Kişi	3

V. Çalışanların Sosyal Güvence Durumu

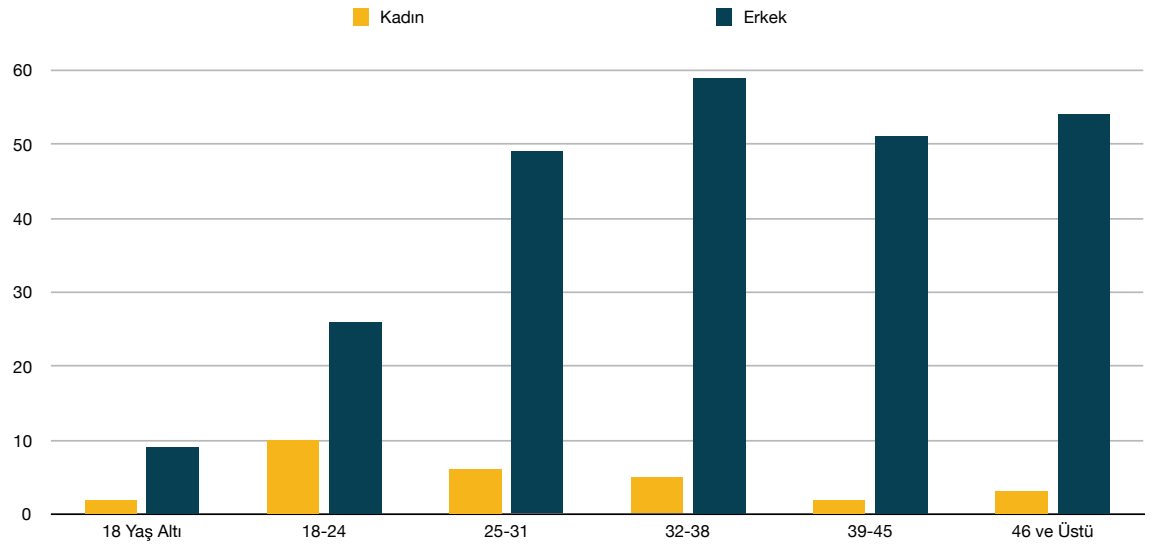
Yapılan görüşmede, görüşme alınan hane bireyinden alınan bilgiler doğrultusunda toplamda 280 kişinin çalışıyor olduğu ortaya çıkmıştır. Çalışan 280 kişinin sosyal güvencesi hakkındaki bilgi yukarıdaki grafikte gösterilmektedir. Hane halkında çalışanların %44'ünün SGK veya Bağ-Kur kapsamında bir güvenceye sahip olduğu ancak %56 gibi bir çoğunluğun herhangi bir sosyal güvence olmadan çalıştığı anlaşılmaktadır. Çoğu ailede tek bir çalışan olduğu göz önünde bulundurulduğunda, kayıt dışı istihdamın çok fazla insanı sosyal güvenceden mahrum bıraktığı görülmektedir.

	SGK	Bağkur	Sosyal Güvencesi Yok
Çalışanların Sosyal Güvencesi	119	3	158

vi. Çalışanların Cinsiyet ve Yaş Dağılımı

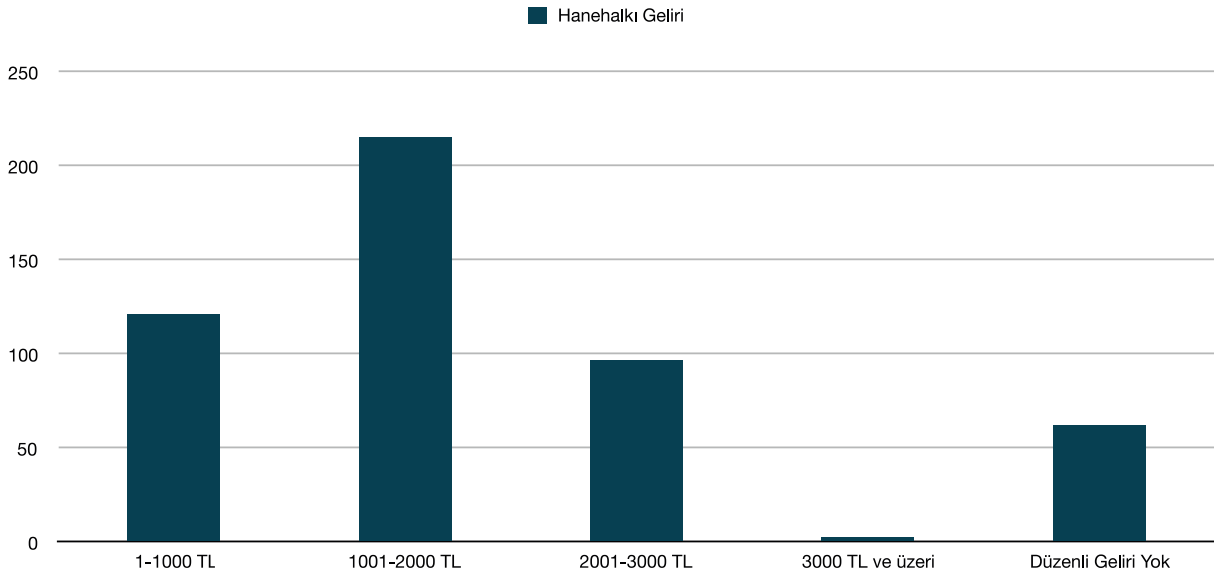
500 hanede yaşayan yaklaşık 3000 kişi içinde, çalışan toplam 280 kişiden ilgili soruya cevap veren 276'sının çoğunlukla 25 yaş üzeri erkekler olduğu, bu kişiler arasından kadın oranının %10 civarında olduğu ve çalışan kadınların 18-31 yaş aralığında yoğunlaştığı görülmektedir.

	18 Yaş Altı	18-24	25-31	32-38	39-45	46----
Kadın	2	10	6	5	2	3
Erkek	9	26	49	59	51	54

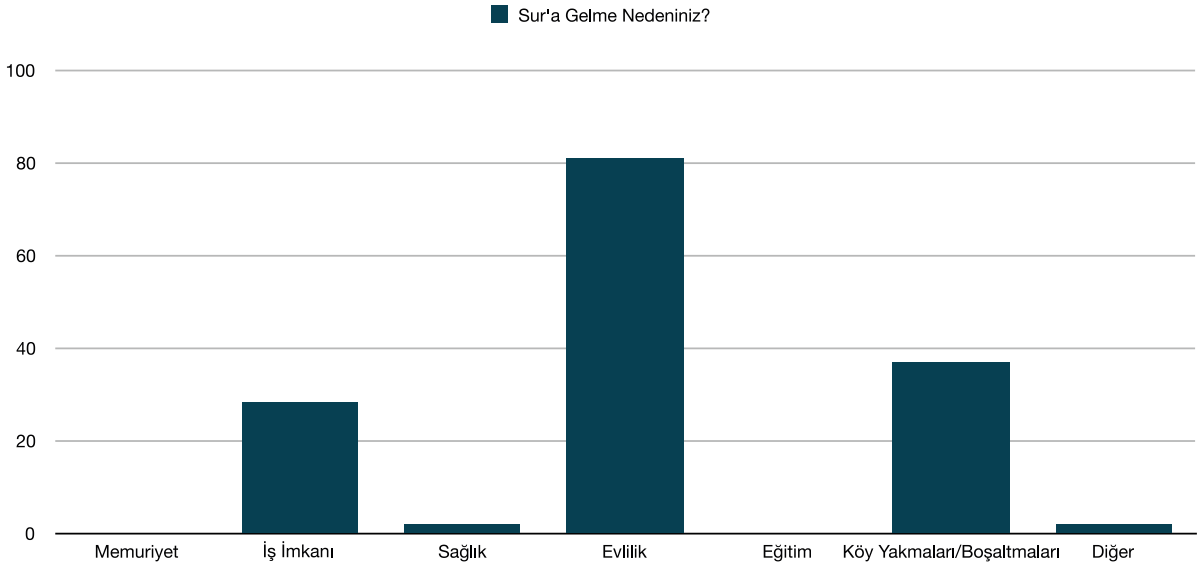
VII. Hanenin Aylık Geliri

Proje kapsamında görüşülen 500 aileden 62'sinin düzenli bir geliri bulunmamakta ve ailelerin sadece %20'si ayda 2.000 TL ve üzeri gelire sahiptir. Görüşme yapılan ailelerin yaklaşık yarısı aylık gelirlerinin 1.000-2.000 TL arasında olduğunu ifade etmişlerdir. Bu aralıktaki yoğunlaşmanın valilik/kaymakamlık üzerinden alınan kira desteğinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Görüşme yapılan kişiler aldıkları kira yardımını sadece kaldıkları konutun kirasını karşılamak için değil aynı zamanda bir geçim kaynağı olarak kullandıklarını ifade etmişlerdir.

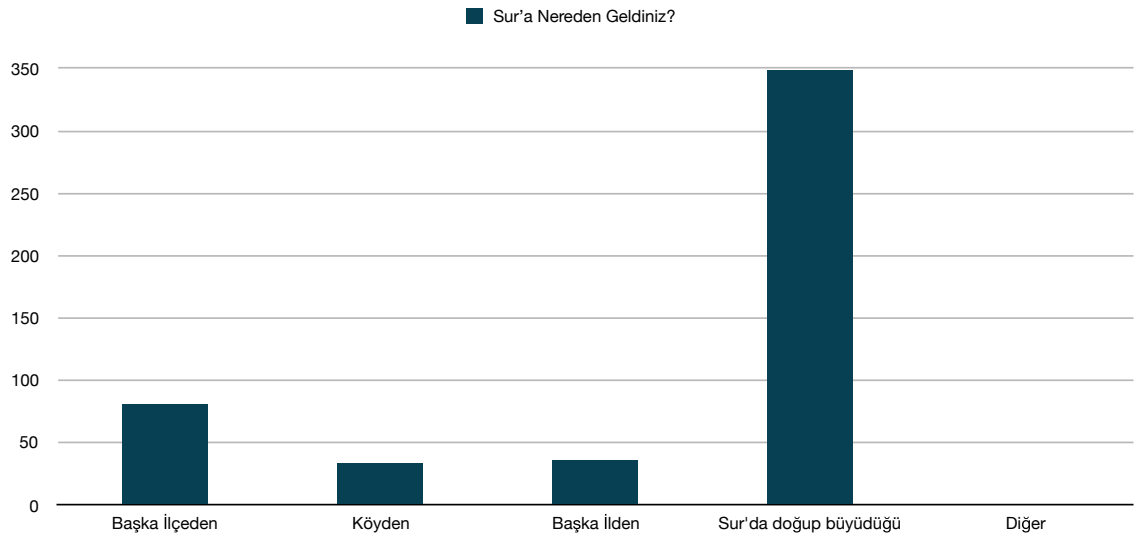

	1-1000 TL	1001-2000 TL	2001-3000 TL	3000 TL ve üzeri	Düzenli Geliri Yok
Hanehalkı Geliri	121	215	97	3	62

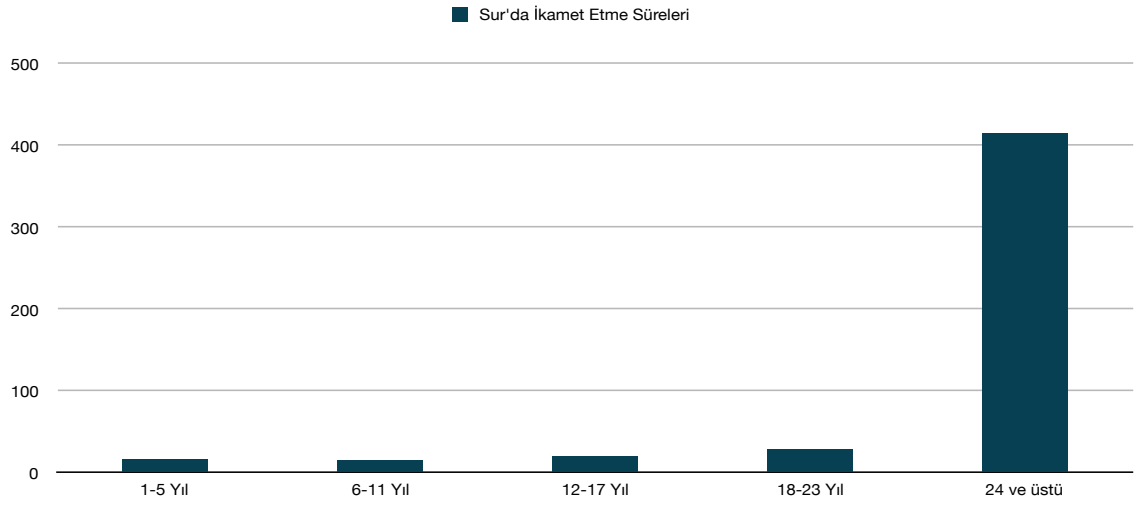
2. AİLELERİN SUR'DA YAŞAM SÜRELERİ VE GELME NEDENLERİ

Memuriyet	İş İmkanı	Sağlık	Evlilik	Eğitim	Köy Yakmaları/Boşaltmaları	Diğer
0	28	2	81	0	37	2

Başka İlçeden	Köyden	Başka İlden	Sur'da doğup büyüdüğü	Diğer
80	33	36	348	1

1-5 Yıl	6-11 Yıl	12-17	18-23	24 ve Üstü
17	16	20	29	416

Saha görüşmelerinden elde edilen bilgilere göre, ilgili sorulara cevap veren 498 hane temsilcisinden Diyarbakır'a bağlı bir köy veya ilçeden gelenlerin oranı %22 civarında olup 36 aile başka bir ilden geldiklerini ifade etmişlerdir.

Sur'a çevre köy ve ilçelerden yahut başka illerden gelmiş olan 150 hane temsilcisinden %19'u şehir merkezindeki iş imkanlarından, tamamına yakını kadın olan %54'ü evlilik nedeniyle, %25'i zorunlu köy boşaltmalarından dolayı Sur'a taşındıklarını ifade etmişlerdir. Sur, 90'lı yılların başından itibaren zorunlu köy boşaltmaları mağduru ailelerin göç mekanlarından biri olmuştur. Dışarıdan göçle gelmiş her 4 aileden birinin zorunlu göç mağduru olması dikkate değer olmakla birlikte bu ailelerin 90'lı yıllarda yaşadıkları zorunlu göçü 2015 ve 16'da yeniden yaşamaları geçmiş travmalarını da canlandırmış ve bugünkü travmayı derinleştiren bir faktör olmuştur.

Görüşmecilerin %70'i Sur'da doğup büyümüşlerdir. %84'ü 24 yıldan fazladır Sur'da ikamet etmektedir. Bu kadar yoğun bir oranda insanın bu kadar uzun zaman Sur'da yaşıyor olması geleneksel mahalle ilişkilerini güçlü sürdürmüş olması yönüyle ve sosyo-ekonomik açıdan önemlidir. Sur'da ikamet edenlerin çoğunun en az iki nesildir Suriçinde yaşadığı, sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel birikimlerini buralarda edindikleri düşünüldüğünde Sur'dan bir çatışma sebebiyle ve aniden ayrılmış olmanın yaratacağı travmatik etki gözden kaçırılmamalıdır.

3. YERİNDEN EDİLME KOŞULLARI VE SONRASI

3.1. Barınma

Çatışma ve operasyonlar sebebiyle Sur'daki yerleşik hayatlarından kopmak zorunda kalan aileler, ya kısa süre içinde dönecekleri beklentisi yahut çatışmaların yoğunluğu sebebiyle acele davranmak zorunda olduklarından ev eşyası gibi ihtiyaç malzemelerini yanlarına almamış, çoğu genelde elbise ve taşınabilir eşyalarla göç etmişlerdir. Bu zorunlu göçün salt ekonomik değil sosyal, kültürel ve buna bağlı olarak psikolojik etkileri ortaya çıkmış ve bu etkiler halen sürmektedir.

Görüşülen ailelerin tümü Sur'daki çatışmalardan önce yaşamın hem ekonomik hem de sosyal açıdan daha kolay olduğunu, çatışma ve operasyonlar sebebiyle yerinden edilme sürecinde ve sonrasında yaşam standartlarının ciddi oranda kötüleştiğini ifade etmişlerdir. Ailelerin bazıları yerinden edilme sürecinin ilk döneminde, bir süre parklarda, bazıları otelde, bazıları ise kısa bir süreliğine Sur dışında yaşayan akrabalarının yanında barınmak zorunda kaldıklarını beyan etmişlerdir. Özellikle akraba ilişkisi olan aileler, 2-3 aile birleşerek (Sur'da yasağın uzun sürmeyeceği ve evlerine geri döneceklerini de düşünerek) kiraladıkları evlerde birlikte yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Ancak yasak sürecinin uzaması, evlerinin yıkılmış olması ve kiralanan evlerin kalabalık ailelerin yaşamasına elverişli olmaması gibi sebeplerle aileler, zamanla ayrı ayrı kiralık evlere yerleşmişlerdir. Görüşme sağlanan kişiler, bu durumun Sur'da geniş avlulu evlerde birlikte yaşayan aileler açısından ekonominin bölünmesine neden olduğunu belirtmişlerdir.

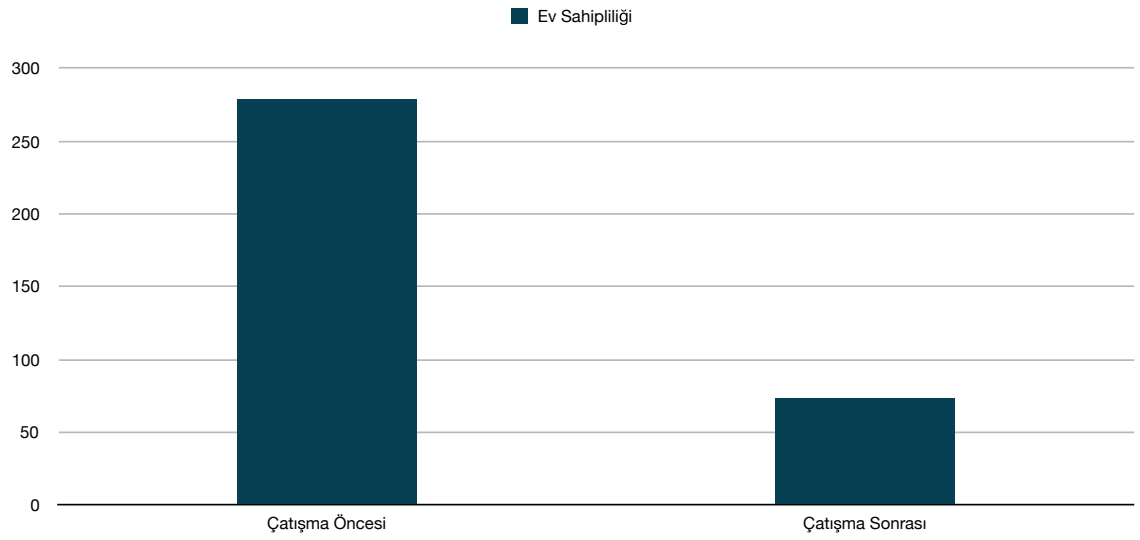
Sur'daki çatışmanın mağduru ailelerin anlatımından, evlerinden zorla ayrıldıktan sonraki ilk dönemde gerek sivil toplum ve gerekse yerel yönetimlerin destek gösterdiği ancak bunların düzensiz ve yetersiz olduğu anlaşılmaktadır. Dayanışma ve desteğin yanında yaşadıkları olumsuz durumları da dile getiren aileler genellikle kiraların artması, taşıma masraflarının katlanması ve yeni mekanlarında "öteki gibi" hissetme durumlarından yakınmaktadırlar. Ayrıca Suriçi'nden Sur dışına doğru yaşanan zorunlu göç, "Suriyelileşme" şeklinde bir kavram doğurmuş, Surlulara "Suriyeli gibi davranıldığı" ve Surluların kendilerini "Suriyeli gibi" hissettiği sözleri giderek daha çok duyulur olmuştur. Çalışmanın yürütüldüğü dönemde bu kavram artık pek kullanılır olmasa da görüşmecilerin anlatımlarının, çatışmanın hemen sonrasından başlayan hafızayı tazelediği, sadece bugünkü sorunlarını değil süreç boyunca yaşanan sorunları hatırlayarak cevap verildiğini göstermektedir.

Örneğin; Sur'da apartman tipi konutta kirada yaşayan aileler, Sur dışında apartman tipi konutta yaşamanın daha zor olduğunu ifade etmişlerdir. Kira gecikmesi durumunda Sur'daki ev sahiplerinin daha anlayışlı olduğunu, ancak mevcut durumda ev sahiplerinin biraz gecikme söz konusu olduğunda kendilerini sürekli uyardığını, bu durumun kira ödenemediği taktirde yeniden bir göçe neden olabileceğini aktarmışlardır. Aynı zamanda aileler avlulu ya da apartman fark etmeksizin Sur'da yaşamanın komşuluk ilişkileri ve mahalle kültürü açısından daha iyi olduğunu belirtmiş, mevcut yaşadıkları yerlerde ise bunun eksikliğinin kendilerini yalnız hissetmelerine neden olduğunu dile getirmişlerdir.

Yapılan görüşmelerde ailelerin çoğu, Sur'da yerinden edilen ailelere Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı tarafından verilen 1000 TL nakdi kira yardımını aldıklarını söylemişlerdir. Aileler verilen bu yardımla sadece kirayı ödemeyip, hem ailede okuyan bireylerin okul masraflarını, hem de

ailenin asgari düzeyde yaşamlarını idame ettirecekleri masrafları karşılaması açısından bir gelir kaynağı olarak kullandıklarını belirtmişlerdir. Yaşanan çatışmalardan sonra, Sur'da iş sahibi olan ailelerin işlerini kaybetmiş olmaları, mevcut durumda iş bulma konusunda sıkıntı yaşamaları aldıkları kira yardımını aylık gelir gibi kullanmalarına neden olmuştur. Aileler İŞKUR dahil olmak üzere sigortalı bir işte çalıştıklarında, Sur dışı bir yere ikamet adreslerini taşıdıklarında, Sur'da yıkılmış evlerinin parasını aldıklarında, ailede sosyal ve ekonomik destek ya da engelli ve bakım hizmetleri kapsamında nakdi destek alan biri olduğunda kira yardımlarının kesildiğini aktarmışlardır. Ayrıca evlerini zorla bırakıp çıkmak zorunda olduklarını, kira yardımının herhangi bir koşula bağlanıp kesilmesinin haksızlık olduğunu ifade etmişlerdir.

Görüşülen ailelerin bazıları, çatışmalar bittikten sonra hasar tespit komisyonu eşliğinde, yasaklı bölgede kalan evlerinin durumunun tespiti için mahallelerine geri döndüklerinde evlerinin yıkılmamış olduğunu, ancak çatışma sonrası Sur'da yapılan hafriyat çalışması sonrasında evlerinin yıkıldığını dile getirmişlerdir. Çatışmalar esnasında fazla hasar görmüş evlerin yıkımının anlaşılır bir durum olduğunu ancak, az bir onarım sonucunda içinde yaşanabilecek evlerinin yıkılmasının anlamsız olduğunu ve bu durumun kendilerinde Sur'a geri dönmelerinin engellenmesi için kasten yapıldığı duygusunu uyandırdığını; mevcut durumda yıkılmış evlerinin ne olacağına dair kesin bir bilginin yetkililer tarafından verilmiyor olmasının bu duygularını desteklediğini belirtmişlerdir.

	Çatışma Öncesi	Çatışma Sonrası
Ev Sahipliği	279	74

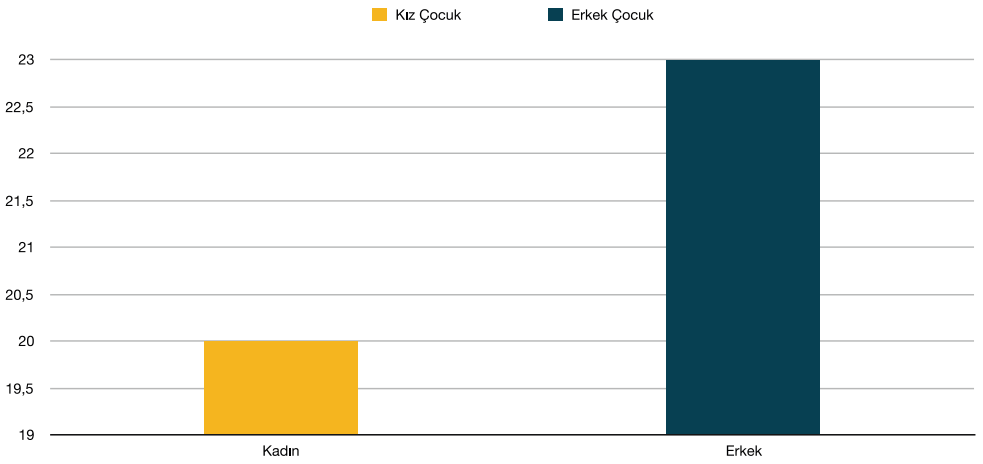
Görüşmecilerden ilgili sorulara cevap veren 489 kişiden 279'unun çatışma öncesinde ev sahibi olduğu, 210'unun ise ev sahibi olmadığı anlaşılmıştır. Ancak çatışma sonrası kendine ait evde yaşayan aile sayısı 74'e düşmüştür. Çatışma hali görüştüğümüz her 4 aileden 3'ünü evsiz bırakmıştır. Bu oranın arka plan gerekçelerini şu şekilde izah etmek mümkündür: Yasak ve çatışmalı bölgede yer alan Fatih Paşa, Dabanoğlu, Savaş, Cemal Yılmaz ve Hasırlı mahallelerinde yıkılmış evlerin tazmin durumuna bakıldığında, evlerin senetli ve tapulu olması ayrımının yapıldığı görülmüştür. Senetli evlerde yaşayanlara evlerin durumu hakkında hiçbir bilginin verilmemiş olduğu, tapu sahibi ailelere ise başta üç koşul sunulduğu öğrenilmiştir. Bu koşulların evlerine karşılık maddi tazminat, TOKİ'de bir konut veya Sur'daki evlerine karşılık tekrar bir ev olduğu aileler tarafından aktarılmıştır. Ancak aileler sunulan bu üç koşula dair sonrasında net bir bilgi almadıklarını, durumun belirsiz olduğunu ifade etmişlerdir. Birinci teklifte verilecek maddi tazminat, evin gerçek değerinin çok altında tutulmaktadır. İkinci seçenekte, maddi tazminatın peşinat sayılarak TOKİ'den bir ev verilmesi teklifi aileleri, güçlerinin çok üstünde bir maddi yükün altına sokacaktır. Üçüncü seçenek olan Sur'da evlerine karşılık yeni bir ev verme teklifinde de Sur'da inşa edilecek evlerin ne zaman tamamlanacağı, nasıl inşa edileceği ve fiyatlarının ne olacağı bilgisine sahip olmadıklarını dile getiren aileler, bu fiyatların TOKİ dairelerinden çok daha yüksek olacağını dolayısıyla hiç ödeyemeyeceklerini ifade etmişlerdir. Görüşülen ailelerin çoğu, evlerinin uygun bir ödeme ile yeniden yapılmasını ve Sur'da yaşamak istediklerini anlatmışlardır. Ancak hemen bütün aileler, bu üç seçeneğin de Sur'a dönüşlerini zorlaştırdığı, devletin Sur'a dönmelerini istemediği görüşünde ortaklaşmışlardır. Bu durum belirsizliğini sürdürdüğü için görüştüğümüz ailelerin büyük çoğunluğu çatışma öncesinde kendi evlerinde oturmalarına rağmen şu an kendilerine ait bir evde oturmamaktadırlar. Ayrıca görüşülen ailelerin bazılarının yıkılan bölgede iş yerlerinin olduğunu, iş yerlerinin tazmin durumunun resmi kayıtlarının (vergi levhası, iş yeri ruhsatı gibi) olmamasından kaynaklı sağlanmadığını ifade etmişlerdir.

3.2. Eğitim Hizmetlerine Erişim Durumu

Görüşülen aileler, yerinden edilme sürecinde yaşadıkları olumsuzlukların başında, çocuklarının eğitimlerine devam edememelerinin olduğunu beyan etmiş ve yaşadıkları yeri terk etmelerinde eğitim hizmetine erişim konusunun önemli bir faktör olduğunu aktarmışlardır. Yaşanan çatışmalardan ötürü hem okulların kapalı olması hem de zorunlu göçle gidilen yerlerde ikametgah sorunu yaşamaları çocukların okula devam etmelerinin önünde engel olmuş, başka bir okula kaydı yapılan çocukların da adaptasyon sorunu yaşadıkları, kimi çocukların sokağa çıkma korkusundan kaynaklı olarak okula devam etmek istemedikleri dile getirilmiştir. Bunun dışında, ailelerden alınan bilgilere göre; kayıt yaptırdıkları yeni okulların evden uzak olması ulaşım için servis ihtiyacını doğurmuş, bu durum yerinden edilme sürecinde ekonomik güçlükler yaşayan ailelerin daha da zorlanmalarına neden olmuştur. Bu da çocukların okullarını aksatmalarına, sonrasında da bazı çocukların okulu tamamen bırakmalarına sebebiyet vermiştir. Yine söz konusu dönemde okula devam eden birçok çocuğun derslerindeki başarısının düştüğü ve çocukların okula istemeyerek gittikleri ifade edilmiştir. Eğitim-Sen Diyarbakır Şubesi, sokağa çıkma yasağı döneminde çatışmaların yaşandığı bölgede 15 okulun olduğu ve 7 bin 450 öğrencinin bu süreçten etkilendiği bilgisini paylaşmıştır. Bazı çocukların çatışmalı süreçte okula ara vermiş olmaları, sonrasında kendi yaş gruplarıyla okula devam edememelerine neden olmuş, bu durumun da çocukların okula uyum problemini artıran bir sorun haline geldiği dile getirilmiştir.

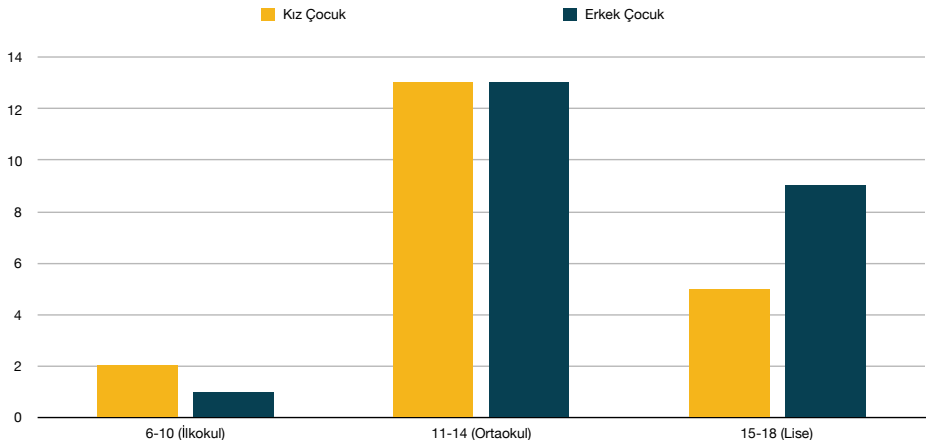
Görüşülen aileler mevcut durumda kız çocuklarının okula devam etmeyip ev içi işlere yardım ettiklerini, erkek çocuklarının ise okula devam ediyorsa okul saatleri dışında, okulu bırakmış ise çalışarak aile ekonomisine destek olduğunu ifade etmişlerdir.

İşsizliğin, kayıt dışı istihdamın ve çocuk işçiliğinin yüksek olduğu Diyarbakır'da Sur mağduru başka çocukların da çalışma hayatına katılmalarıyla birlikte Sur ahalisinin yaşadığı sorunlara yeni sorunlar eklenmiştir. Çocuk işçiliği kendi başına önemli bir sorun iken çatışma atmosferinin doğurduğu makro mağduriyet yumağı içinde tali bir soruna dönüşmüştür.

Çatışma Sonrası Okulu Bırakan	Kız Çocuk	Erkek Çocuk
	20	23

Çatışma sonrası okulu bırakanların yaşları (2015 Yılına Göre)

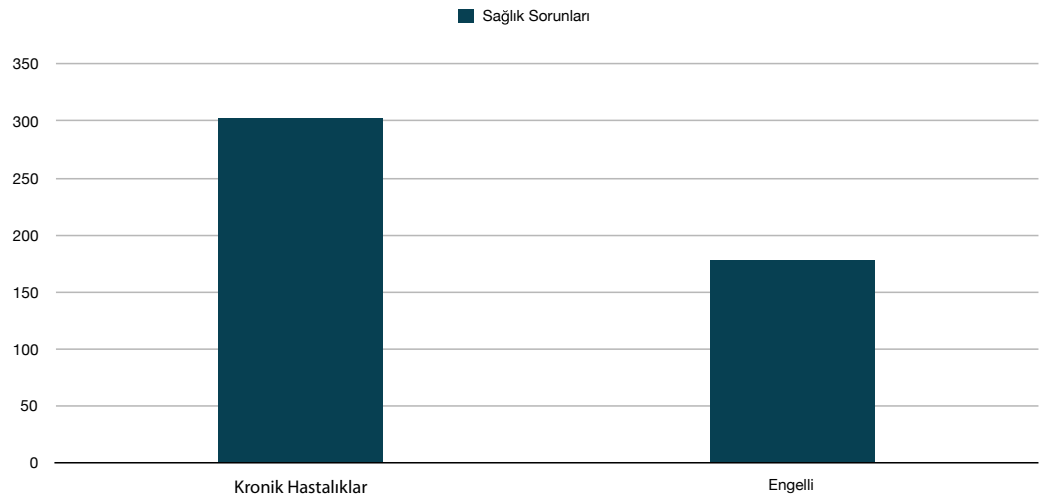

	Kız Çocuk	Erkek Çocuk
6-10 (İlkokul)	2	1
11-14 (Ortaokul)	13	13
15-18 (Lise)	5	9

Yapılan 500 görüşmenin 498'inden alınan bilgiye göre; yaşanan çatışmalı süreçten sonra okulu tamamen bırakmış olan 20'si kız, 23'ü erkek toplam 43 çocuk bulunmaktadır. Bu öğrencilerin 26'sı ortaokul, 14'ü lise ve 3'ü de ilkokul döneminde örgün eğitim hayatının dışına çıkmak zorunda kalmışlardır.

Sur ilçesinde sosyo-ekonomik durum başta olmak üzere çeşitli sebeplerden ötürü pek de parlak olmayan eğitim manzarası, çatışmalar sebebiyle daha kötü bir hal almış ve 43 çocuk bundan sonraki hayatlarını bu çatışma ortamının gölgesinde sürdürmek zorunda bırakılmıştır.

3.3. Sağlık ve Psiko-Sosyal Durum

	Kronik Hastalıklar	Engelli
Sağlık Sorunları	302	177

Görüşme yapılan 500 hanede toplam 302 kronik hastanın ve 177 engelli bireyin olduğu tespit edilmiştir. Bazı görüşmeciler çatışmaların yaşandığı süreçte tedavisi devam eden hastaların tedavilerini yarıda bırakmak zorunda kaldıklarını, bazılarının ise sokağa çıkma yasağından dolayı ilaç temininde zorlandıklarını belirtmişlerdir. Çatışma sonrasında özellikle yaşlıların kalp krizi, felç gibi hastalıklar geçirdikleri ve yaşlılarda anılan sebeplerle ölüm oranının arttığı sıkça dile getirilmiştir.

Çalışma kapsamında ziyaret edilen ailelerde görüşmecilerin çoğu kadınlar olmuştur. İletişim sağlanan kadınların hepsi, doğrudan ya da dolaylı olarak çatışmalara maruz kaldıklarını beyan etmişlerdir. Kadınların aktarımlarına göre çatışma döneminde yaşanan yoğun çatışma sesleri, can güvenliği riski ve zorunlu göç esnasında sağlık hizmetlerine erişim engellerinden kaynaklı olarak; uyku bozuklukları, iştahsızlık ve buna bağlı kilo kaybı, gebe olan kadınlarda düşük yapma ya da düşük yapma tehlikesi, emziren kadınlarda sütten kesilme, menstürasyon (adet kanaması) gibi düzensizlikleri yaşanmıştır. Psikolojik olarak ise akut stres bozukluğu belirtileri, depresyon, herhangi bir dış

uyarana karşı (halı sesi, ambulans sesi, polis sireni vb.) aşırı tepki, öfke kontrol problemi, içe kapanma, ölüm ve gelecek korkusu, güvensizlik gibi durumların yaşandığı belirtilmiştir.

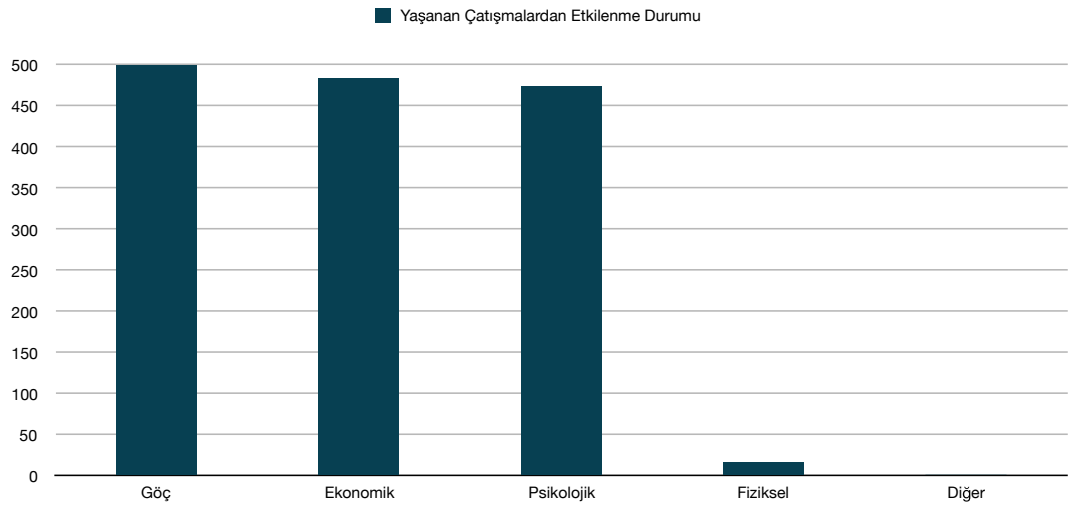
Kadın görüşmeciler, çatışma süreci ve sonrasında çeşitli fiziksel ağrılar çektiklerini ve aldıkları tedavi hizmeti sonucunda bunların, yaşadıkları kaygı, korku ve stresten kaynaklı (psikosomatik) olduğu tanısı koyulduğunu dile getirmişlerdir. Çatışmaların üzerinden neredeyse iki yıl geçmesine rağmen travma sonrası stres bozukluğu olarak ifade edilen bazı durumlarla karşılaşılmıştır. Kadınlarda özellikle içe kapanma, güvensizlik, gelecek korkusu gibi durumların hala devam ettiği aktarımlar üzerinden tespit edilmiştir.

Fiziksel ve ruhsal sağlığın çatışma halinden olumsuz etkilenmesi kadınlara özgü değildir. Örneğin; erkek görüşmecilerden A. B., yasak kalkmasına rağmen hala Sur'a gidemediğini, o süreçte yaşadığı psikolojik zorlanmadan dolayı kendisinde 1 milyon kişinin 2-3'ünde görülen "Pemfigus"[12] hastalığının ortaya çıktığını belirtmiştir.

Çocukların, yaşam rutinini bozan savaş, çatışma, göç, aile içi şiddet gibi süreçleri anlamlandırmada yetişkinlere oranla daha çok zorlandıkları; bu durumun çocuklarda fiziksel ve ruhsal bozulmalara neden olduğu ve bu bozulmaların ergenlik, yetişkinlik dönemlerine değin devam etme riski taşıdığı söylenebilir. Çocuklarda, özellikle sokağa çıkma yasağının ve çatışmaların yoğun yaşandığı dönemde; çatışma sesleri, yaşanan gerginlik ve zorunlu göçten kaynaklı olarak yeni gidilen yere adaptasyon sorunu, sokağa çıkamama, korku, yalnız başına uyuyamama, yeme bozukluğu, iştahsızlık ve buna bağlı kilo kaybı, altına kaçırma, kekemelik, konuşma yetisinin kaybı, güvensizlik, şiddete eğilim, saldırganlık, içe kapanma, sese aşırı duyarlılık gibi akut stres bozukluğu olarak adlandırılan durumların görüldüğü sıkça dile getirilmiştir. Bazı çocuklarda kekemelik, konuşma yetisinin kaybı, altına kaçırma, şiddete eğilim, sokağa çıkamama, sese karşı uyarılmışlık, yeni yaşam alanına adaptasyon sorunu gibi durumlarının devam ettiği tespit edilmiştir. Ayrıca bazı görüşmeciler, çocukların kendilerine çatışmalı süreci hatırlatan nesne, ses, konuşmalara karşı ya da sokakta polis gördüklerinde ağlama, korkma, huzursuz olma, yine aynı şeylerin yaşanacağını düşünme gibi tepkiler verdiklerini belirtmişlerdir.

Ailelerin aktarımlarına dayanarak toplamda 60 çocukta bu durumların iki yıldan fazladır devam ettiği tespit edilmiştir. Çatışmaların üzerinden iki yıl geçmesine rağmen travma sonrası stres bozukluğu olarak adlandırılan bu belirtilerin devam etmesi kaygı vericidir. Görüşülen ailelerden biri çatışmalar sürecinde 15 yaşında olan kız çocukları A.D.'nin yaşadığı yoğun stres sebebiyle hastalandığını, yaklaşık bir buçuk yıl hastanenin yoğun bakım ünitesinde kaldığını ve daha sonra hayatını kaybettiğini dile getirmiştir. Görüşme yapılan başka bir aile ise çatışmalar yaşandığında 12 yaşında olan kız çocukları Z.K.'nin sürekli Sur'da kalan mahallelerine geri dönmek istediğini, yaşanan olaylardan sonra içine kapanıp kimseyle iletişim kuramadığını, şu anda oturdukları evin balkonundan 4 ay önce düşüp hayatını kaybettiğini, Z.K'nin ruh halinden kaynaklı intihar etmiş olabileceğini ifade etmişlerdir.

12) Çoğunlukla deride ve ağızda olan ancak bazen burun içerisinde, boğazda, gözlerde ve cinsel organlarda da olabilen, yanık benzeri içi sıvı dolu kabarcıklar şeklinde başlayıp bunların kısa sürede patlayıp açılması ile üzeri kabuklanan yüzeysel yaralar şeklinde seyreden önemli bir deri hastalığıdır. Hastalığın Türkçe'de ya da halk arasında bilinen başka bir ismi bulunmamaktadır. Pemfigus nadir görülen bir hastalıktır. Ülkemiz için kesin veriler olmamakla beraber kabaca 1 milyon kişinin 2-3'ünde bu hastalığın geliştiği tahmin edilmektedir. Erkeklerde ve kadınlarda eşit sıklıkta görülür. En sık orta yaşlı kişilerde ortaya çıkmakla beraber her yaşta görülebilir. Bazı ilaçların ve kimyasalların bazı insanlarda pemfigus'a neden olduğu gösterilebildiği halde kesin tetikleyiciler bilinmemektedir. Kaynak: http://turkdermatoloji.org.tr/icerik/detay/142

	Göç	Ekonomik	Psikolojik	Fiziksel	Diğer
Yaşanan Çatışmalardan Etkilenme Durumu	500	485	475	17	2

Yüz yüze görüşme yapılan 500 ailenin çatışmalardan ne şekilde etkilendiğine odaklanan soruların cevaplarına göre; ailelerin tamamı göç etmek zorunda kalmış, %97'si ekonomik olarak, %95'inde aile bireylerinden en az bir kişi psikolojik olarak, %3'ünde ise aile bireylerinin en az biri fiziksel (darp, yaralanma vb) olarak etkilenmiştir.

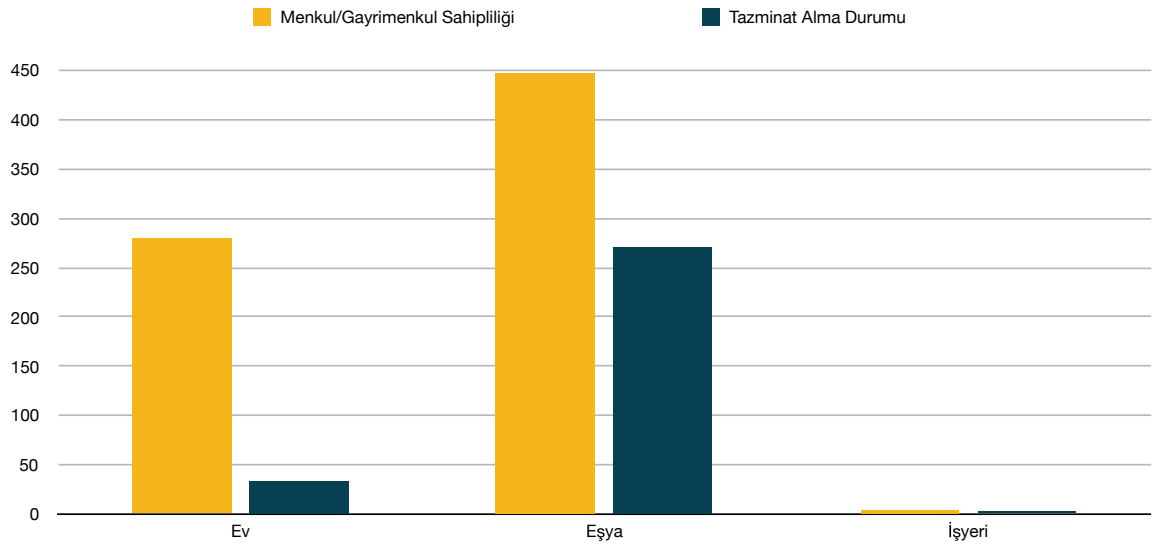
3.4. Yaşanan Mal Kaybı ve Bunların Tazmin Durumu

Görüşülen ailelerin çoğu; sokağa çıkma yasağı ve çatışmaların can güvenliği üzerinde ciddi tehdit oluşturması sebebiyle evlerini çatışmanın erken döneminde terk etmek zorunda kalmışlardır. Ancak evini terk etmek istemeyen aileler; elektrik ve su kesintilerinin uzun sürmesi, yiyecek sıkıntısı, evlerinde çocuk, yaşlı ve hastaların olması sebebiyle bir süre sonra evlerini terk etmek zorunda kalmışlardır. Ailelerin hepsi yasağın kısa süreceği ve evlerine tekrar dönecekleri düşüncesi ve can güvenliği riski nedeniyle evlerini terk ederken ev eşyalarını ve değerli eşyalarını yanlarına almadan çıktıklarını ifade etmişlerdir. Çatışma sonrası hasar tespit komisyonuyla evlerine giden ailelerin bir kısmı evleri ve eşyalarının hasar görmüş olduğunu, kimileri de evlerinin tamamen yıkılmış olduğunu ve boş arazilerin üstünde hasar tespitin yapıldığını, komisyonun beyana dayalı tutanaklar tuttuğunu aktarmışlardır. Evlerine dışarıdan ciddi bir zarar gelmeyen aileler de beyaz eşya gibi ev gereçlerine silahlarla zarar verilmiş olduğunu ve çeyiz, el yapımı yün döşekler ile ziynet gibi değerli eşyalarının kaybolmuş olduklarını ifade etmişlerdir.

Görüşme yapılan aileler içinde eşya tazminatı aldığını beyan edenlerin en düşük miktarı 200 TL, en yüksek miktarı 11.000 TL olduğu ortaya çıkmıştır. Bütün birikimlerinin evlerine aldıkları eşyalar olduğunu beyan eden aileler, verilen eşya paralarının gerçek kayıplarının karşılığı olmadığını, ancak itiraz etme koşullarını bilememelerinden ve bu konuda bilgi verecek yetkili birilerini bulamamalarından kaynaklı tazminatı kabul etmek zorunda kaldıklarını da ifade etmişlerdir. Ayrıca bazı aileler itiraz halinde verilen tazminat tutarının düşürülmüş olması sebebiyle belirlenen bu tutarı almak

zorunda kaldıklarını vurgulamışlardır. Yasakların üzerinden uzun zaman geçmesine rağmen verilen eşya parasını kabul eden ailelerin bazılarının ise paralarını hala alamadıkları görüşmelerde aktarılmıştır.

Görüşülen 500 aileden 279'u çatışma öncesi Sur'da kendilerine ait bir evde yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Ancak çatışma sonrası kendine ait evde yaşayan aile sayısı 74'e düşmüştür. Çatışma hali görüştüğümüz her 4 aileden 3'ünü evsiz bırakmıştır. Bu oranın arka plan gerekçelerini şu şekilde izah etmek mümkündür: Yasak ve çatışmalı bölgede yer alan Fatih Paşa, Dabanoğlu, Savaş, Cemal Yılmaz ve Hasırlı mahallelerinde yıkılmış evlerin tazmin durumuna bakıldığında, evlerin senetli ve tapulu olması ayrımının yapıldığı görülmüştür. Senetli evlerde yaşayanlara evlerin durumu hakkında hiçbir bilginin verilmemiş olduğu, tapu sahibi ailelere ise başta üç koşul sunulduğu öğrenilmiştir. Bu koşulların evlerine karşılık maddi tazminat, TOKİ'de bir konut veya Sur'daki evlerine karşılık tekrar bir ev olduğu aileler tarafından aktarılmıştır. Ancak aileler sunulan bu üç koşula dair sonrasında net bir bilgi almadıklarını, durumun belirsiz olduğunu ifade etmişlerdir. Birinci teklifte verilecek maddi tazminat, evin gerçek değerinin çok altında tutulmaktadır. İkinci seçenekte, maddi tazminatın peşinat sayılarak TOKİ'den bir ev verilmesi teklifi aileleri, güçlerinin çok üstünde bir maddi yükün altına sokacaktır. Üçüncü seçenek olan Sur'da evlerine karşılık yeni bir ev verme teklifinde de Sur'da inşa edilecek evlerin ne zaman tamamlanacağı, nasıl inşa edileceği ve fiyatlarının ne olacağı bilgisine sahip olmadıklarını dile getiren aileler, bu fiyatların TOKİ dairelerinden çok daha yüksek olacağını dolayısıyla hiç ödeyemeyeceklerini ifade etmişlerdir. Görüşülen ailelerin çoğu, evlerinin uygun bir ödeme ile yeniden yapılmasını ve Sur'da yaşamak istediklerini anlatmışlardır. Ancak hemen bütün aileler, bu üç seçeneğin de Sur'a dönüşlerini zorlaştırdığı, devletin Sur'a dönmelerini istemediği görüşünde ortaklaşmışlardır. Bu durum belirsizliğini sürdürdüğü için görüştüğümüz ailelerin büyük çoğunluğu çatışma öncesinde kendi evlerinde oturmalarına rağmen şu an kendilerine ait bir evde oturmamaktadırlar. Ayrıca görüşülen ailelerin bazılarının yıkılan bölgede iş yerlerinin olduğunu, iş yerlerinin tazmin durumunun resmi kayıtlarının (vergi levhası, iş yeri ruhsatı gibi) olmamasından kaynaklı sağlanmadığını ifade etmişlerdir.

	Ev	Eşya	İşyeri
Menkul/Gayrimenkul Sahipliliği	279	448	5
Tazminat Alma Durumu	34	271	2

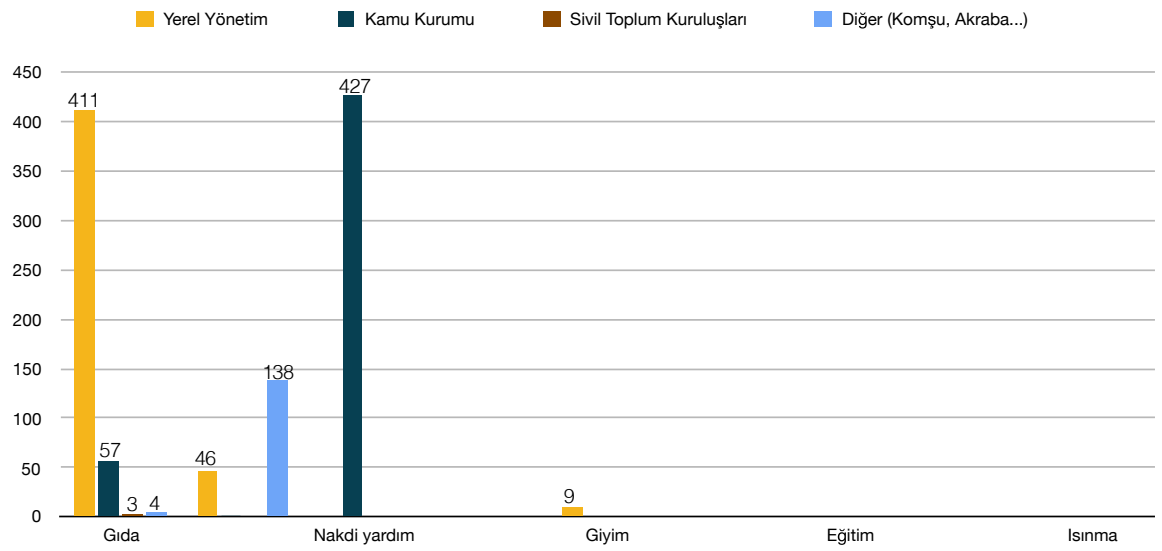
Yukarıdaki grafik, görüşülmüş olan 500 ailenin çatışma döneminde kendisine ait olan menkul ve gayrimenkul sahipliği ve bunların tazmin durumunu göstermektedir. Görüşülen 500 ailenin 279'unun Sur'da kendine ait bir evi olmasına rağmen görüşülen tarih itibariyle bu ailelerin yalnızca 34'ü devletle uzlaşmış. %88'i hala uzlaşmamıştır. Eşya tazminatıyla ilgili olarak uzlaşma oranı %60 olarak tespit edilmiş, ailelerin %40'ı eşya tazminatı konusunda da uzlaşmamışlardır.

3.5. Çatışma Süreci ve Sonrası Alınan Destekler

Hanelerde ziyaret edilerek görüşülen 500 aile temsilcisinden %95'i kendisinin ya da aile bireylerinden birinin çatışma sürecinde veya sonrasında insanî yardım desteği aldıklarını dile getirmiş, 25 aile temsilcisi bugüne kadar herhangi bir destek almadıklarını ifade etmişlerdir.

Herhangi bir destek almış olan aileler bu desteklerin yetersiz olduğunu, yapılan desteklerin zamanında yapılmadığını ve bu durumun hayatlarını zorlaştırdığını ifade etmişlerdir. Yapılan görüşmelerde ailelerin bazıları kısa süreliğine kira yardımı aldıklarını, bazılarının ise hiç bir koşulda bu yardımı almadıklarını belirtmişlerdir. Sur'da yaşamanın hem ekonomik hem sosyal açıdan daha iyi olduğunu ifade eden aileler, verilen destek/yardımların başka hiç bir gelir kaynağı bulamamalardan dolayı yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Bazı aileler ise verilen hiç bir yardımın Sur'a geri dönmekten daha önemli olmadığını, yardım vermek yerine evlerine geri dönmelerinin sağlanmasını beklediklerini dile getirmişlerdir.

Kısa süreli ya da tek seferlik olanların dışında kalan desteklerde belediyelerin gıda ve beyaz eşya ile giyim desteğinin düzenli olduğu görülmüştür. Valilik ve Kaymakamlıkların Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı üzerinden yaptığı düzenli yardımlar da gıda ve kira desteği olmuştur. Bu düzenli destek kalemleri dışında ailelerin yaklaşık üçte biri, komşu ve akraba destekleri aldıklarını dile getirmiş, sivil toplum kuruluşlarının yetersizliği araştırmanın sonuçlarına yansımıştır.

4. SAHADA AİLELERİN YÖNLENDİRİLDİĞİ KURUMLAR

Yürütülen çalışmanın ikinci ayağında; görüşülen 500 ailenin göç etme sürecinde aldıkları hizmetler değerlendirilerek, mevcut durumdaki ihtiyaçlarına göre aileler, gerekli bilgilendirmeler yapıldıktan sonra Diyarbakır kent merkezinde hizmet veren kamu ve sivil toplum kuruluşlarına yönlendirilmişlerdir. Yönlendirmeler ailenin isteğine göre; doğrudan yahut aileler adına randevu alınmak suretiyle yapılmıştır. Bu kapsamda aşağıda listelenmiş olan kurumlara yönlendirmeler gerçekleştirilmiştir.

Diyarbakır Barosu

Yüz yüze görüşülen ailelerden 98'i gerekli bilgilendirmeler yapıldıktan sonra Diyarbakır Barosu'na yönlendirilmiştir. Ailelerin baroya yönlendirilmeleri ağırlıklı olarak; yıkılan evleriyle ilgili genel bilgi almak ve gerekiyorsa dava sürecini başlatma ve yıkımdan sonra zarar görmüş evdeki eşyaları için verilen tazminatlarla ilgili bilgi alma ihtiyaçlarından kaynaklanmaktadır. Bu ailelerden bazıları ayrıca, çatışma sürecinde okulu bırakan çocuklarının "eğitim hakkı" ihlalinden dolayı hak arama süreçleri, sokağa çıkma yasaklarında sağlık hizmetlerine erişememeleri ve kendi bireysel sorunlarıyla ilgili de baroya yönlendirilmişlerdir.

Türkiye İnsan Hakları Vakfı Diyarbakır Temsilciliği

Çalışma kapsamında görüşülen kişilerden/ailelerden, çatışmalardan kaynaklanan travma süreci devam eden 41 kişi Türkiye İnsan Hakları Vakfı (TİHV) Diyarbakır Temsilciliği'ne yönlendirilmiştir. Şubat ayı itibariyle bu yönlendirilenlerden en az 7 kişinin tedavisinin devam ettiği öğrenilmiştir.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı

Saha çalışmasında görüşülen ailelerin çoğunun "Yeşil Kart" sahibi olduğu ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'nın "engelli maaşı, yaşlılık maaşı, bakım parası" gibi desteklerinden haberdar oldukları gözlemlenmiştir. Görüşülen ailelerden ihtiyacı olduğu tespit edilen 29 kişi/aileden; 7'si engelli-yaşlı bakım hizmeti ile ilgili, 3'ü anne-çocuk yardımı ile ilgili, 2'si yaşlılık maaşıyla ilgili, 5'i sağlık raporu alımıyla ilgili, 10'u gıda yardımı ile ilgili, 2 kişi de ısınma yardımı ile ilgili Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'na yönlendirilmiştir.

Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı

Saha çalışması esnasında gündelik ihtiyaçlarını gideremediği tespit edilen 4 kişi yaşlı bakımı ve temizlik, 2 kişi hastane refakati, 1 kişi de 65 yaş üstü ücretsiz ulaşım kartı için Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı'na yönlendirilmiştir.

Diyarbakır Bağlar Belediyesi Kardelen Kadın Evi

Yüz yüze görüşülen 10 kadın, psikolojik destek ve çeşitli ücretsiz kurslar için Diyarbakır Bağlar Belediyesi Kardelen Kadın Evi'ne yönlendirilmiştir.

Diyarbakır Tabipler Odası ve Gönüllü Doktorlar

Sahada yapılan çalışmalarda 7 kişi/aile Diyarbakır Tabipler Odası'nın aracılığıyla hastanelere yönlendirilmiştir. Bu ailelerden 4 kişi/aile için hastanelerin ilgili biriminden bizzat randevu alınmış, randevuya katılan 3 kişiden 2'sinin tedavi süreci sonlanmıştır. Bir kişinin ilk ameliyatı gerçekleşmiş ve Şubat ayı itibariyle tedavi süreci devam etmektedir. Çatışmadan sonra evindeki eşyaları alamadan terk eden bir aile, hasta çocuğunun raporlarını yeniden çıkarabilmesi için Diyarbakır Tabipler Odası'na yönlendirilmiştir.

İnsan Hakları Derneği Diyarbakır Şubesi

Yüz yüze görüşülen 3 kişi/aile, Sur'daki çatışmalı süreçte yaşanan hak ihlallerinin raporlanması talebi sebebiyle İnsan Hakları Derneği Diyarbakır Şubesi'ne yönlendirilmiştir.

Göç ve İnsani Yardım Vakfı

Yüz yüze görüşme sağlanan 6 aile çocuklarına burs sağlanması için Göç ve İnsani Yardım Vakfı'na yönlendirilmiştir.

Kanser Erken Teşhis, Tarama ve Eğitim Merkezi'ne (KETEM)

8 kadın görüşmeci meme ve rahim ağzı kanseri taramaları için KETEM'e yönlendirilmiştir.

TED Diyarbakır Koleji

Sahada yapılan görüşmede çocukları lise sınavlarına hazırlanan 12 ve üniversite sınavlarına hazırlanan 20 aileye TED Diyarbakır Koleji'nin desteğiyle hazırlanan kitap setleri verilmiştir.

Okuma Yazma ve Mesleki Eğitim Kursları

Yürütülen saha çalışmasında, görüşmecilerin meslek kurslarına ilgi göstermediği gözlemlenmiştir. Bu ilgisizliğin sebebi, kursların istihdam olanağı sunmaması olarak tespit edilmiştir. Ancak yine de 1 kişi okuma yazma kursuna, 1 kişi de Akşam Sanat Okulu'na yönlendirilmiştir.

Diyarbakır Bağlar Belediyesi Solîn Çocuk Evi

Çalışma kapsamında ziyaret edilen hanelerde 7'si psikolojik destek, 3'ü çeşitli kurslar için olmak üzere toplamda 10 çocuk Diyarbakır Bağlar Belediyesi Solîn Çocuk Evi'ne yönlendirilmiştir.

Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri

Çalışma kapsamında ziyaret edilen evlerde Özel Eğitim ve Rehabilitasyona ihtiyaç duyanların hemen hepsinin bu hizmeti ilgili kurumlardan aldığı tespit edilmiştir. Rehabilitasyon merkezlerinin kişi başına devletten belirli destek almaları bu merkezlerin rehabilitasyona ihtiyaç duyan kişilere ulaşımını arttırmıştır. Bu nedenle özel eğitim ve/ya rehabilitasyona ihtiyaç duyan bir çok kişi halihazırda bir rehabilitasyon merkezine devam etmektedir. Çalışma kapsamında bu hizmetlerden faydalanmayan 2 kişi/aile rehabilitasyon merkezlerine yönlendirilmiştir.

Sur İlçesi Mahalle Muhtarlıkları

Görüşülen ailelerden, adres değişikliği nedeniyle devletin verdiği kira yardımlarından yararlanamayan 6 aile temsilcisi, kira desteğinin yeniden başlatılabilmesi için Sur'da ikamet etiği dönemdeki mahallelerin muhtarlığına yönlendirilmiştir.

Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü

Saha çalışması kapsamında görüşülen ailelerden 2 kişi, çeşitli hobi kurslarından faydalanmaları için Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü'ne bağlı Aile Destek Merkezi'ne yönlendirilmişlerdir.

İŞKUR – KOSGEB – Girişimcilik Merkezi

Sur'da yaşanan çatışmalı süreç sonrasında yerinden edilen ailelere İŞKUR tarafından öncelik verileceği söylenmiş, ailelerin çoğu İŞKUR'a başvuruda bulunmuş ve birçoğu istihdam edilmiştir. Dolayısıyla İŞKUR ile ilgili bilgi eksikliği söz konusu olmamıştır. Ancak işten çıkarılan ve hali hazırda çalışmayan 2 kişi başvuru yapmak üzere İŞKUR'a yönlendirilmişlerdir. Girişimcilik belgesi alımı ve KOSGEB desteğiyle ilgili ailelere detaylı bilgilendirme yapılmış ancak ailelerin yönlendirilebileceği düzeyde bir ilgi görülmemiştir.

YÖNLENDİRMELER					
Kurum Adı	Randevusuz gideceğini beyan eden kişi/aile sayısı	Randevulu gideceğini beyan eden kişi/aile sayısı		Toplam Yönlendirme	Yönlendirme Amacı
		Katılım Sağladı	Katılım Sağlamadı		
Diyarbakır Barosu	64	25	9	98	Ailelerin yıkılan evleriyle ilgili hukuksal bilgi alması ve gerekiyorsa dava sürecini başlatmak Yıkımdan sonra zarar görmüş evdeki eşyaları için verilen tazminatlarla ilgili bilgi almak Çatışma sürecinde okulu bırakan çocuklarının "Eğitim Hakkı" ihlalinden dolayı hak arama süreçleri Sokağa çıkma yasaklarında sağlık hizmetlerine erişememeleri Kendi bireysel sorunlarıyla ilgili yönlendirmeler yapıldı
Türkiye İnsan Hakları Vakfı (TİHV)	25	7	9	41	Yaşanan çatışmalardan dolayı travma süreci devam eden kişiler yönlendirildi
Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Sosyal Hizmet Merkezi	7			7	Kendi ihtiyaçlarını gideremeyen 4 kişi yaşlı bakımı ve temizlik, 2 kişi hastane refakati, 1 kişi de 65 yaş üstü ücretsiz Diyarkart ulaşım için yönlendirildi.
Bağlar Belediyesi Kardelen Kadın Merkezi	10			10	Kadınlar psikolojik destek için yönlendirildi.

YÖNLENDİRMELER					
Kurum Adı	Randevusuz gideceğini beyan eden kişi/aile sayısı	Randevulu gideceğini beyan eden kişi/aile sayısı		Toplam Yönlendirme	Yönlendirme Amacı
		Katılım Sağladı	Katılım Sağlamadı		
Bağlar Belediyesi Solin Çok Amaçlı Çocuk ve Aile Merkezi	9	1		10	Çocuklar psikolojik destek ve çeşitli kurslar için yönlendirildi.
Kanser Erken Teşhis, Tarama ve Eğitim Merkezi (KETEM)	8			8	Kadınlar meme ve rahim ağzı kanseri taramaları için yönlendirildi.
Göç ve İnsani Yardım Vakfı	6			6	Ailelerin çocuklarına burs sağlanması için yönlendirildi.
Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı	29			29	Çalışma kapsamında aileler Yaşlı-Engelli bakım hizmeti, Anne-Çocuk yardımı, Yaşlılık Maaşı, Gıda yardımı ve ısınma yardımı ile ilgili yönlendirildi.
Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü	7			7	Ailelerin bir kısmı (5 kişi/aile) engelli maaşı ile ilgili yönlendirildi. 2 Aile hobi kursları için Aile Destek Merkezleri"ne yönlendirildi.
Okuma Yazma Kurusu Akşam Sanat Okulu	2			2	Bir kişi okuma yazma kursuna, bir kişi de Akşam Sanat Okulu'nun YGS-LYS kurslarına yönlendirildi

YÖNLENDİRMELER					
Kurum Adı	Randevusuz gideceğini beyan eden kişi/aile sayısı	Randevulu gideceğini beyan eden kişi/aile sayısı		Toplam Yönlendirme	Yönlendirme Amacı
		Katılım Sağladı	Katılım Sağlamadı		
Diyarbakır Tabipler Odası	4	3		7	4 kişi tedavi süreçleri ile ilgili Kulak Burun Boğaz bölümüne yönlendirildi. Bir kişi psikolojik destek için yönlendirildi. Bir kişi hastane süreçlerine refakat için yönlendirildi. Bir kişi çocuğunun çatışma bölgesinde kalan test sonuçlarına ulaşmak için yönlendirildi.
Rehabilitasyon Merkezi	1			1	Ailelerden biri çocuğunun tedavi süreci için rehabilitasyon merkezine yönlendirildi.
İnsan Hakları Derneği	3			3	Aileler çatışmalı süreçte yaşanan hak ihlallerinin raporlanması için yönlendirildi.
Muhtar- Kira Yardımı	6			6	Adres değişikliği nedeniyle devletin verdiği kira yardımlarından yararlanamayan aileler yönlendirildi.
İŞ-KUR	2			2	Halihazırda çalışmayan veya işten çıkarılan kişiler yönlendirildi.
TED Diyarbakır Koleji desteğiyle kitap katkısı, 1 kişi/aileye Suat Giyim desteğiyle forma katkısı	32			32	TEOG ve LYS-YGS sınavlarına hazırlanan 32 kişi/aileye TED Diyarbakır Koleji'nin desteğiyle hazırlanan kitap setleri verildi. 1 aileye Suat Giyim'den forma katkısı sunuldu.

5. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

- Araştırma kapsamında 500 aile temsilcisiyle yapılan görüşmede; zorla yerinden edilme sürecinde ailelerin daha çok Bağlar'a ve Yenişehir'in Şehitlik mahallesine yerleştikleri, yasakların kalkmasından sonra birçok ailenin Sur'un yasaklı olmayan mahallelerine geri döndüğü öğrenilmiştir. Evlerine dönebilen ailelerin sosyal ve ekonomik yaşamlarına daha çabuk uyum sağladıkları, bu ailelerin psikolojik durumlarının daha iyi olduğu ve destek almaya daha açık oldukları görülmüştür. Evlerine ve eski mahalle yaşamlarına geri dönemeyen ailelerin sosyal yaşamlarında uyumsuzluk yaşadıkları ve ekonomik olarak zorlandıkları gözlemlenmiş ve bu durumun, ailelerin çatışmalardan kaynaklı olarak yaşadıkları sorunların çözümünü zorlaştırdığı, travma tedavisi konusundaki yönlendirmelere öncelik vermemelerine neden olduğu tespit edilmiştir.

- Sur'da çatışma öncesi avlulu evlerde geniş aile olarak yaşayan ailelerin çatışma sonrası apartman tipi evlerde çekirdek aile olarak yaşadıkları gözlemlenmiştir. Ailelerin apartman tipi evlerde çekirdek aile olarak yaşamaya başlaması komşuluk ve mahalle kültürünün yok olmasına neden olurken, ev içi ekonominin de bölünmesine sebep olduğu yapılan görüşmelerde ortaya çıkmıştır.

- Görüşmecilerin büyük çoğunluğunu oluşturan kadınların, çatışmalar öncesi sosyal yaşama dahil olma pratikleri daha fazla iken çatışmalardan sonra daha az sosyalleştikleri, yerleştikleri yeni mahallede zamanlarının çoğunu ev içinde geçirdikleri tespit edilmiştir. Ev üyesi erkeklerin, herhangi bir işte çalışmıyor olsa dahi dışarıda daha çok zaman geçirdiği ve sosyal yaşama kadınlara göre daha fazla dahil olduğu öğrenilmiştir.

- Çatışmanın etkilerine daha fazla maruz kalan kadınların yeni çevrelerinde de sosyalleşememeleri sebebiyle yaşadıkları yerlerde yabancılık çekmeleri, mevcut toplumsal cinsiyet algısının da etkisiyle kadının toplumsal alandan uzaklaşmasına neden olmuştur. Kadınların, gerek yapılan görüşmeler öncesinde gerekse hukuki, psikolojik ve sağlık desteği gibi ihtiyaç duyulan konularda evin erkek bireyinden izin alması ve erkek bireyden onay almadığı takdirde önerilen desteklere olumsuz cevap vermesi bu durumun en iyi örneğidir.

- Çatışmaların yaşandığı süreçte, çocukların kahir ekseriyetinin eğitim hakkı ihlaline maruz kaldıkları, bundan dolayı bazı çocukların okulu bıraktıkları, bazılarının ise yeni kayıt yaptırdıkları okullarda adaptasyon sorunu yaşadıkları öğrenilmiştir. Yine o süreçte özellikle kronik hastalığı olan birçok çocuğun sağlık hizmetlerine erişemediği, yaşanan çatışmalardan kaynaklı yaşam alanlarının hijyen koşullarının (su kesintisi, kanalizasyon patlaması ve tadilat yapılmaması gibi) kötüleştiği ve buna bağlı olarak çeşitli hastalıklar geçirdikleri sıklıkla dile getirilmiştir.

- Çocukların yetişkinlere oranla, yaşadıkları olayları anlamlandırmada daha fazla zorlandıkları, bunun ruhsal ve fiziksel bozulmalara neden olduğu gözlenmiştir. Yaşanan çatışmalı süreç üzerinden 2 yıl geçmesine rağmen, bazı çocuklarda altına kaçırma, kekemelik, içe kapanıklık, sosyal uyum gibi durumların devam ettiği tespit edilmiştir. Ailelerin travma süreçlerine dair çocukları için herhangi bir destek almadığı gözlemlenmiştir. Bu durum, çocukların geleceği açısından kaygı vericidir.

- Sahada görüşmeleri sonucunda psikolojik destek için kurumlara yönlendirilenler daha çok kadın ve çocuklar olmuştur. Erkek görüşmeciler ise daha çok iş gibi ekonomik taleplerde bulunmuşlardır.

- Ailelerle yapılan görüşmelerde ailelerin büyük çoğunluğunun yerinden edilme süreci ve sonrasında Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'ndan kira desteği aldığı tespit edilmiştir. Ancak ailede İŞKUR bünyesindekiler dahil, sigortalı bir çalışan olduğunda kira desteklerinin kesildiği öğrenilmiştir. Kira destekleri barınma hakkının çatışmadan olumsuz etkilenmesi sebebiyle sağlanan bir destek olup herhangi bir çalışma durumunda kesilmesi aileleri fazlasıyla mağdur etmektedir.
- Sahada yapılan görüşmelerde, ailelerin hemen hemen hepsi kendilerini Sur'da daha güvende hissettiklerini, oraya dönmek istediklerini ancak yetkililerin Sur'a dair kesin bilgi vermediğini beyan etmişlerdir. Bu durumun yaşanan sıkıntılı sürecin etkilerini daha fazla derinleştirdiği, insanlarda gelişmiş olan güven problemini arttırdığı gözlemlenmiştir.
- Yapılan görüşmelerde, ailelerin yaşanan hak ihlallerine yönelik hak arama mekanizmalarına erişememeleri kendilerinde adalet duygusunun zedelenmesine ve buna bağlı olarak kendilerini güvende hissetme duygularının ortadan kalkmasına, gelecek korkusu yaşamalarına neden olmuştur. Ailelerin özellikle menkul ya da gayrimenkulleri konusunda yaşanan ihlallere dönük hak aramaya daha olumlu baktığı, ancak eğitim, sağlık, can güvenliği konusunda yaşanan ihlallere dair hak arama sürecine uzak oldukları gözlemlenmiştir.
- Sahada yapılan görüşmelerde neredeyse her ailede çalışacak durumda olan bireylerin olduğu, ancak istihdam alanı olmadığından dolayı iş bulamadıkları görülmüştür. Çatışmalı süreç ve sonrasında yaşanan bu gibi durumların aile içi ilişkileri olumsuz etkilediği de gözlemlenmiştir.
- Aileler kamu kurumları, yerel yönetimler, sivil toplum örgütlerinden çeşitli destek ve yardım almış ancak mevcut durumda kira desteği dışında düzenli yardım alan aile sayısının az olduğu tespit edilmiştir. Ekonomik durumun da etkisiyle ailelerin halen destek beklentisi içinde oldukları gözlemlenmiştir.
- Çatışmalı süreç sonrasında Sur'da planlanan kentsel dönüşüm projesi ve kamulaştırma sürecinde Sur sakinleriyle şeffaf ve katılımcı bir süreç yürütülmemesi aileleri kendi yaşam alanlarına dönmeleri konusunda umutsuzluğa sürüklemiştir.
- Sahada yapılan görüşmelerde ailelerin hemen hemen hepsinin kamu hizmetlerinden haberdar olduğu, ancak hak temelli çalışmalar yürüten sivil toplum örgütlerine dair bilgi sahibi olmadıkları görülmüştür.

6. ÖNERİLER

- Hükümet yetkilileri yıkılan evlerle ilgili aileleri bilgilendirme çalışması yapmalıdır; belirlenen ev, eşya ve iş yeri tazminatlarına itiraz etmek isteyen ailelere yargı yolu açılmalı ve bunun bilgisi ailelerle paylaşılmalıdır.
- Çocuklar ve kadınlarla nitelikli bir psiko-sosyal çalışma yapılmalıdır.
- İnsanlara kalıcı istihdam alanları oluşturulmalıdır.
- Sosyal devlet anlayışına bağlı olarak verilen destekler net tanımlanmalı ve bir muhtaçlık algısından ziyade, hak temelli bir yaklaşımla bu destekler verilmelidir.
- Suriçi'nde demografik değişim yapılacağı endişesine karşı ailelere güvence verilmeli, yerinden edilen ailelerin Sur'a geri dönmeleri sağlanmalı, bu kapsamda yıkılan yerler yeniden inşa edilirken ailelerin ekonomik koşulları göz önünde bulundurulmalı ve kolaylık sağlanmalıdır.
- Hak temelli konularda farkındalık ve bilgilendirme çalışmaları yapılmalı ve ailelere bu süreçte destek olunmalıdır. Çatışmalardan kaynaklı yaşanan hak ihlallerine dönük kapsamlı bir araştırma yapılmalı ve hak arama mekanizmaları devreye sokulmalıdır.
- Sivil toplum örgütleri yaşanan bu gibi süreçlerde daha aktif rol alıp, süreci kayıt altına alıp, ortaya çıkan sonuçları görünür kılıp, gerekli her türlü çalışmayı yapmalı, kamu kurumları ve hükümet bu konuda sivil toplumun işlerini kolaylaştırmalıdır.

DİYARBAKIR İLİ SUR İLÇESİ'NDE
YERİNDEN EDİLEN AİLELERİN TEMEL
HAKLARA VE KAMU HİZMETLERİNE
ERİŞİMİ PROJESİ

ERİŞİM HARİTASI

EK 1

"Erişim Haritasi" Diyarbakir İli Sur İlçesi´nde Yerinden Edilen Ailelerin Temel Haklara ve Kamu Hizmetlerine Erişimi Projesi kapsamında hazırlanmış olup, 1-31 Ağustos 2017 tarihleri arasında Diyarbakır merkez sınırları içinde ücretsiz ve sürekli hizmet veren Kamu Kurumu Yerel Yönetim ve Sivil Toplum Hizmetlerinin iletişim ve adres bilgilerini içermektedir. DİTAM tarafından hazırlanan erişim haritası proje süresince yapılan saha calışmasında ailelere verilmiştir.

DİTAM HAKKINDA

Dicle Toplumsal Araştırmalar Merkezi (DİTAM) 2010 yılında Diyarbakır'da kurulmuş bir düşünce kuruluşudur. Kurucu üyeleri arasında akademisyen, doktor, avukat, mühendis, gazeteci, yazar, eski milletvekili ve iş insanları yer almaktadır.

DİTAM, bağımsız bir kuruluş olarak, kendi misyon ve ilkeleri doğrultusunda; Diyarbakır öncelikli olmak üzere, ekonomik, sosyal ve siyasal konularla ilgili olarak, konunun uzmanları vasıtasıyla araştırmalar yaparak mevcut durumun tespitini yapmayı ve bu bilgilerin ışığında ilgili kurumları zorlayarak sorunların çözümüne katkı sunmayı hedeflemektedir. Bu çalışmalarını yürütürken, kendi öz kaynaklarının yanı sıra, ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlardan da destek almaktadır.

64 üyesi bulunan DİTAM, 11 kişilik Yönetim Kurulu ve 3 kişilik profesyonel ekip tarafından yönetilmektedir.

SOSYALHİZMET MERKEZLERİ

HİZMETLER

Sosyal ve Ekonomik Destek: Yoksulluk içinde olup temel ihtiyaçlarını gideremeyen, hayatını sürdürmekte güçlük çeken çocuk ve gençleri kapsar. Bu destekten yararlanmak isteyen bireylerin ikamet ettikleri ilçe sınırları içindeki sosyal hizmet merkezlerine nüfus cüzdanlarıyla gidip başvuru yapması gerekmektedir. Yapılacak olan sosyal inceleme sonucunda hizmet verilmektedir.

Engelli ve Bakım Hizmetleri: Bakıma muhtaç engellilerin tespitini ve bakım hizmetini kapsar. Bu destekten yararlanmak isteyen bireylerin ikamet ettikleri ilçe sınırları içindeki sosyal hizmet merkezlerine nüfus cüzdanlarıyla gidip başvuru yapması gerekmektedir. Yapılacak olan sosyal inceleme sonucunda hizmet verilmektedir.

Kayapınar Sosyal Hizmet Merkezi
Huzurevleri Mahallesi, Diclekent Bulvarı No:18, 21070 Kayapınar/Diyarbakır Tel: 0412 237 26 27

Bağlar Sosyal Hizmet Merkezi
Bağcılar Mahallesi Karanfil 10 Caddesi No: 7 Bağlar/Diyarbakır Tel: 0412 251 43 03

Yenişehir Sosyal Hizmet Merkezi
Şehitlik Mahallesi, Şafak Fabrika Caddesi No:9, 21010 Yenişehir/Diyarbakır Tel: 0412 262 43 18

Sur Sosyal Hizmet Merkezi
İnaloğlu Caddesi No: 25 Yenişehir/ Diyarbakır Tel: 0412 229 03 92

SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKFI

HİZMETLER

65 yaşını doldurmuş, herhangi bir yerden nafaka almayan ya da alma ihtimali bulunmayan, sigortası olmayan kişilere maaş verilmesini kapsar. 65 yaşını doldurmamış bireyler için de yapılacak inceleme ve sağlık kurulu raporuna göre hizmet tesisi yapılmaktadır. Kurum yetkililerinin sahada yapacağı tespite binaen ailelere yönelik gıda, kömür ve okul yardımı verilmektedir.

Yenişehir Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı

Kooperatifler Mahallesi, Öğretmenler Sokak Tursan Apartmanı Altı No: 12/B Yenişehir/ Diyarbakır
Tel: 0412 224 04 17

Bağlar Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı
Selahattin Eyyubi Mahallesi Urfa Bulvarı Akgüliçi Apartmanı Altı Tel: 0412 238 12 11

Kayapınar Sosyal Yardımlaşma Ve Dayanışma Vakfı
Huzurevleri Mahallesi 68. Sokak Dış Kapı No:66 Aksu Sit A/Blok Iç Kapı No:1 Tel: 0412 238 12 34

Sur Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı
İnönü Caddesi Şeran Plaza Kat: 1/5 Diyarbakır Tel: 0412 223 16 16

ŞİDDET ÖNLEME VE İZLEME MERKEZİ

HİZMETLER

Şiddet mağduru kadınlara yönelik psiko-sosyal destek vermektedir.
Adres: Şehitlik Mah.Fabrika Cad. 37. Sok. No : 9
Yenişehir/Diyarbakır
Tel: 0412 257 21 50

KANSER ERKEN TEŞHİS, TARAMA VE EĞİTİM MERKEZİ (KETEM)

HİZMETLER

40-69 yaş aralığındaki kadınlara meme kanseri taraması için mamografi çekilmektedir. (Kadının son iki yıl içinde mamografi çekmemiş olması gerekmektedir) 30 yaş ve üstü kadınlara yönelik rahim ağzı kanseri taraması: HPV, PAP SMEAR TESTİ yapılarak erken teşhis konulmaktadır. (Testten en az 3 gün önce hazne yıkanmamış ya da hazneye ilaç, krem, jel gibi herhangi bir madde uygulanmamış olmalı. Testten önceki 3 gün boyunca cinsel ilişkide bulunmamış olması gerekmektedir)

Elazığ Caddesi Lise 4. Sokak (Büyükşehir Belediyesi karşısı) Yenişehir/ Diyarbakır Tel: 0412 223 71 23

İŞ-KUR

HİZMETLER

İş-Kur başvuru alım prosedürü: Başvuracak bireyin 18 yaş üstü ve çalışmayan olması, nüfus cüzdanıyla kendilerinin başvurması beklenmektedir.

KOSGEB desteği almak isteyen bireyler, ön şart olan "Girşimcilik Belgesi"ni bireysel başvuru yaparak İş-Kur'dan alabilmektedir.

Adres: Yenişehir Mahallesi, Mahmut Azizoğlu Caddesi No:32, 21100 Yenişehir/ Diyarbakır
Tel: 0412 224 47 87

HALK EĞİTİM MERKEZİ

HİZMETLER

Halk Eğitim Merkezi'ndeki kurslar için kişinin kimlik fotokopisi ile başvuru yapması şartı aranmaktadır. Mevcutta Almanca, Arapça, İngilizce, Muhasebe, Hızlı klavye ve bilgisayar kursları verilmektedir.

Sur Halk Eğitim Merkezi
İskenderpaşa Mahallesi İnönü Caddesi Sur Kaymakamlığı Sur/Diyarbakır Tel: 0412 224 97 00

Yenişehir Halk Eğitim Merkezi Ve Akşam Sanat Okulu
Yenişehir Mahallesi Elazığ Caddesi Yenişehir/ Diyarbakır Tel: 0412 228 19 05

Bağlar Halk Eğitim Merkezi
Bağcılar Mahallesi, Karanfil 7.Cadde 1129. Sokak Bağlar/Diyarbakır Tel: 0412 238 09 32

Kayapınar Halk Eğitim Merkezi
Peyas Mahallesi 435.Sokak Kayapınar/Diyarbakır Tel: 0412 251 12 00

AİLE DESTEK MERKEZİ

HİZMETLER

Kadınlara yönelik dikiş-nakış, okuma- yazma, kuaförlük, çini boyama, Arapça ve İngilizce kursları verilmektedir.

Yenişehir Aile Destek Merkezi
Şehitlik Mahallesi Mehmet Akif Ersoy Bulvarı 66. Sokak Yenişehir/ Diyarbakır

Bağlar Fatih Aile Destek Merkezi
Fatih Mahallesi Fatih Caddesi No:5 Bağlar/Diyarbakır

Kayapınar Aile Destek Merkezi
Peyas Mahallesi 249. Sokak No:9 Kayapınar/ Diyarbakır

DİYARBAKIR GENÇLİK MERKEZLERİ

HİZMETLER:

Gençlik merkezleri halk eğitime bağlı olarak kurslar vermektedir. Çocuk ve gençlere yönelik halk oyunları, bağlama, el sanatları, dikiş nakış, bilgisayar ve İngilizce kursları verilmektedir. (Talep halinde yaşa ve cinsiyete göre bazı kurslar açılmaktadır)

Diyarbakır Gençlik Merkezi
Yeniköy Mahallesi Sokak No: 1056 Kapı No : 44 Bağlar/Diyarbakır Tel: 0412 252 44 48

Diyarbakır Yenişehir Gençlik Merkezi
Yenişehir Mahallesi Ali Emiri 4.Sokak Servan Apartmanı No: 18 A Diyarbakır / Yenişehir
Tel: 0412 228 41 42

Diyarbakır Evim Gençlik Merkezi
Fabrika Mahallesi 814. Sokak Seyrantepe Spor Salonu İçi Evim Gençlik Merkezi Yenişehir/Diyarbakır

Diyarbakır Sur Gençlik Merkezi
Büyük Alp Caddesi Sanoğlu Apartmanı A/B No:11 Yenişehir / Diyarbakır Tel: 0412 229 26 58

DİYARBAKIR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı

HİZMETLER

Engelli ve yaşlı bakımı hizmetinde refakat desteği verilmektedir.

Kurum yetkililerinin sahada yapacağı tespite göre kıyafet yardımı yapılmaktadır.

Yenişehir Sümerpark İçi Tel: 0412 226 22 98

Kadın ve Aile Hizmetleri Daire Başkanlığı

HİZMETLER

Kadına yönelik şiddetle mücadele çalışmaları kapsamında kadınlara yönelik psiko sosyal destek çalışmaları yapılmaktadır.

Yenişehir Sümerpark İçi

Alo Şiddet Hattı: 444 79 49

Ulaşım Daire Başkanlığı

HİZMETLER

65 yaş ve üstüyolcular "DİYARKART 65 YAŞ" formunu doldurup, ilgili belgeleri Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Otobüs İşletme Müdürlüğü'ne bağlı DİYARKART başvuru ve dağıtım merkezine teslim ettikleri taktirde, 3 gün içinde kişiselleştirilmiş kartlarını aynı yerden teslim alabilirler.

Gerekli Olan Belgeler: nüfus cüzdanı fotokopisi, 2 adet fotoğraf " DİYARKART ENGELLİ " tarifesinden yararlanmak isteyen engellilik oranı %40 ve üzeri engelliler, diyarkart engelli formunu doldurarak ve ilgili belgeleri Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Otobüs İşletme Müdürlüğü'ne bağlı DİYARKART başvuru ve dağıtım merkezi'ne teslim ettikleri takdirde , 3 gün içinde kişiselleştirilmiş kartlarını aynı yerden teslim alabilirler.

Gerekli Olan Belgeler: Engelli olduğuna dair sağlık raporu(engellilik oranı %40 olmalıdır)nüfus cüzdanı fotokopisi, 2 adet fotoğraf

BAĞLAR BELEDİYESİ

Solin Çok Amaçlı Çocuk ve Aile Merkezi

HİZMETLER

Çocuklara yönelik müzik, dans, sinema, fotoğraf, bilgisayar, satranç, resim, seramik, halk oyunları, dil kursları ve oyun odası atölye çalışmaları yapılmaktadır. Yetişkinlere yönelik aile eğitimi verilmektedir. Çocuk ve ailelerine yönelik psikolojik danışmanlık hizmeti verilmektedir.

Körhat Mahallesi Sento Caddesi (Alay Karşısı) Tel: 0412 233 8145

Kardelen Kadın Merkezi

HİZMETLER

Kadınlara yönelik psiko-sosyal destek ve danışmanlık hizmeti vermektedir. Adres: Bağcılar Mahallesi Amid Caddesi No:12 Bağlar/Diyarbakır Tel: 0412 444 33 21

Bağlar Spor Salonu

HİZMETLER

1-16 yaş arası bireylere dönük basketbol kursları verilmektedir. (Ücretsiz servis için Bağlar ilçesinde ikamet edilmesi şartı vardır)

Bağcılar Mah. Yeni Hal Cad. 28 D Bağlar/ Diyarbakır Tel: 0412 251 90 41

YENİŞEHİR BELEDİYESİ

HİZMETLER

65 yaş üstü kişilere evde bakım, evde sağlık takibi, temizlik, refakat hizmeti verilmektedir.

Engellilere ve bakıma muhtaç kişilere yönelik yapılacak inceleme sonrası yaş aranmaksızın aynı hizmetler verilmektedir.

Belediye yetkilileri tarafından yapılacak inceleme sonrası ihtiyaç sahibi kişilere çeşitli sosyal yardımlar yapılmaktadır. (Belediye tarafından yapılan bütün hizmetlerde kişinin mevcut ilçede ikamet etmesi şartı aranmaktadır)

Fabrika Mahallesi 763 Sokak No:3 Yenişehir / DİYARBAKIR Tel: 0412 228 96 54

Kadın Yaşam Merkezi

HİZMETLER

Kadın Yaşam Merkezi Diyarbakır İli'ndeki bütün kadınların kullanımına açıktır. Mevcut durumda sadece fitnes salonu kullanıma açıktır. Eylül ayından itibaren aşçılık, el sanatları gibi kurslar ve çeşitli seminerler verilecektir. (Kursa gelecek kadınlar için kreş hizmeti verilmektedir)

Tel: 0412 502 6120

KAYAPINAR BELEDİYESİ

HİZMETLER

Belediye yetkilileri tarafından yapılacak inceleme sonrası ihtiyaç sahibi kişilere çeşitli sosyal yardımlar yapılmaktadır. (Belediye tarafından yapılan bütün hizmetlerde kişinin mevcut ilçede ikamet etmesi şartı aranmaktadır)
Peyas Mahallesi Belediye Caddesi No:3 Kayapınar/ Diyarbakır
Tel: 0412 251 24 25

Eğitim Destek Evi

HİZMETLER

Peyas Bilgi Evi
TEOG, YGS, LYS kursları mevcuttur.
Kayapınar Cad. Peyas Mah. 428.sokak Tel: 0412 251 24 41

Barış Bilgi Evi
TEOG, YGS, LYS kursları mevcuttur.
Barış Mah. 500 Evler 25. Sok. No:11 (Muhtarlık Bitişiği) Tel: 0412 255 08 76

Mezopotamya Bilgi Evi
Sadece ilköğretim öğrencilerine yönelik kurslar mevcuttur.
Mezopotamya Mahalle 356. Sokak No:2/2 (Muhtarlık yanı) Tel: 0412 251 91 99

Fırat 1 Bilgi Evi
TEOG, YGS, LYS kursları mevcuttur.
Peyas Mahallesi 485. Sokak Kayapınar / Diyarbakır

Fırat 2 Bilgi Evi
TEOG, YGS, LYS kursları mevcuttur.
Fırat Mahallesi 516 sokak No:5

Engelsiz Yaşam Merkezi

HİZMETLER

Fiziksel (refakate ihtiyaç duymayan) ve Zihinsel (refakate ihtiyaç duymayan) engellilere yönelik okuma yazma, müzik, resim, deri işleme, takı tasarımı, bilgisayar, halk oyunları ve satranç kursları verilmektedir. Engelliler için servis mevcuttur ancak Kayapınar ilçesinde ikametgah şartı aranmaktadır.

Park Orman karşısı, Çarmar arkası Tel: 0412 237 94 71

Kadın Destek Evi

HİZMETLER

Kadınlara yönelik kurs okuma yazma, dikiş-nakış, el sanatları, bilgisayar, resim, erbane, Teog sınavına hazırlanan öğrenciler için Türkçe- matematik kursu verilmektedir.

Huzurevleri Mahallesi Dr. Sıtkı Göral Caddesi Mekke Camisi Karşısı Kayapınar/ Diyarbakır
Tel: 0412 237 88 26

DİYARBAKIR BAROSU

HİZMETLER

Adli Yardım
Diyarbakır ilinde ikamet eden, fakirlik belgesi bulunan veya herhangi bir sosyal güvencesi olmayan, tapu mülkiyeti bulunmayan kişilere hukuki destek verilmektedir. (Sur İlçesi'nde yerinden edilen ailelere tapu kaydı olsa bile öncelik tanınmaktadır)

Çocuk Birimi
Çocuk alanından gelecek bütün müracaatlara dönük destek verilmektedir. Ailenin ya da çocuğun beyanı yeterlidir.

Kadın Birimi
Adli yardım talep eden kadınlara öncelik tanınmaktadır. Kadınların velayet, boşanma ve nafaka davalarında gönüllü kadın avukatlar dava takibi yapmaktadır. Şiddet mağduru kadınların ihtiyacına göre dava takibi yapılmaktadır. (Diyarbakır ilinde ikamet eden, fakirlik belgesi bulunan veya herhangi bir sosyal güvencesi olmayan, tapu mülkiyeti bulunmayan kadınlara hukuki destek verilmektedir)

Lise Cad. 4. Sk. Baro Plaza No: 1 Yenişehir/ DİYARBAKIR Tel: 0412 224 44 41

TÜRKİYEİNSANHAKLARI VAKFI DİYARBAKIR TEMSİLCİLİĞİ

HİZMETLER

Kolluk kuvvetleri tarafından, insan onurunu zedeleyici işkence ve kötü muameleye maruz kalan kişilere psikolojik destek, fiziki tedavi ve belgeleme konusunda destek verilmektedir.

Yenişehir Mahallesi, Lise Caddesi Eyyüp Eser Apartman No:8/2, 21100 Diyarbakır Tel: 0412 228 26 61

ÇOK AMAÇLI TOPLUM MERKEZLERİ (ÇATOM)

HİZMETLER

El sanatları, trikotaj, biçki-dikiş, nakış, mefruşat, keçe işleme, taş işleme, gümüş işleme, tekstil, yöresel bebek, hediyelik eşya, sabun, kumaş boyama, kuaförlük, güzellik uzmanlığı, hamur işleri gibi kursları kadınlara yönelik vermektedirler. Kontenjanları sınırlıdır. Bireylerin nüfus cüzdanı ile gidip başvuru yapması gerekmektedir.

Mevlana Halit ÇATOM
Mevlana Halit mah. Emek Cad. 459. Sok. Kaynartepe camii karşısı no:37 BAĞLAR / DİYARBAKIR
Tel: 0412 228 21 08

Huzurevleri ÇATOM
Adres: Huzurevleri Mah. Halı Saha Karşısı Irmak 5 Apt. B Blok Kat:1 No:3-4 Kayapınar/ DİYARBAKIR
Tel: 0412 237 29 61

Kayapınar ÇATOM
Adres: Mezopotamya Mah. Gaziler Villaları 348 Sok. No.2 Kayapınar/DİYARBAKIR
Tel: 0412 235 88 89

Ziya Gökalp ÇATOM
Adres: Melik Ahmet Cad. Yeşil Sk. No: 6 Suriçi /DİYARBAKIR
Tel: 0412 224 45 00

MEKSA

HİZMETLER:

Başvuru yapan kişilerde 18 yaş sınırı bulunmaktadır. Halk eğitim üzerinden mesleki eğitim kursları açılmaktadır. Halihazırda İngilizce, gitar, bilgisayar ve bağlama dersleri verilmektedir.

Adres: İstasyon Caddesi, Eski Sümerbank Halı Fabrikası (Carefour karşısı-İl Milli Eğitim Müdürlüğü yanı) Şehitlik – Diyarbakır Tel: 0412 228 70 71 - 0412 228 12 20

DİYARBAKIR İLİ SUR İLÇESİ'NDE
YERİNDEN EDİLEN AİLELERİN TEMEL
HAKLARA VE KAMU HİZMETLERİNE
ERİŞİMİ PROJESİ

ANKET

EK 2

NO:...
TARİH: ....
Dicle Toplumsal Araştırmalar Merkezi tarafından yürütülmekte olan "Diyarbakır İli Sur İlçesi'nde Yerinden Edilen Ailelerin Temel Haklara ve Kamu Hizmetlerine Erişimi" projesi kapsamında hazırlanan anket çalışmasıdır.

İsminiz:
Telefon numaranız:
Adres:.....

1. Yaşınız
A) 18-24
B) 25-31
C) 32-38
D) 39-45
E) 46 ve üstü

2. Cinsiyetiniz?
A) Kadın
B) Erkek
C) Diğer.....

3. Medeni durumunuz nedir?
A) Resmi nikahlı
B) Bekar
C) Boşanmış
D) Eşi vefat etmiş (dul)
E) İmam nikahlı
E) Evli değil ama birlikte yaşıyor

4.Eğitim durumunuz nedir?
A) Okur-yazar değil
B) Okur-yazar
C) İlkokul mezunu
D) Ortaokul mezunu
E) Lise mezunu
F) Lisans mezunu
G) Lisansüstü

5.Sosyal güvenceniz var mı?
A) Bağ-kur
B) SGK
C) Emekli Sandığı
D) Yeşil Kart
E) Yok

6. Herhangi bir işte çalışıyor musunuz?
A) İşsiz
B) İşçi
C) Emekli
D) Memur
E) Esnaf
F) Ücretsiz ev işçisi
G) Diğer.....

7.Hanenizde sizin dışınızda herhangi bir işte çalışan biri var mı?
A) Evet
B) Hayır

8.Evet ise;

Çalışan kişi	Cinsiyeti	Yaşı	Çalıştığı iş	Sosyal Güvence

9.Hanenin toplam aylık geliri ne kadardır?
A) 1-1000
B) 1001-2000
C) 2001-3000
D) 3001 ve üzeri
E) Düzenli bir geliri yok

10.Çocuğunuz var mı?
A) 1-3
B) 4-6
C) 7-9
D) 10 ve üstü
E) Yok

11.Hanenizde kaç kişi yaşıyor?
A) 1-3
B) 4-6
C) 7-9
D) 10 ve üstü

12. Aile yapınız nedir?
A) Çekirdek aile
B) Geniş aile
C) Çok eşli aile
D) Diğer.....

13.Hanede yaşayan bireylerin demografik bilgileri

Adı Soyadı	Doğum Tarihi (Yıl)	Cinsiyet	Eğitim Durumu	Eğitime Devam Durumu	Tanı Almış Herhangi Bir Ruhsal Veya Fiziksel Hastalığı Var Mı? (Epilepsi, Astım vs.)	Aldığı herhangi bir destek var mı? (yaşlılık maaşı, engelli maaşı, ilaç yardımı vs.)

14.İkamet ettiğiniz konut size mi ait?
A) Evet
B) Hayır

15.İkamet edilen konut tipi nedir?
A) Müstakil
B) Apartman dairesi
C) Diğer

16. Sur'a nereden geldiniz? (Cevap D ise 18. soruya geçilecek)
A) Diyarbakır'ın başka ilçesinden
B) Diyarbakır merkeze bağlı bir köyden
C) Başka bir ilden
D) Sur'da yaşıyordum
E) Diğer....

Surda ikamet ettikleri yer:.....

17. Sur'a yerleşme nedeniniz nedir?
A) Memuriyet
B) Kentteki iş imkanlarından dolayı
C) Sağlık sorunlarından dolayı
D) Evlilik nedeniyle
E) Eğitim imkanlarından dolayı
F) Diğer....

18.Kaç yıl/dır Sur'da ikamet ettiniz/ ediyorsunuz?
A) 1-5
B) 6-11
C) 12-17
D) 18-23
E) 24 ve üstü

19. Çatışma bölgesinde kalan menkul ya da gayri menkulünüz var mı? (Cevap hayır ise 21. soruya geçilecek)
A) Evet
B) Hayır

20.Evet ise bunlar için tazminat aldınız mı?
A) Evet
B) Hayır

21.Yaşanan çatışmalardan nasıl etkilendiniz?
A) Göç etmek zorunda kaldım
B) Ekonomik olarak etkilendim
C) Psikolojik olarak etkilendim
D) Fiziksel olarak etilendim
E) Diğer.....

22. Çatışamadan sonra herhangi bir yerden destek ya da yardım aldınız mı? (Evet ise 23. soruya geçilecek)
A) Evet
B) Hayır

23. Hangi kurum ve kuruluşlardan?

Yardım türü	Yerel yönetimler	Kamu kuruluşları	Sivil Toplum Kuruluşları	Diğer.....
1) Gıda				
2) Beyaz eşya				
3) Nakdi yardım				
4) Psiko-sosyal				
5) Giyim				
6) Sağlık				
7) Eğitim				
8) Barınma				
9) Isınma				

Gözlem ve Değerlendirme: .....

.....

.....

.....

Dicle Toplumsal Araştırmalar Merkezi
Navenda Lêkolînên Civakî ya Dîcle
Dicle Social Research Center

PROJEYA GIHANIYA MAFÊN BINGEHÎN û XIZMETÊN FERMÎ BO MALBATÊN KU JI NAVÇEYA SÛRÊ YA BAJARÊ AMEDÊ HATINE DERCÎKIRIN

2018

JI DÎTAMÊ

Navenda Lêkolînên Civakî ya Dîcleyê(DÎTAM) di sala 2010an de weke saziyeke navenda wê li Amedê ye û weke saziyeke ramanî hate damezrandin. Di nav damezrênerên wê de akademîsyen, karsaz, parêzer, bijîşk, dermansaz, endezyar, nivîskar û rojnameger hene. DÎTAM, di serî de li Amedê, derheqê mijarên aborî, civakî û siyasî de lêkolînan dike û hewl dide ku rewşa heyî tespît bike û bi van daneyan zor bide saziyên pêwendîdar da karibe tevkariya çareserkirina pirsgirêkan bike.

Projeya me ya bi navê "Gihaniya Mafên Bingehîn û Xizmetên Fermî Bo Malbatên Ku Ji Navçeya Sûrê Ya Bajarê Amedê Hatine Dercîkirin" jî ji aliyê DÎTAMê ve bi vê mebestê hatiye birêvebirin. 2 armancên sereke yên projeyê hene. Ya ewil; di navbera kanûna 2015an û adara 2016an de li Sûrê pevçûn qewimîn û qedexeya derketina derve hate ragihndin. Hin malbat neçar man ku terka xaniyên xwe bikin. Hewldana ewil tespîtkirina binpêkirinên mafên van malbatan ên wê çaxê û yên îro, diyarkirina rewşa civakî û aborî ya îro ye. Ya duyem jî; xizmetên ku malbatan di dema koçkirinê de stendine, hatine nirxndin û li gorî hewcedariyên wan ên îroyîn malbat bo saziyên fermî û yên sivîl hatine beralîkirin û bi vî awayî malbatam li gorî hewcedariyên xwe, xwe gihandine xizmetan.

Encamên ku piştî vê projeya DÎTAMê derketin holê, nîşan didin ku derheqê malbatên ji Sûrê hatine dercîkirin de hewcedarî bi lêkolînên dîtir hene. Divê saziyên pêwendîdar, daneyên ku him bi vê xebata DÎTAMê derketine, him jî dê wekî encamên xebatên dîtir derkevin, li xwe bigirin da ku pirsgirêkên malbatan ên îroyîn nemînin bo siberojan.

Mehmet KAYA
Serokê Lijneya Rêvebir ê DÎTAMê

LIJNEYA RÊVEBIR A DÎTAMÊ

Mehmet KAYA
Sedat YÛRTDAŞ
Mesut AZÎZOGLÛ
Mehmet VÛRAL
Şeyhmus DÎKEN
Veysî Tercîl BÛDAK
Nevîn ÎL
Meral OZDEMÎR
Hanîfî EREN
Mehmet Beşîr YILMAZ
Bariş YAVÛZ

EDÎTOR
Reha RÛHAVÎOGLÛ

TÎMA PROJEYÊ
Dîlan KAYA
Ebrû DEMÎR
Rûşen YAKÛT

WENEYAN
Mahmut BOZARSLAN

WERGERA BO ÎNGÎLÎZÎ
Bûrcû Sila CANDAN

WERGERA BO KURDÎ
Serkan DELÎDERE

DÎZAYN Û ÇAP
A GRAFİK Creative Solutions

NAVEROK

62
DESTPÊK

63
RÊBAZA LÊKOLÎNÊ

64
QADA LÊKOLÎNÊ-SÛR
Paşxane : Binyada Demografîk a Sûrê û Pêvajoya Dercîkirinê

66
ENCAMÊN LÊKOLÎNÊ
1. MALBATÊN KU LIGEL WAN HEVDÎTIN PÊK HATIN
1.1 DEMOGRAFÎ
71 **1.2** REWŞA SOSYO-EKONOMÎK

78
2. MALBAT LI SÛRÊ ÇIQAS WEXT MANE Û ÇIMA HATINÊ WÊ DERÊ?

80
3. ŞERT Û MERCÊN DERCÎKIRINÊ Û PIŞTÎ WÊ
3.1 VEHEWÎN
82 **3.2** GÎHANÎYA XIZMETÊN PERWERDEYÊ

84
3.3 TENDURÎSTÎ Û REWŞA PSÎKO-SOSYAL
3.4 ZÎYANA MADÎ Û TEZMÎNAT **86**
3.5 DESTEKÊN DEMA PEVÇÛNÊ Û YÊN PÎŞTÎ WÊ **88**

89
4. SAZIYÊN KU MALBAT BER PÊ VE HATIN BERALÎKIRIN

94
5. ENCAM Û NIRXANDIN

96
6. PÊŞNIYAR

97
PÊVEKA
NEXŞEYA GÎHANÎYÊ
ANKET **107**

DESTPÊK

Li gorî daneyên ku ji hêla Navenda Dokumantasyonê ya Weqfa Mafên Mirovan a Tirkiyeyê ve hatî berhevkirin; di serî de li Amedê(100 car) û pê re li Mêrdînê(23 car), li Colemêrgê(19 car), li Şirnexê(13 car), li Bedlîsê(4 car), li Batmanê(3 car), li Mûşê(2 car), li Dêrsimê(2 car), li Elazîzê(carek); tevde li 10 bajar û 39 navçeyan bênavber qedexeya derketina derve hate îlankirin.

Li gorî daneyên nifûsê yên 2014an ên TUÎKê, li deverên ku di bin tesîra qedexeya derketina derve û pevçûnan de mane milyonek û 809 hezar kes hebûne û li navçeya Sûrê ya Amedê ya ku li 15 taxên wê, ji 100 rojan zêdetir pevçûnan berdewam kir, ji 6000î bêhtir malbat hatin dercîkirin. Ev hejmar miqabilî %40ê nifûsa navçeyê ye. Di encama pevçûnan de piraniya malbatên ku ji neçarî ji navçeya Sûrê koç kirine, li semt û navçeyên dî yên Amedê berbelav bûne.

Malbatên ku hatin dercîkirin, derbarê gihaniya xizmetên wekî vehewîn, tenduristî, perwerde û hwd. de, di pêvajoya pevçûnan de bi kêmasiyên mezin re rû bir û mane. Mebesta evê projeye ew e ku ligel malbatên ku di vê pêvajoyê de ji mecbûrî koç kirine, li ser rewşa heyî analîzên berfireh bêne kirin û malbat xwe bigihînin xizmetên saziyên fermî, yên şaredariyan û yên saziyên sivîlû div î warî de alîkariya wan bête kirin.

Projeya "Gihaniya Mafên Bingehîn û Xizmetên Fermî bo Malbatên ku li Navçeya Sûrê ya Bajarê Amedê Hatine Dercîkirin", ji aliyêNavenda Lêkolînên Civakî ya Dîcleyê(DÎTAM)ve hate birêvebirin, ji aliyê Balyozxaneya Îngîltereyê ve hate destekkirin. Proje di navbera 1ê Tebaxa 2017an û 1ê Adara 2018an de li bi rê ve çûye û bala xwe daye ser gihîştina malbatên hatî dercîkirin, tespîtkirina pêdiviyên wan, gihaniya wan a mafên bingehîn û xizmetan, bilindkirina asta qelîteya jiyana wan.

RÊBAZA LÊKOLÎNÊ

Evê xebatê ji aliyê Navenda Lêkolînên Civakî a Dîcleyê ve hate birêvebirin. Ligel 500 malbatên ku li navçeya Sûrê ya Amedê, di navbera Kanûna 2015an û Adara 2016an de di bin tesîra qedexeya derketina derve, pevçûn û derpoçê de mane, hevdîtin hatin pêkanîn. Ev xebat ji encamên van hevdîtinan û encamên van anketan pêk tên. Lêkolîna ku di çarçoveya projeya 'Gihaniya Mafên Bingehîn û Xizmetên Fermî bo Malbatên ku li Navçeya Sûrê ya Bajarê Amedê Hatine Dercîkirin' de hate kirin, li navçeyên navendî yên Sûr, Kayapinar, Baglar û Yenîşehirê yên girêdayî Amedê, di navbera 23ê Tebaxa 2017an û 10ê Çileya 2018an de hate meşandin.

Armancên sereke yên xebatê ev in; tespîtkirina mafên binpêbûyî yên malbatên ku di pêvajoya qedexeyê de hatine dercîkirin û ji ber vê rastî gelek zehmetiyan hatine; bi vê ve girêdayî diyarkirina rewşa wan a sosyo-ekonomîk û xizmetên ku di dema koçkirinê de wergirtine, di rewşa heyî de li gorî pêdiviyên wan, bo gihîna xizmetên fermî û yên saziyên sivîl berhêlîkirina wan.

Beriya ku li cihê navborî xebat dest pê bikin, ligel saziyên fermî, şaredarî û saziyên sivîl ên li ser mafên mirovan dixebitin, hevdîtin hatin lidarxistin. Nexşerêyek hate amadekirin; di vê nexşerêyê de saziyên ku xizmetên wan berdewam in û gava malbat biçinê karibin sûde jê wergirin û agahiyên derheqê van saziyan de hebûn. Evê nexşerêya ku hatî amadekirin li malbatên ku serdana wan hatî kirin, hatin belavkirin. Jê pê ve ji ber rewşa trawmatîk a muhtemel a cihê lêkolînê û serdêran, bo tîma projeyê ji aliyê Weqfa Mafên Mirovan a Tirkiyeyê ve perwerdeya 'Trawmaya Derûnî û Mudaxileya Psîko-sosyal' hate lidarxistin.

Beriya destpêkirina hevdîtinan, tîma projeyê xwe bi telefonê gihand malbatên ku agahiyên wan ên ragihandinê ji berê ve dihat zanîn û piştî ku destûra wan hat stendin, tîmê, serdana malan kirin û rû bi rû ligel wan hevdîtin pêk anî, formên anketê yên ji berê ve hatibûn amadekirin bi wan dan dagirtin. Kesên ku ligel wan hevdîtin hatin pêkanîn li gorî cudahiyên weke temen û zayend nehatin hilbijartin, heçî kesên ji aliyê malbatan ve li gorî şert û mercên xwe hatî diyarkirin, beşdarî hevdîtinan bûn. Di vê çarçoveyê de tîma projeyê xwe gihand 655 malbatên ku hatine dercîkirin, 82 malbatan di serî de li ser telefonê hevdîtinê red kirin, 73 malbatan jî ligel ku li ser telefonê hevdîtinê qebûl kirin, li malê nexwestin hevdîtin pêk bînin. Ji 500 malbatên ku hevdîtinê qebûl kirin 489ên wan bersiv dan hemû pirsan, lê 11 malbatan, ji ber sedemên cihê qismen bersiv dan pirsan. %40ê malbatên ku ligel wan hevdîtin hatin lidarxistin li taxên ne qedexekirî yên Sûrê, %26ê wan li Yenîşehîra ku hema li ber serê Sûrê ye(bêhtir li taxa Şehîtlîkê), %30ê wan li Baglarê, %4ê wan jî li Kayapinarê(bêhtir li taxa Hûzûrevlerî) rûdinin.

Li gorî lêkolînên me yên beriya xebatê yên bo projeyê; ji 6000î zêdetir malbat û herî kêm 24000 kes ji ber tesîra pevçûnên li navçeya Sûrê û ragihandinên qedexeya derketina derve, hatine dercîkirin.1 Lê him ji ber zehmetiya bidestxistina adresên nûyên hemû malbatan, him jî ji ber wextê kurt ê projeyê, projeya me 500 malbatan dihundirîne. Ji ber van, divê bê zanîn ku daneyên lêkolînê, çavdêrî û encam li gorî van çavkaniyên sînorkirî ne. Di nav hemû malbatan de 500 nimûne hin kêmaniyan dihundirîne, lê ev jî rastiyek e ku evan malbatên nimûne ji ber heman sedeman ji Sûrê qetiyane, li heman taxan mane û bi piranî xwedî heman taybetmendiyên sosyo-ekonomîk in û ji ber van jî vê xebata derheqê wan de daneyên girîng pêşkêş dike.

1) Yerinden Edilen ve Mülksüzleştirilenler: Sur Sakinlerinin Evlerine Dönme Hakkı, Af Örgütü, Aralık, 2016. Link: http://www.raporlar.org/AfOrgutuSurRaporu/ Erişim: 5 Şubat 2018.

QADA LÊKOLÎNÊ-SÛR

Paşxane: Binyada Demografîk a Sûrê û Pêvajoya Dercîkirinê

Paşxane: Binyada Demografîk a Sûrê û Pêvajoya Dercîkirinê Ameda, heya çaryeka ewil a salên 1900î ji herêma li nava sûrên ku navê xwe daye navçeya Sûrê pêk dihat. Tê texmînkirin ku di nîveka sedsala 19. de nifûsa bajêr bi qasî 35-40 hezar hebûye û nîvê vê nifûsê ji Ermenan, Suryanan, Keldaniyan, Rûman, Cihûyan; nîvê dî jî ji Kurdan, Tirkan û Ereban pêk hatiye.[2] Ji xeynî van koman bi hejmareke hindik Çerkes, Elewî û Êzidî li gundên nêzî bajêr dêmanî bûne.

Sûrên ku bajarê berê dorpêç kirine û wexta meriv ji jor ve lê mêze dike weke masîpankê xuya dike, bi qasî 5.7 km ye û li seranserî sûrê 82 birc hene.[3] Bexçeyên Hewselê û sûrên vê navçeya ku tarîxa qedîm a Amedê di nava xwe de hewandiye, ji 2015an vir ve xwedî statuya Mîrateya Dinyayê ya UNESCOyê ne.[4]

Hemû avaniyên sembola dewlemendiya çandî yên weke Mizgefta Mezin, Minareya Çarling, Dêra Ermenan a Sûrp Gîragos, Dêra Katolîkên Keldanî ya Mar Petyûn, Dêra Suryaniyan a Dayîka Meryem li nava Sûrê ne.

Sûra ku bîra hezaran salan a çeşîddariya çandî di xwe de dihewîne, di heman demê de yek ji şahidên kêşeya kurd e. Ji ber pevçûnên piştî salên 1980yî, nemaze jî piştî salên 1990î gelek gundên hatin valakirin û evê nifûsa zêde neçar ma ku koç bike. Evê nifûsê li navçeya Sûre û li derdora vê navçeyê bicî bûne û bi vî awayî nifûsa bajêr di demeke kurt de bûye du qat. Li gorî daneyên sala 2015an ên Saziya Statîstîkan a Tirkiyeyê(TUÎK) nifûsa navçeya Sûrê 58.079 jê mêr û 59.619 jê jin, tevde 117.698 kes e. Ji cergî ku koça zêde qewimiye vê navçeyê bo koçberan bûye cihê vehewînê û her weke yek ji navçeyên herî xizan maye.[5]

Şêniyên Sûrê mexdûrên in ji ber pevçûnên 40 salan ên ji ber kêşeya kurd. Her çiqas bêhna evan şêniyan bi saya Pêvajoya Çareseriyê piçekî derketibû jî, pevçûnên ku piştre dest pê kirin bûn sedemên pirsgirêkên mezin. Çimkî evan pevçûnan li nava bajaran, nemaze jî li nava Sûrê qewimîn.

Pêjavo bi ragihandina "xwerêvebirin"ê dest pê kir. Piştre di serî de li Sûr, Cizîr, Silîva û pê re li navendên bajarên din xendek hatin kolan, barîkat hatin avakirin û di operasyonan de pevçûn pêk hatin. Qedexeyên derketina derve ku li Amedê cara ewil di 6ê îlona 2015an de hate ragihandin û operasyonên leşkerî û pevçûnên çekdarî yên bi vana ve girêdayî heya roja 28ê mijdarê ku ewê rojê Tahir Elçiyê Serokê Baroya Amedê hate kuştin, "bi gurahiyeke kêm" û binavber dewam kir. Di nava vê demê de ligel qedexekirina derketina derve bo gele Sûrê yê ku li cihê pevçûnan asê mabû, av û ceyran hatin birîn, şebekeyên telefonan hatin astengkirin, malbat wexteke dûdirêj li malên xwe asê man û gihaniya mafên esas ên weke xurek û tenduristiyê her ku çû bû tişteke nepêkan.

2) Eski Diyarbakır'da Kültürel Çeşitlilik, Agos, 2012. http://www.agos.com.tr/tr/yazi/806/eski-diyarbakir-da-kulturel-cesitlilik-fotograf-sergisi-11-mart-ta-sona-eriyor
3) Şeyhmus Diken, Surlar ve Sırlar, Bianet, 2004. https://bianet.org/bianet/toplum/33729-surlar-ve-sirlar
4) UNESCO, Diyarbakır Surları ve Hevsel Bahçeleri Kültürel Peyzaj Alanı, 2015. http://whc.unesco.org/en/list/1488
5) Türkiye İstatistik Enstitüsü, Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması Bölgesel Sonuçları, 2015, http://www.turkstat.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21868

Komîsyona Venedîkê, di rûniştina xwe ya hezîrana sala 2016an de nêrîna xwe ya derbarê qedexeya derketina derve de weke "Biryarên qedexeyên derketina derve yên hikûmeta Tirkiyeyê li Makeqanûna Komara Tirkiyeyê û li şertê hiqûqî yê Peymana Mafên Mirovan a Ewropayê nayê" ragihand û tewsiye kir ku qedexeyên derketina derve ku di çarçoveya Qanûna Îdareya Bajaran de tê birêvebirin, bête bidawîkirin, tevdîrên lezgîn li gorî qanûnên neteweyî yên Tirkiyeyê û berpirsiyariyên navneteweyî bin û li ser çarçoveya qanûnî ya ku destûr dide biryarên weke qedexeya derketina derve bifikire.[6]

Li gorî texmînên Koma Krîzê ya Navneteweyî(mijdara 2016an) ji ber pevçûnên çekdarî yên li herêmê 368 jê bê çek, herî kêm 2360 kesên ji xelkê herêmê mirin.[7] Li gorî daneyên Weqfa Mafên Mirovan a Tirkiyeyê(TÎHV), li deverên ku di navbera Tebaxa 2015an û Tebaxa 2016an de qedexeya derketina derve hatî ragihandin, 79 jê zarok, 321 kesên bê çek mirin. Li gorî daneyên TÎHVê sê jê zarok 10 kesên bê çek li Sûrê mirin.[8]

Li gorî agahiyên ku Rêxistina Efûyê ya Navneteweyî(Amnesty International) di gulana 2016an de ji Walîtiya Amedê û Serekdozgeriya Komarê wergirtine, di 9ê Adara 2016an de operasyon û pevçûnên çekdarî bidawî bûn, di encama vana de 65 leşker û polîs û 65 kesên çekdar ên bi PKKê re têkildar hatine kuştin û cenazeyên wan eşkere ne, weke din 68 kes jî hatine binçavkirin.[9]

Di meha îlonê de pevçûnan dest pê kirin, ji ber van pêleke koçberiyê dest pê kir û ev yek ku çû zêde bû. Ji roja 28ê mijdarê heya 11ê kanûnê bo 9 rojan qedexeya derketina derve hate ragihandin. Piştî wê di 11ê kanûna 2015an de li 6 taxên Sûrê qedexeya derketina derve hate ragihandin ku 24000 kes di bin tesîra wê de man[10] û ji 11ê kanûna 2015an heya 9ê adara 2016an bênavber, tevde 90 roj da ber xwe. Lê ligel ku bidawîbûna pevçûnên 90 rojan hat ragihandin jî li herêma pevçûnan a li Sûrê qedexeya derketina derve hêj berdewam e.

Tê texmînkirin ku ji ber xendekên hatî kolandin, barîkatên hatî avakirin, operasyonên hatî meşandin û pevçûnên rû dane, bi qasî 6 hezar malbat hatine dercîkirin. Dîsa tê texmînkirin ku hejmara kesên ku rasterast di bin tesîra van de mayî digihê 40000î. Lê piştî pevçûnên ku li taxên tarîxî yên bajêr qewimîn, navçeya Sûrê di 25ê adara 2016an de ji aliyê Lijneya Wezîran ve di çarçoveya "qanûna afetê" de weke qada xeternak hate ragihandin û qada ku bi qasî 6642 parsêl e û tevde li 50 hezar kesî tesîr kiriye, bi xwespartina xala 27. a Qanûna Îstîmlaqkirinê ya bi tarîx 1983 û bi hejmar 2942, bi "biryara îstîmlaqkirina acîl" hate îstîmlaqkirin.[11] Bi vê biryara îstîmlaqkirinê saziyên fermî yên navborî, ji bo ku ji malên xwe derkevin teblîxat dan hemû şêniyên taxên weke Ali Paşa û Lale Beyê ku rasterast di bin tesîra pevçûnan de nemane û nifûsa wan bi ser 5 hezarî ve ye û piraniya xaniyên ku li van taxan in, hatin valakirin.

6) Türkiye'deki Sokağa Çıkma Yasaklarını Düzenleyen Yasal Çerçeveye Dair Görüş, Venedik Komisyonu'nun 107. Genel Oturumunda kabul edilmiştir (Venedik, 10-11 Haziran 2016), http://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2016)010-e

7) Uluslararası Kriz Grubu'nun 18 Kasım 2016 tarihli verileri. Grubun 16 Mart 2018 tarihli güncel verilerine göre yaşamını yitirenlerin sayısı için bkz. http://www.crisisgroup.be/interactives/turkey/

8) Türkiye İnsan Hakları Vakfı, 16 Ağustos 2015-16 Ağustos 2016 Tarihleri Arasında Sokağa Çıkma Yasakları ve Yaşamını Yitiren Siviller Bilgi Notu, 21 Ağustos 2016, http://tihv.org.tr/16-agustos-2015-16-agustos-2016-tarihleri-arasinda-sokaga-cikma-yasaklari-ve-yasamini- yitiren-siviller-bilgi-notu/

9) Af Örgütü'nün Diyarbakır Valisi ile gerçekleştirdiği görüşme, 20 Mayıs 2016. http://www.raporlar.org/AfOrgutuSurRaporu/

10) Diyarbakır Valiliği'nin sokağa çıkma yasağına ilişkin basın duyurusu, http://www.diyarbakir.gov.tr/11122015-basin-duyurusu-surda-sokaga- cikma-yasagi?_sm_au_=iVVlNVl4mjjFFJV2

11) Sivil Sayfalar, Sur'un Tarihini Silen Düzenleme, 2017. http://www.sivilsayfalar.org/2017/05/04/surun-tarihini-silen-duzenleme/

ENCAMÊN LÊKOLÎNÊ

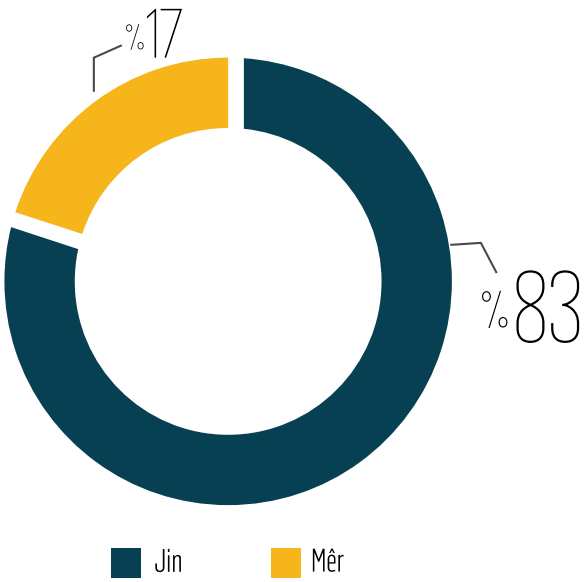
1. MALBATÊN KU LIGEL WAN HEVDÎTIN PÊK HATIN

1.1. Demografî

I. Daneyên Zayendê

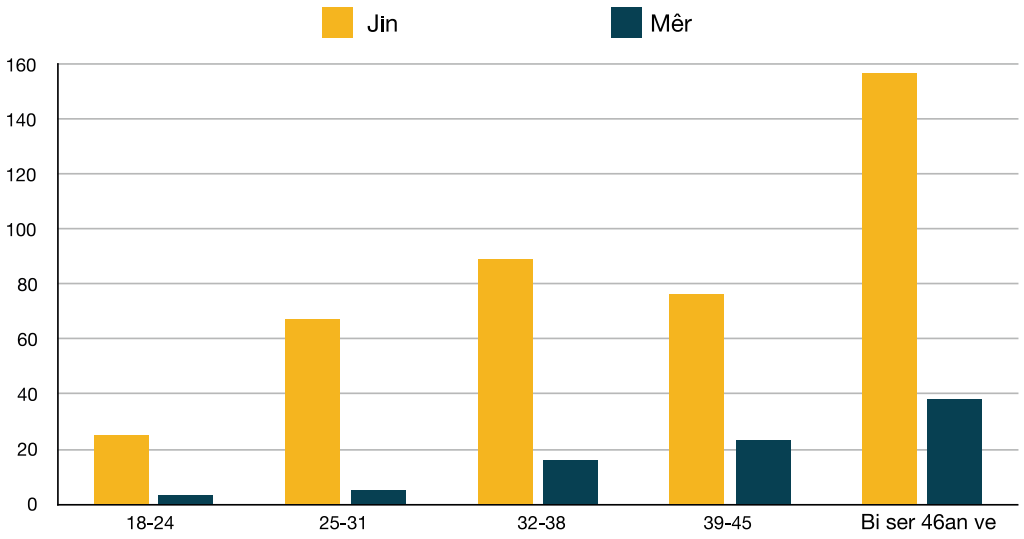
Ji nav 500 nûnerên malbatan ên ku ligel wan rû bi rû hevdîtin pêk hatine, 415 jê jin, 85 jê mêr in. Hêvî ne ew bû ku di hevdîtinan de wekheviyeke zayendî hebe lê dîsa jî ferqeke bi vî rengî nedihate raberkirin.

Ew kesên ku li ser telefonê pê re têkilî hatiye danîn mêr bin jî di serdanên malan de kesên ku beşdarî hevdîtinan bûne, bi piranî jin bûne. Ev rewşa hatî gotin ji ber vê yekê ye. Di serdanên malan de mêrên malan li mal bin jî beşdarî hevdîtinan nebûne û xwestine ku jin pirsan bibersivînin. Ji ber ku armanca sereke ya xebata me tespîtkirina rewşa giştî ya malbatan bûye evê ferqê tesîreke neyînî li xebatê nekiriye.

II. Daneyên Temenî

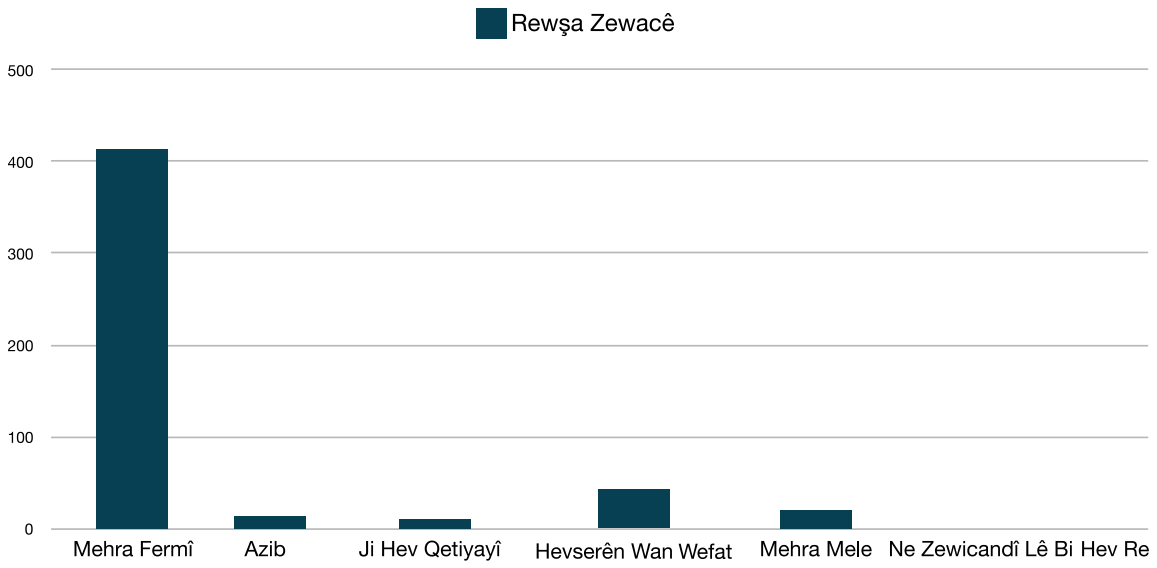
Ji 500 kesan bi tenê kesek bersiv nedaye pirsa derheqê temen de, temenê %6ê 414 jinên ku bersiv dane di navbera 18-24an de, temenê %16ên van di navbera 25-31an de, temenê %22yên van di navbera 32-38an de, temenê %18ên van di navbera 39-45an de, temenê %38ên van bi ser 46an ve bûye. Hatiye dîtin ku weke jinan, piraniya 85 mêran ji navsere û ji navseretiyê bi wê de bûne.

	18-24	25-31	32-38	39-45	Bi ser 46'an ve
Jin	25	67	89	76	157
Mêr	3	5	16	23	38

III. Rewşa Zewacê

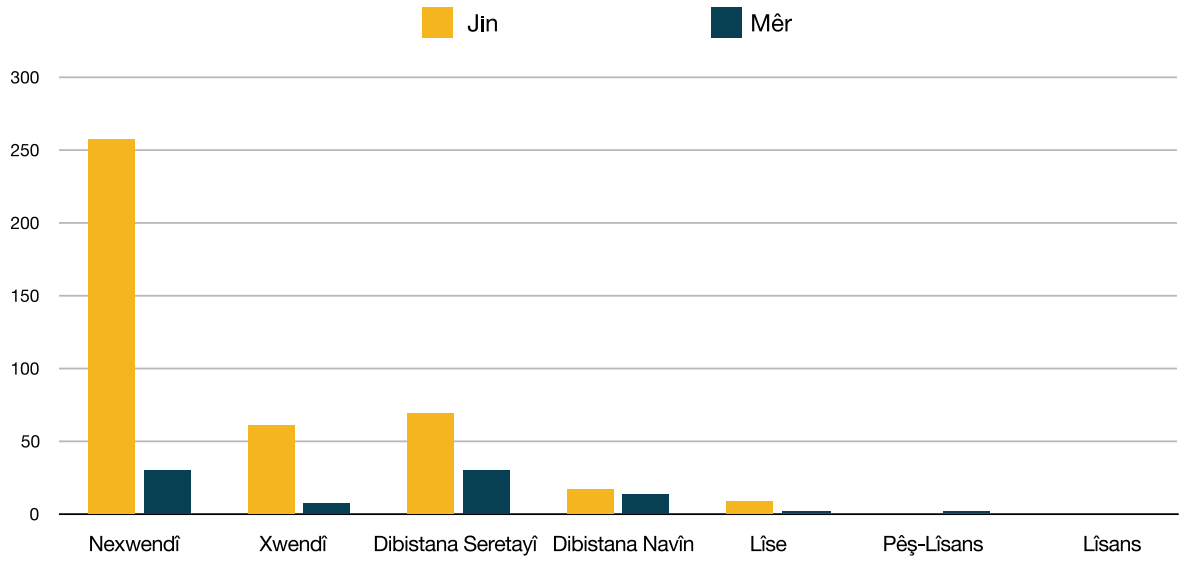
499 kesan bersiv dane vê pirsê, hatiye tespîtkirin ku %83yê van mehra fermî birîne, %4ê van mehra mele birîne, %3yê van azib, %2ê van ji hev qetiyayî ne, hevserên %8ê van wefat kirine.

IV. Rewşa Perwerdeyê

Ji 500 kesan 499an jê bersiv dane vê pirsê û hatiye tespîtkirin ku ji nav 414 jinên ku bersiv dane %62ê wan nexwendî ne, %15ê wan xwendî ne, %17ê wan ji dibistana seretayî mezûn in, %4ê wan ji dibistana navîn mezûn in, %2ê wan ji lîseyê mezûn in û yeka ji wan mezûna lîsansê ye. Hatiye dîtin ku ji nav 85 mêran %35ê van nexwendî ne, %10ê van xwendî ne, %35ê van ji dibistana seretayî mezûn in, %15ê van ji dibistana navîn mezûn in, %3yê van ji lîseyê mezûn in, %2ê van mezûnên pêş-lîsansê ne.

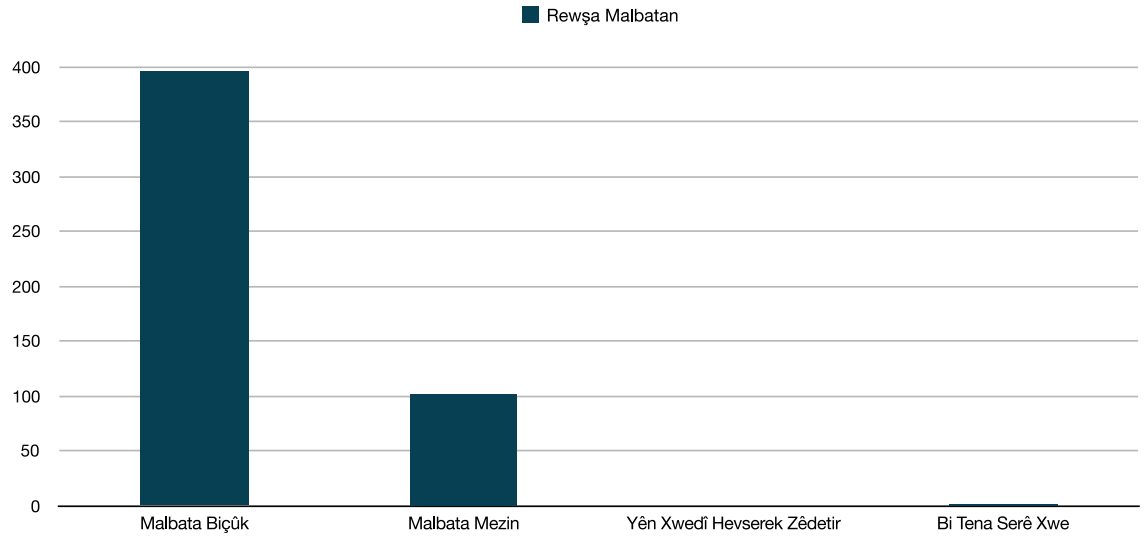
Ji ber ku piraniya serdêran jin bûne(414 kes) hejmara jinên nexwendî zêde derketiye. Lê heke meriv bala xwe bide hejmara mêran(85) meriv dê bibîne ku rêjeya mêrên nexwendî jî zêde ye. Gava meriv bi giştî li tabloyê binêre meriv dibîne ku ji nav serdêran %58 jê nexwendî ne. Di nava navçeyên navendî de navçeya Sûrê ji berê ve ji aliyê perwerdeyê ve yek ji navçeyên xwedî dezavantaja herî zêde ye. Ji nav nûnerên 500 malbatên ku bi rasthatinî hatine hilbijartin kesek mezûna lîsansê ye, mêr an jin 11 kes ji lîseyê mezûn in, dîsa ji van 500 kesan 300 jê nexwendî ne. Vana derheqê rewşa perwerdeyê ya şêniyên Sûrê de fikrek dide meriv.

	Nexwendî	Dibistana Seretayî	Xwendî	Dibistana Navîn	Lîse	Pêş-Lîsans	Lîsans
Jin	257	61	69	17	9	0	1
Mêr	30	8	30	13	2	2	0

V. Rewşa Malbatan

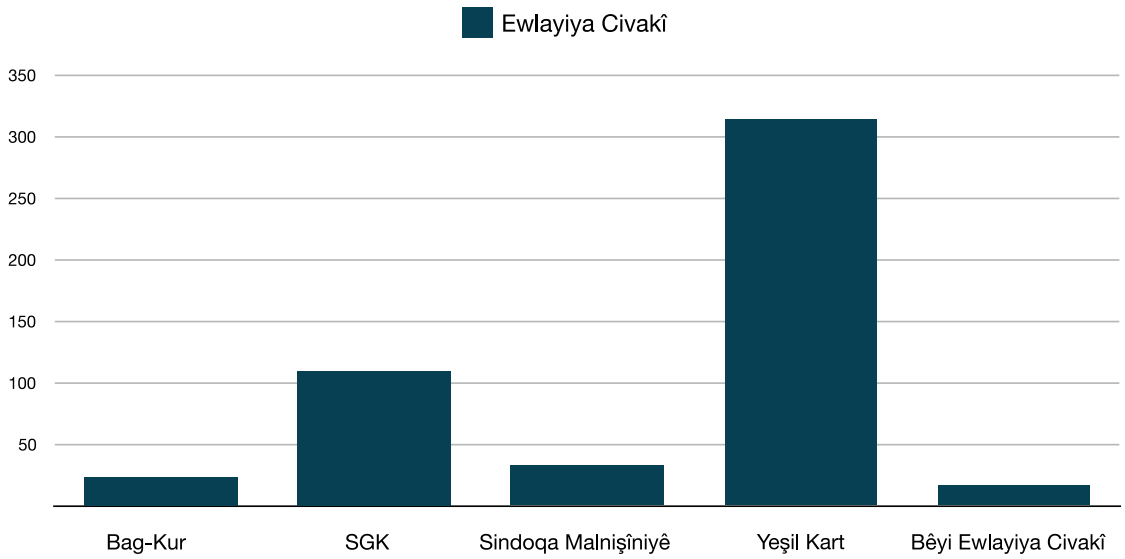
Li navçeya Sûrê xaniyên musteqîl ên bihewş hene û li vir jiyana li taxan berdewama berê ye. Ji ber vê yekê li gorî herêmên din ên bajêr ên xwedî plansaziya bi apartmanan, li vê derê, xaniyên ku malbatên mezin karibin lê bihewin zêdetir in. Her çiqas di salên dawîn de li nava Sûrê jî awayê avakirina xaniyan guherîbe û hejmara malbatên mezin kêm bûbe jî cureyên van malbatan li Sûrê hêj berdewam in. Malbatên ku di çarçoveya lêkolînê de serdana wan hatiye kirin; di rêjeya %79an de malbatên biçûk û di rêjeya %20an de malbatên mezin in.

	Malbata Biçûk	Malbata Mezin	Yên xwedî Hevserek Zêdetir	Bi Tena Serê Xwe
Rewşa Malbatan	296	102	0	2

1.2. Rewşa Sosyo-ekonomîk

I. Rewşa Ewlayiya Civakî

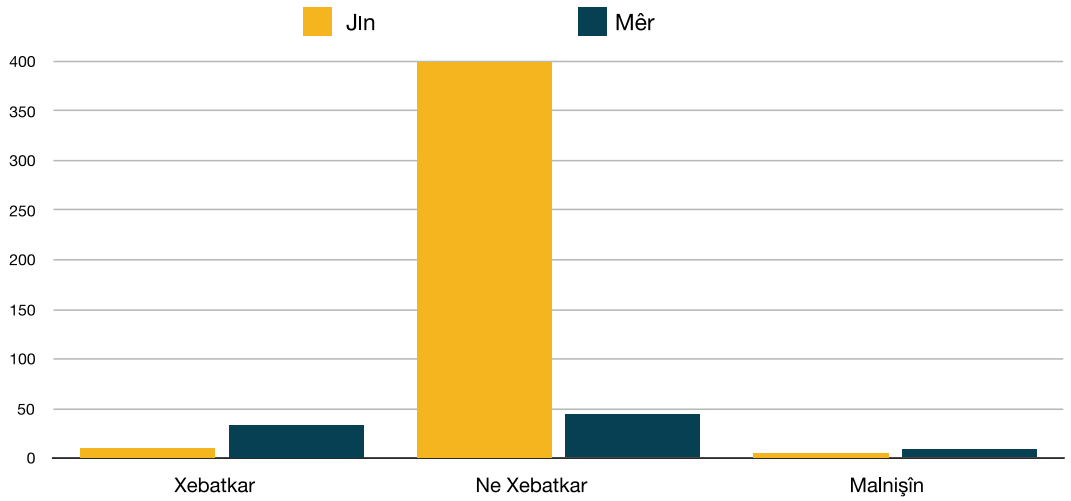
	Bag-Kur	SGK	Sindoqa Malnişîniyê	Yeşil Kart	Bêyi Ewlayiya Civakî
EWLÎYAYA CÎVAKÎ	24	110	34	314	17

Ji 500 nûnerên malbatan 499an jê bersiva vê pirsê dane, hatiye dîtin ku ji malbatên ku bersiv dane %63 xwedî karta kesk û yê 17 malbatan li ser ti sîstemê qeydên wan nîn in. Ji xeynî vana rêjeya malbatên ku li ser sîstemê bi awayekî qeydên wan hene derdora %33 ne.

Nîşe: Bag-Kur(4B-Sîgorta), SGK(Kesên ku bisîgorta dixebitin), Sindoqa Malnişîniyê, Yeşil Kart(Kesên ku di çarçoveya zagona Sîgortaya Tenduristiyê ya Gîştî de prîmên wan ji aliyê dewletê ve têne razandin), Bêyî Ewlayiya Civakî(Kesên ku ji ber deynê prîma Sîgortaya Tenduristiyê ya Gîştî jê sûde wernagirin)

II. Rewşa Xebatê

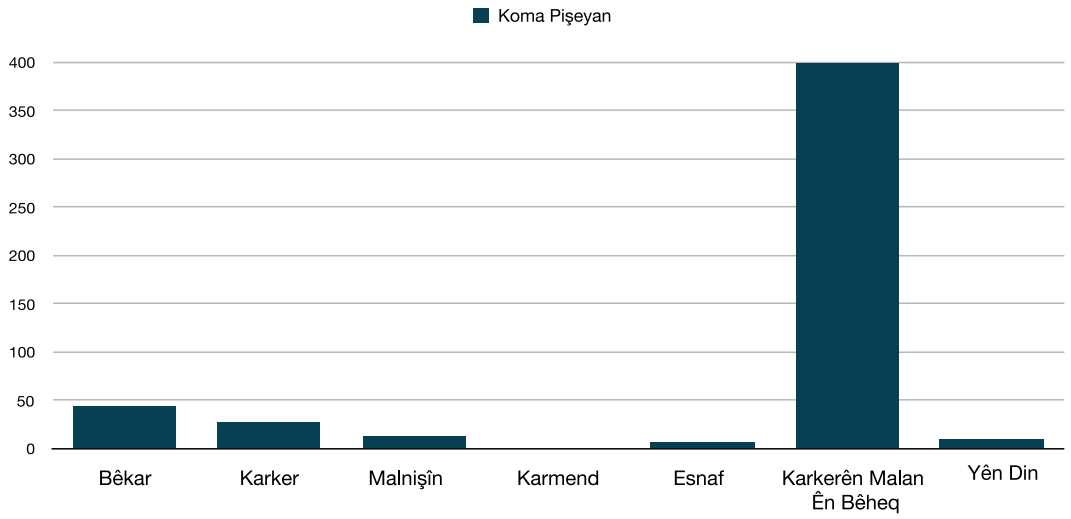
Ji 500 nûnerên malbatan, ku rû bi rû ligel wan hevdîtin pêk hatine, 499an jê bersiv dane vê pirse. Li gorî bersivan rêjeya serdêrên ku dixebitin %9 jî nine. Gava meriv 13 kesên teqawîtbûyî jî li vê hejmarê zêde bike rêje digihê %11an. %89ê nûnerên malabatan ti karî nakin. Ev rêje bo jinan di ser %96an re, bo mêran derdora %52an e. Evê rêjeya bêkariyê ya derbarê merênSûrê de yek ji faktorên xizaniyê ye. Ligel vê xuya ye ku jinên li Sûrê hema hema qet naxebitin. Divê neyê jibîrkirin ku serdêr bi awayeke rasthatinî hatine hilbijartin. Ji ber vana bêkariya jinan encameke balkêş e û divê li ser bê rawestandin.

	Xebarkar	Ne Xebarkar	Malnişîn
Jin	10	399	5
Mêr	33	44	8

3. Kar û Bar

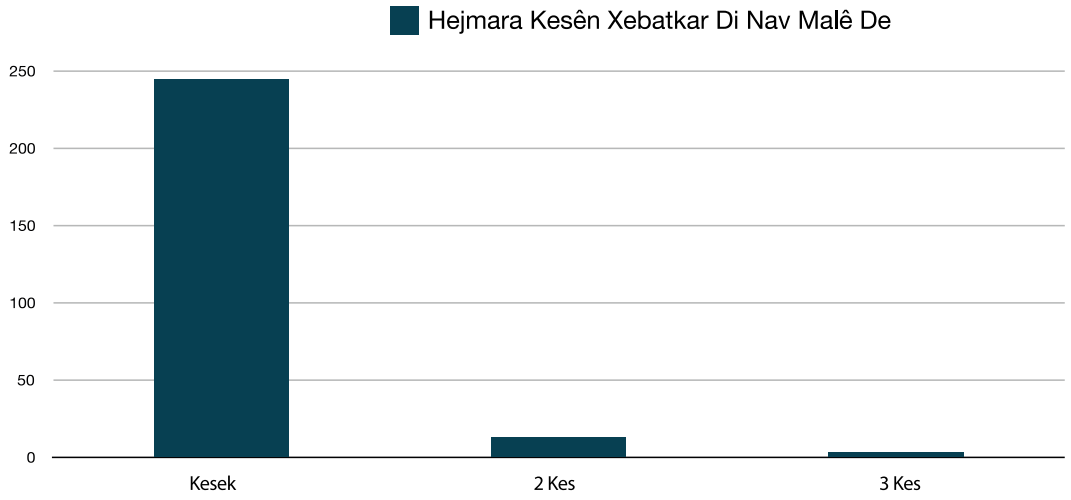
Ji 500 kesan 499 jê bersiva vê pirsê dan û %10ê wan jî ne karker, malnişîn û esnaf in. Ji xeynî van, 10 kes weke firoşerên seyar, karkerên wehdetiyê û xebatkarên rojanî dixebitin ku ev kar ne karên berdewamî ne. Di nav yên mayî de jin bi piranî bi awayê ku em weke "karkerên malan ên bêheq" pênase dikin, karen malan dikin û nayên îstihdamkirin. Diyardeyeke balkêş e ku ji van 500 nûnerên malbatan, ku ji navçeya Sûrê bi awayeke rasthatinî hatin hilbijartin, yek jê jî ne karmend e.

Bêkar	Karker	Malnişîn	Karmend	Esnaf	Karkeren Malan Ên Bêhaq	Yêd Din
44	27	13	0	6	399	10

IV. Hejmara Kesên Xebatkar Di Nav Malê De

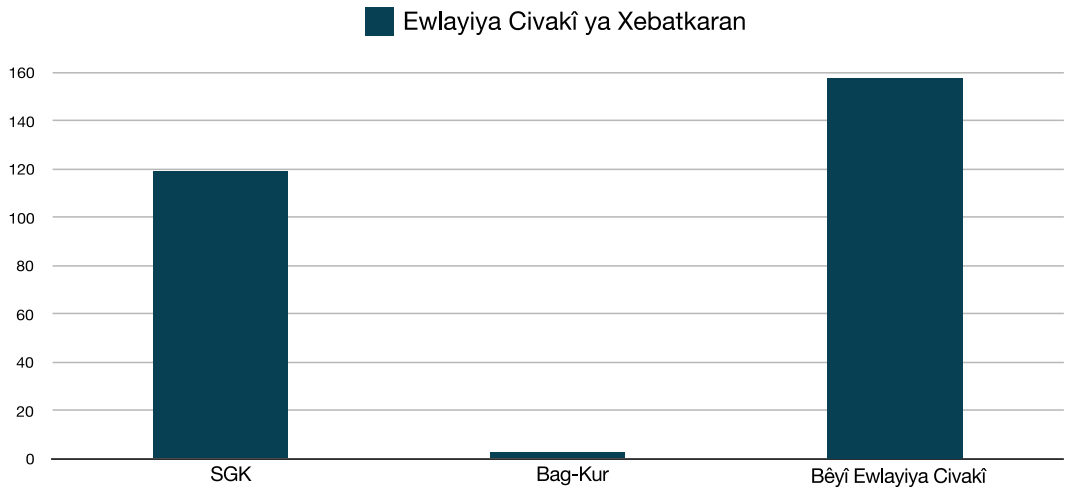
Di serdana 500 malbatan de ji ewan kesan hatiye pirsîn bê ka hejmara şêniyên malê çend in, lê temamê malbatan nexwestine bersiv bidin vê pirsê. Li gorî daneyên ku ji hevdîtinan hatî bidestxistin nifûsa van 500 malbatan tevde derdora 3000î ye. Wekî ku ji grafîkan jî diyar e barê debarê yê nîvê van malan bi tenê di stûyê keseke xebatkar de ye. Bi texmînkî serê malê 6 nifûs dikeve û meriv evê hejmarê û asta dahatên wan bide ber hev meriv dê bibîne ku piraniya malbatan di nav şertên xizaniyê de dijîn. Wekî din, di nav nîvên malbatan de keseke xebatkar nîne û ev encameke balkêş e.

Hejmara Kesên Xebatkar	Hejmara Malan
Kesek	245
2 Kesek	13
3 Kes	3

V. Rewşa Ewlayiya Civakî ya Xebatkaran

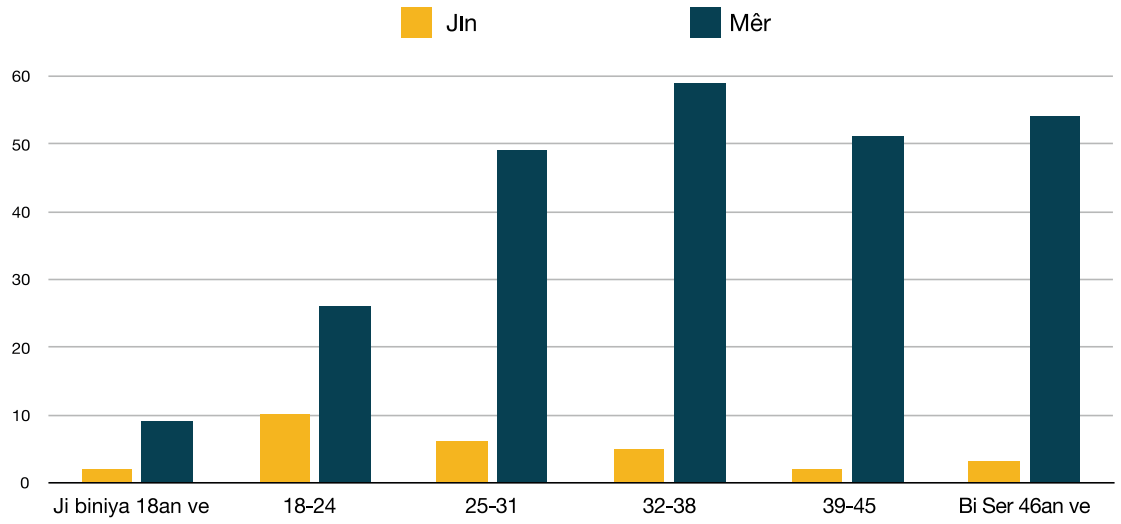
Li gorî encamên hevdîtinên ligel nûnerên malbatan, tevde 280 kes dixebitin. Agahiyên derheqê ewlayiya civakî ya 280 kesan de, li ser grafîka li jor hatiye nişandan. Tê fêmkirin ku %44ên xebatkaran di çarçoveya SGK û Bag-Kurê de xwedî ewlayiyek in, lê piraniyeke weke %56ên wan bêyî ku xwedî ti ewlayiyeke civakî bin, dixebitin. Dema em bidin ber çavan ku di piraniya malbatan de bi tenê kesek dixebite, em ê bibînin ku îstihdama nefermî gelek insanan ji ewlayiya civakî mehrûm hiştiye.

	SGK	Bag-Kur	Bêyî Ewlayiya Civakî
Ewlayiya Civakî ya Xebatkaran	119	3	158

VI. Dabeşiya Cinsî û Temenî ya Xebatkaran

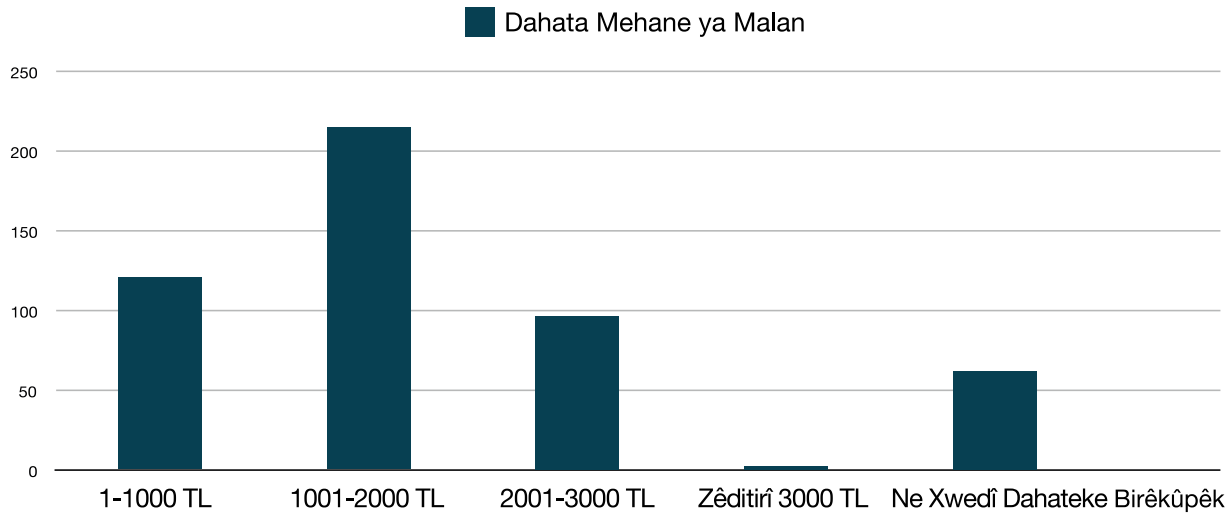
Di 500 malan de derdora 3000 kes dijîn, ji van 280 kes dixebitin û ji van 276 kesan bersiv dane vê pirse. Tê dîtin ku piraniya van 276 kesan mêr in û bi temen bi ser 25an ve ne, di nava van kesan de rêjeya jinan %10 e û ev jinên xebatkar bi temen di navbera 18-31an de ne.

	Ji Biniya 18an ve	18-24	25-31	32-38	39-45	Bi Ser 46an ve
Jin	2	10	6	5	2	3
Mêr	9	26	49	59	51	54

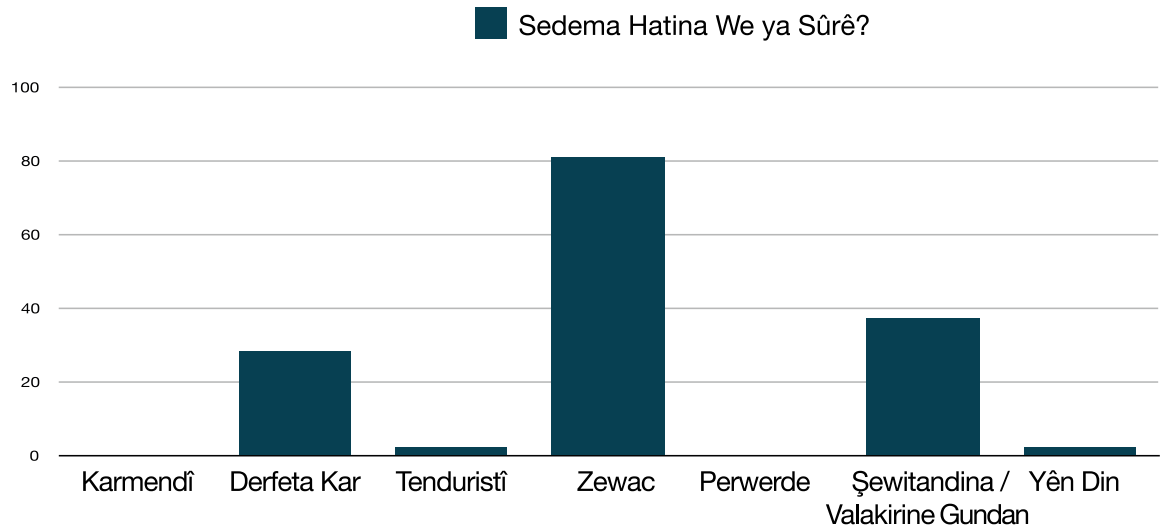
VII. Dahata Mehane ya Malan

Ji 500 malbatan 62 jê xwedî dahateke birêkûpêk nîn in û bi tenê %20ê malbatan zêdetirî 2000 TL dahat bidest dixin. Li gorî gotinên wan hema hema nîvê malbatan xwedî dahateke di navbera 1000-2000 TL de ne. Tê texmînkirin ku zêdehiya vê hejmarê ji ber alikariya kirê ya walîtî/qeymeqamtiyê ye. Li gorî gotinên ewan kesên ku ligel wan hevdîtin pêk hatine, malbat, desteka kirê ne tenê ji bo kirêya xanî, lê ji bo debara malê jî bikar tînin.

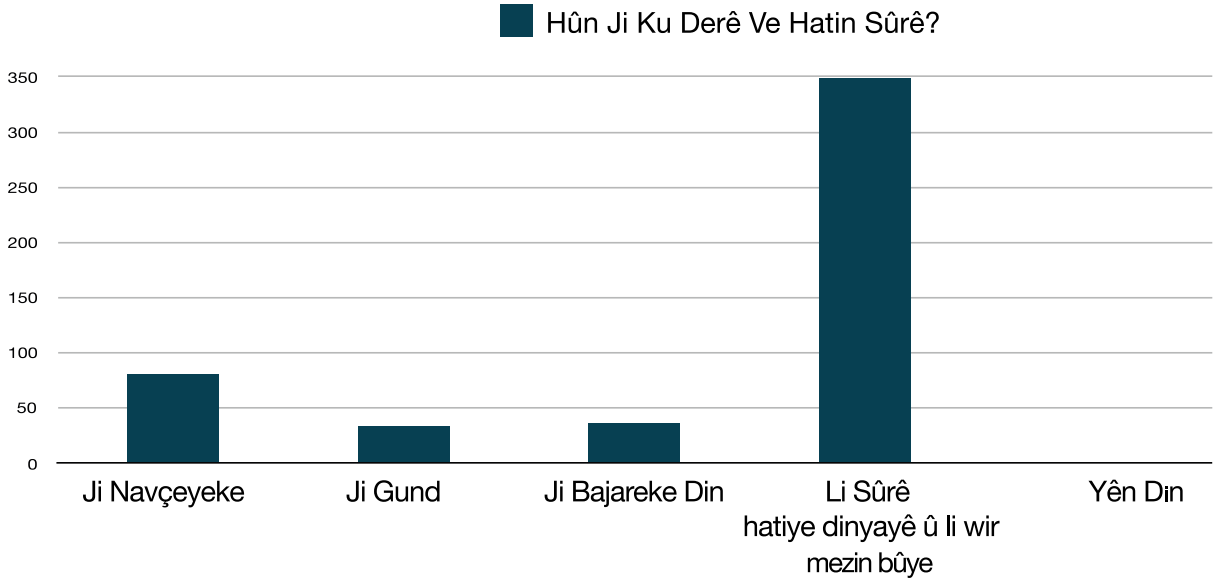

	1-1000 TL	1001-2000 TL	2001-3000 TL	Zêditirî 3000 TL	Ne Xwedi Dahateke Birêkûpêk
Dahata Mehane ya Malan	121	215	97	3	62

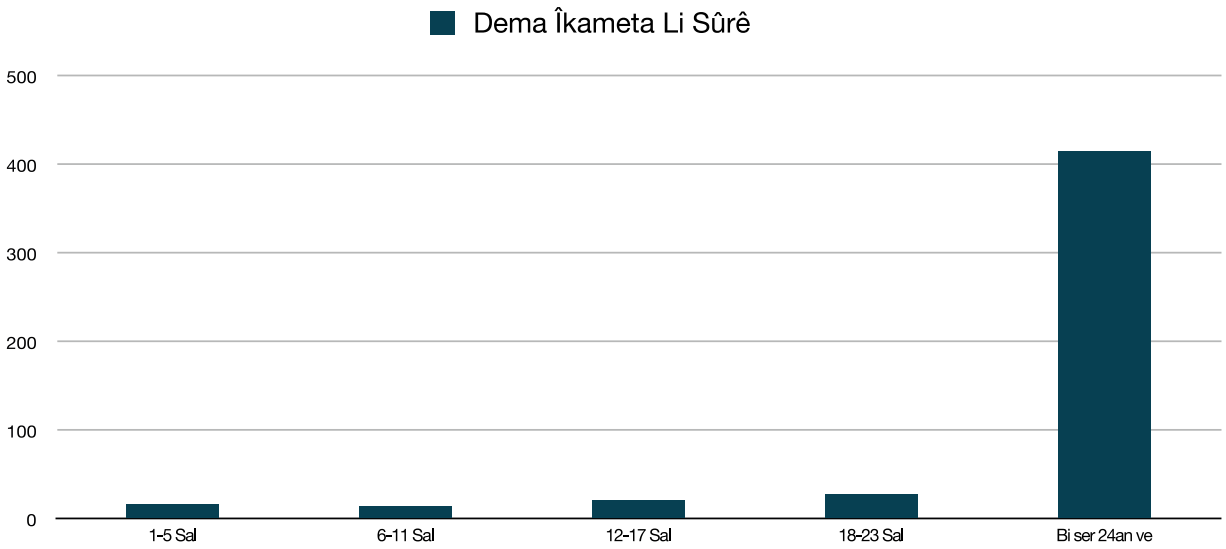
2. MALBAT LI SÛRÊ ÇIQAS WEXT MANE Û ÇIMA HATINE WÊ DERÊ?

Karmendî	Derfeta Kar	Tenduristî	Zewac	Perwerde	Şewitandina/Valakirine Gundan	Yên Din
0	28	2	81	0	37	2

Ji Navçeyeke Din	Ji Gund	Ji Bajareke Din	Li Sûrê hatiye dinyayê û li wir mezin bûye	Yên Din
80	33	36	348	1

1-5 Sal	6-11 Sal	12-17 Sal	18-23 Sal	Bi ser 24an ve
17	16	20	29	416

Li gorî daneyên ku ji hevdîtinan hatî bidestxistin, 498 nûnerên malbatan bersiva vê pirsê dane, %22ê van ji gund û navçeyên Amedê hatine û 36 malbat ji bajarine dî hatine.

Li gorî beyanên 150 nûnerên malbatan ên ku ji gund û navçeyên nêzî Sûrê an jî ji bajarine dî hatine, %19 jê bo îmkanên kar û xebatê li navenda bajêr, %54(ku hema hema temamê vê jin in) jê ji ber zewacê, %25 jê ji ber valakirina gundan hatine û li Sûrê bicî bûne. Sûr, ji destpêka salên 90î ve bo malbatên ku bi zorê ji gundên xwe hatine derxistin, bûye yek ji mekanên koçkirinê. Ji 4 malbatên ku ji derve hatine sê ji wan ji ber koçberiyê mexdûr bûne. Ev balkêş e. Ligel vê van malbatan koçberiyeke bi darê zorê ku di salên 90î de dîtine di 2015 û 2016an de dîsa dîtin. Vê yekê trawmayên wan ên berê jî azirandiye û trawmayên wan ên îroyîn xedartir kiriye.

%70yê serdêran li Sûrê hatine dinyayê û li wir mezin bûne. %84ê wan zêdetirî 24 salan in li Sûrê nîştecih in. Ewqas insan wexteke ewqas zêde li Sûrê dijîn. Vê yekê ji aliyê domandina têkiliyên mehelî yên kevneşopî ve û ji aliyê sosyo-ekonomîk ve girîng e. Divê neyê jibîrkirin ku piraniya nîştecihên Sûrê ev e bi qasî temenê du nifşan in li nava Sûrê dijîn, daneheviya xwe ya sosyo-ekonomîk û sosyo-çandî li van deran bidest xistine. Evan insanan ji ber pevçûnek û ji nişkê ve ji Sûrê derketin. Bi van hemûyan ve girêdayî, divê tesîra trawmatîk a li ser van insanan neyê jibîrkirin.

3. MERCÊN DERCÎKIRINÊ û PIŞTÎ WÊ

3.1. Vehewîn

Malbatên ku ji ber pevçûn û operasyonan ji neçarî ji jiyanên xwe yên dêmanî yên li Sûrê qetiyan, an ji ber hêviya ku dê zû li malên xwe vegerin an jî ji ber pevçûnên dijwar ji mecbûrî lezandine û pêdiviyên xwe yên weke alavên malê bi xwe re dernexistine, piraniya wan bi cilên xwe û alavên sivik koç kirine. Piştî vê koça ji neçariyê, ne tenê tesîrên ekonomîk, tesîrên sosyal, çandî û bi vê ve girêdayî yên derûnî rû dane û ev hêj berdewam in.

Hemû malbatên ku ligel wan hevdîtin pêk hatin, bilêv kirine ku beriya pevçûnên li Sûrê him ji alî ekonomîk ve, him jî ji alî civakî ve jiyan bo wan hêsantir bûye, di pêvajoya dercîkirinê ya ji ber pevçûn û operasyonan de û piştî wê standardên jiyana wan gelekî xirab bûne. Li gorî bilêvkirina hin malbatan di destpêka pêjavoya dercîkirinê de, mecbur mane ku wextekî li parkan, hinek ji wan li otelan, hinek ji wan jî bo wexteke kurt li cem xizmên xwe yên ku li derveyî Sûrê nîştecih in, bi-hewin. Hatiye bilêvkirin ku bi taybetî 2-3 malbatên ku xizmên hev in bi hev re xanî kirê kirine(fikra wan ew bûye ku dê li Sûrê qedexe pir neajo û ew ê li malên xwe vegerin) û bi hev re hewiyane. Lê ji ber ku wextê qedexeyê dirêj bûye, xaniyên wan xera bûne û xaniyên hatî kirêkirin ne li gorî malbatên mezin bûne, bi demê re ji hev qetiyane û her malbatek xaniyeke cihê kirê kiriye. Kesên ku ligel wan hevdîtin pêk hatine, diyar kirine ku bo malbatên ku li Sûrê xwedî xaniyên bihewşên fireh bûne, bûye sedema dabeşbûna ekonomiyê.

Ji gotinên malbatên ku ji ber pevçûnên li Sûrê mexdûr bûne, tê fêmkirin ku piştî ku ji xaniyên xwe bi zorê hatine derxistin serê ewil him saziyên sivîl, him şaredariyan destek dane wan, lê evan des-tekan ne bêrêkûpêk û bi têra xwe bûne. Malbatan ji xeynî hevgirtin û destekê, qala neyînî û asten-giyan jî kirine. Malbatan bi piranî ji ber zêdebûna kirêya xaniyan, zêdebûna mesrefên barkirina ala-van û ji ber hîsa xwe ya "xerîbiyê" ya li mekanên xwe yên nû gilî û gazincan kirine. Wekî din, koça mecbûrî ya ji nava Sûrê bo derveyî Sûrê, têgeheke weke "Sûriyeyîbûn"ê derxistiye holê, her çûye bêhtir hatiye bihîstin ku "gel, çawa nêzîkî xelkê Sûriyeyê bûye bi heman awayî nêzîkî xelkê Sûrê bûye" û xelkê Sûrê her çûye xwe "weke Sûriyeyiyan" hîs kiriye. Di dema birêvebirina xebatê de ev têgeh pir nehatibe bikar anîn jî, vegotina serdêran bîra piştî pevçûnan nû kiriye. Ev jî nîşan dide ku ne tenê bi bibîrhatina pirsgirêkên îroyîn, bi bibîrhatina pirsgirêkên vê pêvajoyê bersiv hatine dayîn.

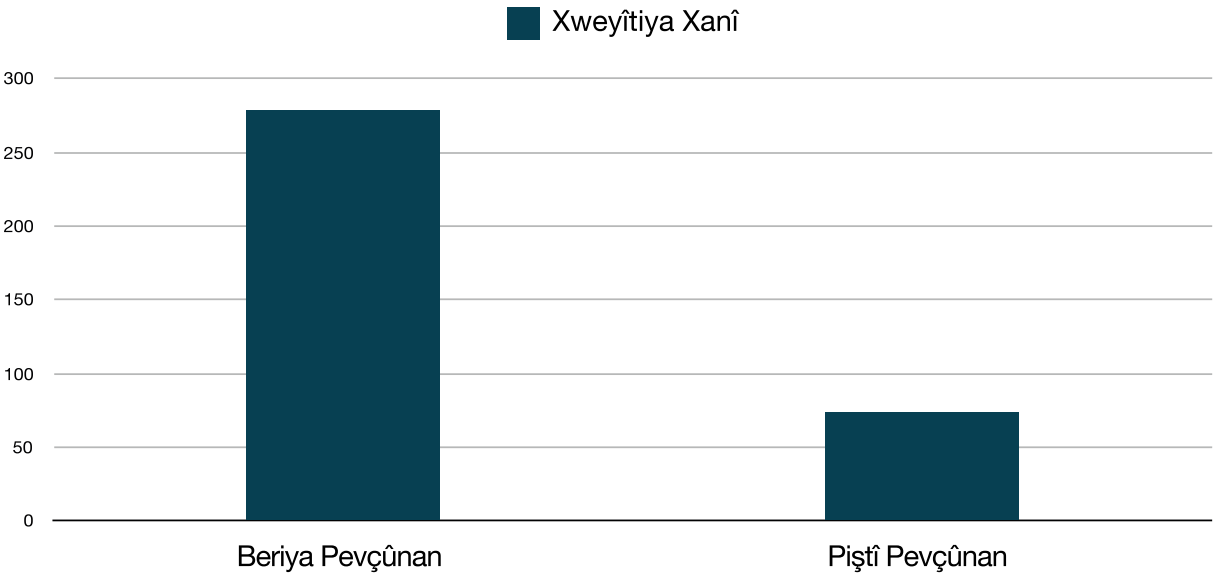
Wekî mînak; malbatên ku li Sûrê di daîreyên apartmanan de kirêgir bûne, bilêv kirine ku li derveyî Sûrê kirêgiriya daîreyên apartmanan zortir e. Gotine ku dema kirêya xaniyan li Sûrê dereng ketiye xwediyên xaniyan bêhtir famdar bûne, lê di rewşa heyî de gava kirê piçek dereng ketiye xwediyên xaniyan ew hişyar kirine, heke kirê nehatibe dayîn rewş kariye bibe sedema koçeke dîtir. Di heman demê de malbatan bilêv kirine ku çi li xaniyên bihewş çi li daîreyên apartmanan, jiyana li Sûrê ji aliyê têkiliyên cîrantiyê û çanda mehelî ve baştir bûye, li derveyî Sûrê bi kêmasiya vê yekê xwe bi tenê hîs kirine.

Di hevdîtinan de, piraniya malbatan gotine ku 1000 TLyê ku ji aliyê Weqfa Alîkarî û Hevgirtina Ci-vakî(SYDV) ve bo malbatên hatî dercîkirin tê dayîn, distînin. Ne ku malbat bi vê alîkariyê bi tenê kirêya xaniyên xwe didin, hem bo mesrefa xwendina zarokan, hem jî bo hin pêdiviyên sereke ku malbat pê jiyana xwe bidomîne, bikar tînin. Piştî pevçûnan, malbatên ku li Sûrê xwedî kar bûne bê

kar mane, di rewşa heyî de nekarîne karek peyde bikin. Ji ber vana malbatan alîkariya kirê weke dahateke mehane bikar anîne. Malbatan diyar kirine ku yên Saziya Lêgerîna Kar û Karkeran(ÎŞKÛRê) jî tê de gava kareke bisîgorta peyde kirine, gava qeyda îkametên xwe birine derveyî Sûrê, gava heqê xaniyên xwe yên xerabûyî stendine, gava kesek ji malbatê di çarçoveya desteka civakî û ekonomîk de yan jî di çarçoveya xizmetên astengdarî û xwedîkirinê de alîkariyeke nakdî stendiye alîkariya kirê hatiye birîn. Weke dî, bilêv kirine ku malên xwe ji neçarî berdane û reviyane, ji ber wê divê alîkariya kirê bi şert û mercan ve neye girêdan.

Hin malbatan diyar kirine ku piştî pevçûnan bi komîsyona tespîtkirina xisarê re çûne cem xaniyên xwe yên li herêma qedexekirî, wê çaxê dîtine ku xaniyên wan xera nebûne, lê piştî rakirina kavilên xaniyan, xaniyên wan jî xera bûne. Diyar kirine ku xerakirina xaniyên ku di pevçûnan de xisareke zêde dîtine tê fêmkirin, lê ti maneya xerakirina xaniyên ku piştî temîrateke hindik meriv karibe lê bihewe, nîne û bi vê yekê hîsa wan ew bûye ku ji bo astengkirina vegera wan a li Sûrê van kiryaran bi qestî têne birêvebirin; ji ber ku di rewşa heyî de derheqê aqûbeta xaniyên wan ên xerabûyî de ji aliyê rayedaran ve ti agahî nayê dayîn evê hîsa wan xurttir dibe.

Di nav serdêran de 489 kesan bersiva vê pirse dane, hatiye fêmkirin ku 279ên ji van xwedî xanî bûne, 210ên ji van jî ne xwedî xanî bûne. Lê piştî pevçûnan hejmara malbatên ku li xaniyên xwe rû-

	Beriya Pevçûnan	Piştî Pevçûnan
Xweyîtiya Xanî	279	74

dinin daketiye 74an. Rewşa pevçûnê ji 4 malbatên ku me ligel wan hevdîtin pêk anîne 3ê jê bêxanî hiştiye. Pêkan e ku meriv sedemên paşxaneya vê rêjeyê bi vî awayî rave bike: gava meriv li rewşa tezmînê ya xaniyên xerabûyî yên li taxên Fatih Paşa, Dabanoglu, Savaş, Cemal Yilmaz û Hasirli ku li herêma qedexekirî û pevçûnan bû, dinêre meriv dibine ku li gorî ferqa senet û tapûyê kar û barên tezmînatê hatine birêvebirin. Hatiye hînkirin ku bo xwedî xaniyên bi senet derheqê xaniyên wan de ti agahî nehatiye dayîn, ên malbatên xwedî tapu jî sê şert dane wan. Li gorî ku malbatan diyar kirine ev şert tezmînata madî, xaniyek li Îdareya Xaniyên Komî(TOKÎ) yan jî ji dêvla xaniyên wan ên li Sûrê dîsa xaniyek bûne. Lê malbatan gotine ku derheqê van sê şertan de paşê agahiyeke durist bidest nexistine, rewş hêj nediyar e. Di teklîfa ewil de tezmînata madî, li gorî nirxê rastîn gelekî kêm e. Di teklîfa duyem de tezmînata madî weke pêşînat tê qebûlkirin û xaniyek ji TOKÎ bo malbatan tê veqetandin lê divê malbat ser wê temam bikin. Vê yekê dê malbatan bixe bin deyneke giran. Di teklîfa sêyem de jî şûna xaniyên wan ên xerabûyî de li Sûrê bo wan xaniyek tê veqetandin, lê di vir de jî malbat nizanin bê xaniyên ku dê li Sûrê bêne avakirin kengî bêne temamkirin, çawa bêne avakirin û dê fîyetên wan çi bin. Malbatan bilêv kirine ku dê fiyetên van xaniyan ji yên TOKÎyê zêdetir bin, ji ber wê jî dê qet nikaribin ji bin wî barî derkevin. Piraniya malbatên ku ligel wan hevdîtin pêk hatine, xwestine ku xaniyên wan bi fiyeteke guncan ji nû ve bêne avakirin û li Sûrê bijîn. Lê hema hema hemû malbat li ser ewê boçûnê bûne ku ev her sê teklîf jî vegera wan a li Sûrê zortir dike, dewlet naxwaze li Sûrê vegerin. Ji ber ku evê rewşê hê jî ne zelal e piraniya malbatên ku ligel wan hevdîtin pêk hatin, ligel ku beriya pevçûnan li xaniyan xwe bûne, aniha li xaniyên xwe rûnanin. Weke dî, hin malbatan diyar kirine ku li herêma xerabûyî kargehên wan hebûne, ji ber ku qeydên wan ên fermî(lewhaya bacê, ruhsata kargehê) tunebûne nekarîne ti tezmînat bo wan bistînin.

3.2. Gihaniya Xizmetên Perwerdeyê

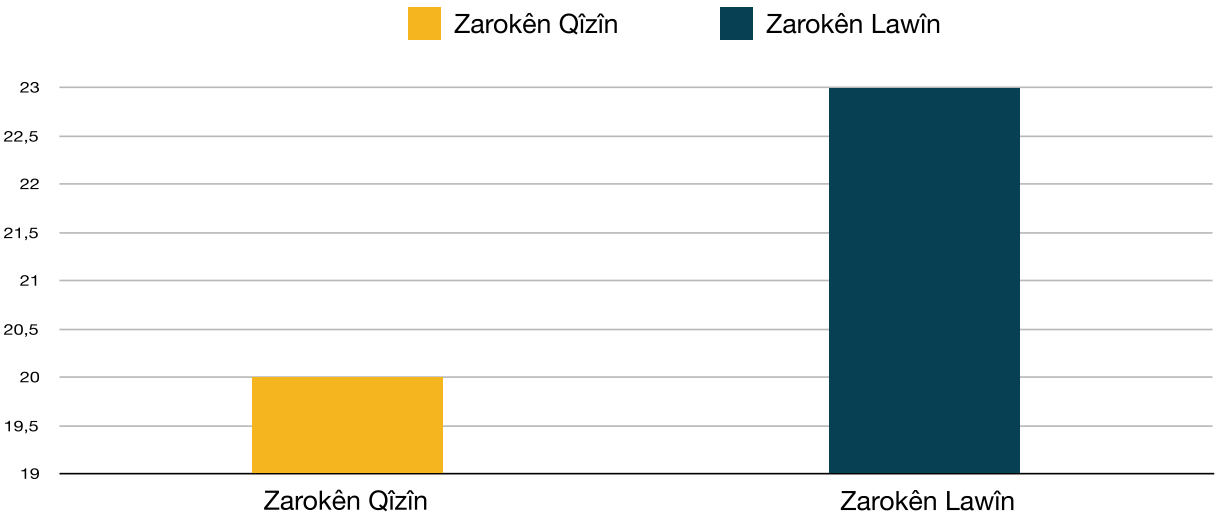
Malbatan diyar kirine ku di pêvajoya dercîkirinê de zarokên wan nekarîne biçin dibistanên xwe û vêya yek ji neyîniyên herî sereke bûye û di terka malên xwe de mijara gihaniya xizmetên perwerdeyê hêmaneke girîng bûye. Him ji ber pevçûnan dibistan girtî bûne, him jî li cihên ku piştî koçê malbatan xwe lê girtine derheqê îkametgahê de pirsgirêk derketine. Hatiye bilêvkirin ku vana bûne asteng ku zarok neçin dibistanê, zarokên ku qeydên wan li dibistanine dî hatine çêkirin jî adapte nebûne, hin zarok ji ber tirsa ji qedexeya derketina derve nexwestine biçin dibistanê. Ji xeynî vê, li gorî agahiyên ku ji malbatan hatine wergirtin; dibistanên ku paşê qeydên zarokan qebûl kirine dûr bûne û vê yeke bûye bareke din li ser pişta malbatên ku di pêvajoya hevdîtinan de zor û zehmetî dîtine. Vêya jî bûye sedem ku zarok bi berdewamî neçin dibistanên xwe, heya piştre hin zarok bi temamî dev ji dibistanê berdin. Dîsa hatiye îfadekirin ku di heman serdemê de dersen zarokên ku bi berdewamî diçin dibistanên xwe xirab bûne û zarok bêyî dilê xwe çûne dibistanan. Şaxa Amedê ya Egitim-Senê ragihandiye ku di serdema qedexeya derketina derve de, li herêma ku pêvçûn lê qewimîne 15 dibistan û 7 hezar 450 xwendekar di bin tesîra vê pêvajoyê de mane(1). Hatiye bilêvkirin ku hin zarokên ku di pêvajoya pevçûnan de navber dane dibistanê paşê nekarîne tevî hemsalên xwe perwerdeya xwe bidomînin, vê rewşê jî bûye pirsgirêk ku zarok li dibistanên xwe bigurivin.

Malbatan îfade kirine ku di rewşa heyî de zarokên qîzîn perwerdeya xwe nedomandine û bûne alîkar bo karen nav malê, zarokên lawîn jî heke perwerdeya xwe domandibe piştî saetên dibistanê, heke dev ji dibistanê berdabe bi roj xebitîne û bo debara malê bûne alîkar.

Li Ameda ku rêjeya bêkariyê, îstihdama nefermî û karkeriya zarokan zêde ye, piştî ku zarokine dî yên Sûrê jî tevli jiyana xebatê bûn, pirsgirêkine nû li yên kevin ên xelkê Sûrê zêde bûn. A rast karkeriya zarokan bi tena serê xwe pirsgirêkeke girîng e lê di nav giloka mexdûriyeta makro de, ku ji aliye atmosfera pevçûnan ve hatî avakirin, bûye pirsgirêkek talî.

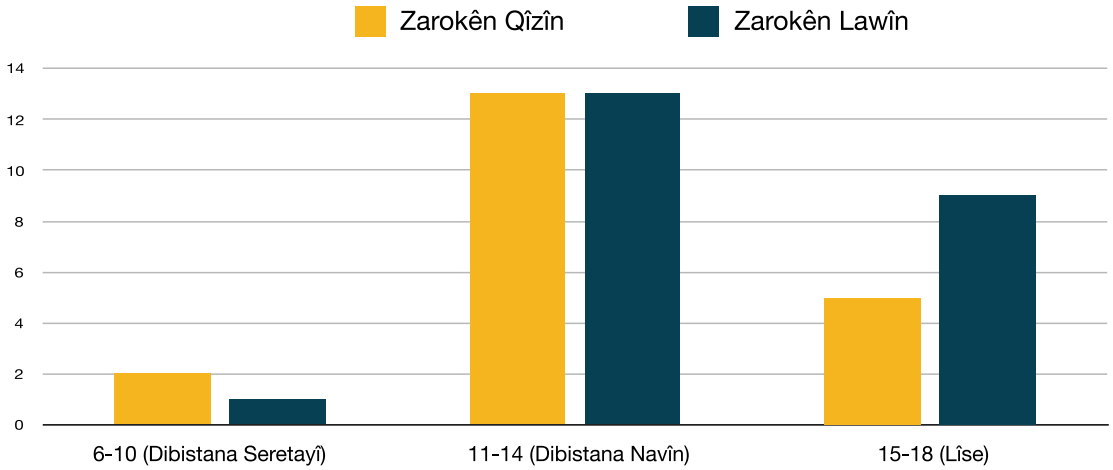
Ev agahî ji 498 kesên ku di nav 500 kesan de ne, hatî wergirtin; piştî pêvajoya pevçûnan 20 jê keçik, 23 jê kurik, tevde 43 zarokan dev ji dibistanên xwe berdane. 26ên van xwendekaran neçar mane ku dev ji dibistana navîn, 14ên van ji lîseyê û 3ên van jî dev ji dibistana seratayî berdin.

Li navçeya Sûrê rewşa perwerdeyê di serî de ji ber rewşa ekonomîk û pê re sedemine dî pir jî ne baş bû, ji ber pevçûnan rewş xirabtir bû û 43 zarok neçar hatine hiştin ku jiyanên xwe jê û pê de di bin siya van pevçûnan de biborînin.

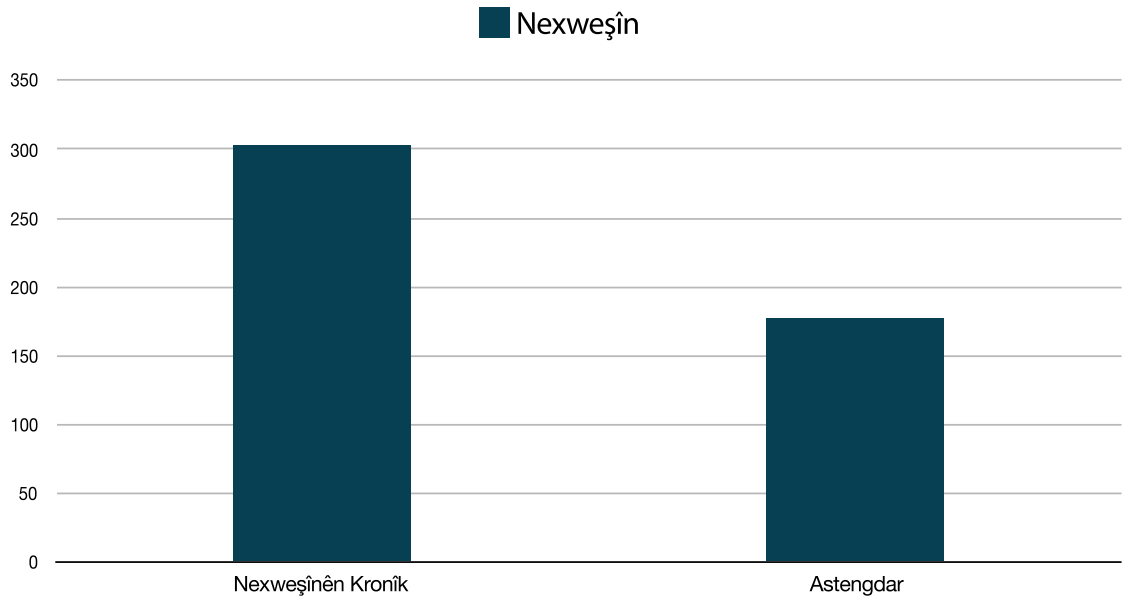
Yên ku Piştî Pevçûnan Dev Ji Xwendinê Berdane	Zarokên Qîzîn	Mêr
	20	23

Temenê Yên ku Piştî Pevçûnan Dev Ji Xwendinê Berdane(Li Gorî Sala 2015an)

	Zarokên Qîzîn	Zarokên Lawîn
6-10 (Dibistana Seretayî)	2	1
11-14 (Dibistana Navîn)	13	13
15-18 (Lîse)	5	9

3.3. Tenduristî û Rewşa Psîko-Sosyal

	Nexweşînên Kronîk	Astengdar
Nexweşîn	302	177

Hatiye tespîtkirin ku di nav 500 malan de tevde 302 nexweşên kronik û 177 kesên astengdar hene. Hin serdêran diyar kirine ku di pêvajoya pevçûnan de ji neçarî tedawiya nexweşan nîvco hiştine, hinekan jî ji ber qedexeya derketina derve di peydekirina dermanan de zehmetî kişandine. Timikî hatiye bilêvkirin ku piştî pevçûnan bi taybetî pîran qeyrana dil derbas kirine û felç li wan ketiye û ji ber van sedemên navborî rêjeya mirina pîran zêde bûye.

Di çarçoveya xebatê de li malên ku serdanên hatî kirin piraniya serdêran jin bûne. Hemû jinên ku ligel wan têkilî hatiye danîn, diyar kirine ku rasterast an jî nerasterast di bin tesîra pevçûnan de mane. Li gorî qalkirina jinan di serdema pevçûnan de ji ber dengên pevçûnan ên zêde, ji ber rîska mirinê û di dema koça mecbûrî de ji ber astengiya gihaniya xizmetên tenduristiyê jin bi gelek pir-sgirêkan re rû bi rû mane. Hin ji wan ev in: neduristiya xewê, bêmehdî û pê re kêmkirina kîloyan, jiberçûn an jî xetereya wê, ji şîr ve buna jinên ku şîr didin zarokên xwe, mensturasyon(xwînîbûn). Hatiye diyarkirin ku ji aliye derûnî ve jî rewş û pirsgirêkên weke şaneyên xerabiya strese ya akût, depresyon, berteka zêde li hemberî hişyarkerek(dengê xaliyê, dengê ambûlansê, sîrena polîsan û hwd.), pirsgirêka kontrola hêrsê, xwe ji derve re girtin, tirsa mirin û dahatûyê, pêneewlehî hatine jiyîn.

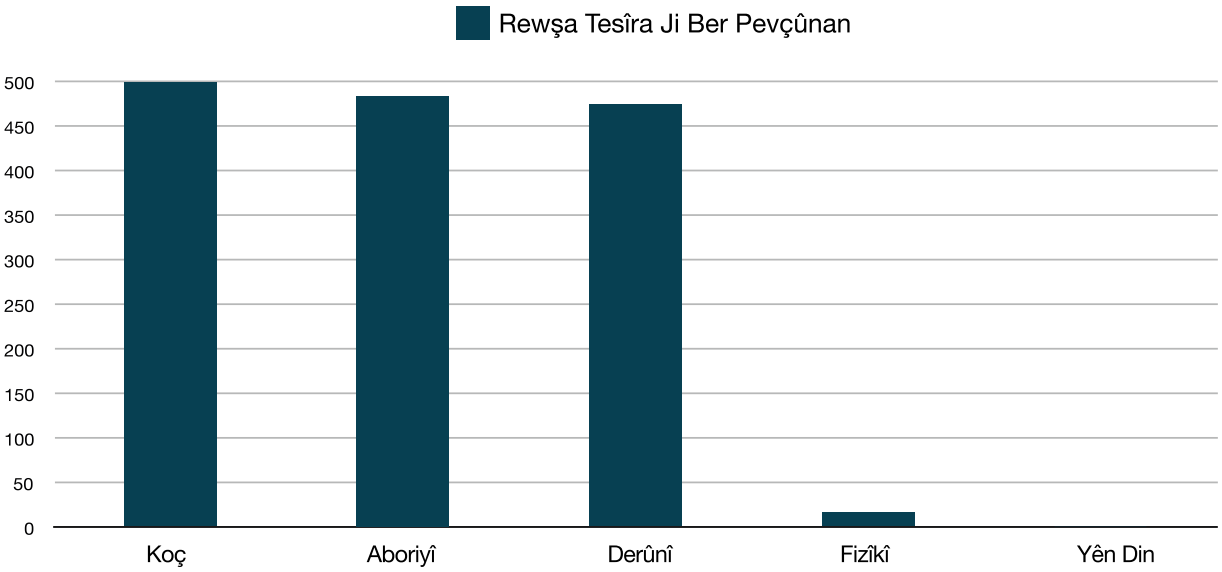
Serdêrên jin bilêv kirine ku di pêvajoya pevçûnan de û piştî wê hin êşên fizîkî kişandine û di encama xizmeta tedawiyê de hatiye teşhîskirin ku vana ji ber xem, tirs û stresê(psîkosomatîk) ye. Ligel ku hema hema du sal di ser pevçûnan re derbas bûne jî hin rewşên ku weke xerabûna stresê ya piştî trawmayê tên îfadekirin, hatine dîtin. Hatiye tespîtkirin ku di jinan de rewşên weke xwe ji derve re girtin, pêneewlehî, tirsa dahatûyê dewam dikin.

Tesîra neyînî ya pevçûnan li ser tenduristiya fizîkî û derûnî ne tenê bo jinan derbasdar e. Wekî mînak; A.B.yê ku yek ji serdêrên mêr e, diyar kiriye ku ligel ku qedexe rabûye hêj nikare biçe Sûrê, ji ber giraniya derûnî ya wê pêvajoyê nexweşiyeke bi navê "Pemfigus"[12]lê peyde bûye ku ev nexweşî ji milyonê li 2-3 kesan peyde dibe.

Meriv dikare bibêje ku zarok li gorî mezinan bêhtir zehmetî dikşînin bo fêmkirina pêvajoyên weke şer, pevçûn, koç, tundiya nav malê ku rûtina jiyanê xera dikin; vêya di zarokan de dibe sedema nexweşiyên fizîkî û derûnî û risk heye ku van xerabûnan heya serdema balixî û xamatiyê dewam bikin. Bi taybetî di serdema qedexeya derketina derve de û di serdema ku pevçûn zêde bûbûn de; ji ber dengên pevçûnan, giraniya pevçûnan û koça mecbûrî gelek rewşên ku weke xerabûna stresê ya akût têne binavkirin, li zarokan peyde bûne. Hin ji wan ev in: pirsgirêka adaptasyonê bo ciheke nû, derneketina derve, nekarîna raketina bi tenê, nexweşiya xwarinê, bêmehdî û pê ve girêdayî kêmkirina kîloyan, bi xwe de mîztin, lalûteyî, lalîtî, pêneewlehî, meyla tundiyê, êrîşkarî, xwe ji der ve re girtin, hesasiya zêde bo dengan. Hatiye tespîtkirin ku yê hin zarokan rewşên wan ên weke bi xwe de mîztin, lalûteyî, lalîtî, pêneewlehî, meyla tundiyê, pirsgirêka adaptasyonê bo ciheke nû, derneketina derve, hesasiya zêde bo dengan berdewam in. Wekî din, hinek serdêran diyar kirine ku zarok li hemberî tişte, deng û axavtinên ku pêvajoya pevçûnan tînin bîra wan û li hemberî polîsan bertekên weke girîn, tirs, nerehetbûn, fikra ku dê heman tişt dîsa biqewimin, nîşan didin.

Bi neqilkirina malbatan ve girêdayî, hatiye tespîtkirin ku tevde di 60 zarokan de vê rewşê ji du salan zêdetir e dewam dike. Ligel ku di ser pevçûnan re du sal derbas bûne jî evan şaneyên ku weke xerabûna stresê ya piştî trawmayê tên binavkirin, dewam dikin, vê yeke xemder e. Malbatek bilêv kiriye ku di pêvajoya pevçûnan de qîza wan a 15 salî ya bi navê A.D. ji ber stresa zêde nexweş ketiye, nêzî sal û nîvekê di beşa nexweşên giran de razaye û piştre wefat kiriye. Malbateke dî jî îfade kiriye ku qîza wan a bi navê Z.K. ku di wextê pevçûnan de 12 salî bûye timî xwestiye li taxa wan a li Sûrê vegere, piştî bûyeran xwe ji derve re girtiye û ligel kesî têkilî daneniye, 4 meh berê li mala wan a ku niha lê ne ji balkonê ketiye û wefat kiriye, îhtîmal heye ku Z.K.yê ji ber rewşa xwe yî derûnî xwe kuştibe.

12) Nexweşîneke çerm e û giran e, bi piranî li ser çerm û di dev de, carna di hundirê poz de, di qirikê de, di çavan de û di organên zayendî de jî xuya dibe, wekî peqikên piştî şewatê dest pê dike, paşê ew peqik di demeke kurt de dipeqin û ser wan qalik digire, dibin weke birînên ne kûr. Naveke wê yî din di kurdî de yan di nav gel de tuneye. Pemfigus nexweşîneke kêmpeyde ye. Derheqê dîtina wê ya li Tirkiyeyê de daneyên teqez tunebin jî tê texmînkirin ku ji milyonek insanan bi 2-3 kesan re peyde dibe. Bi mêran û jinan re weke hev tê dîtin. Herî zêde bi kesên navsere re tê dîtin lê dibe ku di her temenî de jî bête dîtin. Hatiye tespîtkirin ku hin derman û kîmyewî di insanan de dibin sedema pemfigusê lê dîsa jî bi awayeke teqez nayê zanîn ku sedema wê çi ye. Çavkanî: http://turkdermatoloji.org.tr/icerik/detay/142

	Koç	Aboriyî	Derûnî	Fizîkî	Yên Din
Rewşa Tesîra Ji Ber Pevçûnan	500	485	475	17	2

Li gorî bersivên pirsên ku bala xwe dane çawaniya tesîra pevçûnan a li ser 500 malbatanên ku ligel wan rû bi rû hevdîtin pêk hatine; hemû malbat neçar mane ku koç bikin, %97ên wan ji aliye aborî ve, di nav %95ên wan de herî kêm kesek ji malbatê ji aliyê derûnî ve, di nav %3ên wan de jî herî kêm kesek ji malbatê ji aliyê fizîkî ve(derb, birîndarbûn û hwd.) tesîr jê girtiye.
Li gorî bersivên pirsên ku bala xwe dane çawaniya tesîra pevçûnan a li ser 500 malbatanên ku ligel wan rû bi rû hevdîtin pêk hatine; hemû malbat neçar mane ku koç bikin, %97ên wan ji aliye aborî ve, di nav %95ên wan de herî kêm kesek ji malbatê ji aliyê derûnî ve, di nav %3ên wan de jî herî kêm kesek ji malbatê ji aliyê fizîkî ve(derb, birîndarbûn û hwd.) tesîr jê girtiye.

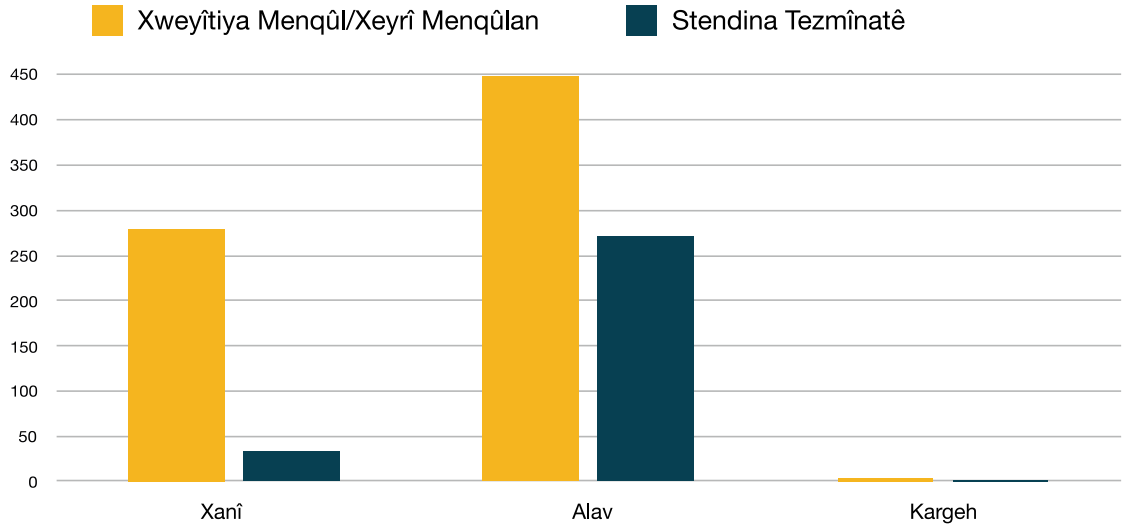
3.4. Ziyana Madî û Tezmînat

Piraniya malbatên ku ligel wan hevdîtin pêk hatine; ji ber qedexeya derketina derve û tehdîda mirinê ya ji ber pevçûnan, ji neçarî malên xwe di destpêka pevçûnan de terk kirine. Lê malbatên ku nexwestine terka malên xwe bikin; ji ber nebûna ceyran û avê, ji ber kêmaniya xwarinê, ji ber zarok, pîr û nexweşan piştî wextekî ji neçarî terka malên xwe dane. Hemû malbatan îfade kirine ku fikra wan ew bûye ku dê qedexe kurt biajo û ew ê dîsa li malên xwe vegerin, rîska mirinê hebûye, ji ber wê gava terka malên xwe kirine bêyî ku alavên mala xwe û alavên xwe yên nirxdar hilgirin, derketine. Qismeke malbatên ku piştî pevçûnan bi komîsyona tespîta xisarê re çûne xaniyên xwe dîtine ku xaniyên wan û alavên wan xisar dîtine, hinekan jî dîtine ku xaniyên wan bi temamî xera bûne û li ser erdên vala tespîtên xisarê hatine kirin, komîsyon li gorî beyanan zabitname dinivîse. Malbatên ku xaniyên wan ji der ve xisareke cidî nedîtine jî îfade kirine ku alavên wan ên malê yên weke têkberên sipî bi derbên çekan xisar dîtine û ciyêz û doşekên hirî û alavên nirxdar ên weke zêr û ziber winda bûne.

Derketiye holê ku di nav malbatên ku ligel wan hevdîtin pêk hatine de, ji yên beyan kirine ku tezmînata alavan stendine, herî kêm 200 TL, herî zêde 11.000 TL stendine. Malbatên ku bilêv kirine ku

hemû danehevên wan alavên wan in, îfade kirine ku heqê alavan ên hatî dayîn ne miqabilî heqê rastîn ê alavên wan in, lê ji ber ku şertên îtîrazkirinê nizanin û nikarin rayedarek ku agahî bide peyde bikin, ji neçarî tezmînatê qebûl kirine. Lê hinek malbatan gotine ku piştî îtîrazkirinê meblaxa tezmînatê hatiye daxistin, ji ber vê ji neçarî vê meblaxê stendine. Hinek malbatan jî di hevdîtinan de diyar kirine ku ligel ku wexteke dirêj di ser qedexeyan re bihuriye jî hin malbatên ku pereyê alavan qebûl kirine hêj pereyên xwe nestendine.

Ji 500 malbatên ku ligel wan hevdîtin pêk hatine, 279an jê îfade kirine ku beriya pevçûnan li Sûrê di xaniyên xwe de bûne. Lê piştî pevçûnan hejmara malbatên ku di xaniyên xwe de ne, daketiye 74an. Ji ber rewşa pevçûnê ji 4 malbatên ku me ligel wan hevdîtin pêk anîne 3ê jê bêxanî mane. Pêkan e ku meriv sedemên paşxaneya vê rêjeyê bi vî awayî rave bike: gava meriv li rewşa tezmînê ya xaniyên xerabûyî yên li taxên Fatih Paşa, Dabanoglu, Savaş, Cemal Yilmaz û Hasirli ku li herêma qedexekirî û pevçûnan bû, dinêre meriv dibine ku li gorî ferqa senet û tapûyê kar û barên tezmînatê hatine birêvebirin. Hatiye hînkirin ku bo xwedî xaniyên bi senet derheqê xaniyên wan de ti agahî nehatiye dayîn, ên malbatên xwedî tapu jî sê şert dane wan. Li gorî ku malbatan diyar kirine ev şert tezmînata madî, xaniyek li TOKÎyê yan jî ji dêvla xaniyên wan ên li Sûrê dîsa xaniyek bûne. Lê malbatan gotine ku derheqê van sê şertan de paşê agahiyeke durist bidest nexistine, rewş hêj nediyar e. Di teklîfa ewil de tezmînata madî, li gorî nirxê rastîn gelekî kêm e. Di teklîfa duyem de tezmînata madî weke pêşînat tê qebûlkirin û xaniyek ji TOKÎ bo malbatan tê veqetandin lê divê malbat ser wê temam bikin. Vê yekê dê malbatan bixe bin deyneke giran. Di teklîfa sêyem de jî şûna xaniyên wan ên xerabûyî de li Sûrê bo wan xaniyek tê veqetandin, lê di vir de jî malbat nizanin bê xaniyên ku dê li Sûrê bêne avakirin kengî bêne temamkirin, çawa bêne avakirin û dê fîyetên wan çi bin. Malbatan bilêv kirine ku dê fiyetên van xaniyan ji yên TOKÎyê zêdetir bin, ji ber wê jî dê qet nikaribin ji bin wî barî derkevin. Piraniya malbatên ku ligel wan hevdîtin pêk hatine, xwestine ku xaniyên wan bi fiyeteke guncan ji nû ve bêne avakirin û li Sûrê bijîn. Lê hema hema hemû malbat li ser ewê boçûnê bûne ku ev her sê teklîf jî vegera wan a li Sûrê zortir dike, dewlet naxwaze li Sûrê vegerin. Ji ber ku evê rewşê hê jî ne zelal e piraniya malbatên ku ligel wan hevdîtin pêk hatin, ligel ku beriya

	Xanî	Alav	Kargeh
Xweyîtiya Menqûl/Xeyrî Menqûlan	279	448	5
Rewşa Stendina Tezmînatê	34	271	2

pevçûnan li xaniyan xwe bûne, aniha li xaniyên xwe rûnanin. Weke dî, hin malbatan diyar kirine ku li herêma xerabûyî kargehên wan hebûne, ji ber ku qeydên wan ên fermî(lewhaya bacê, ruhsata kargehê) tunebûne nekarîne ti tezmînat bo wan bistînin.

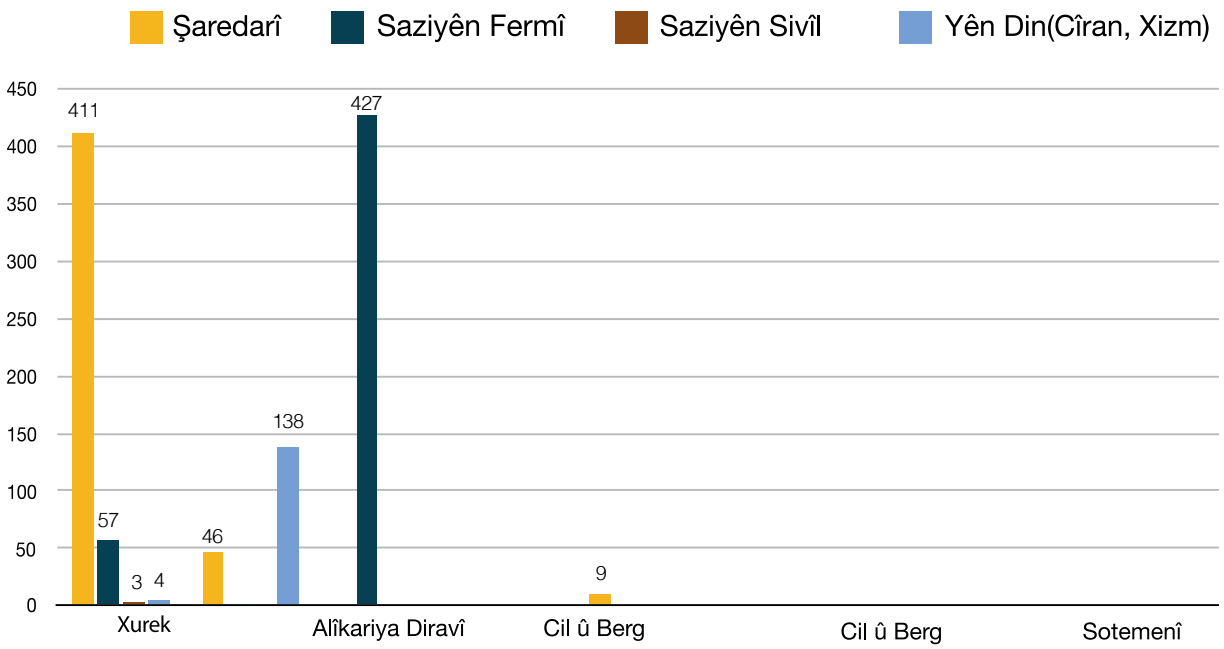
Grafîka li jor rewşa xweyîtiya menqûl û xeyrî menqûlan a beriya serdema pevçûnan û tezmîna van nîşan dide. Ligel ku di nav 500 malbatan de 279 jê li Sûrê xweyî xanî bûne jî di dema hevdîtinên me de ji van malbatan 34an jê bi dewletê re li hev kirine, %88ên wan hêj bi dewletê re li hev nekirine. Hatiye tespîtkirin ku rêjeya lihevkirinê bo tezmîna alavan %60, rêjeya nelihevkirinê jî %40 e.

3.5. Destekên dema pevçûnê û yên piştî wê

%95ê nûnerên 500 malbatên ku li malên serdana wan hatî kirin, îfade kirine kudi dema pevçûnan de yan jî piştî wê yan wan bi xwe yan jî kesek ji malbatê alîkariya desteka insanî wergirtine, 25 nûnerên malbatan jî bilêv kirine ku heya îro ti destek wernegirtine.

Malbatên ku destekek wergirtine îfade kirine ku evan destekan ne bi tera xwe bûne, di wextê xwe de negiştiye ber destên wan û vê yekê barên wan girantir kiriye. Hatiye diyar kirin ku hin malbatan bo wexteke kurt alîkariya kire stendine, hinekan jî bi ti awayî vê alîkariyê nestendine. Malbatan îfade kirine ku jiyana li Sûrê him ji aliyê aborî ve, him ji aliyê civakî ve bo wan baştir bûye, diyar kirine ku ji ber ku wekî din ti dahateke wan tunebûye destek/alîkariyên hatî dayîn têrî wan nekirine. Hin malbatan jî bilêv kirine ku ti alîkarî bo wan ji vegera li Sûrê girîngtir nîne, hêvî dikin ku ji dêvla alîkariyê ve rê li ber vegera li xaniyên wan bête vekirin.

Hatiye dîtin ku ji xeynî destekên demkî yan jî bo carekî, destekên şaredariyan ên weke xurek, têkberên sipî û cil û berg birêkûpêk bûne. Alîkariyên birêkûpêk ên walîtî û qeymeqamtîyan, ku bi destê Weqfa Alîkarî û Hevgirtina Civakî(SYDV) dike, destekên weke xurek û kire bûne. Ji xeynî van cureyên alikariyên birêkûpêk hema hema ji sisêyan yeke malbatan bilêv kirine ku ji cîran û xizmên xwe destekê distînin, kêmasiya saziyên sivîl di encama lêkolînê de xuya kiriye.

4. SAZIYÊN KU MALBAT BER PÊ VE HATIN BERALÎKIRIN

Di pêngava duyem a vê xebatê de; xizmetên ku di pêvajoya koçkirinê de gihaye 500 malbatan, hatiye nirxandin û li gorî pêdiviyên heyî yên malbatan, piştî ku malbat hatine agahdarkirin bo sazî û dezgeyên fermî û sivîl ên li navenda bajarê Amedê hatine beralîkirin. Beralîkirin li gorî xwestekên malbatan; an rasterast pêk hatine yan jî li ser navên wan randevu hatine stendin. Di vê çarçoveyê de malbat bo saziyên ku li jêr hatine rêzkirin, hatine beralîkirin.

Baroya Amedê

98ê malbatan ên ku ligel wan rû bi rû pêk hatine, piştî ku hatine agahdarkirin bo Baroya Amedê hatine beralîkirin. Malbatan xwestine ku derheqê xaniyên xwe yên xerabûyî de agahî wergirin û heke hewce be dewa vekin û li ser tezmînata eşyayên xwe yên ku ji ber xerabûna xaniyan xisar dîtî agahî wergirin. Evan beralîkirinan bi piranî ji ber van pêk hatine.Hin ji van malbatan jî wekî din xwestine ku bikevin dû "heqê perwerdeyê" yê zarokên xwe ku di pêvajoya pevçûnan de ji neçarî dev ji perwerdeya xwe berdane, bikevin dû heqê xwe yê tenduristiyê ku di qedexeyên derketina derve de nekarîne xwe bigihînin wê xizmetê û hin pirsgirêkên xwe yên şexsî çareser bikin. Ji ber van jî hin malbat bo baroyê hatine beralîkirin.

Nûneriya Amedê ya Weqfa Mafên Mirovan a Tirkiyeyê

Di çarçoveya xebatê de ligel kes/malbatan hevdîtin pêk hatin, ji nav vana 41 kesên ku trawmayên wan ên ji ber pevçûnan dewam dikin bo Nûneriya Amedê ya Weqfa Mafên Mirovan a Tirkiyeyê(TÎHV) hatine beralîkirin. Hatiye dîtin ku li gorî daneyên meha sibatê tedawiya 7 kesên ji van dewam dike.

Weqfa Alîkarî û Hevgirtinê ya Civakî(SYDV)

Hatiye raçavkirin ku piraniya malbatên ku di çarçoveya xebatê de ligel wan hevdîtin pêk hatine, xwedî "karta kesk" in û hay ji destekên Weqfa Alîkarî û Hevgirtinê ya Civakî yên weke "meaşê astengdaran û pîran û pereyê xwedîkirinê" hene. Piştî hevdîtinan hatiye tespîtkirin ku pêdiviya 29 kes/malbatan bi van alîkariyan heye; 7ên ji van bo xizmetên xwedîkirina astengdar û pîran, 3yên ji van bo alîkariya dê û zarokan, 2yên van bo meaşê pîrîtiyê, 5ên van bo stendina rapora tenduristiyê, 10ên van bo alîkariya xurekan, 2ên van jî bo alîkariya sotemeniyê hatine beralîkirin.

Serokatiya Daîreya Xizmetên Civakî ya Şaredariya Bajarê Mezin a Amedê

Di nav xebatê de hatiye tespîtkirin ku tevde pediviyên 7 kesan bi xizmetênSerokatiya Daîreya Xizmetên Civakî ya Şaredariya Bajarê Mezin a Amedê hene û ji van 4 kes bo xwedîkirin û paqijiya pîran, 2 kes bo refaqeta nexweşxaneyê, keseke bi ser 65 salî ve jî bo karta veguhastinê ya bêheq hatiye beralîkirin.

Mala Jinan a Kardelenê ya Şaredariya Baglarê ya Amedê

10 jinên ku ligel wan rû bi rû hevdîtin pêk hatine ji bo desteka derûnî û kursên bêheq ên cur bi cur bo Mala Jinan a Kardelenê ya Şaredariya Baglarê ya Amedê hatine beralîkirin.

Odeya Bijîşkan a Amedê û bijîşkên dilxwaz

Di çarçoveya xebatan de 7 kes/malbat bi rêya Odeya Bijîşkan a Amedê bo nexweşxaneyan hatine beralîkirin. Ji bo 4 kes/malbatên ji van rasterast ji nexweşxaneyan randevu hatiye stendin, 3 kes çûne randevûyên xwe û tedawiya 2ên ji van bidawî bûye. Yê kesek ameliyata wî ya ewil pêk hatiye û di meha sibatê de tedawiya wî berdewam e. Malbatek gava piştî pevçûnan ji mal derketine ti alav û pêdiviyên xwe negirtine cem xwe. Rapora zarokeke wan jî li mala wan a bere maye. Ev malbat ji bo ku raspora zarokê xwe yî nexweş ji nû ve derxînin bo Odeya Bijîşkan a Amedê hatiye beralîkirin.

Şaxa Amedê ya Komeleya Mafên Mirovan

Sê kes/malbatên ku ligel wan rû bi rû hevdîtin pêk hatine, xwestine ku binpêkirinên mafan ên di pêjavoya pevçûnan de bêne raporkirin, bi vê daxwazê bo Şaxa Amedê ya Komeleya Mafên Mirovanhatine beralîkirin.

Weqfa Koçberiyê û Alîkariya Insanî

6 malbatên ku ligelwan rû bi rû hevdîtin pêk hatine, xwestine ku zarokên wan bûrs bistînin, ji ber vê daxwazê bo Weqfa Koçberiyê û Alîkariya Insanî hatine beralîkirin.

Navenda Teşhîsa Pêşwext, Sehîkirin û Perwerdeyê ya Penceşêrê(KETEM)

8 jinên serdêr ji bo sehîkirina penceşêra memik û malzarokê bo KETEMê hatine beralîkirin.

Koleja Amedê ya TEDê

Di çarçoveya xebatê de hatiye tespîtkirin ku hin zarokên malbatên ku ligelwan rû bi rû hevdîtin pêk hatine, haziriya ezmûnên lîse û zanîngehê dikin. Hatiye tespîtkirin ku di nav van de 12 zarok bo ezmûnên lîseyê, 20 zarok jî bo ezmûnên zanîngehê haziriyê dikin û bi desteka Koleja Amedê ya TEDê tîma me setên kitêban dane wan.

Kursên Xwendin û Nivîsandinê û Perwerdeya Meslekî

Di berdewama xebatê de hatiye raçavkirin ku serdêr bi kursên meslekî ve eleqedar nînin. Hatiye tespîtkirin ku ji ber ku van kursan rê li ber derfeta îstihdamê venakin zêde kes bi wan re eleqedar nabin. Lê dîsa jî kesek bo kursa xwendin û nivîsandinê, kesek jî bo Fêrgeha Hunerî ya Şevê hatine beralîkirin.

Mala Zarokan a Solînê ya Şaredariya Baglarê ya Amedê

Piştî serdanên di çarçoveya xebatê de 7 jê bo desteka derûnî, 3 jê bo kursan, tevde 10 zarok bo Mala Zarokan a Solînê ya Şaerdariya Baglarê ya Amedê hatin beralîkirin.

Navendên Perwerdeya Taybet û Rehabîlîtasyonê

Piştî serdanên di çarçoveya xebatê de, hatiye tespîtkirin ku heçî zarokên ku pêdivî bi perwerdeya taybet û rehabîlîtasyonê hene hemûyên wan ji saziyên pêwendîdar xizmetê distînin. Ji ber ku dewlet bo serê her zarokê destekekê dide navendên rehabîlîtasyonê, ew sazî jî xwe bêhtir digihînin zarokên xwedî pêdivî. Ji ber vê yekê gelek kesên ku pêdivî bi perwerdeya taybet û rehabîlîtasyonê hene di rewşa heyî de ji navendeke rehabîlîtasyonê xizmetê distînin. Di çarçoveya xebatê de hatiye tespîtkirin ku 2 zarok sûde ji van xizmetan wernagirin û evan du zarokan bo navendên rehabîlîtasyonê hatine beralîkirin.

Muxtariyên Taxan ên Navçeya Sûrê

6 nûnerên malbatan ên ku ji ber guherandina adresên xwe nekarîne sûde ji alîkariya kirê ya dewletê werbigirin, ji bo ku ew destek ji nû ve bête destpêkirin bo muxtariyên taxên wan ên berê hatine beralîkirin.

Mudiriyeta Bajêr a Malbat û Polîtîkayên Civakî

2 kesên ku di çarçoveya xebatê de hatine tespîtkirin, ji bo ku ji kursên hobiyê sûde wergirin bo Navenda Destekkirina Malbatê ya bi ser Mudiriyeta Bajêr a Malbat û Polîtîkayên Civakî ve hatine beralîkirin.

ÎŞKUR – KOSGEB – Navenda Peyaneriyê

Hatiye gotin ku ÎŞKUR dorê dide malbatên ku piştî pêvajoya pevçûnê ji Sûrê hatine dercîkirin, piraniya malbatan serî li ÎŞKÛRê dane û gelek ji wan hatine îstihdamkirin. Ji ber vê, derheqê ÎŞKÛRê de kemasiyeke agahdariyê tunebûye. Lê 2 kesên ku ji kar hatine derxistin û naxebitin bo serîlêdana ÎŞKÛRê hatine beralîkirin. Derheqê belgeya peyaneriyê û desteka KOSGEBê de malbat bi berfirehî hatine agahdarkirin, lê ji ber ku malbat bi têra xwe bi van re eleqedar nebûne, kes ji wan nehatiye beralîkirin.

BERALÎKIRIN					
Navê Saziyê	Hejmara kes/ malbatên ku xwestine bêyî randevû biçin	Hejmara kes/malbatên ku xwestine bi randevû biçin		Tevde Hemû Beralîkirin	Armanca Beralîkirinê
		Çû	Neçû		
Barosu Amedê	64	25	9	98	Ji bo ku malbat biçin wir û derheqê xaniyên xwe yên xerabûyî de agahî bistînin û heke hewce bike doz vekin Ji bo ku biçin wir û derheqê tezmînata alavên xwe yên xesirî de agahî bistînin Ji bo zarokên ku di dema pevçûnan de neçûne fêrgehê û "Mafê Perwerdeyê" ji dest wan hatiye stendin, doz vekin Ji ber ku di dema qedexeya derketina derve de negihane xizmetên tenduristiyê Di meseleyên şexsî de bên beralîkirin
Weqfa Mafên Mirovan a Tirkiyeyê(TİHV)	25	7	9	41	Kesên ku ji ber pevçûnan trawmatîze bûne, bo vê saziyê hatin beralîkirin
Diyarbakır Metropolitan Municipality Department of Social Services	7			7	4 kesên ku nikarin hewcedariyê xwe bi cî bînin, bo xizmetên lênerînê û paqijiyê, 2 kes bo refaqatê, kesek jî ji bo karta bêheq a otobêsan hatin beralîkirin
Diyarbakır Bağlar Municipality Kardelen Women's House	10			10	Jin ji bo desteka derûnî hatin beralîkirin.

BERALÎKIRIN					
Navê Saziyê	Hejmara kes/ malbatên ku xwestine bêyî randevû biçin	Hejmara kes/malbatên ku xwestine bi randevû biçin		Tevde Hemû Beralîkirin	Armanca Beralîkirinê
		Çû	Neçû		
Navenda Zarok û Malbatê ya Pirmebestî ya Solînê ya Şaredariya Baglarê	9	1		10	Zarok, ji bo desteka derûnî û hin kursan hatin beralîkirin
Navenda Teşhîsa Pêşwext, Sehîkirin û Perwerdeyê ya Penceşêrê(KETEM)	8			8	Jin, ji bo sehîkirina penceşêra memik û rehmê hatin beralîkirin
Weqfa Koçberiyê û Alîkariya Insanî	6			6	Ji bo ku malbat ji zarokên xwe re burs bistînin, hatin beralîkirin
Weqfa Alîkarî û Hevgirtinê ya Civakî(SYDV)	29			29	Malbat di berdewamiya xebatê de bo xizmetên lênerîna extiyar û astengdaran, alîkariya dayîk û zarokan, miaşê extiyariyê, alîkariya xurekan û alîkariya sotemeniyê hatin beralîkirin
Gerînendetiya Bajêr a Polîtîkayên Malbatî û Civakî	7			7	Qismeke malbatan(5 kes/malbat) bo miaşê astengdariyê hatin beralîkirin 2 malbat ji boyî kursên hobiyê bo "Navendên Destekkirina Malbatê" hatin beralîkirin
Literacy and Vocational Training Courses	2			2	Kesek bo kursa xwendinê, kesek jî bo kursên YGS-LYSê yên Fêrgeha Hunerî ya Êvarê hatin berlîkirin
Diyarbakır Chamber of Medicine	4	3		7	4 kes ji ber nexweşînên xwe bo beşa Guh, Poz u Qirikê hatin beralîkirin Kesek jib o desteka derûnî hat beralîkirin Kesek jib o refaqata nexweşxaneyê hat beralîkirin Rapora zarokek li cihê pevçûnê mabû. Ji bo ku jê re dîsa rapor were amadekirin, hat beralîkirin

BERALÎKIRIN					
Navê Saziyê	Hejmara kes/ malbatên ku xwestine bêyî randevû biçin	Hejmara kes/malbatên ku xwestine bi randevû biçin		Tevde Hemû Beralîkirin	Armanca Beralîkirinê
		Çû	Neçû		
Navenda Rehabîlîtasyonê	1			1	Malbatek ji bo tedawiya zarokê xwe, bo navenda rehabîlîtasyonê hat beralîkirin
Komeleya Mafên Mirovan	3			3	Ji bo belgekirina binpêkirina mafên insanî hatin beralîkirin
Muxtar-Alîkariya Kirê	6			6	Malbatên ku alîkariya wan a kirê ji ber guherandina navnîşanê hatine qutkirin, bo vê hatin beralîkirin
ÎŞ-KÛR	2			2	Kesên ku nedixebitîn an ji kar hatibûn derxistin ber pê ve hatin beralîkirin
Ji Koleja Diyarbekir a TEDê desteka bi kitêban, desteka cil û berg bo kes/malbatek ji alî Suat Giyim ve	32			32	Koleja Diyarbekir a TEDê seta kitêban amade kir û ev set li 32 kes/malbatan hate belavkirin da ku karibin hêsantir amadekariya TEOG û LYS-YGSê bikin Suat Giyim bi formayek destek da malbatek

5. ENCAM û NIRXANDIN

- Di çarçoveya lêkolînê de ligel 500 nûnerên malbatan hevdîtin pêk hatine; hatiye hînbûn ku piraniya malbatan di pêvajoya dercîkirinê de bêhtir xwe li Baglar û Taxa Şehîtlîkê ya Yenîşehîrê girtine, piştî ku qedexe rabûne gelek malbat li taxên ne qedexe vegeriyane. Hatiye dîtin ku malbatên ku li xaniyên xe vegeriyane jiyana xwe yî civakî û aborî zûtir vesaz kirine, rewşa wan a derûnî baştir e û bo stendina destekê bêhtir vekirî ne. Hatiye raçavkirin ku malbatên ku li xaniyên xwe û taxên xwe yî berê venegeriyane nekarîne jiyana xwe yî civakî vesaz bikin û ji aliyê aborî ve gelekî zehmetî kêşane û hatiye tespîtkirin ku vana jî li ber pirsgirêkên wan bûne asteng, çareseriya van pirsgirêkan zortir kirine, nekarîne dorê bidin tedawiya trawmayê.

- Hatiye raçavkirin ku malbatên ku beriya pevçûnên li Sûrê di xaniyên bihewş de weke malbatên mezin dijiyan, piştî pevçûnan di daîreyên apartmanan de weke malbatên biçûk jiyane. Piştî ku malbatan dest pê kirine û di daîreyên apartmanan de weke malbatên biçûk jiyane çanda cîrantî û taxê winda bûye, derketiye holê ku aboriya nav malê jî dabeş bûye.

- Hatiye tespîtkirin ku jinên ku ligel wan hevdîtin pêk hatine, beriya pevçûnan bêhtir di nav jiyana civakî de xuya bûne, lê piştî pevçûnan kêmtir civakî bûne, li taxên ku nû lê bicî bûne piraniya wextên xwe di nav malê de diborînin. Hatiye hînbûn ku zilamên malê ti karekî nekin jî bêhtir li derve wext diborînin û li gorî jinan bêhtir di jiyana civakî de xuya dikin.

- Jin bêhtir di bin tesîra pevçûnan de mane. Van jinan li taxên xwe yên nû jî nekarîne civakî bibin. Ji ber van li cih û warên xwe, xwe xerîb dîtine, ji ber tesîra têgihana cinsî ya civakî ya heyî jî jin ji qadên civakî bi dûr ketine. Hatiye dîtin ku jin beriya hevdîtinan jî, li ser mijarên weke destekên hiqûqî, derûnî û tenduristî ji zilamê malê destûrê distînin û heke zilam destûrê nedin bi awayeke neyînî nezî van destekan dibin. Ev mînakeke gelek baş e.

- Hatiye hînbûn ku di pêvajoya pevçûnan de mafê perwerdeyê yê piraniya zarokan hatiye binpêkirin, hin zarokan ji ber vê dev ji xwendinê berdaye, hin jî adapteyî dibistanên xwe yên nû nebûne. Dîsa di wê pêvajoyê de gelek zarokên ku nexweşiyên wan ên kronîk hene, nekarîne xwe bigihînin xizmetên tenduristiyê, ji ber pevçûnan hijyena qadên jiyanê(birîna avê, teqana kanalîzasyonê û pêkneanîna temîrata wan û hwd.) xirabtir bûye û bi vê ve girêdayî gelek nexweşî li wan peyde bûye.

- Hatiye raçavkirin ku di meseleya menedayînê de zarokan li gorî mezinan bêhtir zehmetî kêşane, ev jî bûye sedema nexweşiyên derûnî û fizîkî. Hatiye tespîtkirin ku ligel ku 2 sal di ser pêvajoya pevçûnan re derbas bûne jî hin zarok hêj bi xwe de dimîzin, lalûte ne, kovî ne, guncaniya wan a civakî hêj berdewam e. Hatiye raçavkirin ku malbat bo zarokên xwe ti destekê nastînin. Vê yekê derheqê dahatûya zarokan de metirsiya meriv zêde dike.

- Piştî hevdîtinên li qadê, piraniya kesên ku ji bo desteka derûnî bo saziyan hatine beralîkirin jin û zarok in. Serdêrên mêr jî bêhtir daxwazên aborî yên weke kar kirine.

- Hatiye tespîtkirin ku piraniya mablbatan di pêvajoya dercîkirinê de û piştî wê ji Weqfa Alîkarî û Hevgirtinê ya Civakî(SYDV) bo kirê alîkarî stendine. Lê hatiye hînbûn ku kesên ku di bin banê ÎŞKÛRê de dixebitin jî tê de, gava kesek ji malbatê kareke bisîgorta kiriye desteka kirê hatiye birîn. Desteka kirê destekeke wiha ye ku ji ber tesîra neyînî ya pevçûnan a li ser mafê vehewînê tê dayîn û gava ji ber xebata kesek tê birîn malbat gelekî mexdûr dibin.

- Di hevdîtinan de hema hema hemû malbatan diyar kirine ku li Sûrê xwe bêhtir ewle hîs dikin, dixwazin vegerin wê derê, lê rayedar derheqê Sûrê de agahiyeke zelal nadin wan. Hatiye raçavkirin ku vê yekê tesîra pêvajoya giran, girantir dike, pêneewletiya insanan zêde dike.
- Di hevdîtinan de hatiye dîtin ku ji ber ku malbat nekarînê piştî binpêkirinên mafan xwe bigihînin mekanîzmayên parastina mafan pêbaweriya wan a edaletê û pê re jî hîsa wan a pêewletiyê ji holê rabûye, metirsiyên wan ên derheqê dahatûyê de zêdetir bûne. Hatiye raçavkirin ku malbat bi taybetî derheqê menqûl û xeyrî menqûlan de bêhtir li pey heqê xwe geriyane, lê derheqê perwerde, tenduristî û xetereya mirinê de xwe paşde dane.
- Di hevdîtinan de hatiye dîtin ku hema hema di her malbatê de keseke xebatkar heye, lê ji ber nebûna qada îstihdamê nekarîne karek bikin. Hatiye raçavkirin ku rewşên wiha yên ku di pêvajoya pevçûnan de û piştî wê hatî dîtin, bi awayeke neyînî tesîr li têkiliyên navmalbatî kiriye.
- Hatiye tespîtkirin ku malbatan ji saziyên fermî, ji şaredariyan, ji saziyên sivîl destek û alîkariyên cur bi cur stendine lê di rewşa heyî de ji xeynî desteka kirê hejmara malbatên ku berdewam alîkariyek distînin gelekî kêm e. Hatiye raçavkirin ku ji ber tesîra rewşa aborî malbat hêj hêviya destekê dikin.
- Piştî pêvajoya pevçûnan li Sûrê hatiye xwestin ku derheqê veguherîna bajêr projeyekê bête birêvebirin û pê re mal û milkên gel bêne îstimlaqkirin. Li ser vê meseleye ligel şêniyên Sûrê pêvajoyeke şefaf nehatiye birêvebirin û rê li ber beşdariya gel nehatiye vekirin. Vê yekê hêviyên malbatan şikestiye ku dê êdî nikaribin li cih û warên xwe vegerin.
- Di hevdîtinan de hatiye dîtin ku hema hema hemû malbat hay ji xizmetên fermî hene, lê hay ji saziyên sivîl ên ku li ser mafên mirovan dixebitin, nîn in.

6. PÊŞNIYAR

- Divê rayedarên hikûmetê derheqê xaniyên xirabûyî de malbatan agahdar bikin; heke malbat tezmînatên ku bo xanî, alav û kargehên wan hatî diyarkirin qebûl nekin divê karibin serî li rê û rêbazên daraziyê bidin, divê rayedar rê li ber vê yeke vekin û vê yekê ragihînin malbatan.
- Divê ligel zarok û jinan xebateke psîko-sosyal bi awayeke birêkûpêk bête birêvebirin.
- Divê bo van insanan rê li ber istihdama mayînde bête vekirin.
- Divê destekên bên dayîn bi feraseta dewleta sosyal bi awayeke eşkera bêne pênasekirin û evan destekan ne bi têgihana hewcedariyê, bi nêzîkatiyeke li gorî mafên mirovan bêne dayîn.
- Metirsiya malbatan heye ku dê li nava Sûrê demografî bê guherandin. Li hemberî vê divê bo malbatan teminat bête dayîn, divê rê li ber ewê yekê bê vekirin ku malbatên hatî dercîkirin karibin li Sûrê vegerin, di vê çarçoveyê de gava cih û warên hatî xerakirin bên avakirin divê şert û mercên aborî yên malbatan bête fikirîn û derheqê vê de alîkarî bi malbatan bê kirin.
- Divê derheqê mafên mirovan de xebatên haydarkirin û agahdarkirinê bêne kirin û divê di vê pêvajoyê de bo malbatan destek bête dayîn. Divê derheqê mafên ku ji ber pevçûnan hatî binpêkirin de lêkolîneke berfireh bête birêvebirin û mekanîzmayên lêgerîna mafan bikevin dewrê.
- Divê saziyên sivîl di pêvajoyên weke vê de xwedî roleke çalaktir bin, qeyda pêvajoyê bigirin, encamên derketî holê li ber çavan raxin, heçî çi xebat hewce bike, bi rê ve bibin, divê saziyên fermî û hikûmet di vê meseleyê de kar û barên saziyên sivîl hêsantir bikin.

PROJEYA GIHANIYA MAFÊN BINGEHÎN
û XIZMETÊN FERMÎ BOMALBATÊN KU LI NAVÇEYA SÛRÊ YA
BAJARÊ AMEDÊ HATINE DERCÎKIRIN

NEXŞEYA GÎHANÎYÊ

PÊVEKA 1

"Nexşeya Gihaniyê" di çarçoveya Projeya Gihaniya Mafên Bingehîn û Xizmetên Fermî Bo Malbatên Ku Ji Navçeya Sûrê Ya Bajarê Amedê Hatine Dercîkirin de hatiye amadekirin û navnîşan û agahiyên pêwendiyê yên sazî û dezgeyên fermî yan sivîl ên ku di navbera 1-31ê Gelawêja 2017an de li navenda Diyarbekirê bi awayeke bêheq û bi berdewamî xizmetê didin, dihundirîne. Nexşeya gihaniyê ya ku ji hêla DÎTAMê ve hat amadekirin, di dema meşandina xebata li qadê de li malbatan hat belavkirin.

DERHEQÊ DÎTAMê DE

Navenda Lêkolînên Civakî ya Dîcleyê(DÎTAM) di sala 2010an de weke saziyeke ku navenda wê li Amedê ye û weke saziyeke ramanî hate damezrandin. Di nav damezrênerên wê de akademîsyen, karsaz, parêzer, bijîşk, endezyar, nivîskar, rojnameger û parlementerên berê hene.

DÎTAM, weke saziyeke serbixwe, li gorî komîsyon û rêgezên xwe; di serî de Amed, derheqê mijarên aborî, civakî û siyasî de lêkolînan dike û hewl dide ku rewşa heyî tespît bike û bi van daneyan zor bide saziyên pêwendîdar da karibe tevkariya çareserkirina pirsgirêkan bike. Gava van xebatên xwe dimeşîne, ji xeynî çavkaniyên xwe, ji sazî û dezgeyên neteweyî û navneteweyî jî destek distîne.

DÎTAMa ku 64 endamên wê hene, ji aliyê lijneya rêvebiriyê yak u ji 11 kesan pêk tê û ji aliyê ekîba profesyonel a ku ji 3 kesan pêk tê, tê birêvebirin.

NEVENDÊN XIZMETÊN CIVAKÎ

XIZMET

Desteka Civakî û Aborî: Zarok û ciwanên ku xizan in û nekarin heyata xwe berdewam bikin, di nav vê çarçoveyê de ne. Kesên ku dixwazin ji vê destekê sûde wergirin îkameta wan li kîjan navçeyê be dive tevî nasnameya xwe li wê navçeyê biçin serî li navenda xizmetên civakî bidin. Piştî lêkolîna civakî xizmet tê dayîn.

Xizmetên Astengdaran û Yên Xwedîkirinê: Tespîta astengdarên muhtacî xwedîkirinê û xizmetên xwedîkirinê dihundirîne. Kesên ku dixwazin ji vê destekê sûde wergirin îkameta wan li kîjan navçeyê be dive tevî nasnameya xwe li wê navçeyê biçin serî li navenda xizmetên civakî bidin. Piştî lêkolîna civakî xizmet tê dayîn.

Navenda Xizmetên Civakî ya Kayapinarê
Navnîşan: Huzurevleri Mahallesi, Diclekent Bulvarı No:18, 21070 Kayapınar/Diyarbakır
Tel: 0412 237 26 27

Navenda Xizmetên Civakî ya Baglarê
Navnîşan: Bağcılar Mahallesi Karanfil 10 Caddesi No: 7 Bağlar/Diyarbakır
Tel: 0412 251 43 03

Navenda Xizmetên Civakî ya Yenişehirê
Navnîşan: Şehitlik Mahallesi, Şafak Fabrika Caddesi No:9, 21010 Yenişehir/Diyarbakır
Tel: 0412 262 43 18

Navenda Xizmetên Civakî ya Sûrê
Navnîşan: İnaloğlu Caddesi No: 25 Yenişehir/ Diyarbakır Tel: 0412 229 03 92

WEQFA ALÎKARÎ Û HEVGIRTINÊ YA CIVAKÎ(SYDV)

XIZMET

Di çarçoveya xizmetên vê saziyê de bo kesên ku 64 sal zêdetir emr kirine, ji ti derê nefeqe nastînin an îhtîmala stendina wan tune, sîgorta wan tune, hene. Bo kesên ku negihane 65 salên xwe jî li gorî lêkolîn û rapora lijneya tenduristiyê xizmet tê dayîn Li gorî tespîtên rayedarên saziyê alîkariya xurekan, komirê û dibistanê tê dayîn.

Weqfa Alîkarî û Hevgirtinê ya Civakî ya Yenîşehîrê
Navnîşan: Kooperatifler Mah., Öğretmenler Sok. Tursan Apt. Altı No: 12/B Yenişehir/ Diyarbakır
Tel: 0412 224 04 17

Weqfa Alîkarî û Hevgirtinê ya Civakî ya Baglarê
Navnîşan: Selahattin Eyyubi Mahallesi Urfa Bulvarı Akgüliçi Apartmanı Altı
Tel: 0412 238 12 11

Weqfa Alîkarî û Hevgirtinê ya Civakî ya Kayapinarê
Navnîşan: Huzurevleri Mahallesi 68. Sokak Dış Kapı No:66 Aksu Sit A/Blok Iç Kapı No:1
Tel: 0412 238 12 34

Weqfa Alîkarî û Hevgirtinê ya Civakî ya Sûrê
Navnîşan: İnönü Caddesi Şeran Plaza Kat: 1/5 Diyarbakır
Tel: 0412 223 16 16

NAVENDA BERLÊGIRTIN Û ŞOPANDINA TUNDIYÊ

XIZMET

Desteka derûn-civakî dide jinên ku ji ber tundiyê mexdûr bûne
Navnîşan: Şehitlik Mahallesi Fabrika Caddesi 37. Sokak No : 9 Yenişehir/Diyarbakır
Tel: 0412 257 21 50

NAVENDA TEŞHÎSA PÊŞWEXT, SEHÎKIRIN Û PERWERDEYÊ YA PENCEŞÊRÊ(KETEM)

XIZMET

Bo sehîkirina penceşêra memikan mamografiyên jinên ku emrên wan di navbera 40 û 69an de ne, têne kişandin.(Divê di nav du salên dawîn de mamografiya wê kesê nehatibe kêşan) Sehîkirina penceşêra rehma jinên bi ser 30 salî ve: bi HPV, testa PAP SMEAR teşhîsa pêşwext tê kirin.(Divê ji 3 rojan beriya testê ve rehîm nehatibe şûştin an derman, krem, jel tê nehatibe dayîn. Ji 3 rojan beriya testê ve divê têkiliyeke zayendî pêk nehatibe)

Navnîşan: Elazığ Caddesi Lise 4. Sokak (Büyükşehir Belediyesi karşısı) Yenişehir/ Diyarbakır
Tel: 0412 223 71 23

İŞ-KÛR

XIZMET

İş-Kur başvuru alım prosedürü: Başvuracak bireyin 18 yaş üstü ve çalışmayan olması, nüfus cüzdanıyla kendilerinin başvurması beklenmektedir.

KOSGEB desteği almak isteyen bireyler, ön şart olan "Girşimcilik Belgesi"ni bireysel başvuru yaparak İş-Kur'dan alabilmektedir.

Adres: Yenişehir Mahallesi, Mahmut Azizoğlu Caddesi No:32, 21100 Yenişehir/ Diyarbakır

Tel: 0412 224 47 87

NAVENDA PERWERDEYA GEL

XIZMET

Her kî biçe serî li kursên Navenda Perwerdeya Gel bide dive kopiya nasnameya xwe bi xwe re bibe.

Kursên heyî ev in: zimanê almankî, zimanê erebî, zimanê Îngîlîzî, muhasebe, zûtir bikaranîna klavyeyê û kompîtor

Navenda Perwerdeya Gel a Sûr
Navnîşan: İskenderpaşa Mahallesi İnönü Caddesi Sur Kaymakamlığı Sur/Diyarbakır
Tel: 0412 224 97 00

Navenda Perwerdeya Gel û Dibistana Hunerî ya Êvarî ya Yenîşehîrê
Navnîşan: Yenişehir Mahallesi Elazığ Caddesi Yenişehir/ Diyarbakır
Tel: 0412 228 19 05

Navenda Perwerdeya Gel a Baglarê
Navnîşan: Bağcılar Mahallesi, Karanfil 7.Cadde 1129. Sokak Bağlar/ Diyarbakır
Tel: 0412 238 09 32

Navenda Perwerdeya Gel a Kayapinarê
Navnîşan: Peyas Mahallesi 435. Sokak Kayapınar/Diyarbakır
Tel: 0412 251 12 00

NAVENDA DESTEKKIRINA MALBATAN

XIZMET

Bo jinan kursên dirûnê, xwendinê, kuaforiyê, boyaxkirina çîniyan, zimanên erebî û îngîlîzî têne dayîn.

Navenda Destekkirina Malbatan a Yenîşehîrê
Navnîşan: Şehitlik Mahallesi Mehmet Akif Ersoy Bulvarı 66. Sokak Yenişehir/ Diyarbakır

Navenda Destekkirina Malbatan a Baglarê
Navnîşan: Fatih Mahallesi Fatih Caddesi No:5 Bağlar/Diyarbakır

Navenda Destekkirina Malbatan a Kayapinarê
Navnîşan: Peyas Mahallesi 249. Sokak No:9 Kayapınar/ Diyarbakır

NAVENDÊN CIWANAN ÊN DIYARBEKIRÊ

XIZMET:

Navendên ciwanan bi aweke ku bi navendên perwerdeya gel ve girêdayî bin kursan didin. Ji bo zarok û ciwanan kursên govendê, sazê, hunerên destan, dirûnê, kompîtor û zimanê îngîlîzî tên dayîn. (Heke bê daxwazkirin li gorî emr û zayendê hin kurs têne vekirin)

Navenda Ciwanan a Diyarbekirê
Navnîşan: Yeniköy Mahallesi Sokak No: 1056 Kapı No : 44 Bağlar/Diyarbakır
Tel: 0412 252 44 48

Navenda Ciwanan a Diyarbekira Yenîşehîrê
Navnîşan: Yenişehir Mahallesi Ali Emiri 4.Sokak Servan Apartmanı No: 18 A Diyarbakır / Yenişehir
Tel: 0412 228 41 42

Navenda Ciwanan a Diyarbekir Mala Min
Navnîşan: Fabrika Mahallesi 814. Sokak Seyrantepe Spor Salonu İçi Evim Gençlik Merkezi Yenişehir/ Diyarbakır

Navenda Ciwanan a Diyarbekira Sûrê
Navnîşan: Büyük Alp Caddesi Sanoğlu Apartmanı A/B No:11 Yenişehir / Diyarbakır
Tel: 0412 229 26 58

ŞAREDARIYA BAJARÊ MEZIN A AMEDÊ

Serokatiya Daîreya Xizmetên Civakî

XIZMET

Di xizmetên xwedîkirina astengdar û extiyaran de desteka refakatê didin.
Li gorî tespîtên rayedarên saziyê alîkariya cil û bergan tê dayîn.
Navnîşan: Yenişehir Sümerpark İçi
Tel: 0412 226 22 98

Serokatiya Daireya Xizmetên Jinan û Malbatê

XIZMET

Di çarçoveya têkoşîna li hember tundiya ser jinan de bo jinan xebatên piştgiriya derûn-civakî tên kirin.

Navnîşan: Yenişehir Sümerpark İçi

Xeta gilî û gazincê ya ji ber tundiyê: 444 79 49

Serokatiya Daîreya Veguhastinê

XIZMET

Kesên ku bi ser 65 sal re emr kiribin heke forma "DİYARKART 65 YAŞ" dagirin û wan teslîmî navenda serîlêdan û belavkirina DİYARTKARTê ya Midûriyeta Otobêsan a Şaredariya Bajarê Mezin Amedê bikin wê karibin di nava 3 rojan de kartên xwe ji heman cihî bistînin.

Belgeyên ku hewce dikin: kopiya nasnameyê, 2 heb fotograf

Kesên ku dixwazin ji tarifeya "DİYARKART ENGELLİ" sûde wergirin û rêjaya astengdariya wan bi ser %40 ve ye, heke forma "diyarkart engelli" dagirin û teslîmî navenda serîlêdan û belavkirina DİYARTKARTê ya Midûriyeta Otobêsan a Şaredariya Bajarê Mezin Amedê bikin wê karibin di nava 3 rojan de kartên xwe ji heman cihî bistînin.

Belgeyên ku hewce dikin: Rapora anstengdariyê(rêjeya astengdariyê dive %40 be), kopiya nasnameyê, 2 heb fotograf

ŞAREDARIYA BAGLARê

Mala Zarokan a Solînê

XIZMET

Bo zarokan atolyeyên weke muzîk, dans, sînema, fotograf, kompîtor, kişik, wêne, seramîk, govend, ziman û odeya lîstikê tên lidarxistin. Bo mezinan perwerdeya malbatê tê dayîn. Bo zarok û malbatên zarokan xizmeta şêwirmandiya derûnî tê dayîn.

Navnîşan: Körhat Mahallesi Sento Caddesi (Alay Karşısı)

Tel: 0412 233 8145

Navenda Jinan a Kardelenê

XIZMET

Xizmeta destek û şêwirmendiya derûn-civakî dide jinan.

Navnîşan: Bağcılar Mah.Amid Cad.No:12 Bağlar/Diyarbakır Tel: 0412 444 33 21

Salona Werzîşê ya Baglarê

XIZMET

Bo kesên ku emrên wan di navbera 1-16an de ye, kursên basketbolê têne dayîn.(Bo servîsa belaş divê ew kes li Baglarê neştecî be)

Navnîşan: Bağcılar Mahallesi Yeni Hal Caddesi 28 D Bağlar/ Diyarbakır Tel: 0412 251 90 41

ŞAREDARIYA YENÎŞEHÎRÊ

XIZMET

Bo kesên bi ser 65 salî ve xizmetên weke lênerîna li male, tenduristiya li male, paqijî, xizmeta refakatê têne dayîn.
Bo astengdaran û kesên muhtacî xwedîkirinê ne, piştî lêkolînê bêyî ku li emr were mêzekirin heman xizmet têne dayîn.
Piştî lêkolîna rayedarên şaredariyê bo kesên xwedî lazimatiyê alîkariya civakî tê dayîn. (Di hemû xizmetên şaredariyê de divê ew kes li vê navçeyê nişteci be)12
Navnîşan: Fabrika Mahallesi 763 Sokak No:3
Tel: 0412 228 96 54

Navenda Jiyanê ya Jinan

XIZMET

Navenda Jiyanê ya Jinan bo bikaranîna hemû jinên li bajarê Amedê vekiriye. Di rewşa heyî de bi tenê salona fitnesê vekiriye. Piştî meha îlonê dê kursên nanpêjiyê û hunerên destan û semînerên cur bi cur bêne dayîn.(Bo jinên ku bêne kursan xizmeta kreşê tê dayîn)

Tel: 0412 502 6120

ŞAREDARIYA KAYAPINARÊ

XIZMET

Piştî lêkolîna rayedarên şaredariyê bo kesên xwedî lazimtî alîkariyên civakî têne dayîn.(Di hemû xizmetên şaredariyê de divê ew kes li vê navçeyê nişteci be)

Navnîşan: Peyas Mahallesi Belediye Caddesi

No:3 Kayapınar/ Diyarbakır

Tel: 0412 251 24 25

Mala Destekê ya Perwerdeyê

XIZMET

Mala Zanyariyê ya Peyasê Kursên TEOG, YGS, LYS hene.
Navnîşan: Kayapınar Caddesi Peyas Mah. 428. sokak
Tel: 0412 251 24 41

Mala Zanyariyê ya Barişê

Kursên TEOG, YGS, LYS hene.

Navnîşan: Barış Mahallesi 500 Evler 25. Sokak No:11 (Muhtarlık Bitişiği)

Tel: 0412 255 08 76

Mala Zanyariyê ya Mezopotamyayê

Kursên ku bi tenê bo xwendekarên dibistana seretayî û navîn hatine vekirin, hene.

Navnîşan: Mezopotamya Mahalle 356. Sokak No:2/2 (Muhtarlık yanı)

Tel: 0412 251 91 99

Mala Zanyariyê ya Firat 1

Kursên TEOG, YGS, LYS hene.

Navnîşan: Peyas Mahallesi 485. Sokak

Mala Zanyariyê ya Firat 2

Kursên TEOG, YGS, LYS hene.

Navnîşan: Fırat Mahallesi 516 sokak No:5

Navenda Jiyanê Ya Bêasteng

XIZMET

Bo astengdarên fizîkî(bêrefakat) û hişî(bêrefakat) kursên weke xwendin, muzîk, wêne, neqşandina çerm, neqşandina xişran, kompîtor, govend û kursa kişikê tê dayîn. Bo astengdaran servîs heye lê divê ew kes li navçeya Kayapinarê nişteci be.

Navnîşan: Park Orman karşısı, Çarmar arkası

Tel: 0412 237 94 71

Mala Destekê ya Jinan

XIZMET

Bo jinan kursên xwendin û nivîsandinê, dirûnê, hunerên destan, kompîtorê, wêne, erbane, bo xwendekarên ku haziriya ezmûna TEOGê dikin kursa tirkî û matematîkê tên dayîn.

Navnîşan: Huzurevleri Mahallesi Dr. Sıtkı Göral Caddesi Mekke Camisi Karşısı Kayapınar/ Diyarbakır

Tel: 0412 237 88 26

BAROYA AMEDÊ

XIZMET

Alîkariya Edlî

Bo kesên ku li Amedê nişteci bin, belgeya wan a xizaniyê hebe yan ti ewleyiya wan a civakî tunebe, li ser navên wan tapûyên mal û milk tunebe desteka hiqûqî tê dayîn.(Malbatên ku ji Sûrê hatine dercîkirin, tapûyên wan hebe jî dikarin destekê bistînin)

Yekeya Zarokan

Heçî ji aliyê meseleya zarokan ve çi destek bên destek tê dayîn. Beyana malbatê yan a zarok têr dike.

Yekeya Jinan

Pêşekiyê didin jinên ku daxwaza alîkariya edlî bikin. Di dozen jinan ên velayet, hevberdan û nakafayê de parêzerên jin ên dilxwaz dozan dişopînin. Li gorî hewcedariya wan dozên jinên rastî tundiyê hatine, tên şopandin. (Bo jinên ku li Amedê nîştecî ne, belgeyên wan ên xizaniyê hene yan ti ewlayiya wan a civakî tune, li ser navên wan tapûya mal û milk tune, desteka hiqûqî tê dayîn)

Navnîşan: Dicle Mahallesi 289. Sokak Yenişehir/ DİYARBAKIR

Tel: 0412 224 44 41

NÛNERIYA AMEDÊ YA WEQFA MAFÊN MIROVAN A TIRKIYEYÊ

XIZMET

Bo kesên ku ji aliyê hêzên bazbend ve, li wan îskence û tehde hatine kirin, derheqê belgekirina îskenceyê û tedawiya wê ya derûnî û fizîkî de destek tê dayîn.

Navnîşan: Yenişehir Mahallesi, Lise Caddesi Eyyüp Eser Apartman No:8/2, 21100 Diyarbakır

Tel: 0412 228 26 61

NAVENDÊN CIVAKÎ YÊN PIRMEBESTÎ (ÇATOM)

XIZMET

Bo jinan kursên weke hunerên destan, trîkotaj, dirûn, mefrûşat, neqşandina kulav, neqşandina kevir, neqşandina zîv, tekstîl, xwarinên herêmî, alavên diyariyê, sabûn, boyaxkirina qumaşan, kauforî, pisporiya xweşikiyê, xwarinên hevîr tên dayîn. Kontenjanên wê sînordar in. Kê bo serlêdanê biçe divê kopiya nasnameya xwe bibe bi xwe re.

Mevlana Halît ÇATOM

Navnîşan: Mevlana Halit mah. Emek cad. 459. sok Kaynartepe camii karşısı no:37
BAĞLAR / DİYARBAKIR Tel: 0412 228 21 08

Hûzûrevlerî ÇATOM

Navnîşan: Huzurevleri Mah. Halı Saha Karşısı Irmak 5 Apt. B Blok Kat:1 No:3-4
Kayapınar/ DİYARBAKIR Tel: 0412 237 29 61

Kayapinar ÇATOM

Navnîşan: Mezopotamya Mah. Gaziler Villaları 348 Sok. No.2 Kayapınar/DİYARBAKIR

Tel: 0412 235 88 89

Ziya Gokalp ÇATOM

Navnîşan: Melik Ahmet Cad. Yeşil Sk. No: 6 Suriçi /DİYARBAKIR Tel: 0412 224 45 00

MEKSA

XIZMET:

Sînora temenê 18an heye bo serlêdaran. Kursên perwerdeya pîşeyî yên girêdayî navenda perwerdeya gel, têne vekirin. Niha dersên zimanê îngîlîzî, gitar, kompîtor û sazê têne dayîn.

Navnîşan: İstasyon Caddesi, Eski Sümerbank Halı Fabrikası (Carefour karşısı-İl Milli Eğitim Müdürlüğü yanı) Şehitlik – Diyarbakır Tel: 0412 228 70 71 - 0412 228 12 20

PROJEYA GIHANIYA MAFÊN BINGEHÎN
û XIZMETÊN FERMÎ BOMALBATÊN KU LI NAVÇEYA SÛRÊ YA
BAJARÊ AMEDÊ HATINE DERCÎKIRIN

ANKET

PÊVEKA 1

NO:...
TARÎX: ....
Di çarçoveya projeya "Gihaniya Mafên Bingehîn û Xizmetên Fermî Bo Malbatên Ku Ji Navçeya Sûrê Ya Bajarê Amedê Hatine Dercîkirin" de, ku ji aliyê Navenda Lêkolînên Civakî ya Dîcleyê ve tê birêvebirin, ev xebata anketê hatiye amadekirin.

Navê we:
Reqema telefona we:
Navnîşan:.....

1.Temen?
A. 18-24
B. 25-31
C. 32-38
D. 39-45
E. 46 û wê de

2.Zayend?
A. Jin
B. Mêr
C. Wekî din.....

3.Rewşa zewacê?
A. Mehra fermî
B. Azib
C. Ji hev qetiyayî
D. Hevserên wan wefat (bî)
E. Mehra mele
F. Ne Zewicandî lê bi hev re

4.Rewşa xwendina we çi ye?
A. Nexwendî
B. Xwendî
C. Dibistana Seretayî
D. Dibistana Navîn
E. Lîse
F. Lîsans
G. Lîsansa bilind

5.Ewlayiya we ya civakî heye?
A. Bag-kur
B. SGK
C. Sindoqa malnişîniyê
D. Yeşîl Kart
E. Tune

6. Hûn ti karekî dikin?
A. Bêkar
B. Karker

C. Malnişîn
D. Karmend
E. Esnaf
F. Karkerên malan ên bêheq
G. Yên din.....

7.Li mala we ji xeynî we kes dixebite?
A. Erê
B. Na

8.Heke bersiv erê be;

Kesa/kesê xebatkar	Zayend	Temen	Karê ku dike	Ewlayiya civakî

9.Dahata mehekî ya malbatê çiqas e?
A. 1-1000
B. 1001-2000
C. 2001-3000
D. 3001ê zêdetir
E. Dahateke berdewam nîne

10.Zarokên we hene?
A. 1-3
B. 4-6
C. 7-9
D. 10î zêdetir
E. Tune

11.Li mala we çend kes dimînin?
A. 1-3
B. 4-6
C. 7-9
D. 10î zêdetir

12. Rewşa malbata we çi ye?
A. Malbata biçûk
B. Malbata mezin
C. Yên xwedî hevserek zêdetir
D. Yên din.....

13.Agahiyên demografîk ên ferdên malbatê

Nav û paşnav	Tarîxa Jidayîkbûnê(Sal)	Zayend	Rewşa Perwerdeyê	Rewşa Berdewa-miya Perwerdeyê	Ti nexweşiyeke wê/wî ku hatiye tespîtkirin heye?(Epî-lepsî, Astim û hwd.)	Ti destekê distîne? (Meaşê extiyariyê, meaşê astengdariyê, desteka derman û hwd.)

14.Xaniyê ku hûn lê ne yê we ye?
A. Erê
B. Na

15.Cureyê xanî çi ye?
A. Misteqîl
B. Daîreya apartmanê
C. Yên din

16. Hûn ji ku derê ve hatin Sûrê? (Heke bersiv D be derbasî pirsa 18. bibin)
A. Ji navçeyeke din a Amedê
B. Ji gundeke bi ser navendê ve
C. Ji bajareke din
D. Li Sûrê nişteciî bûm
E. Yên din....
Cihê ku li Sûrê lê dimînin:.....

17. Hûn çim ali Sûrê bicî bûn?
A. Karmendî
B. Ji ber derfetên kar ên li bajêr
C. Ji ber pirsgirêkên tenduristiyê
D. Ji ber zewacê
E. Ji ber derfetên perwerdeyê
F. Yên din....

18.Çend sal in/sal hûn li Sûrê nişteciî ne/nişteciî bûn?
A. 1-5
B. 6-11
C. 12-17
D. 18-23
E. 24an zêdetir

19. Li herêma pevçûnan ti menqûl an xeyrî menqûlên we hene? (Heke bersiv na be derbasî pirsa 21. bibin)
A. Erê
B. Na

20.Heke bersiv Erê be web o wan tezmînat stend?
A. Erê
B. Na

21.Pevçûnan tesîreke çawa li we kir?

A. Ez neçar mam ku koç bikim
B. Ji aliyê aborî ve tesîr li min kir
C. Ji aliyê derûnî ve tesîr li min kir
D. Ji aliyê fizîkî ve tesîr li min kir
E. Yên din.....

22. We piştî pevçûnan ji ti derê destek an alîkarî stend?(Heke bersiv erê be derbasî pirsa 23. Bibin)

A. Erê
B. Na

23. Ji kîjan sazî û dezgeyan?

Cureyê alîkariyê	Şaredarî	Saziyên fermî	Saziyên sivîl	Yên din.....
1) Xurek				
2) Alav/Têkberên Sipî				
3) Alîkariya Diravî				
4) Derûn-Civakî				
5) Cil û Berg				
6) Tenduristî				
7) Perwerde				
8) Vehewîn				
9) Sotemenî				

Raçavî û Nirxandin: .....

.....

.....

.....

Dicle Toplumsal Araştırmalar Merkezi
Navenda Lêkolînên Civakî ya Dîcle
Dicle Social Research Center

CAPACITY BUILDING IN DITAM IN ORDER TO EMPOWER THE INTERNALLY DISPLACED PEOPLE OF SUR TO ACCESS RIGHTS AND SERVICES

2018

PREAMBLE BY DITAM

Dicle Social Research Centre (DITAM) is a think-tank association established in Diyarbakır in 2010. There are academicians, businesspersons, lawyers, physicians, pharmacists, engineers, authors and journalists among the founding members of the association. DİTAM aims to identify the present situation through researches conducted by experts regarding economic, social and political issues primarily in Diyarbakır and to make contributions to solve these issues by pressing the relevant institutions in the light of the information obtained from the researches.

"Capacity Building In Ditam In Order To Empower The Internally Displaced People Of Sur To Access Rights And Services " is another project carried out by DITAM for aforementioned purposes. There are 2 main objectives of this project. First, the project focused on determining the violations of rights experienced by the families who were displaced due to the conflicts and curfews in Sur district between 2015 December and 2016 March as well as the current socioeconomic status of said families. Secondly, the services accessed by the families during immigration process are evaluated and the families were referred to the relevant public institutions and other non-governmental organizations which may assist the families regarding their current needs.

The result of this project carried out by DITAM shows the need for further studies and investigations regarding the families forced to migrate from Sur District. Bringing the data and results obtained from this project executed by DITAM as well as other future projects to the attention of relevant institutions and the authorities will prevent the current problems to be re-experienced by the families in the future.

Mehmet KAYA
Chairman of Board of Directors of DITAM

DITAM BOARD OF DIRECTORS
Mehmet KAYA
Sedat YURTDAŞ
Mesut AZİZOĞLU
Mehmet VURAL
Şeyhmus DİKEN
Veysi Tercil BUDAK
Nevin İL
Meral ÖZDEMİR
Hanifi EREN
Mehmet Beşir YILMAZ
Barış YAVUZ

EDITOR
Reha RUHAVİOĞLU

PROJECT TEAM
Dilan KAYA
Ebru DEMİR
Ruşen YAKUT

PHOTOGRAPHY
Mahmut BOZARSLAN

ENGLISH TRANSLATION
Burcu Sıla CANDAN

KURDISH TRANSLATION
Serkan DELİDERE

DESIGN & PRINTING
A GRAFİK Creative Solutions

CONTENTS

118
INTRODUCTION

119
RESEARCH METHOD

120
RESEARCH AREA SUR DISTRICT
Background : Demographics of Sur District and the Displacement Process

122
RESEARCH FINDINGS
1. INTERVIEWED FAMILIES
1.1 DEMOGRAPHICS
122 **1.2** SOCIO-ECONOMIC STRUCTURE

134
2. LENGTH OF RESIDENCE IN SUR DISTRICT AND REASONS TO MOVE TO SUR DISTRICT

24
3. CONDITIONS AND AFTERMATH OF DISPLACEMENT
3.1 HOUSING
138 **3.2** ACCESS TO EDUCATIONAL SERVICES

140
3.3 HEALTH AND PSYCHOSOCIAL STATUS
3.4 LOSS OF PROPERTY AND COMPENSATION THEREOF **142**
3.5 BENEFITS AND AIDS RECEIVED DURING AND AFTER THE CONFLICTS **144**

145
4. INSTITUTIONS THAT THE FAMILIES ARE REFERRED TO

150
5. CONCLUSION AND EVALUATION

152
6. RECOMMENDATIONS

153
APPENDIX
ACCESS MAP
SURVEY **163**

INTRODUCTION

According to the data collected by Human Rights Foundation of Turkey (HRFT) Documentation Centre, curfew was declared in 10 provinces and at least 39 districts constantly, particularly in Diyarbakır (100 times) and Mardin (23 times), Hakkari (19 times), Şırnak (13 times), Bitlis (4 times), Batman (3 times), Muş (twice), Tunceli (twice) and Elazığ (once) as of 16 August 2015, on which the first curfew was commenced, until 31 January 2017, for approximately 18 months.

According to Turkish Statistical Institute (TÜİK) census data of 2014, 1 million 809 thousand people are living in the areas affected by the curfews and conflicts and over 6000 families were displaced in Sur District of Diyarbakır, where violent clashes continued for more than 100 days throughout 15 neighbourhoods of the district. This number corresponds to more than 40% of the district's population. Majority of the families were forced to migrate from Sur district as the conflicts leaped to other districts and neighbourhoods of Diyarbakır.

Housing, health, education and other fundamental human rights of the displaced families were severely violated during the conflict process. This project was initiated for the purpose of analysing the current status of the displaced families and assisting the families to access services provided by concerned Public Institutions, Local Administrations and Non-Governmental Organizations.

"Capacity Building In Ditam In Order To Empower The Internally Displaced People Of Sur To Access Rights And Services" project run by Dicle Social Research Centre (DİTAM) and supported by the British Embassy has focused on reaching out the displaced families, determining their needs, allowing the families to access their fundamental rights and services and increasing their quality of life through the fieldwork carried out between 1 August 2017 and 1 March 2018 within the scope of the project.

RESEARCH METHOD

This study, which is carried out by Dicle Social Research Centre with support of British Embassy, is based on the results of surveys and interviews conducted with 500 families which are affected by the curfew, conflicts and blockade between December 2015 and March 2016 in Sur District of Diyarbakır. The research as part of the "Capacity Building In Ditam In Order To Empower The Internally Displaced People Of Sur To Access Rights And Services" project is made in Sur, Kayapınar, Bağlar and Yenişehir Districts of Diyarbakır between 23 August 2017 and 10 January 2018.

Main purpose of the study is to determine the violation of rights of the families during the curfew and conflicts and thus had many difficulties during the process, to determine socioeconomic status of those families and to guide them to public and civil society services they may need.

Before commencing the field-work, public institutions, local administrations and rights based non-governmental organizations in Diyarbakır centrum were interviewed and an access map containing information regarding the institutions and organizations which the families to be referred to can benefit from was prepared. Copies of this access map were given to interviewed families. In addition, project team was given "Psychological Trauma and Psychosocial Intervention Training" by Diyarbakır Office of Human Rights Foundation of Turkey before commencing the fieldwork.

Before starting the fieldwork, families of which the contact information was available were called and approval of one person representing the family for the interview was obtained. Then, the families were visited for face-to-face meetings and previously prepared surveys were filled with the families. When it was deemed necessary, thorough interviews were made with some of the families. People to make interviews with were not chosen by any factors such as age or gender; only the people who were chosen by the families were interviewed. In this context, 655 of the displaced families in Sur were contacted, 82 families refused having an interview on the phone and 73 families agreed to meet on the phone but refused having an interview when they were visited. Remaining 500 families were visited, 489 of said families answered all questions but 11 of them partially answered the questions due to some reservations. 40% of the interviewed families reside in Sur District, 26% resides in Yenişehir (mostly in Şehitlik neighbourhood) which is right next to Sur District, 30% resides in Bağlar and 4% resides in Kayapınar (mostly in Huzurevleri neighbourhood).

According to our preliminary research for this project, there are more than 6.000 families and at least 24.000 people1 affected by the curfews and displaced in Sur District of Diyarbakır.[1] However, this research only covers 500 of said families due to time limit for the project and restrictions of access to the current residential addresses of the families. Hence, it is important to be aware of the fact that the project findings, observations and results are made with these limited resources. While 500 families that have left Sur District for similar reasons, lived in the same neighbourhoods and are significantly similar in socioeconomic structure do not constitute an adequate sample group, it is also undeniable that they provide some important data for making general observations on the current situation.

1) The Displaced and Dispossessed: Sur Residents' Right to Return Home, Amnesty International, December, 2016. Link: http://www.raporlar.org/AfOrgutuSurRaporu/ Retrieved: 5 February 2018.

RESEARCH AREA: SUR DISTRICT

Background: Demographics of Sur District and the Displacement Process

Until the end of first quarter of the 1900s, Diyarbakır consisted of the area surrounded by the city walls (in Turkish: Sur) which the Sur District was named after. By the mid-19th century, population of the city is estimated to be 35-40 thousand. Half of the city population consisted of Armenians, Assyrians, Chaldeans, Greeks and Jews and the other half consisted of Kurdish, Turkish and Arabic people.[2] It is known that small number of Circassians, Alevi People and Yazidis used to inhabit the villages close to the city.

The walls surrounding the old city and resembling a turbot from the aerial viewpoint are approximately 5,7 km long and there are 82 bastions on the walls.[3] Hevsel Gardens and Walls of Sur District, which witnessed to the ancient history of Diyarbakır, has been listed as UNESCO World Heritage as of 2015.[4]

Almost all structures symbolizing cultural diversity in the city such as Great Mosque of Diyarbakır, Sheikh Matar Mosque and its Four-legged Minaret, Church of St. Giragos, Mar Petyun Keldani Catholic Church and Virgin Mary Ancient Assyrian Church are located in Sur District.

Bearing the collective memory of thousands of years with its cultural diversity, Sur District is also one of the closest witnesses of the Kurdish Conflict. After the 80s and especially in the late 90s, a large population which was forced to migrate after their villages were evacuated due to the conflicts had moved to Sur District and its surroundings, hence the district's population almost doubled in a very short time. According to 2015 Turkish Statistical Institute (TÜİK) data, Sur District with total population of 117.698 people, among which 58.079 are men and 59.619 are women, happens to be one of today's poorest districts in terms of socioeconomic status of the residents after it allowed a large number of immigrants.[5]

Although Sur residents, victims of the 40-year conflicts arising from the Kurdish problem, "heaved a sigh of relief" with the Resolution Process, the conflicts following the resolution process have brought along serious problems. Because conflicts started in the city centres, especially Suriçi district.

The process which has been started with the declaration of "self-governance" and continued with preparing trenches, setting up barricades and the conflicts due to the operations made to the city. The curfews, first of which was declared on 6 September 2015 in Diyarbakır, military operations and the related armed conflicts continued with "low-intensity" and intermittently until 28 November, when Chairman of Diyarbakır Bar Association Tahir Elçi was killed. During this period of time, restrictions on access to water and electricity as well as GSM services were imposed in addition to the curfews

2) Cultural Diversity in Old Diyarbakır City, Agos, 2012. http://www.agos.com.tr/tr/yazi/806/eski-diyarbakir-da-kulturel-cesitlilik-fotograf-sergisi-11-mart-ta-sona-eriyor
3) Şeyhmus Diken, Walls and Secrets, Bianet, 2004. https://bianet.org/bianet/toplum/33729-surlar-ve-sirlar
4) UNESCO, Diyarbakır Fortress and Hevsel Gardens Cultural Landscape, 2015. http://whc.unesco.org/en/list/1488
5) Turkish Statistical Institute, Regional Results of Income Distribution and Living Conditions Statistics, 2015, http://www.turkstat.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21868

in the city. In time, it has become almost impossible for the families that were stranded in their homes for a long time to access their fundamental rights such as food and healthcare services.

Venice Commission in 2016 June session shared its opinion on the matter that the curfews declared by the Turkish Government do not meet the legality condition of the Turkish Constitution and the European Convention on Human Rights and suggested that the Turkish Government should stop curfews implemented as per the Law for Provincial Administration, ensure that the emergency measures comply with Turkey's national laws as well as international liabilities and review the legal framework governing declaration of curfews.[6]

According to the estimations of International Crisis Group made in November 2016, at least 2.360 people from the local community, 368 of which were unarmed, died during the conflicts in the region.[7] According to Human Rights Foundation of Turkey (HRFT) data, 321 unarmed people, 79 of which were children, have died in the places where curfews were implemented between August 2015 and August 2016. According to the data shared by HRFT, 10 unarmed people, three of which were children, have died in Sur District.[8]

According to the information obtained by Amnesty International from Diyarbakır Governorate and Office of Chief Public Prosecutor in May 2016, 65 soldiers and police officers as well as 65 people associated with PKK have been killed and their bodies were recovered and 68 people were taken into custody.[9]

The wave of migration from Sur District started with the clashes commenced in September gradually intensified. After the 9 day curfew started on 28 November and ended on 11 December, another curfew affecting approximately 24.000 people residing in 6 neighbourhoods of Sur District was declared on 11 December 2015[10] and continued uninterruptedly for 90 days until 9 March 2016. However, although the clashes have been declared to be discontinued in the region, curfew is still not lifted in the Sur District. It is estimated that the number of families displaced due to trenches, barricades, military operations and conflicts in the Sur District are approximately 6 thousand and the number of people who were directly affected by the conflicts are 40.000. After the conflicts in the historical areas of the city, Sur District has been declared as a "risk area" by the cabinet as per the Disaster Law on 25 March 2016 and the region consisting of 6642 parcels has been expropriated according to the Article 27 of the 1983 Expropriation Law No. 2941 with an "urgent expropriation decision", affecting 50 thousand people in total.[11] With this decision, residents of the neighbourhoods which are not directly affected by the conflicts such as Ali Paşa and Lale Bey Neighbourhoods of which the total population is more than 5 thousand were given notices to evacuate their homes and majority of the houses were evacuated in these neighbourhoods.

---

6) Opinion on the Legal Framework governing Curfews, adopted by the Venice Commission at its 107th Plenary Session (Venice, 10-11 June 2016), http://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL- AD(2016)010-e

7) International Crisis Group's data of 18 November 2016. For the number of the people who lost their lives according to the
Group's updated data of 16 March 2018, see http://www.crisisgroup.be/interactives/turkey/

8) Human Rights Foundation of Turkey, Report on Curfews Between 16 August 2015-16 August 2016 and the Civilians who Lost Their Lives, 21 August 2016, http://tihv.org.tr/16-agustos-2015-16-agustos-2016-tarihleri-arasinda-sokaga-cikma-yasaklari-ve-yasamini- yitiren-siviller-bilgi-notu/

9) Amnesty International's interview with the Governor of Diyarbakır, 20 May 2016. http://www.raporlar.org/AfOrgutu SurRaporu

10) Diyarbakır Governorate's press release on the curfews, http://www.diyarbakir.gov.tr/11122015-basin-duyurusu-sur-da-sokaga- cikma-yasagi?_sm_au_=iVVlNVl4mjjFFJV2

11) Civil Pages, Regulation to Erase the History of Sur, 2017. http://www.sivilsayfalar.org/2017/05/04/surun-tarihini-silen-duzenleme/

RESEARCH RESEARCH

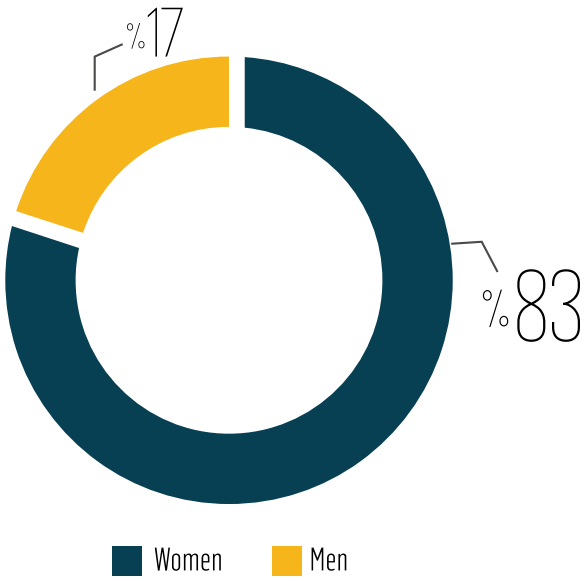
1. INTERVIEWED FAMILIES

1.1. Demographics

I. Gender Distribution

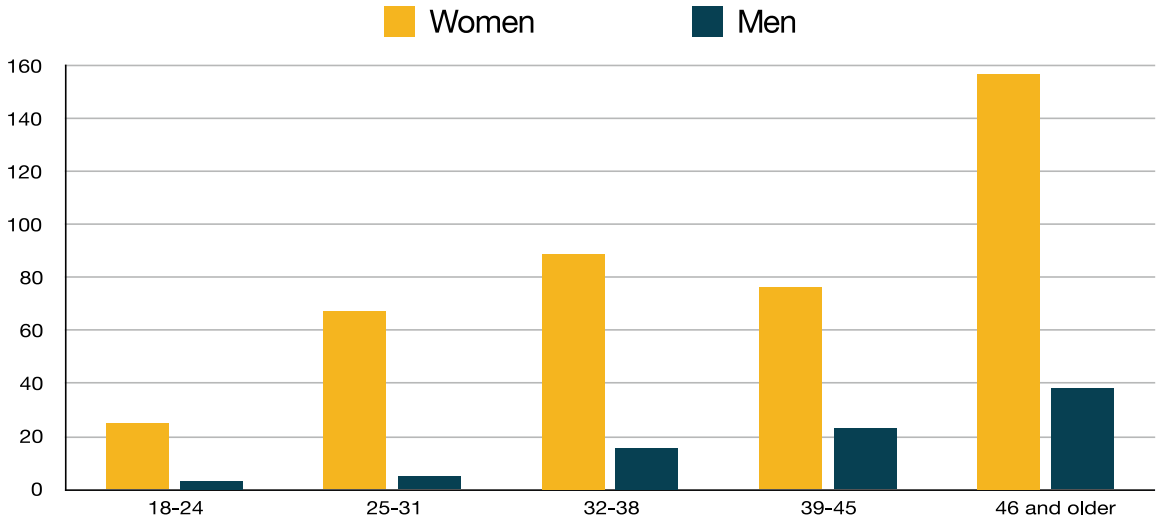
Among 500 family representatives who were interviewed face to face, 415 people were women and 85 people were men. Although a total gender equality was not sought after in terms of the number of interviewees, such significant difference between the number of men and women was not expected.

This difference is resulted from the fact that even if the people who were spoken on the phone were men, mostly women attended the interviews instead. Although male members of a family were present during the interview, they chose not to join the interview and wanted the women to answer the questions. As our study primarily aims to determine the general situation of the families, this difference was not considered to affect the validity of the study.

II.Age Range

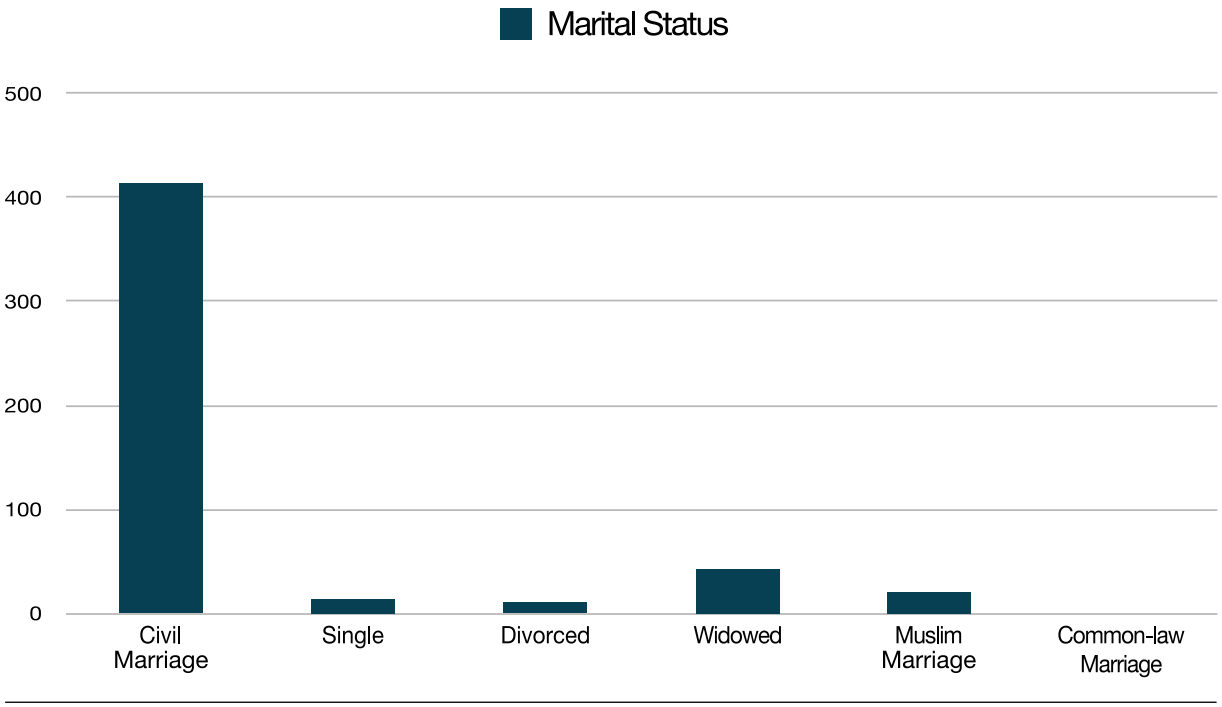
1 out of 500 interviewees did not answer the question regarding the age of the interviewees. Among 414 women who answered the question, 6% is between ages 18-24, 16% is between ages 25-31, 22% is between ages 32-38, 18% is between ages 39-45 and 38% is 46 or older. It is also seen that the majority of the 85 men who answered the question is middle aged or older, which is similar to the age distribution among women.

	18-24	25-31	32-38	39-45	46 and older
Women	25	67	89	76	157
Men	3	5	16	23	38

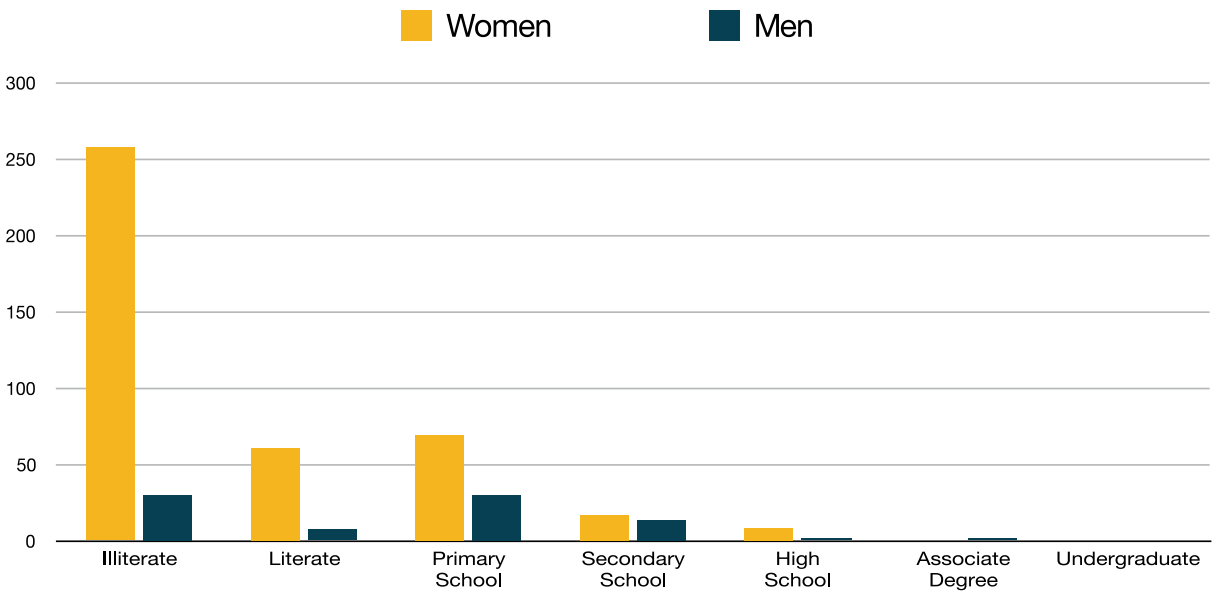
III. Marital Status

499 people answered the question regarding their marital status and 83% is in civil marriage, 4% is in Muslim marriage, 3% is single, 2% is divorced and 8% is widowed.

IV. Educational Background

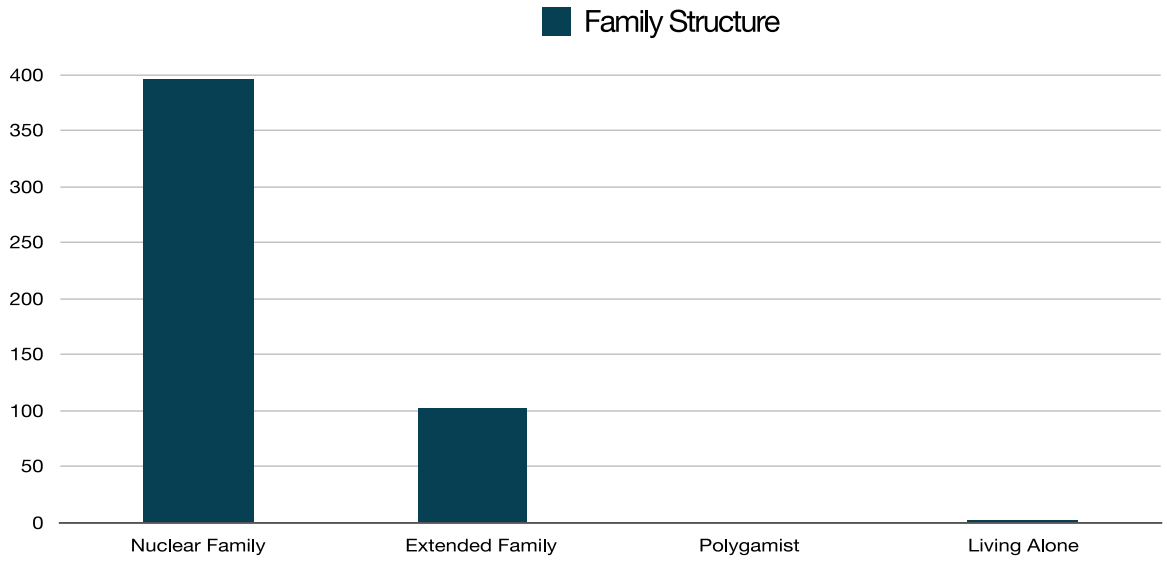
499 out of 500 people answered the question regarding their educational background. Among 414 women who answered the question, 62% is illiterate, 15% is literate, 17% is primary school graduate, 4% is secondary school graduate, 2% is high school graduate and 1 person has an undergraduate degree. Among 85 men who answered the question, 35% is illiterate, 10% is literate, 35% is primary school graduate, 15% is secondary school graduate, 3% is high school graduate and 2% has associate degree. The fact that the majority of the interviewees are women (414 people) made the number of illiterate women seem higher. However, considering the fact that there are only 85 men among the interviewees, the rate of illiteracy among men are higher than among women. In general, it is seen from the chart that 58% of the interviewees are illiterate. Among the central districts, Sur District is one of the most disadvantageous districts in terms of education. The fact that only one person among the randomly selected 500 family representatives has an undergraduate degree, the total number of high school graduates are 11 including both men and women and almost 300 out of 500 people are illiterate provides insight about the educational background of the Sur residents.

	Illiliterate	Literate	Primary School	Secondary School	High School	Associate Degree	Undergraduate
Women	257	61	69	17	9	0	1
Men	30	8	30	13	2	2	0

V. Family Structure

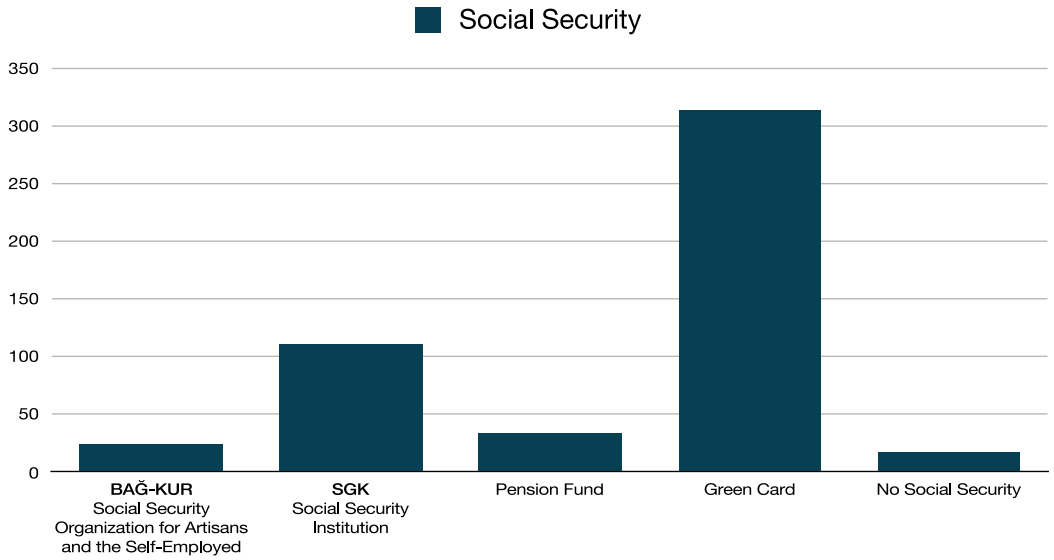
There are detached houses with courtyards and traditional neighbourhood life still exists in Sur District. Therefore, compared to the other regions in the city which predominantly has apartments, there are more houses that allow extended families to live comfortably in the district. Although the settlement has been changed in Suriçi town and the number of extended families have decreased recently, this family lifestyle is still going on in Sur District. Among the families who were interviewed during the fieldwork, 79% is nuclear families and 20% is extended families.

	Nuclear Family	Extended Family	Polygamist	Living Alone
Family Structure	296	102	0	2

1.2. Socioeconomic Structure

1. Social Security

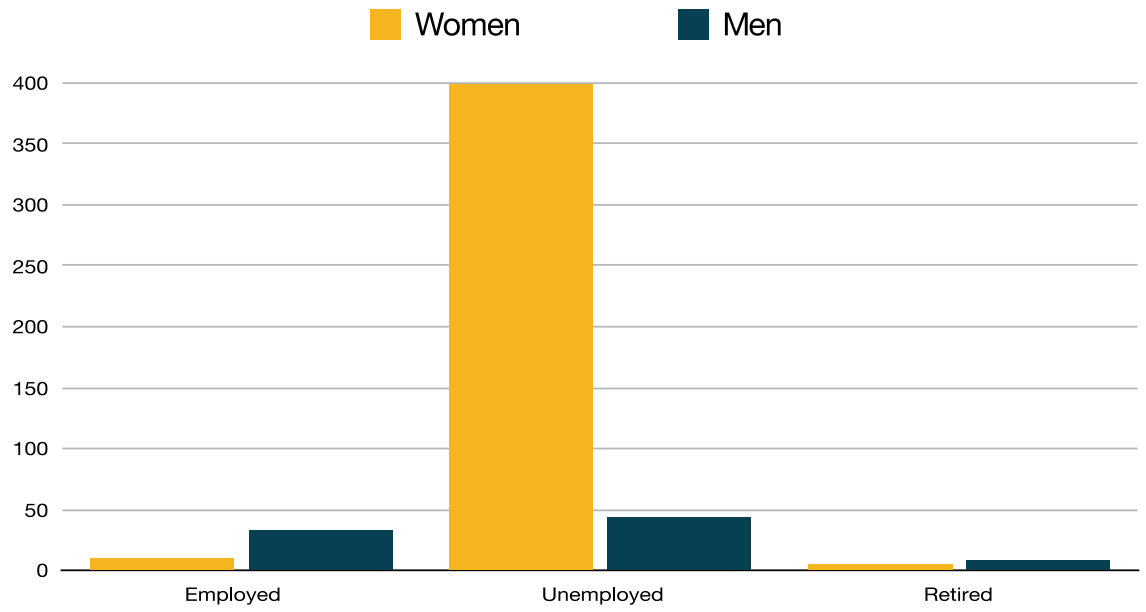
	Bağ-Kur Social Security Organization for Artistans and the self Employed	**SGK** Social Security Institution	**Pension Fund**	**Green Card**	**No Social Security**
Social Security	24	110	34	314	17

499 out of 500 interviewees answered the question regarding their social security. It is seen that among 499 interviewees who answered the question, 63% has Green Card (The social security scheme by which the premiums of the beneficiaries are paid by the State under the scope of General Health Insurance) and 17 families do not have any social security. The rate of the families that have any type of social security is around 33%.

Note: Bağ-Kur (Social Security Organization for Artisans and the Self-Employed) (People insured under 4B insurance group), SGK (Social Security Institution) (Employees with insurance), Pension Fund, Green Card (People whose premiums are paid by the State under the scope of General Health Insurance), No Social Security (People who are not eligible for insurance due to General Health Insurance premium debt).

II. Employment Status

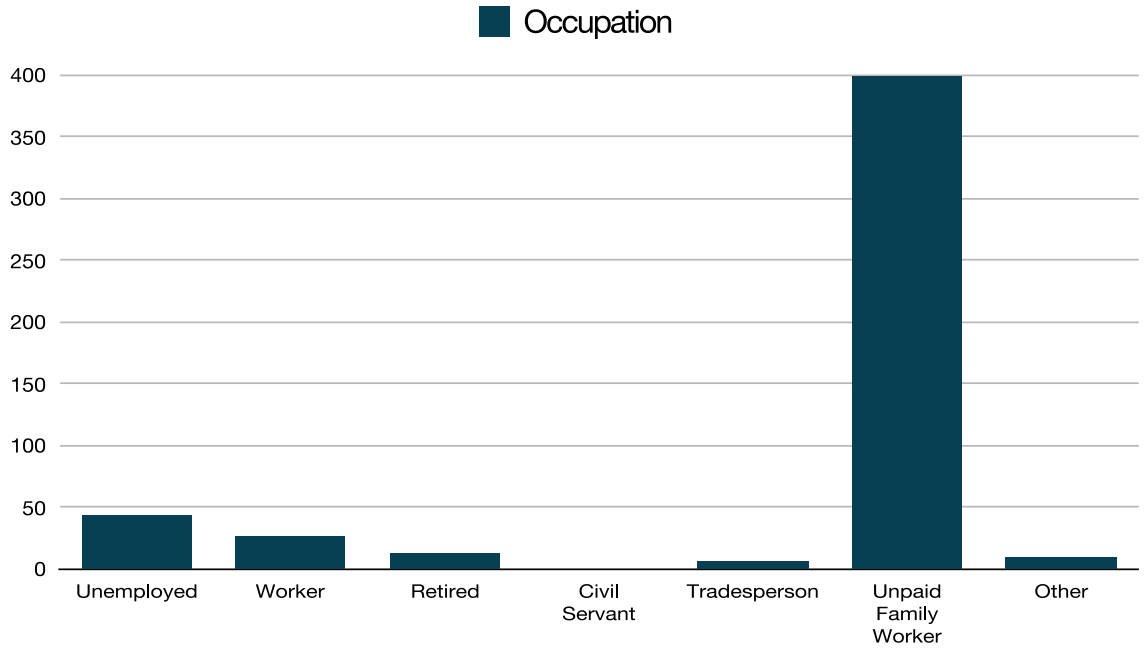
According to the answers given by 499 out of 500 interviewees to the question regarding their employment status, the rate of people who are currently employed hardly reaches 9%. Adding the 13 retired people to the employed category, this rate increases up to 11%. 89% of the interviewees does not have any job. This rate is more than 96% among women and around 52% among men. Unemployment rate among the men residing in Sur District is an important indicator of the poverty in the district. In addition, the fact that women among the randomly selected interviewees almost do not participate in the working life at all is worthy of consideration and emphasizing.

	Employed	Unemployed	Retired
Women	10	399	5
Men	33	44	8

III. Occupation

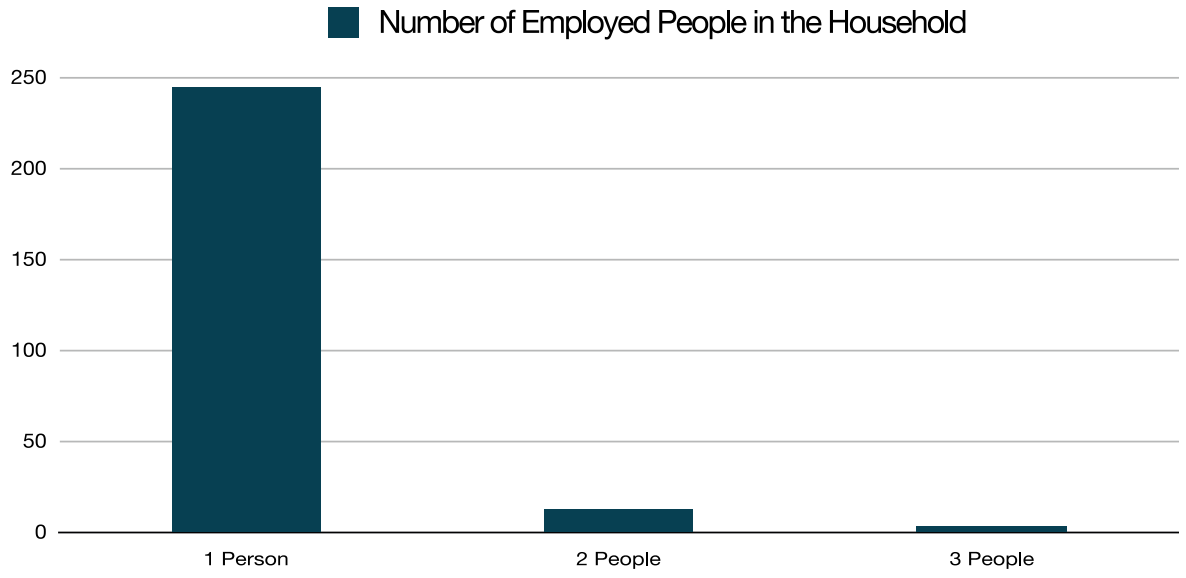
According to the answers given by 499 out of 500 interviewees to the question regarding their occupations, the rate of workers, retired people and tradespeople hardly reaches 10%. Among the people outside this 10% interval, 10 people have irregular jobs where they work as a peddler, seasonal worker or day-labourer. Majority of the remaining people are "unpaid family workers", who do housework and do not participate in the business life. It is notable that there are not any civil servants among the 500 randomly selected interviewees in Sur District.

Unemployed	Worker	Retired	Civil Servant	Tradesperson	Unpaid Family Worker	Other
44	27	13	0	6	399	10

IV. Number of Employed People in the Household

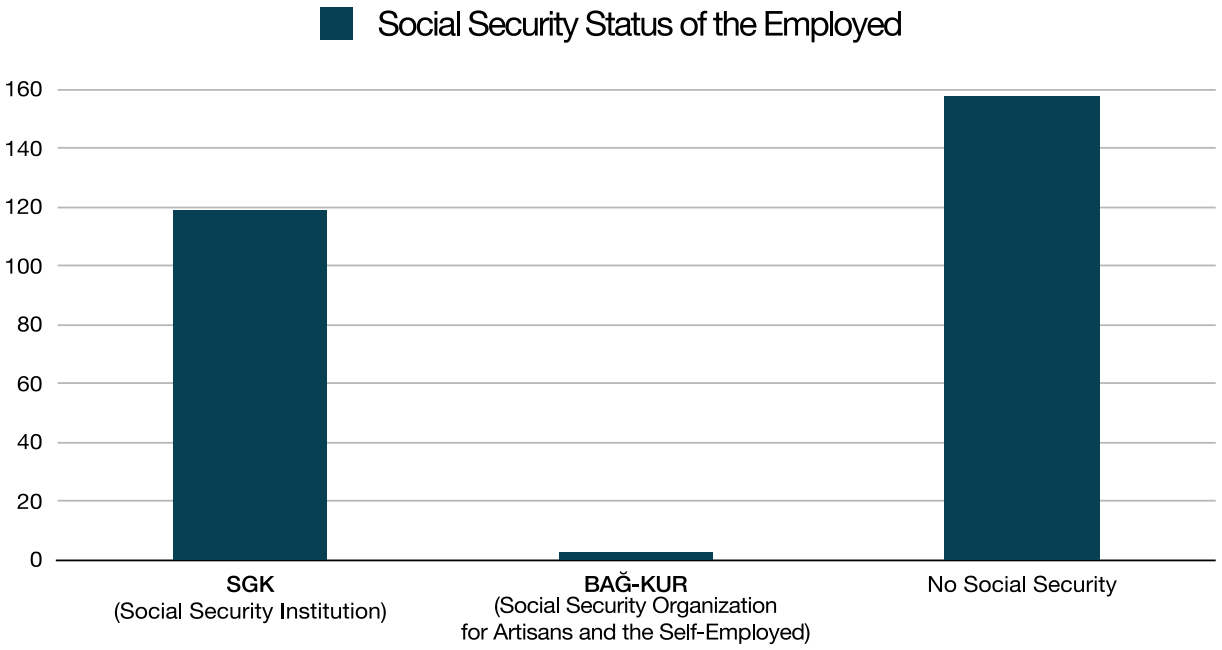
500 interviewees were asked about the number of people living in their households, however, the families avoided answering the question. According to the data obtained from the interviews, total population of 500 families is approximately 3000. As it can be seen from the chart above, almost half of the families are supported by a single person in the household. Assuming that average 6 people live in each household and comparing the levels of income, it is seen that majority of the families live under the poverty line. In addition, it is a considerable result that almost half of the interviewees have no employed family members.

Number of Employed People in the Household	Household
1 People	245
2 People	13
3 People	3

V. Social Security Status of the Employed

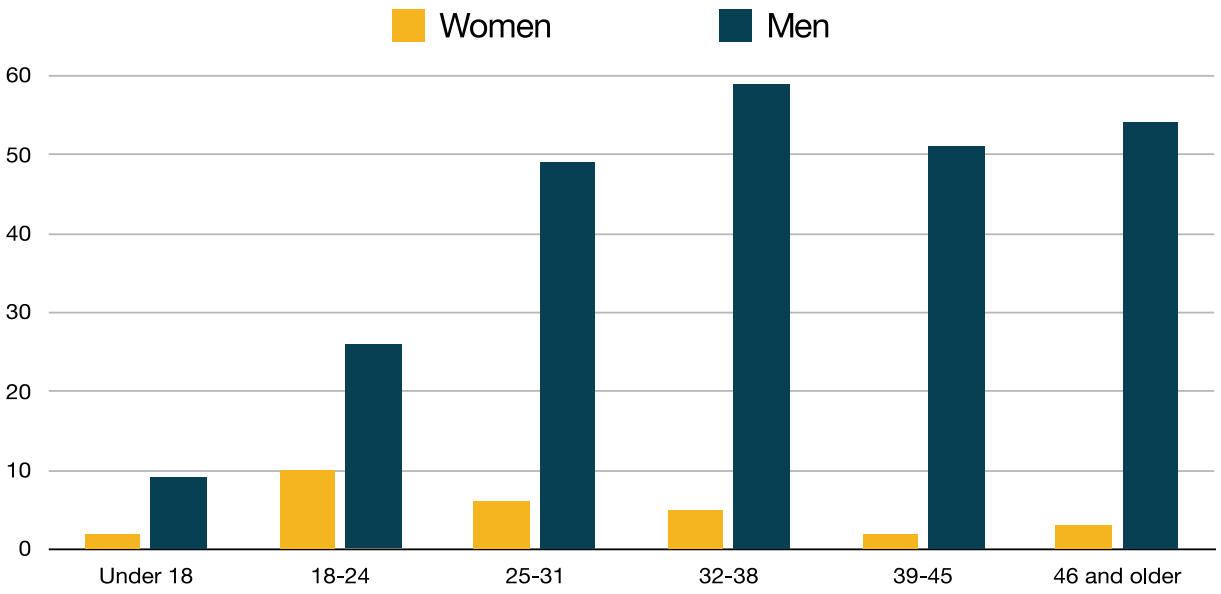
According to the information obtained from the interviewees, it was determined that 280 people were employed. The data regarding the social security of the 280 employed people are given in the chart above. It is seen from the chart that 44% of the employed people in the household has a social security under Social Security Institution or Social Security Organization for Artisans and the Self-Employed, however, 56% works without any social security. Considering the fact that only one person in each household is working, it is seen that non-registered employment causes many people to work without social security.

	SGK (Social Security Institution)	Bağkur (Social Security Organization for Artisans and the Self-Employed)	No Social Security
Social Security Status of the Employed	119	3	158

VI. Gender and Age Distribution Among the Employed

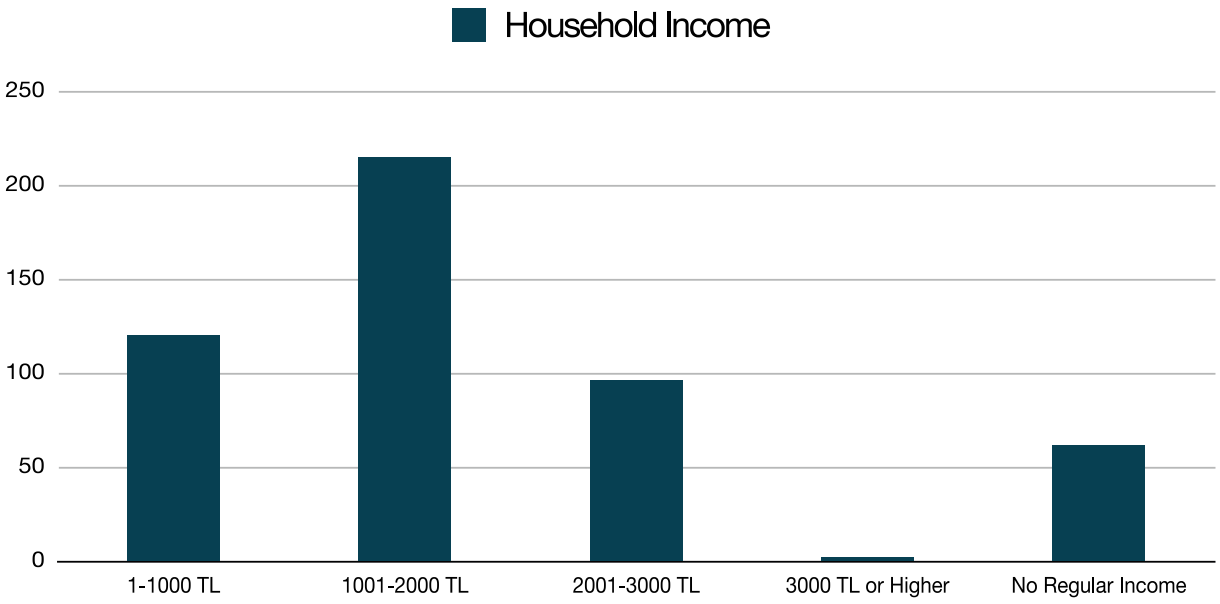
Among approximately 3000 people living in 500 households, there were total 280 employed people. Majority of 276 out of said 280 people were men over 25 and the rate of employed women is around 10%. Working women are between ages 18-31.

	Under 18	18-24	25-31	32-38	39-45	46 and older
Women	2	10	6	5	2	3
Men	9	26	49	59	51	54

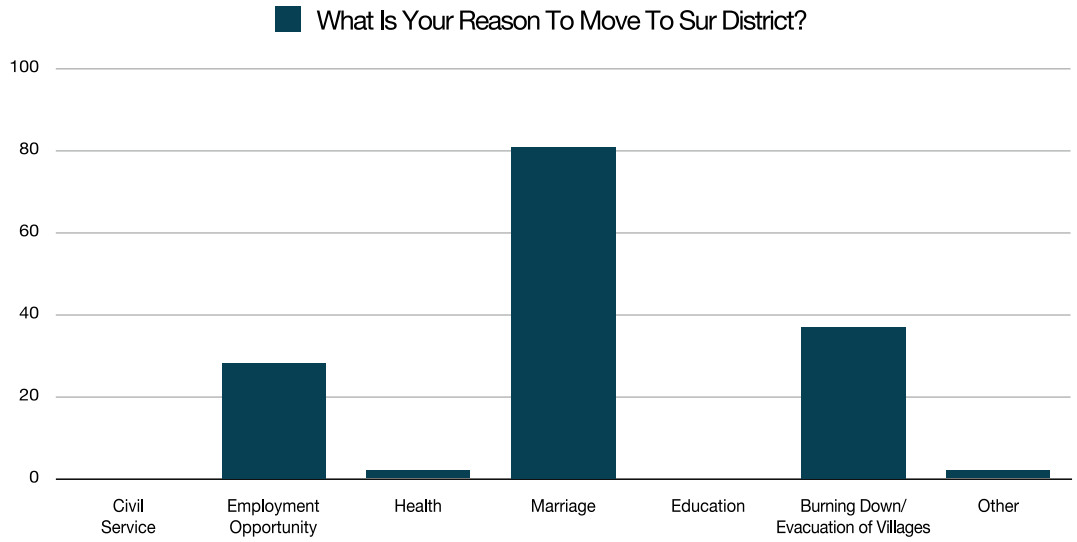
VII. Monthly Income of the Households

62 of 500 families that were interviewed as part of this project do not have a regular income and only 20% of the families have 2.000 TL or higher monthly income. Approximately half of the interviewed families stated that their monthly incomes were between 1.000 – 2.000 TL. It is believed that the concentration in this range of monthly income is due to housing benefits given by the governorate / district governorates. The interviewees stated that the housing benefits they receive are not only for covering the rent but they are also a source of living for the families.

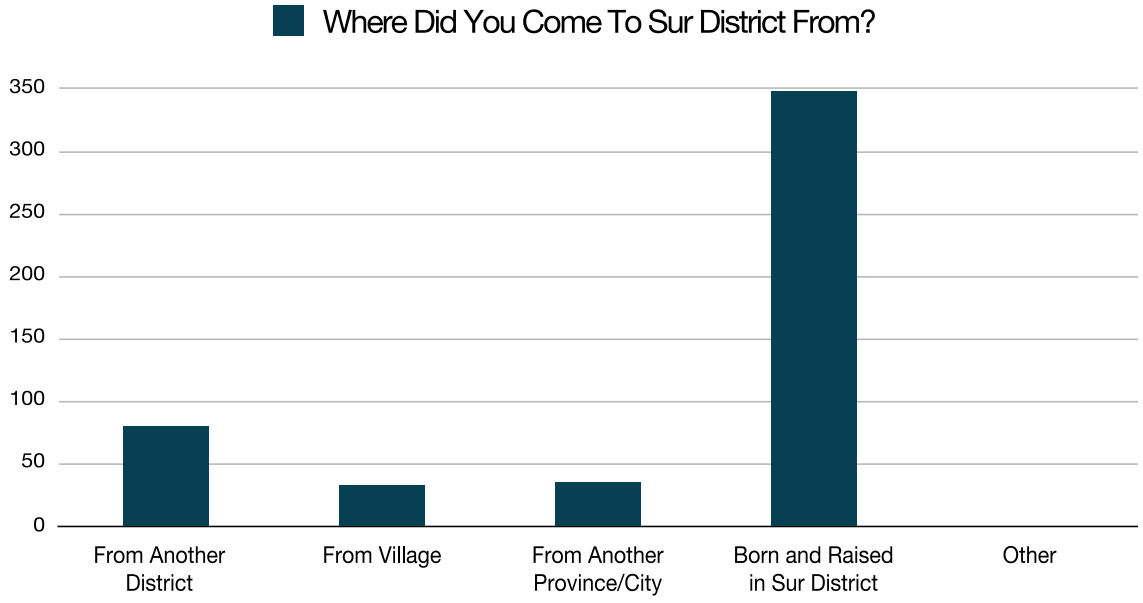

	1-1000 TL	1001-2000 TL	2001-3000 TL	3000 TL or Higher	No Regular Income
Household Income	121	215	97	3	62

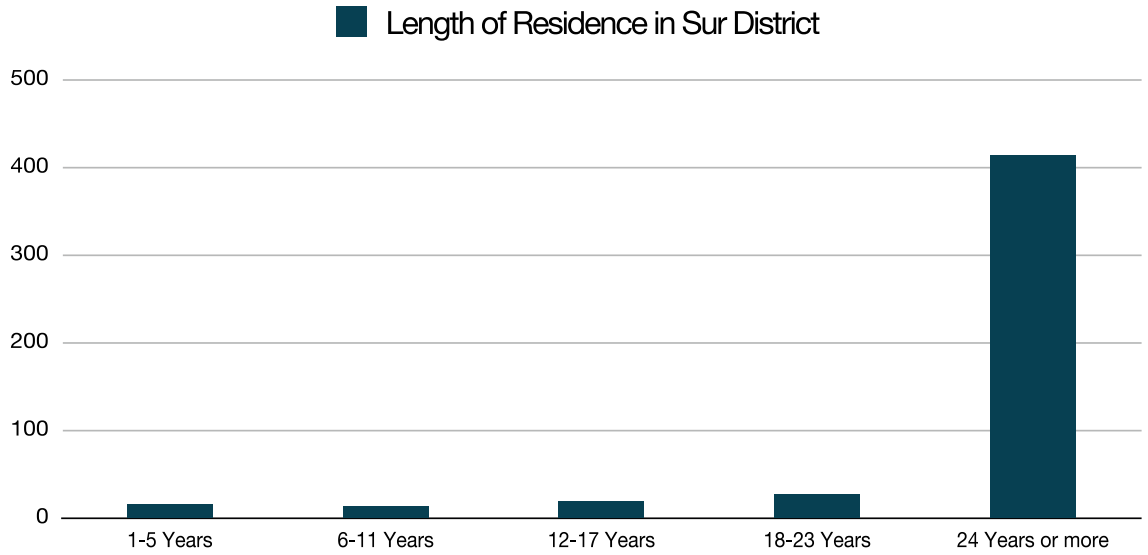
2. LENGTH OF RESIDENCE IN SUR DISTRICT AND REASONS TO MOVE TO SUR DISTRICT

Civil Service	Employment Opportunity	Health	Marriage	Education	Burning Down/Evacuation of Villages	Other
0	28	2	81	0	37	2

From Another District	From Village	From Another Province/City	Borm and Raised in Sur District	Other
80	33	36	348	1

1-5 Years	6-11 Years	12-17 Years	18-23 Years	24 Years or more
17	16	20	29	416

According to the data obtained from the interviews, 22% of the 498 family representatives who answered the relevant questions moved to Sur District from another village or district of Diyarbakır and 36 families moved to Sur District from another province / city.

19% of 150 family representatives who moved to Sur District from nearby villages and districts or from other cities / provinces moved to Sur District for employment opportunities, 54% majority of which consists of women moved due to marriage and 25% moved due to compulsory evacuation of villages. Sur District had become one of the destinations of the families that were the victims of village evacuations since the beginning of the 90s. The fact that three out of each 4 families immigrated to Sur District are forced migration victims is worth considering. Said families relived the forced migration and related past traumas in 2015 and 2016 and this has caused the trauma experienced today to deepen.

70% of the interviewees were born and raised in Sur District. 84% of the interviewees have been residing in Sur District for more than 24 years. The fact that this many of people have been living for a very long time in Sur District is significant from a socioeconomic standpoint and it is also worthy as it allowed the traditional neighbourhood life and relations to be sustained. Considering the fact that the majority of residents in Sur District have been living in Suriçi for at least two generations and acquired their socioeconomic and sociocultural background here, it is important not to overlook the traumatic effect of leaving Sur District suddenly and due to a conflict.

3. CONDITIONS AND AFTERMATH OF DISPLACEMENT

3.1. Housing

The families that had to leave their settled lives in Sur District due to the conflicts and operations did not take any necessary goods such as their household goods with them as they had to act quickly due to the intensity of the conflicts or the expectation of returning their homes in a short period of time; most of the families immigrated with their clothes and some other movable possessions only. This forced migration lead to not only economic but also social, cultural and psychological consequences and these consequences still continue.

All of the interviewed fami-lies stated that the life in Sur District were easier both economically and socially and the life standards during and after displacement process due to the conflicts and operations worsen significantly. Some of the families expressed that they had to stay in parks and some of them lived at hotels or stayed at their relatives living outside Sur District for a short period of time at the beginning of the displacement process. Especially the families of which the relationships with their relatives are strong preferred to live with 2-3 families (assuming that the curfew in Sur District would not last long and they would return their homes shortly) in flats rented together. However, as the curfew did not end for a long time, the houses were demolished and the rented flats are not suitable for larger families, the families started moving to separate houses in time. Interviewees stated that this had caused the means of living to be divided more for the families that used to live together in large courtyard-type houses in Sur District.

It is understood from the expressions of the families suffered from the conflicts in Sur District that both civil society organizations and local administrations supported the families who were displaced but said support was irregular and insufficient. Expressing the negative situations in addition to the solidarity and support shown towards themselves, families complained from the rents that went up, increased moving expenses and the feeling of being "marginalized" in their new settlement. In addition, the forced migration from Sur District to outside the district created the new term "becoming Syrian". It has become more common that people from Sur District were treated as they were "Syrian" and they felt like "Syrians". This phrase was not being used as much as it used to be during the time this fieldwork was performed. However, memories of the interviewees were fresh when they were answering the questions and they stated the problems arisen after the conflicts as well as the problems they had encountered during the process.

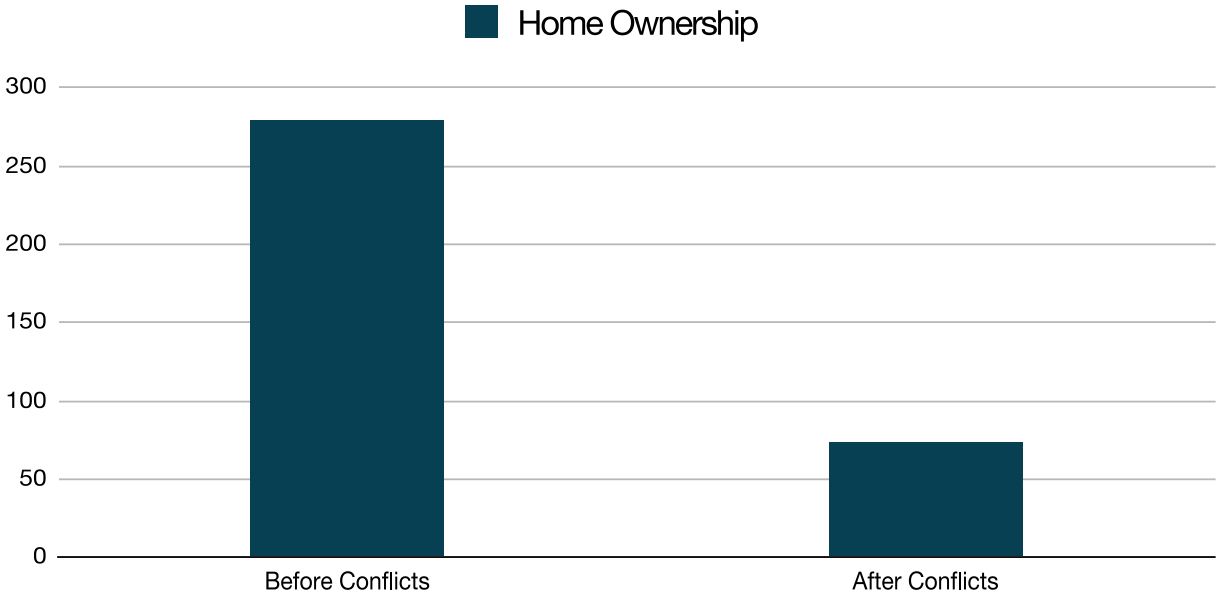
For example, the families that used to live in apartments in Sur District stated that living in an apartment outside Sur District is more difficult. In case of deferment of payment, the home owners in Sur District are more sympathetic but the ones outside Sur District warn the families constantly in case of a slightest deferment and this may cause the families that failed to pay the rent to migrate again. In addition, regardless of living in courtyard houses or apartments, the families expressed that living in Sur District is better in terms of the relationships with neighbours and neighbourhood culture and lack thereof caused them to feel alone.

Most of the families said that they receive 1000 TL housing benefit given by the Social Assistance and Solidarity Foundation for the displaced families in Sur District. The families stated that they use this allowance not only for paying their rents but also for covering the school expenses of the students

in the family and other expenses to sustain their lives at a minimum. The fact that the families that owned a business in Sur District lost their businesses after the conflicts and they had difficulties in finding a job in the current situation caused them to use the housing allowance as their monthly income. Families stated that when they start working in a job with insurance, including the jobs assigned by İŞKUR (Turkish Employment Agency), moving their residential addresses to another district other than Sur District, receive compensation for their demolished homes in Sur District or there are any members of the family who receive any social or economic support or disabled or care allowances, said housing benefits are cut. In addition, they stated that they believe it was unfair to stipulate their housing allowances as they had to leave their houses perforce.

Some of the families stated that they saw that their houses were not demolished when they visited their houses in the prohibited region with damage assessment commission after the conflicts for determining the conditions of their houses are in. However, their houses were demolished during the excavation works in Sur District after the conflicts. They said that demolition of the highly damaged houses is understandable however, demolition of the houses that can be repaired easily is meaningless and it aroused the feeling that it was an intentional act in order to prevent the people from returning to Sur District. Families also stated that the fact that the authorities fail to give exact information regarding the aftermath of their demolished houses supports this feeling.

279 out of 489 people who answered the questions regarding home ownership used to be homeowners and 210 people did not used to be homeowners before the conflicts. However, the number of families that live in the houses they own decreased to 74 after the conflicts. The conflicts made 3 out of 4 families we interviewed homeless. This ratio can be explained with the following facts: Investigating the compensations for the houses in Fatih Paşa, Dabanoğlu, Savaş, Cemal Yılmaz and Hasırlı neighbourhoods which are located in the curfew and conflict region, it is seen that no differentiation was made between the freeholds in deed and houses with title deed when

	Before Conflicts	After Conflicts
Home Ownership	279	74

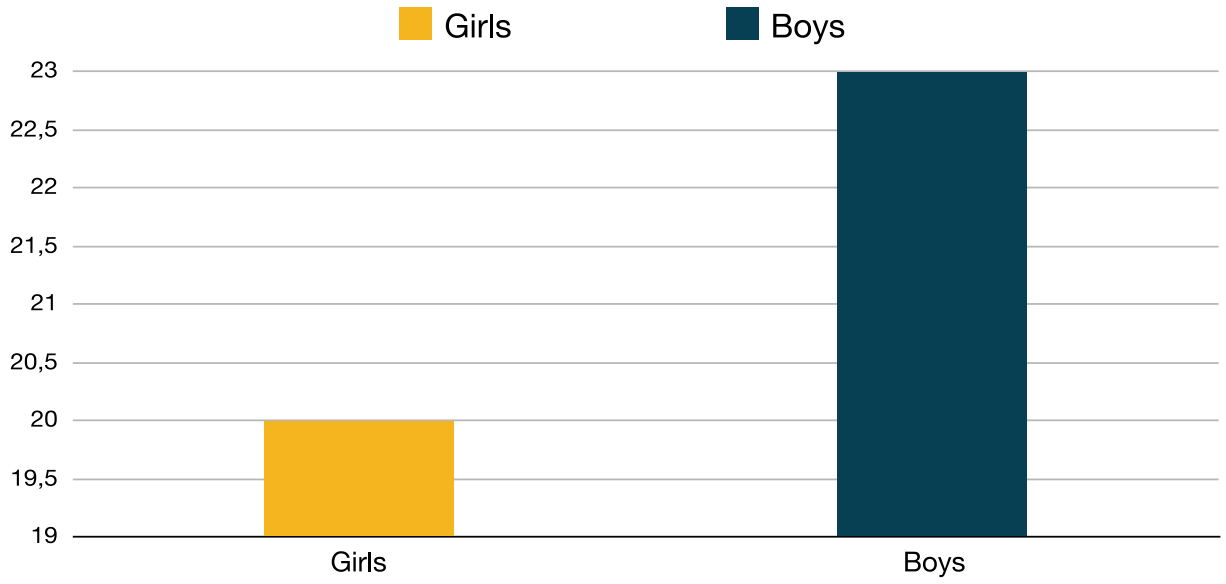
determining the compensations. People living in houses in deed were not given any information regarding the status of their homes and the people living in houses with title deed were given three choices. Said choices are material compensation for the houses, a house in TOKİ (Housing Development Administration of Turkey) or another house in return for their house in Sur District. However, the families stated that they could not get any further information regarding said choices and it was unclear. The material compensation offered in the first choice to be given for the houses is far lower than the actual value of the properties. As for the second choice, considering the material compensation as the down payment for a house in TOKİ would burden the families with a debt far over their financial capabilities. Finally, as for the third choice, the families stated that they are not sure when the houses to be built in Sur District would be completed, how they would be built or what price would be asked for the houses and the families also stated that they anticipate the prices to be higher than the prices of the TOKİ houses thus they would fail to pay for the houses. Majority of the families expressed that they want their houses rebuilt with a suitable payment plan and they want to live in Sur District again. However, all families stated that all three choices they were given make their return to Sur District difficult and they believe that the state does not want the families to return to Sur District. As the current situation remains uncertain, the majority of the families we have interviewed are currently living in a house other than their own, although they used to live in their own houses before the conflicts. In addition, some of the families stated that they had businesses in the demolished region, however, they are not given any compensation as the businesses did not have official registrations (tax plate, business license etc.).

3.2. Access to Educational Services

The families stated that the biggest issues they experienced during the displacement process is the fact that their children's education is hindered and accessing to education is one of the biggest factors for deciding to leave where they live. The fact that the schools in the region are closed due to the conflicts and the problems regarding residential addresses in the places the families moved to constituted an obstacle before the children to continue their education. The families stated that the children registered to another school experienced adaptation problems and some of the children did not want to go to the school as they were afraid of going outside. Besides, according to the information obtained from the families, the new schools that the children were registered were far away from their houses and this created the need for a school bus thus making struggle to make a living more difficult for the families that were already experiencing financial difficulties due to displacement. This eventually caused the children to disrupt their schools or in some cases to leave school entirely. In addition, many of the children who continued their education became less successful and they went to school unwillingly. Eğitim-Sen (Turkish Union of Education and Science Workers) Diyarbakır Office declared that there were 15 schools in the area affected from the curfew and the conflicts and 7 thousand and 450 students were affected by this process12. The fact that some of the children suspended their education during the conflicts prevented them from attending their classes with their peers, thus aggravated the adaptation struggle.

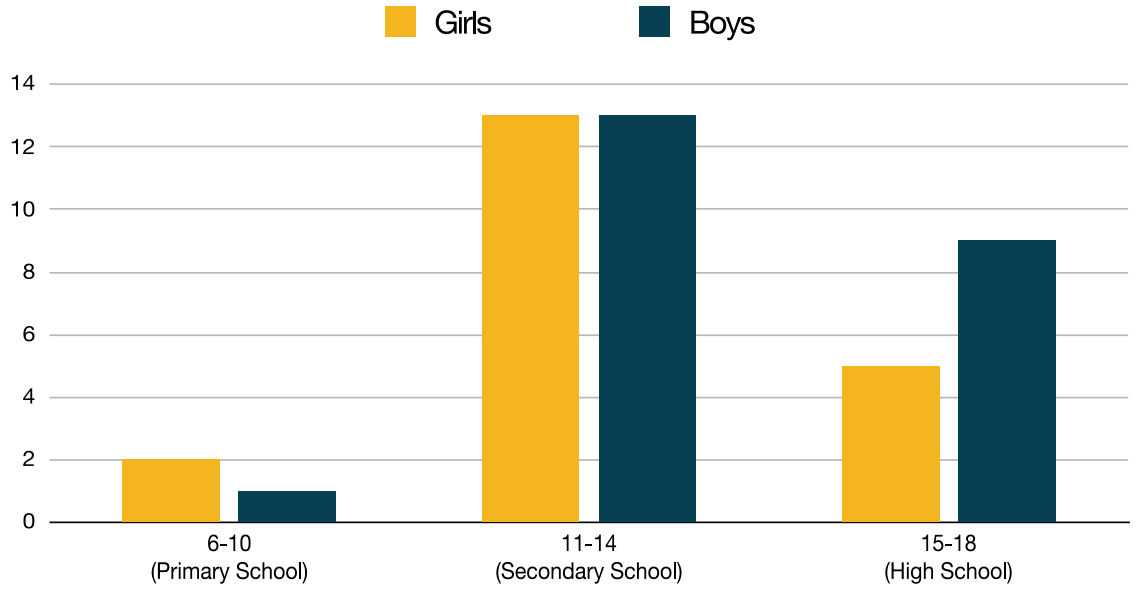
The families stated that their daughters left their education to help housework and sons started supporting the household economy after the school or with a full-time job if they left the school.

Having more children from Sur District a part of the working life in Diyarbakır, where rates of unemployment, unregistered employment and child labour were already high, added on the problems experienced by the Sur public. While child labour is a huge problem on its own, it had become a secondary issue inside the tangle of suffering created by the conflicts.

Students who left school after the conflicts	Girls	Boys
	20	23

Ages of people leaving school after the conflicts (2015)

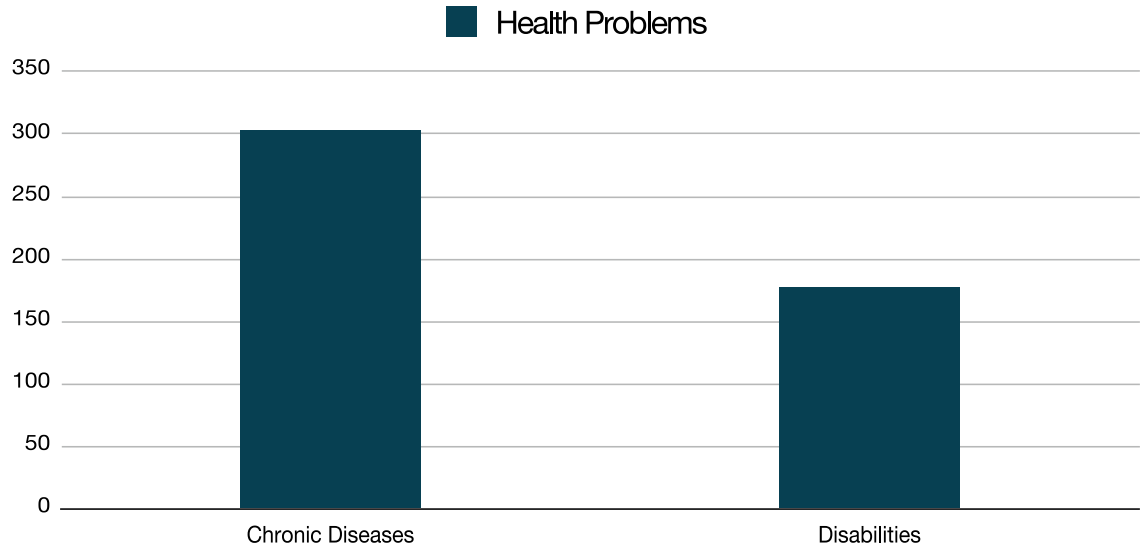

	Girls	Boys
6-10 (Primary School)	2	1
11-14 (Secondary School)	13	13
15-18 (High School)	5	9

According to the information obtained from the 498 out of 500 interviewees, there are total of 43 children, 20 of which are girls and 23 are boys, who left the school entirely after the conflicts. 26 of said students had to leave school during secondary school, 14 of them left during high school and 3 of them left during primary school.

The scenery of education in Sur District which was not bright already due to many factors especially the socioeconomic status of the District got worse due to the conflicts and 43 children were forced to live rest of their lives under the shadow of these conflicts.

3.3. Health and Psychosocial Status

	Chronic Diseases	Disabilities
Health Problems	302	177

It is determined that there are 302 people with chronic diseases and 177 disabled people in 500 interviewed families. Some of the interviewees stated that the patients whose treatments were ongoing at the time of the conflicts had to suspend their treatments and some of the patients had difficulties in procuring medicine due to the curfew. They highlighted the fact that especially the elderly had heart attack, stroke and other similar diseases and death caused by said diseases among the elderly had increased after the conflicts.

The majority of the interviewees are women. All women who were interviewed said that they were exposed to the conflicts directly or indirectly. According to the statements of the women, women experienced sleep disorders, loss of appetite and weight loss, miscarriage or miscarriage risk for pregnant women, delactation of nursing mothers, irregular menstruation (period) and other similar conditions due to intense clash sounds, safety of life related risks and being unable to access healthcare services during forced miration. They also stated that they experienced acute stress disorder symptoms, depression, overreacting to any external stimuli (rug beating sounds,

ambulance sounds, police siren etc.), anger management problems, introversion, fear of death, fear for future and insecurities.

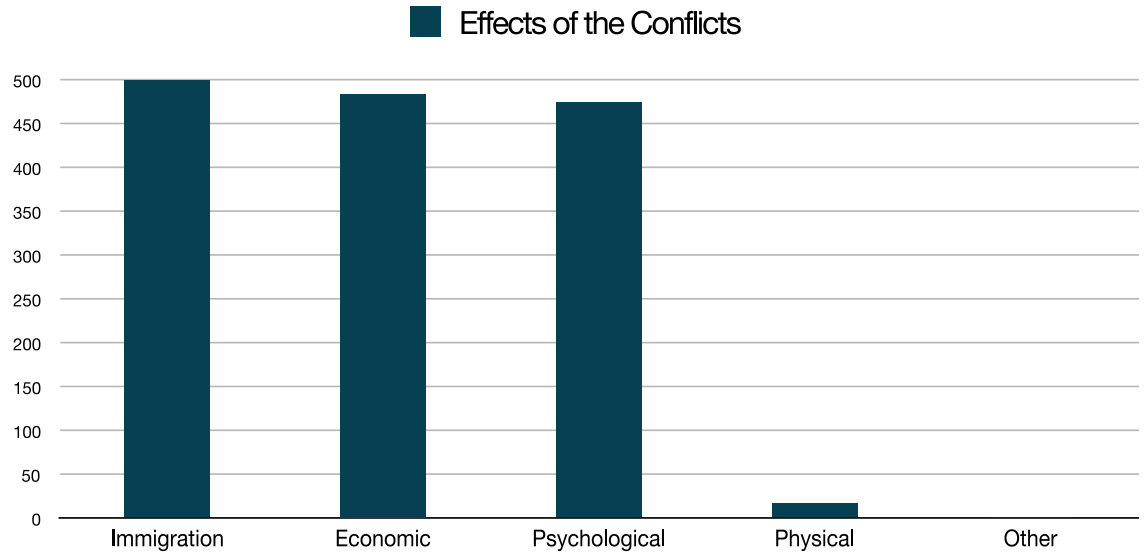
Women interviewees told that they had various physical pains during and after the conflicts and they discovered as a result of their treatments that said pains are caused by anxiety, fear and stress (psychosomatic pain). Although it has been almost two years since the end of the conflicts, some post-traumatic stress disorder cases were observed. It has been determined that women are still experiencing introversion, insecurities and fear of future.

Having physical and mental health issues due to the conflicts are not inherent in only women. For instance, male interviewee A.B. expressed that he cannot visit Sur District although the curfew is lifted and he suffers from "Pemphigus"[13], which is seen 2-3 in 1 million people, due to the psychological trauma he experienced during the process.

It can be said that making sense of some of the traumatic processes such as war, clashes, immigration and domestic abuse which can disrupt the routine of life is more difficult for children than it is for adults and this may cause physical and psychological deformations in children which may carry on later in adolescence and adulthood. It is frequently claimed that children experienced various conditions of acute stress disorder such as adaptation problems, inability of going outside, fear, inability of sleeping alone, eating disorders, loss of appetite and weight loss, bed wetting, stammering, loss of the ability to speak, insecurity, tendency towards violence, aggressiveness, introversion and over-sensitivity to sounds due to the clash sounds, the tension and forced migration, especially during the peak times of the curfews and conflicts. It is determined that some of the children are still experiencing stammering, loss of the ability to speak, bed wetting, tendency towards violence, inability to go outside, irritability towards sound and inability to adapt to their new places to live. In addition, some in terviewees stated that the children cry, get scared, feel restless and start to think that they will experience the same trauma again when they see or hear any objects, sounds and conversations that might remind them the conflicts or when they see police officers.

According to the statements of the families, it is determined that this situation has been going on for more than two years for 60 children. It is worrisome that these symptoms which may be described as posttraumatic stress disorder remain even though it has been two years since the end of the conflicts. One of the families expressed that their 15 year old daughter A.D. became ill due to intensive stress during the conflicts, hospitalized for almost one and a half years in intensive care unit before losing her life. Another family stated that their daughter Z.K. who was 12 years old at the time of the conflicts did not want to return to their neighbourhood in Sur District, became introverted and unable to communicate with anyone and died after falling from the balcony of the house the family is currently staying in 4 months ago. The family speculates that their daughter may have committed suicide because of her psychological state.

12) It is a serious skin condition which usually starts on the skin or in the mouth and sometimes inside the nose, on the throat, in the eyes or on the genitals with blisters and sores filled with fluid which rupture easily and cause superfcial wounds with crusts. The disease does not have a Turkish name or any other colloquial name. Pemphigus is a rare condition. While there are not precise information on the disease for our country, it is estimated that this condition is developed in roughly 2-3 people out of 1 million. Men and women are equally susceptible to this disease. Mostly the middle-aged people suffer from this disease however it can be seen at any age. Although it can be shown that some drugs and chemicals cause pemphigus in some people, exact triggers are not known yet. Source: http://turkdermatoloji.org.tr/icerik/detay/142

	Immigration	Ekonomic	Psychological	Physical	Other
Effects	500	485	475	17	2

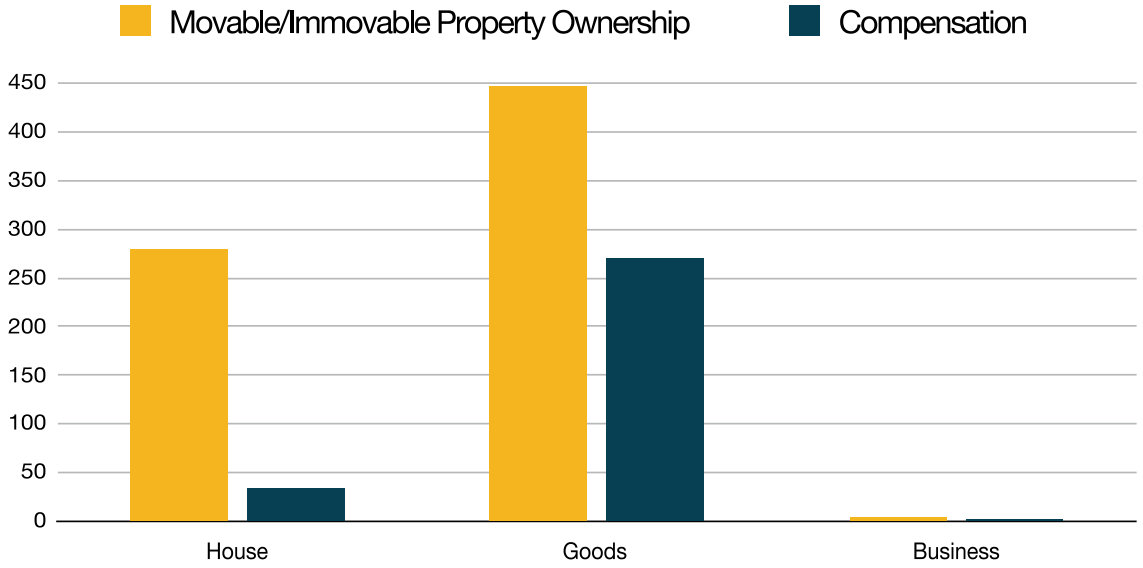
According to the answers to the questions regarding how the 500 families were affected by the conflicts; all families had to immigrate, 97% of the families was affected economically, at least one person in the 95% of the families was affected psychologically and at least one person in the 3% of the families was affected physically (battery, injury etc.).

3.4. Loss of Property and Compensation Thereof

The majority of the families had to leave their homes as the curfew and clashes pose a threat against their safety during the early phases of the conflicts. However, the families which did not want to leave their homes were forced into leaving after a while due to prolonged power and water cuts, food shortage or the children, elderly and sick people at home. All of the interviewed families expressed that they did not take any household goods or valuable possessions with them as they thought they would return to their homes in a short time as well as for safety reasons. Some of the families that visited their houses with damage assessment commission after the conflicts saw that their houses and goods were damaged. Some families found out that their homes are completely demolished, the damage assessment was made on vacancy and the damage assessment commission prepared reports based on the statements of people. The families of which the houses are not seriously damaged told that their properties such as white goods were damaged with firearms and their valuable articles such as trousseau, handmade woollen mattresses and jewelleries were gone.

According to the statements of the interviewed families that claimed to receive compensation for their goods, the minimum compensation is 200 TL and maximum is 11.000 TL. Stating that the only savings of the families are the goods and furniture they had bought for their houses, the families claimed that the amount paid for the loss of the families does not compensate the actual damages. However the families had to accept said amounts as they did not know the objection procedures or find any authorities to get information from. In addition, some families emphasized that they had to accept the determined compensation as the amounts that are raised an objection to were decreased. It is also stated during the interviews that the some of the families that accepted the offered compensation for damages did not receive said compensation yet, although it has been a long time since the end of curfew.

279 out of 500 families used to live in a house in Sur District owned by themselves. However, the number of families that live in the houses they own decreased to 74 after the conflicts. The conflicts made 3 out of 4 families we interviewed homeless. This ratio can be explained with the following facts: Investigating the compensations for the houses in Fatih Paşa, Dabanoğlu, Savaş, Cemal Yılmaz and Hasırlı neighbourhoods which are located in the curfew and conflict region, it is seen that no differentiation was made between the freeholds in deed and houses with title deed when determining the compensations. People living in houses in deed were not given any information regarding the status of their homes and the people living in houses with title deed were given three choices. Said choices are material compensation for the houses, a house in TOKİ (Housing Development Administration of Turkey) or another house in return for their house in Sur District. However, the families stated that they could not get any further information regarding said choices and it was unclear. The material compensation offered in the first choice to be given for the houses is far lower than the actual value of the properties. As for the second choice, considering the material compensation as the down payment for a house in TOKİ would burden the families with a debt far over their financial capabilities. Finally, as for the third choice, the families stated that they are not sure when the houses to be built in Sur District would be completed, how they would be built or what price would be asked for the houses and the families also stated that they anticipate the prices to be higher than the prices of the TOKİ houses thus they would fail to pay for the houses. Majority of the families expressed that they want their houses rebuilt with a suitable payment plan and they want to live in Sur District again. However, all families stated that all three choices they were given make their return to Sur District difficult and they believe that the state does not want the families to return to Sur District. As the current situation remains uncertain, the majority of the families we have interviewed are currently living in a house other than their own, although they used to live in their own houses before the conflicts. In addition, some of the families stated that they had businesses in the demolished region, however, they are not given any compensation as the businesses did not have official registrations (tax plate, business license etc.).

	House	Goods	Businness
Movable/Immovable Property Ownership	279	448	5
Compensation	34	271	2

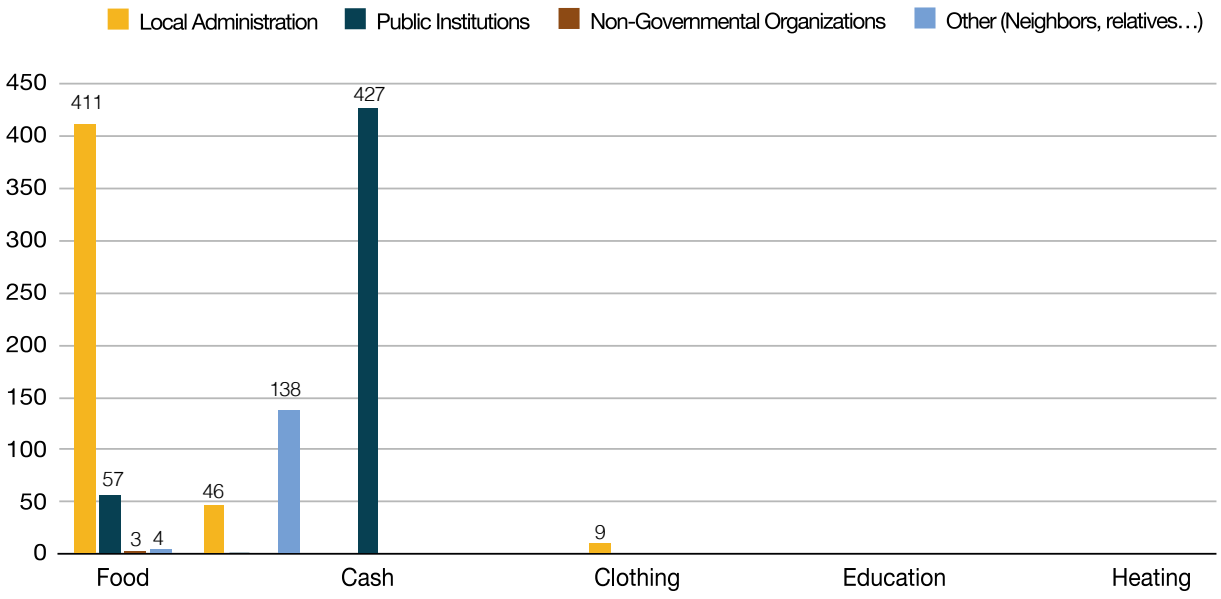
The chart above shows the movable and immovable properties owned by the 500 interviewed families at the time of the conflicts and the compensation thereof. While 279 of 500 families had their own houses in Sur District, only 34 of said families have settled with the state as of the date of the interviews. 88% has not yet made an agreement. The rate of settlement with regards to the damage to goods was determined to be 60% and the 40% of the families has not settled regarding compensation for damaged goods.

3.5. Benefits and Aids Received During and After the Conflicts

95% of the 500 interviewees stated that they or one of their family members receive humanitarian aids during and after the conflicts and 25 interviewees stated that they have never received any benefits up until today.

Families that have received any benefits suggested that those benefits are not sufficient, they are not delivered in time and it makes their lives more difficult. Some families stated that they received a housing allowance for a short period of time and some families stated that they did not receive a housing allowance at all. Expressing that living in Sur District is a better option both economically and socially, the families stated that they find the benefits insufficient as they cannot find any other means of living other than the benefits /aids. Some families have also stated that none of the benefits provided for the families would be more crucial than being able to return to Sur District and they expect to return to their homes instead of receiving any financial benefits.

As for the benefits other than the shortterm or one-time benefits, food, white goods and clothing aids provided by the municipalities were regular. Governorate and district governorates provided regular food and housing allowances through Social Assistance and Solidarity Foundation. Approximately one third of the families stated that they receive support from their neighbours and relatives other than the aforementioned regular aids and inefficiency of the nongovernmental organizations was reflected to the results of this study.

4. INSTITUTIONS THAT THE FAMILIES ARE REFERRED TO

In the second phase of the study, the services received by the 500 families during the immigration process were evaluated and the families were referred to public and civil society organizations in the Diyarbakır centrum according to their needs after giving necessary information. Families were referred to the relevant organizations directly or by getting appointments. Following guidance was provided within this scope.

Diyarbakır Bar Association

98 families were referred to the Bar Association after being informed. The reasons for referring the families to the bar association are allowing the families to obtain general information regarding their demolished homes and proceed a lawsuit if necessary and to get information regarding the compensation of the goods inside the demolished homes of the families. Some of those families were referred to the bar association for legal remedies for violation of "Right to Education" of their children who had to leave school during the conflict, not being able to access healthcare services during the curfew and their individual problems.

Diyarbakır Office of Human Rights Foundation of Turkey

41 people who have still been experiencing a trauma due to the past conflicts were referred to the psychologist of the Diyarbakır Office of Human Rights Foundation of Turkey (HRFT). It is found out that treatment of at least 7 of said people are still going on.

Social Assistance and Solidarity Foundation

During the fieldwork, it is observed that most of the families own a "Green Card" and they are aware of the financial aids provided by the Social Assistance and Solidarity Foundation such as "Disabled Fund, Age Pension and Care Fund". Among 29 interviewed people/families in need that were referred to the Social Assistance and Solidarity Foundation, 7 people/families were referred regarding Age and Disabled Care Fund, 3 families were referred regarding Mother and Child Aid, 2 families were referred regarding Age Pension, 5 families were referred regarding medical certificates, 10 families were referred regarding Food Aid and 2 families were referred regarding heating aid.

Diyarbakır Metropolitan Municipality Department of Social Services

4 people who were not able to fulfil their own needs were referred to the Diyarbakır Metropolitan Municipality Department of Social Services regarding elderly care and hygiene, 2 people were referred regarding hospital accompaniment and 1 person was referred regarding obtaining free public transportation card "Diyarkart" for people over 65.

Diyarbakır Bağlar Municipality Kardelen Women's House

10 women were referred to Diyarbakır Bağlar Municipality Kardelen Women's House for psychological support and educational courses.

Diyarbakır Chamber of Medicine and Volunteer Doctors

7 people/families were referred to hospitals through the agency of Diyarbakır Chamber of Medicine.

Appointments from relevant departments for 4 people/families were obtained. Treatment of 2 out of 3 people who attended their appointments were completed. One person's surgery is made and their treatment is still going on as of February. A family which has been forced to leave their home without taking any personal belongings after the conflicts was referred to Diyarbakır Chamber of Medicine for allowing the family to obtain health reports of their sick child.

Human Rights Association Diyarbakır Branch

3 people/families were referred to Human Rights Association Diyarbakır Branch to report violations of rights during the conflicts in Sur District.

Immigration and Humanitarian Relief Foundation

6 people/families were referred to Immigration and Humanitarian Relief Foundation to arrange scholarship to their children.

Cancer Early Diagnosis, Screening and Training Centre (KETEM)

8 women were referred to KETEM (Cancer Early Diagnosis, Screening and Training Centre) for breast and cervical cancer screenings.

TED Diyarbakır College

12 families of which the children are preparing for secondary school exams and 20 families of which the children are preparing for university exams were given book sets with support of TED Diyarbakır College.

Literacy and Vocational Training Courses

It was observed that the people generally are not interested in vocational courses. The reason for the lack of interest towards said courses is determined to be the fact that they do not offer employment opportunities. Nonetheless, 1 person was referred to a literacy course and 1 person was referred to Evening Art Class.

Diyarbakır Bağlar Municipality SOLİN Children's House

10 children were referred to Diyarbakır Bağlar Municipality SOLİN Children's House. 7 of them were referred for psychological support and 3 of them were referred for various courses.

Special Training and Rehabilitation Centre

During the fieldwork, the people who need Special Training and Rehabilitation have already been receiving support from relevant organizations. As the rehabilitation centres receive a certain amount of contribution from the state for each person who receive rehabilitation services, the centre is able to reach more people who need rehabilitation. For this reason, many people who would need services from the centre are already attending a rehabilitation centre. 2 people/families which were not benefitting from these services were referred to the rehabilitation centre.

Sur District Neighbourhood Representatives

6 people/families who were not able to receive government's housing benefit due to address changes were referred to their respective neighbourhood representatives in Sur District.

Provincial Directorate of Family and Social Policies

2 people/families were referred to Family Support Centre attached to the Provincial Directorate of Family and Social Policies for various hobby courses.

İŞKUR (Turkish Employment Agency), KOSGEB (Small and Medium Enterprises Development Organization) and Entrepreneurship Centre

Families that were displaced after the conflicts in Sur District have been told that İŞKUR (Turkish Employment Agency) will give priority to them. Majority of the families applied to İŞKUR and many of them were employed. For this reason, there is not an insufficiency of awareness of the services provided by İŞKUR. However, 2 people who were dismissed or are not currently working were advised to apply to İŞKUR. Families were informed regarding Entrepreneurship Certificates and KOSGEB (Small and Medium Enterprises Development Organization) support however, none of the families were interested in said support.

GUIDANCE					
Institution	People / families to visit the institutions without an appointment	People / families to visit the institutions with an appointment		Total Number of People Referred to Relevant Institutions	Reasons for Guidance
		Attended the Appointments	Did Not Attend the Appointments		
Diyarbakır Bar Association	64	25	9	98	Allowing the families to obtain legal information regarding their demolished homes and proceed a lawsuit if necessary Allowing the families to get information regarding the compensation of the goods inside their demolished homes Legal remedies for violation of "Right to Education" of children who had to leave school during the conflict Legal remedies for not being able to access healthcare services during the curfew and their individual problems.
Human Rights Foundation of Turkey (HRFT)	25	7	9	41	People who have still been experiencing a trauma due to the past conflicts were referred to the institution.
Diyarbakır Metropolitan Municipality Department of Social Services	7			7	4 people who were not able to fulfil their own needs were referred regarding elderly care and hygiene, 2 people were referred regarding hospital accompaniment and 1 person was referred regarding obtaining free public transportation card "Diyarkart" for people over 65
Diyarbakır Bağlar Municipality Kardelen Women's House	10			10	Women were referred for psychological support

GUIDANCE					
Institution	People / families to visit the institutions without an appointment	People / families to visit the institutions with an appointment		Total Number of People Referred to Relevant Institutions	Reasons for Guidance
		Attended the Appoint-ments	Did Not Attend the Appoint-ments		
Diyarbakır Bağlar Municipality SOLİN Multi-Purpose Children's House and Family Centre	9	1		10	Children were referred for psychological support and for various courses
Cancer Early Diagnosis, Screening and Training Centre (KETEM)	8			8	Women were referred for breast and cervical cancer screenings.
Immigration and Humanitarian Relief Foundation	6			6	Families were referred to arrange scholarship to their children
Social Assistance and Solidarity Foundation	29			29	Families were referred for age and disabled care services, mother and child aid, age pension, food aid and heating aid.
Provincial Directorate of Family and Social Policies	7			7	Several families (5 people / families) were referred for disabled allowances. 2 families were referred to "Family Support Centres" for hobby classes
Literacy and Vocational Training Courses	2			2	1 person was referred to a literacy course and 1 person was referred to Evening Art Class for YGS-LYS (transition to higher education and undergraduate placement examination) preparation courses

GUIDANCE					
Institution	People / families to visit the institutions without an appointment	People / families to visit the institutions with an appointment		Total Number of People Referred to Relevant Institutions	Reasons for Guidance
		Attended the Appoint-ments	Did Not Attend the Appoint-ments		
Diyarbakır Chamber of Medicine	4	3		7	4 people were referred to Ear Nose and Throat department for their treatment. One person was referred for psychological support. One person was referred for hospital accompaniment. One person was referred for accessing their child's test results left in the conflict region.
Rehabilitation Centre	1			1	One family was referred to the rehabilitation centre for treatment of their child.
Human Rights Association	3			3	Families were referred for reporting violations of rights during the conflicts
Neighbourhood Representatives – Housing Allowance	6			6	Families who were not able to receive government's housing benefit due to address changes were referred.
İŞ-KUR	2			2	People who were unemployed at the time were referred.
Books with support of TED Diyarbakır College and school uniform by courtesy of "Suat Giyim" clothing store	32			32	32 people/families whose children are preparing for TEOG (Transition from Primary to Secondary Education) and LYS-YGS (Undergraduate Placement - Transition to Higher Education) examinations were given book sets prepared with support of TED Diyarbakır College. 1 family was given a school uniform by courtesy of "Suat Giyim" clothing store.

5. CONCLUSION AND EVALUATION

- During the interviews made with the representatives of 500 families as part of the research, it is determined that the families moved to Bağlar District and Şehitlik neighbourhood of Yenişehir District during the displacement process and many of the families have returned to the non-prohibited neighbourhoods of Sur District after the curfew was lifted. The families that were able to return to their homes adapted to their social and economic lives more easily, their psychological state was better and they were more open to receive support. It was observed that the families that were not able to return to their homes and old neighbourhood lives experienced lack of harmony in their social lives and had difficulties economically. This obstructs solution of the problems that were experienced by the families due to the conflicts and therefore said families gave priority to treatment of the trauma.

- The families that used to live with extended families in courtyard type houses in Sur District before the conflicts started to live as nuclear families in apartments after the conflicts. Starting to live as nuclear families in apartments caused extinction of neighbourhood relations and culture as well as division of home economics.

- Women, who constitute the majority of the interviewees, used to participate in the social life more before the conflicts. However, women started socializing less and spending most of their times at home in their new neighbourhoods. It is found out that male members of the families spent more time outside even if they are unemployed and took part in the social life more than the women.

- As women, who were affected more by the conflicts, could not socialize in their new neighbourhoods, they felt left out in the places they live and drifted away from the social sphere with impact of existing gender roles. The fact that the women asked permission from male members of their families regarding the interviews to be made as well as the legal, psychological and health supports to be given and rejected the supports if they failed to get permission is one of the best examples to this situation.

- It is found out that vast majority of the children subjected to violation of their right to education during the conflicts and therefore some of the children left school and some of them experienced adaptation problems in the schools they enrolled recently. Many children who have chronic diseases could not access to proper healthcare services, hygiene of the living spaces got worse due to the clashes (water cuts, sewage damages and lack of maintenance and repair works) and thus children had various diseases during the conflicts.

- It was observed that children had more difficulties in making sense of some of the traumatic events in their lives compared to the adults and this had caused various physical and psychological deformations. It is determined that some of the children still have been experiencing problems such as bed wetting, stammering, introversion and inability to adapt socially even though it has been 2 years since the conflicts. It was determined that the families did not receive any support for their traumatized children. This is worrisome in terms of the future of the children.

- The people who were referred to various institutions and organizations for psychological support during the interviews were mostly women and children. Men generally asked for jobs and made other financial requests.

- It was determined that the majority of the families have received housing benefits from Social Assistance and Solidarity Foundation during and after the conflicts. However, it is found out that if there is an insured employee in the family, including the people employed via İŞKUR, said housing benefits were ceased. Housing benefit is provided due to the fact that the housing right of the people in the region has been adversely affected by the conflicts and ceasing said benefit in case of employment of any family member made them suffer too much.
- Almost all families stated that they feel safer in Sur District, they want to return to the district, however, the authorities failed to give adequate information regarding this matter. This amplified the effects of the troublesome process and deepen the trust issues of the people.
- It was seen at the interviews that the inability of the families to access their right to legal remedies damaged their trust to justice and caused them to lose their sense of feeling safe and experience fear for the future. It has been observed that the families lean towards exercising their rights to legal remedies for violation of rights on their movable or immovable properties but they remain distant towards exercising their rights to legal remedies for the violations of the right to education, health and safety of life.
- It was observed that almost all families had family members who are able to work but they cannot find jobs as there are not any areas of employment. It was also seen that these problems which have been occurring during and after the conflicts affect domestic relationships in a negative way.
- The families received various benefits and aids from public institutions, local administrations and non-governmental organizations. However, the number of the families that receive regular aid other than the housing benefits is very low. It was observed that the families were expecting to get support considering the economic status in the region.
- As the urban transformation project planned for Sur District and expropriation after the conflicts have not been carried out in a transparent and participatory way together with the residents of Sur District, the families have lost their hopes of returning to their homes.
- It was seen that almost all of the families were aware of the public services but they were not aware of the rights-based non-governmental organizations.

6. RECOMMENDATIONS

- Government authorities should inform the families regarding their demolished homes. They should pave the way for Judicial remedies for the families that want to raise an objection for the compensations for houses, goods and businesses determined by the government and the families should be informed accordingly.
- A quality psychosocial study should be performed with children and women.
- Permanent areas of employment should be created for the people.
- The benefits and aids to be given in accordance with the social state approach should be identified clearly and said benefits should be provided with a rights-based approach rather than creating a perception of dependency in the receivers.
- The families should be reassured about their worries of having a demographic change in the Sur District, displaced families should be allowed to return to Sur District and the economic conditions of the families should be taken into consideration and it should be convenient for the families while rebuilding the demolished houses.
- A rights-based awareness and information work should be performed and the families should be supported during this process. An extensive research should be made on the violations of rights due to the conflicts and legal remedy mechanisms should be enabled.
- Non-governmental organizations should actively take part in this kind of processes, record and report the processes, bring the results into view and perform all necessary works and public institutions and the government should facilitate the works of non-governmental organizations with this regard.

CAPACITY BUILDING IN DITAM IN ORDER TO EMPOWER THE INTERNALLY DISPLACED PEOPLE OF SUR TO ACCESS RIGHTS AND SERVICES

ACCESS MAP

APPENDIX 1

"Access Map" is created as part of "Capacity Building In Ditam In Order To Empower The Internally Displaced People Of Sur To Access Rights And Services" Project and includes contact and address details of Public Institutions, Local Administrations and Non-Governmental Organizations which provide free and continuous service within the boundaries of the city of Diyarbakır between 1 August and 31 August, 2017. The Access Map created by DITAM has been given to the interviewed families during the field work of the project.

ABOUT DITAM

Dicle Social Research Centre (DITAM) is a think-tank association established in Diyarbakır in 2010. There are academicians, physicians, lawyers, engineers, journalists, authors, former MPs and businesspersons among the founding members of the association.

As an independent association and in line with its missions and principles, DİTAM aims to identify the present situation through researches conducted by experts regarding economic, social and political issues primarily in Diyarbakır and to make contributions to solve these issues by pressing the relevant institutions in the light of the information obtained from the researches. In addition to utilizing its own resources while conducting these studies, DITAM receives the support of national and international institutions and organizations.

Having 64 members, DİTAM is managed by a Board of Directors of 11 people and a professional team of 3 individuals.

SOCIAL CARE CENTRES

SERVICES

Social and Economic Support: Covers the children and youth who struggle to maintain their lives and unable to meet their fundamental needs due to poverty. Individuals who want to receive this support must apply to the social care centres located in the district they reside by submitting their identity cards. Applicants may receive the support after the necessary investigations are made.

Disabled Care Services: Covers the services for determining disabled individuals in need of care and giving necessary care services for them. Individuals who want to receive this support must apply to the social care centres located in the district they reside by submitting their identity cards. Applicants may receive the support after the necessary social investigations are made.

Kayapınar Social Care Centre

Address: Huzurevleri Mahallesi, Diclekent Bulvarı No: 18, 21070 Kayapınar/Diyarbakır

Tel: 0412 237 26 27

Bağlar Social Care Centre

Address: Bağcılar Mahallesi Karanfil 10 Caddesi No: 7 Bağlar/Diyarbakır

Tel: 0412 251 43 03

Yenişehir Social Care Centre

Address: Şehitlik Mahallesi, Şafak Fabrika Caddesi No: 9, 21010 Yenişehir/Diyarbakır

Tel: 0412 262 43 18

Sur Social Care Centre

Address: İnaloğlu Caddesi No: 25 Yenişehir/Diyarbakır

Tel: 0412 229 03 92

SOCIAL ASSISTANCE AND SOLIDARITY FOUNDATION

SERVICES

These services allow the uninsured individuals over 65 who does not receive or are not eligible for receiving any maintenance to receive pension. Services can be provided for the individuals under 65, according to the necessary investigations and medical board reports.

According to the field investigation to be performed by the authorities, families may be given food, coal / fuel and education benefits.

Yenişehir Social Assistance and Solidarity Foundation

Address: Kooperatifler Mh., Öğretmenler Sokak Tursan Apt. Altı No: 12/B Yenişehir / Diyarbakır

Tel: 0412 224 04 17

Bağlar Social Assistance and Solidarity Foundation

Address: Selahattin Eyyubi Mahallesi Urfa Bulvarı Akgüliçi Apartmanı Altı

Tel: 0412 238 12 11

Kayapınar Social Assistance and Solidarity Foundation

Address: Huzurevleri Mahallesi 68. Sokak Dış Kapı No: 66 Aksu Sit A/Blok Iç Kapı No: 1

Tel: 0412 238 12 34

Sur Social Assistance and Solidarity Foundation

Address: İnönü Caddesi Şeran Plaza Kat: 1/5 Diyarbakır

Tel: 0412 223 16 16

VIOLENCE PREVENTION AND MONITORING CENTRE

SERVICES

Provides psychosocial support for women who are victims of violence.

Address: Şehitlik Mahallesi Fabrika Caddesi 37. Sokak No: 9 Yenişehir/Diyarbakır

Tel: 0412 257 21 50

CANCER EARLY DIAGNOSIS, SCREENING AND TRAINING CENTRE (KETEM)

SERVICES

Women between the ages 40 and 69 can get mammograms for the purpose of breast cancer screening. [Women cannot get mammograms unless it has been at least two years after the last mammogram] Cervical cancer screening for women who are 30 or older: Early diagnosis can be made by HPV and PAP SMEAR TESTS. [The area must not be washed or must not be applied any medicine, ointments or gels at least 3 days before having the test. Women also must avoid sexual intercourse at least 3 days before having the test.]

Address: Elazığ Cd. Lise 4. Sk. (Across the Metropolitan Municipality Building)

Yenişehir / Diyarbakır

Tel: 0412 223 71 23

İŞ-KUR (Turkish Employment Agency)

SERVICES

İş-Kur application procedure: Applicants must attain the age of 18 and be unemployed and the applicants must apply personally by submitting their identity cards.

Individuals who want to receive KOSGEB (Small and Medium Enterprises Development Organization) support can obtain "Entrepreneurship Certificate", which is a prerequisite for the KOSGEB support, from İş-Kur by applying personally with their identity cards.

Address: Yenişehir Mahallesi, Mahmut Azizoğlu Caddesi No: 32, 21100 Yenişehir/Diyarbakır

Tel: 0412 224 47 87

PUBLIC EDUCATION CENTRE

SERVICES

In order to attend the courses available at public education centres, applicants must apply to the centres with the photocopy of their identity cards. Currently there are German, Arabic, English, Accounting, Fast Typing and Computer Using courses.

Sur Public Education Centre

Address: İskenderpaşa Mahallesi İnönü Caddesi Sur District Governorate Sur/Diyarbakır

Tel: 0412 224 97 00

Yenişehir Public Education Centre and Evening Vocational School

Address: Yenişehir Mahallesi Elazığ Caddesi Yenişehir/ Diyarbakır

Tel: 0412 228 19 05

Bağlar Public Education Centre

Address: Bağcılar Mahallesi, Karanfil 7.Cadde 1129. Sokak Bağlar/ Diyarbakır

Tel: 0412 238 09 32

Kayapınar Public Education Centre

Address: Peyas Mahallesi 435. Sokak Kayapınar/Diyarbakır

Tel: 0412 251 12 00

FAMILY SUPPORT CENTRE

SERVICES

These centres provide sewing, embroidery, literacy, hair dressing, ceramic painting, Arabic and English courses for women.

Yenişehir Family Support Centre

Address: Şehitlik Mahallesi Mehmet Akif Ersoy Bulvarı 66. Sokak Yenişehir/Diyarbakır

Bağlar Fatih Family Support Centre

Address: Fatih Mah. Fatih Caddesi No: 5 Bağlar/Diyarbakır

Kayapınar Family Support Centre

Address: Peyas Mah. 249. Sok.No: 9 Kayapınar/ Diyarbakır

DİYARBAKIR YOUTH CENTRES

SERVICES

Youth centres provide courses under public education centres. These centres provide folk dances, bağlama (a Turkish stringed musical instrument), hand crafts, sewing, embroidery, computer and English courses for the children and youth. [Other courses may be opened according to different age groups and genders upon request.]

Diyarbakır Youth Centre

Address: Yeniköy Mahallesi Sokak No: 1056 Kapı No: 44 Bağlar/Diyarbakır

Tel: 0412 252 44 48

Diyarbakır Yenişehir Youth Centre

Address: Yenişehir Mahallesi Ali Emiri 4.Sokak Servan Apartmanı No: 18 A Diyarbakır / Yenişehir

Tel: 0412 228 41 42

Diyarbakır Evim Youth Centre

Address: Fabrika Mh. 814. Sk. Seyrantepe Spor Salonu İçi Evim Gençlik Merkezi Yenişehir/Diyarbakır

Diyarbakır Sur Youth Centre

Address: Büyük Alp Caddesi Sanoğlu Apartmanı A/B No: 11 Yenişehir / Diyarbakır

Tel: 0412 229 26 58

DİYARBAKIR METROPOLITAN MUNICIPALITY

Department of Social Services

SERVICES

Department of social services provide accompaniment support for disabled and elderly care.

Clothing support can be provided depending on the results of the investigations made by the authorities.

Address: Yenişehir Sümerpark İçi

Tel: 0412 226 22 98

Derpartment of Women and Family Sercices

SERVICES

Psychosocial support for women under the scope of the works for elimination of violence against women.

Address: Yenişehir Sümerpark İçi

Violence Hotline: 444 79 49

Department of Transportation

SERVICES

Individuals over 65 can fill the "DİYARKART AGE 65" form and submit the required documents along with the form to the DİYARKART application and distribution centre connected to the Diyarbakır Metropolitan Municipality Directorate of Bus Management and receive their personalized cards 3 days after their applications from said centre.

Required Documents: photocopy of identity card, 2 photos

Disabled individuals with more than 40% disability who want to benefit from the "DİYARKART DISABLED" tariff can fill the Diyarkart Disabled form and submit the required documents along with the form to the DİYARKART application and distribution centre connected to the Diyarbakır Metropolitan Municipality Directorate of Bus Management and receive their personalized cards 3 days after their applications from said centre

Required Documents: Medical report proving the disability, (disability rate must be at least 40%) photocopy of identity card, 2 photos

BAĞLAR MUNICIPALITY

Solin Comprehensive Children and Family Centre

SERVICES

Provides music, dance, cinema, photography, computer, chess, painting, ceramic, folk dances and language courses as well as play room workshops for children. The centre also provides family education for the adults. Children and their families are provided psychological counselling.

Address: Körhat Mahallesi Sento Caddesi (Alay Karşısı)

Tel: 0412 233 8145

Kardelen Women's House

SERVICES

Provides psychosocial support and counselling for women.

Address: Bağcılar Mah. Amid Cad. No: 12 Bağlar/Diyarbakır

Tel: 0412 444 33 21

Bağlar Sport's Hall

SERVICES

Provides basketball courses for people between the ages 1 and 16. [For free transportation services, residency in Bağlar District is required.]

Address: Bağcılar Mah.Yeni Hal Cad.28 D Bağlar/ Diyarbakır

Tel: 0412 251 90 41

YENİŞEHİR MUNICIPALITY

SERVICES

Home care, home medical monitoring, hygiene and accompaniment services are provided for people over 65. After the necessary investigations, disabled people and the individuals in need for care can benefit from the same services without any age restrictions.

Various social reliefs are provided for the people in need, upon the investigations to be made by the municipality. [All services provided by the municipality require the individuals to receive said services to reside in the District.]

Address: Fabrika Mahallesi 763 Sokak No: 3

Tel: 0412 228 96 54

Women Wellness Centre

SERVICES

Women Wellness Centre is open for all women in Diyarbakır. Currently, only the fitness centre is available. Beginning from September, courses such as cooking and crafts as well as various seminars will be given. [Day care service is available for the women who will attend the courses.]

Tel: 0412 502 6120

KAYAPINAR MUNICIPALITY

SERVICES

Various social reliefs are provided for the people in need, upon the investigations to be made by the municipality. [All services provided by the municipality require the individuals to receive said services to reside in the District.]

Address: Peyas Mahallesi Belediye Caddesi No: 3 Kayapınar/ Diyarbakır

Tel: 0412 251 24 25

Educational Support House

SERVICES

Peyas Knowledge House

Provides courses for TEOG (Transition from Primary to Secondary Education), YGS (Transition to Higher Education) and LYS (Undergraduate Placement) exams.

Address: Kayapınar Caddesi Peyas Mahallesi 428.sokak

Tel: 0412 251 24 41

Barış Knowledge House

Provides courses for TEOG (Transition from Primary to Secondary Education), YGS (Transition to Higher Education) and LYS (Undergraduate Placement) exams.

Address: Barış Mahallesi 500 Evler 25. Sokak No: 11 (Muhtarlık Bitişiği)

Tel: 0412 255 08 76

Mesopotamia Knowledge House

Provides courses for primary school students only.

Address: Mezopotamya Mahalle 356. Sokak No: 2/2 (Muhtarlık yanı)

Tel: 0412 251 91 99

Fırat 1 Knowledge House

Provides courses for TEOG (Transition from Primary to Secondary Education), YGS (Transition to Higher Education) and LYS (Undergraduate Placement) exams.

Address: Peyas Mahallesi 485. Sokak

Fırat 2 Knowledge House

Provides courses for TEOG (Transition from Primary to Secondary Education), YGS (Transition to Higher Education) and LYS (Undergraduate Placement) exams.

Address: Fırat Mahallesi 516 sokak No: 5

Disabled Centre

SERVICES

Provides literacy, music, painting, leatherworking, jewellery design, computer, folk dances and chess courses for the physically and mentally disabled individuals [who do not need any accompaniment].

Free transportation services for the disabled is available. However, residing in Kayapınar District is required for the transportation service.

Address: Park Orman karşısı, Çarmar arkası

Tel: 0412 237 94 71

Women Support House

SERVICES

Provides literacy, sewing, embroidery, crafts, computer, painting and erbane (a Mesopotamian percussion instrument) courses for women as well as Turkish and Mathematics courses for the students who are preparing for TEOG Exam (Transition from Primary to Secondary Education Exam).

Address: Huzurevleri Mahallesi Dr. Sıtkı Göral Caddesi Mekke Camisi Karşısı Kayapınar/ Diyarbakır

Tel: 0412 237 88 26

DİYARBAKIR BAR ASSOCIATION

SERVICES

Legal Aid

People residing in Diyarbakır who have poverty certificates or who do not have any social security or title deeds are given legal support. (Displaced families in Sur District are given priority even if they have any title deeds.)

Children Department

All applications related to children are responded. Statement of the family or the children is sufficient for the response.

Women Department

Women requesting legal aid are given priority. Volunteer women lawyers follow the custody, divorce and alimony lawsuits of the women. Lawsuits of the women who are victims of violence are followed, if needed. (Women residing in Diyarbakır who have poverty certificates or who do not have any social security or title deeds are given legal support.)

Address: Dicle Mahallesi 289. Sokak Yenişehir/DİYARBAKIR

Tel: 0412 224 44 41

HUMAN RIGHTS FOUNDATION OF TURKEY - DIYARBAKIR OFFICE

SERVICES

Provides psychological support, physical treatment and documentation support to the people who are subjected to torture, ill-treatment and treatment incompatible with human dignity by the law enforcers.

Address: Yenişehir Mahallesi, Lise Caddesi Eyyüp Eser Apartman No: 8/2, 21100 Diyarbakır

Tel: 0412 228 26 61

MULTI-PURPOSE COMMUNITY CENTRES

SERVICES

Provides crafts, knitting, sewing, tailoring, embroidery, furnishing, felt working, stone working, silver working, textile, traditional doll making, souvenir making, soap, fabric painting, hair dressing, beautician education and pastry making courses for women. Number of attendees is limited. People who want to take the courses must apply personally with their identity cards.

Mevlana Halit Multi-Purpose Community Centre

Address: Mevlana Halit Mah. Emek Cad. 459. Sok Kaynartepe Camii Karşısı No: 37

BAĞLAR / DİYARBAKIR

Tel: 0412 228 21 08

Huzurevleri Multi-Purpose Community Centre

Address: Huzurevleri Mah. Halı Saha Karşısı Irmak 5 Apt. B Blok Kat: 1 No: 3-4

Kayapınar/DİYARBAKIR

Tel: 0412 237 29 61

Kayapınar Multi-Purpose Community Centre

Address: Mezopotamya Mah. Gaziler Villaları 348 Sok. No.2 Kayapınar/DİYARBAKIR

Tel: 0412 235 88 89

Ziya Gökalp Multi-Purpose Community Centre

Address: Melik Ahmet Cad. Yeşil Sk. No: 6 Suriçi /DİYARBAKIR

Tel: 0412 224 45 00

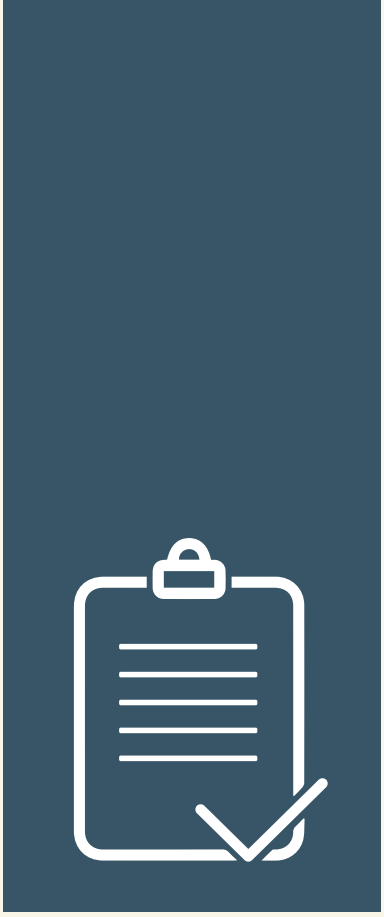
Vocational Training and Small Industrial Enterprises Supporting Association

SERVICES

Applicants must attain the age of 18. Vocational training courses are opened within the body of Public Education Centres. Currently, English, guitar, computer and bağlama (a Turkish stringed musical instrument) courses are provided.

Address: İstasyon Caddesi, Eski Sümerbank Halı Fabrikası (Carefour karşısı-İl Milli Eğitim Müdürlüğü yanı) Şehitlik – Diyarbakır

Tel: 0412 228 70 71 - 0412 228 12 20

CAPACITY BUILDING IN DITAM IN ORDER TO EMPOWER THE INTERNALLY DISPLACED PEOPLE OF SUR TO ACCESS RIGHTS AND SERVICES

SURVEY

APPENDIX 2

NO: ...
DATE: ....

Survey for "Capacity Building In Ditam In Order To Empower The Internally Displaced People Of Sur To Access Rights And Services" project carried out by the Dicle Social Research Centre.

Full Name:
Telephone Number:
Address: .....

1. What is your age?
A. 18-24
B. 25-31
C. 32-38
D. 39-45
E. 46 and older

2. What is your gender?
A. Woman
B. Man
C. Other.....

3. What is your marital status?
A. Civil Marriage
B. Single
C. Divorced
D. Widowed
E. Muslim Marriage
F. Common Law Marriage

4. What is your educational background?
A. Illiterate
B. Literate
C. Primary School Graduate
D. Secondary School Graduate
E. High School Graduate
F. Undergraduate Degree
G. Master's Degree

5. Do you have a social security?
A. Bağ-kur (Social Security Organization for Artisans and the Self-Employed)
B. SGK (Social Security Institution)
C. Pension Fund
D. Green Card
E. None

6. Are you employed?
A. Unemployed
B. Worker

C. Retired
D. Civil Servant
E. Tradesperson
F. Unpaid Family Worker
G. Other.....

7. Are there any other employed person in your household?
A. Yes
B. No

8. If your answer for the previous question is yes;

Employed Person	Gender	Age	Job	Social Security

9. What is the total monthly income of the household?
A. 1-1000
B. 1001-2000
C. 2001-3000
D. 3001 or higher
E. No regular income

10. Do you have any children?
A. 1-3
B. 4-6
C. 7-9
D. 10 or more
E. None

11. How many people are living in your household?
A. 1-3
B. 4-6
C. 7-9
D. 10 or more

12. What is your family structure?
A. Nuclear Family
B. Extended Family
C. Polygamist
D. Other.....

13. Demographics of the household members

Name and Surname	Date of Birth (Year)	Gender	Education	Continuing Education	Are there any diagnosed mental or physical diseases? (Epilepsy, asthma etc.)	Do you receive any benefits or aids? (Age pension, disabled fund, medicine etc.)

14. Do you own the property you reside in?
A. Yes
B. No

15. What is the type of residence you live in?
A. Detached House
B. Flat
C. Other

16. Where did you come to Sur District from? (If you choose D, please proceed to question 18)
A. From another district of Diyarbakır
B. From a village in Diyarbakır centrum
C. From another province
D. I was already living in Sur District
E. Other....

Where do you live in Sur District: .....

17. What is your reason to move to Sur District?
A. Civil Service
B. Employment Opportunities
C. Due to health issues
D. Marriage
E. Education
F. Other....

18. For how many years did you / do you live in Sur District?
A. 1-5
B. 6-11
C. 12-17
D. 18-23
E. 24 or more

19. Do you own any movable or immovable properties in the conflict zone? (If your answer is no, please proceed to question 21.)
A. Yes
B. No

20. If your answer to the previous question is yes, did you receive any compensation for your properties?
A. Yes
B. No

21. How were you affected by the conflicts?

A. I had to immigrate
B. Economically
C. Psychologically
D. Physically
E. Other.....

22. Did you receive any aids or benefits from anywhere? (If your answer is yes, please proceed to question 23.)

A. Yes
B. No

23. From which institution or organization did you receive the aids or benefits?

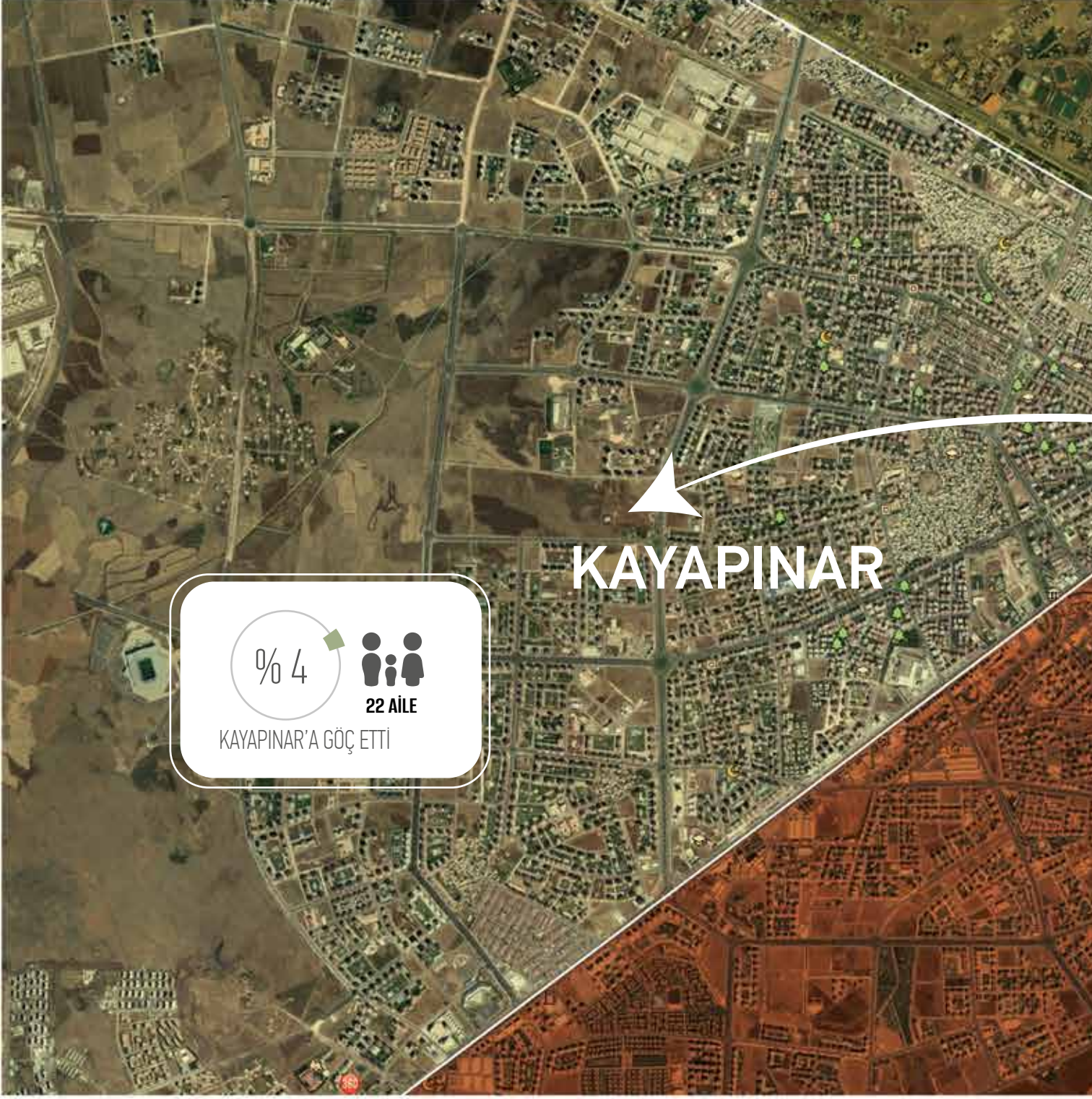
Type of the aid	Local Administrations	Public Institutions	Non-Governmental Organizations	Other .....
1) Food				
2) White Goods				
3) Cash				
4) Psychosocial				
5) Clothing				
6) Healthcare				
7) Education				
8) Housing				
9) Heating				

Observations and Remarks: .....

.....

.....

.....

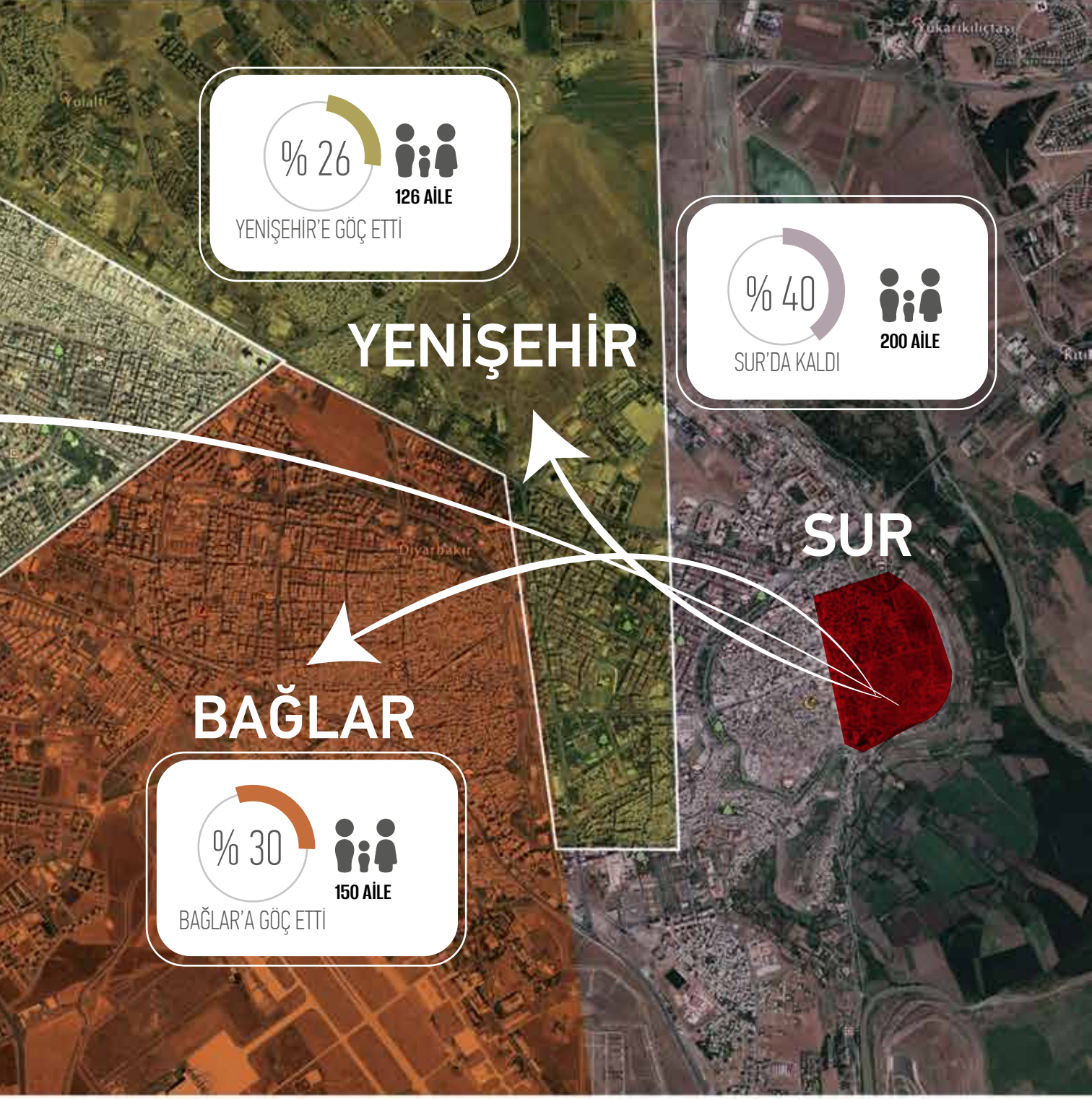

Diyarbakir İli Sur İlçesi'nde Yerinden Edilen Ailelerin Temel Haklara ve Kamu Hizmetlerine Erişimi Projesi kapsamında görüşme yapılan 500 aileden 200'ü Sur İlçesi'nin açık olan mahallerinde, 126'sı Sur'un hemen çeperindeki Yenişehir İlçesi'nde (ağırlıklı olarak Şehitlik Mahallesi), 150'si Bağlar İlçesi'nde, 22'si ise Kayapınar İlçesi'nde (ağırlıklı olarak Huzurevleri Mahallesi) yaşamaktadır. (DİTAM'da görüşmesi yapılan 2 aile mevut adresleri ilgili soruyu cevaplamamıştır.)

TR

Ji 500 malbatên ku hevdîtinê qebûl kirin, 200 jê li taxên ne qedexekirî yên Sûrê, 126 jê li Yenîşehîra ku hema li ber serê Sûrê ye(bêhtir li taxa Şehîtlîkê), 150 jê li Baglarê, 22 jê jî li Kayapinarê(bêhtir li taxa Hûzûrevlerî) rûdinin.(2 malbatên ku li DÎTAMê hevdîtinên wan pêk hatine derheqê navnîşanên xwe de agahî nedane)

KU

Among 500 families that are interviewed within the scope of Capacity Building In DITAM In Order To Empower The Internally Displaced People Of Sur To Access Rights And Services Project, 200 families reside in open neighbourhoods of Sur District, 126 families reside in Yenişehir (mostly in Şehitlik neighbourhood) which is right next to Sur District, 150 families reside in Bağlar and 22 families reside in Kayapınar (mostly in Huzurevleri neighbourhood). (2 families interviewed by DITAM refused answering the question about their addresses.)

EN

Lise Cad. Aliemiri 4. Sk. Arma Yapı Sitesi A Blok Kat: 1 No: 1
Yenişehir/DİYARBAKIR

0412 228 00 03 | 0412 228 00 08

ditam.org.tr